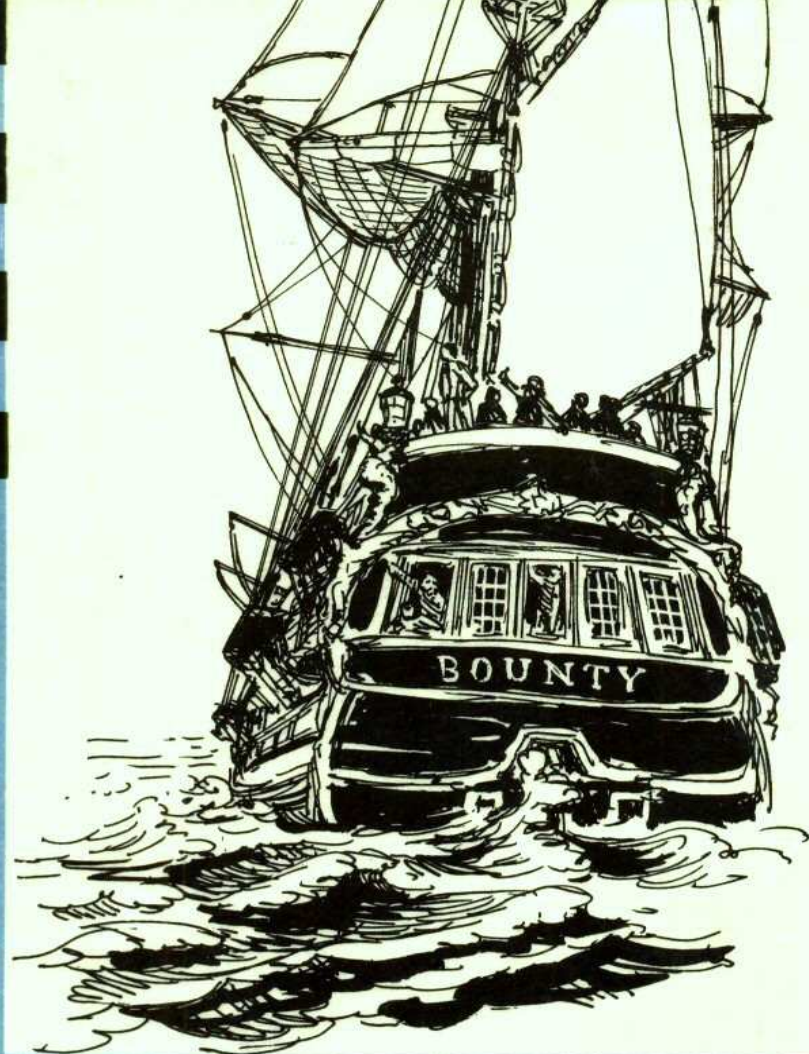

KNIHY ODVAHY

A DOBRODRUŽSTVÍ

SVAZEK 43

Vítězslav Kocourek

VZPOURA NA LODI BOUNTY

Vzpoura na Bounty je v bohatých námořních dějinách Anglie stále nezapomenutelnou událostí. A tento starý příběh z konce 18. století, bohatý na dobrodružství, si opravdu zaslouží, aby byl i dnes znovu vyprávěn. Nikoliv jen proto, že historie o vzpouře na Bounty patří k nejpopulárnějším číslům dobrodružné světové literatury, nikoliv tedy jen pro vnější zajímavost díla, pro strhující děj, pro postavy, které se staly už typy. Vyprávění o Bounty je v mnohém směru poučné i pro lidi vypalující rakety na Měsíc, neboť v té staré příhodě – pro toho, kdo umí číst – nejde jen o zoufalou vzpouru proti tyranii, ale také o osudy odvážných průkopníků, přemáhajících svízelné překážky, které jim do cesty staví příroda i věčně lidské vášně. Věčné?

Příběh o vzpouře na lodi Bounty začíná před 172 lety. Tehdy vyplula z anglického přístavu Spithead fregata Bounty a jejím cílem bylo Tahiti. Velitel lodi, kapitán Bligh, surový a hrabivý kořistník, dohnal během plavby důstojníky i lodníky ukrutnými tělesnými tresty ke vzpouře. Osudnými dny vzpoury však vyprávění nekončí. Kapitán Bligh je spolu s několika věrnými vysazen na širé moře do otevřeného člunu. Po dlouhé plavbě oceánem se však přece zachrání a dostane se až do Anglie a ohlásí vše královské admiraltě, která ihned vypraví na Tahiti druhou loď – Pandoru. Kapitán této kárné výpravy má pochytat a přivést nazpět do Anglie všechny zbouřence. Jejich hledání v pustinách oceánu, tragická zpáteční cesta, ztroskotání i soud nad zbylými námořníky z Bounty tvoří druhou část vypravování. Tu je hlavním hrdinou mladý námořní kadet Petr Heywood, který vyjíždí na moře s iluzemi a vrací se domů v poutech jako muž, který se na vlastní kůži přesvědčil o nelidských podmínkách námořní služby.

Vázaný výtisk Kčs 19,10 14/4

V KOD DOSUD VYŠLO:

B. Polevoj: Příběh opravdového člověka – *E. Bass:* Klapzubova jedenáctka – *J. Verne:* Matyáš Sandorf – *F. Pilař:* Dýmka strýce Bonifáce – *R. L. Stevenson:* Poklad na ostrově – *D. Medveděv:* V týlu nepřítele – *J. London:* Bílý tesák – 5. *Marryat:* Kormidelník Vlnovský – *A. Assolant:* Hrdinný kapitán Korkorán – *N. Čukovskij:* Poslední plavba kapitána Lapérousse – *J. Verne:* Hvězda jihu – *M. Twain:* Dobrodružství Toma Sawyera – *M. Twain:* Dobrodružství Huckleberryho Finna – *L. M. Pařízek:* Kraj dvojí oblohy – *H. Sienkiewicz:* Pouští a pralesem – *J. Conrad:* Gaspar Ruíz – *E. Kästner:* Emil a detektivové – *K. May:* Syn lovce medvědů – *F. Molnár:* Chlapci z Pavelské ulice – *J. F. Cooper:* Poslední Mohykán – *E. Kästner:* Kulička a Toník – *B. Žitkov:* Na moři – *A. Dumás:* Tři mušketyři – *A. Ransome:* Zamrzlá loď kapitána Flinta – *F. Bret Harte:* Ztraceni v pustině – *T. Mayne Reid:* Bezhlavý jezdec – *F. Velkoborský:* Jabloňová stezka – *J. Fabricius:* Plavčíci kapitána Bontekoea – *D. Defoe-J. V. Pleva:* Robinson Crusoe – *R. Kipling:* Mauglí – *E. Kästner:* Emil a tři dvojčata – *V. Řezáč:* Kluci, hurá za ním – *R. L. Stevenson:* Černý šíp – *K. May:* Duch Llano estacada – *N. Čukovskij:* Čtyři kapitáni – *A. Ransome:* Boj o ostrov – *W. Makowiecki:* Příhody Řeka Melikla – *M. Pašek:* Ebenová karavana – *V. Ananjan:* Zajatci Pardálí soutěsky – *A. Grin:* Cesta nikam – *A. Někrasov:* Dobrodružství kapitána Žvanilkina – *V. Kocourek:* Vzpoura na lodi Bounty

PŘIPRAVUJEME:

J. F. Cooper: Lovec jelenů
F. Mowat: Stopy ve sněhu
A. Ransome: Trosečníci z Vlaštovky
W. Makowiecki: Diossos
A. Rutgers van der Loeff-Basenauová: Laviny nad vsí
M. V. Kratochvil: Podivuhodné příběhy a dobrodružství Jana Kornela
A. Ransome: Petr Kachna

Vítězslav Kocourek

VZPOURA
NA LODI BOUNTY

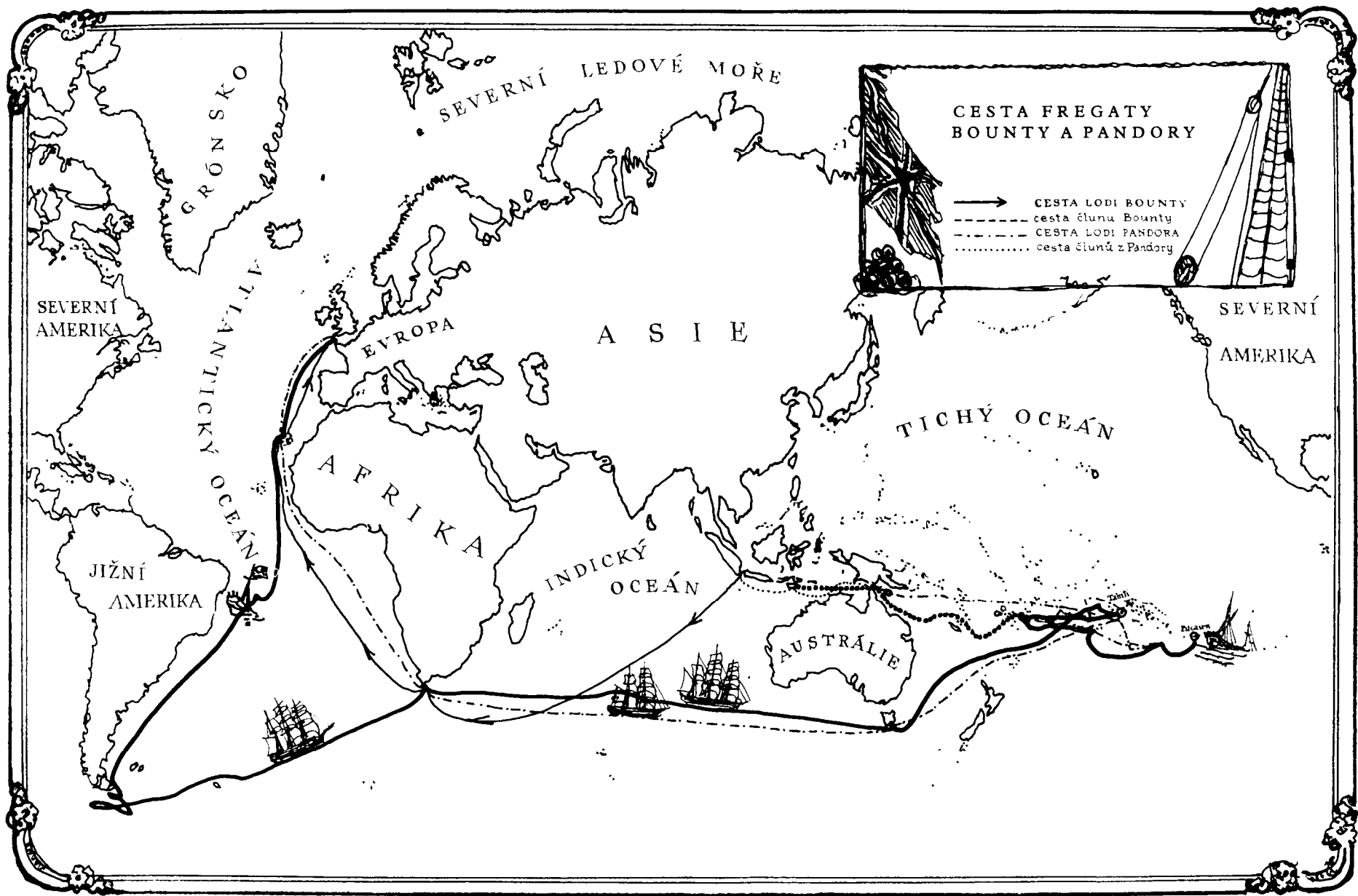
1960

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ

DĚTSKÉ KNIHY

PRAHA

© Vítězslav Kocourek, 1960
Illustrations © Václav Junek, 1960

GRÓNŠKO

SEVERNÍ LEDOVÉ MOŘE

SEVERNÍ AMERIKA

ATLANTICKÝ OCEÁN

EVROPA

ASIE

TICHÝ OCEÁN

SEVERNÍ AMERIKA

JIŽNÍ AMERIKA

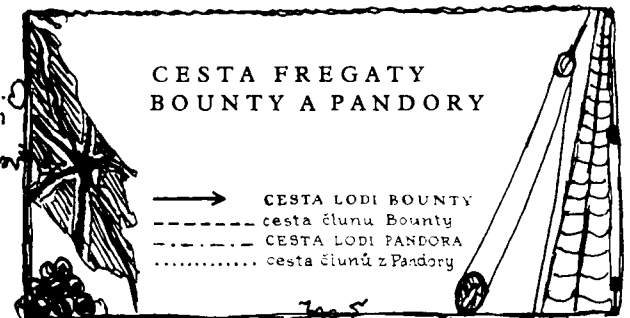
AFRIKA

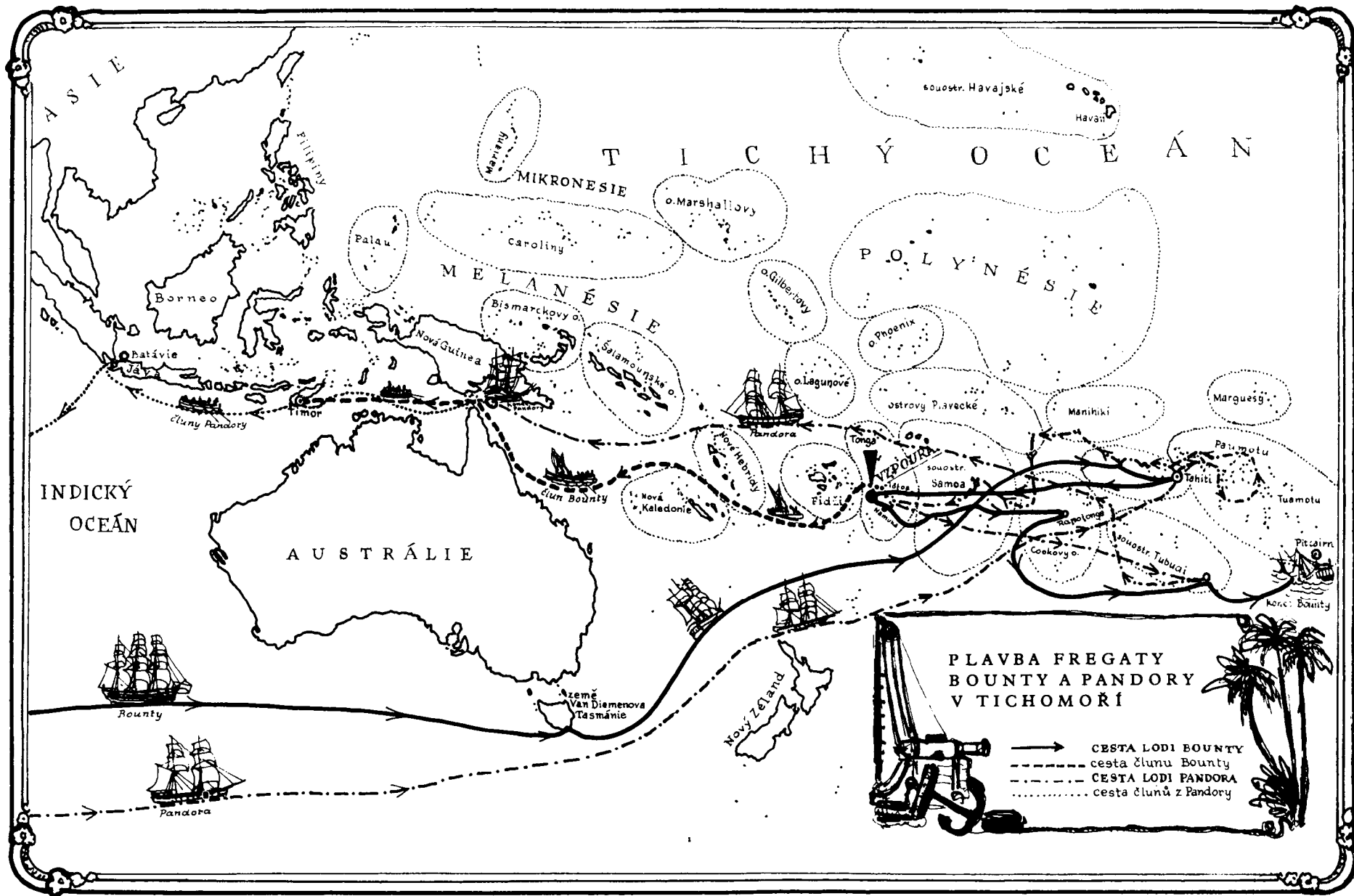
INDICKÝ OCEÁN

AUSTRÁLIE

CESTA FREGATY BOUNTY A PANDORY

- CESTA LODI BOUNTY
- - - cesta člunu Bounty
- CESTA LODI PANDORA
- cesta člunů z Pandory

PŘEDHRA

Jednoho podzimního listopadového dne roku 1787, v sedmadvacátém roce vlády krále Jiřího III., jehož jméno bude navždy připomínat dobu velkých námořních výprav a mnoha objevů ve vzdálených oceánech, zastavil před honosným domem známého londýnského boháče, sira Josepha Bankse, povoz, z kterého vyskočil urostlý štíhlý muž. Mladíček, dosud skoro bezvousý, byl od prvního pohledu rysů docela příjemných a měl zejména nápadně jasné, veselé, dětské oči. Mhouře je lehce proti sluníčku, které navzdory všem pravidlům o podzimních mlhách zahrnovalo toho dne Londýn přívětivými hřejivými paprsky, zastavil se před vchodem a hezkou chvíli okouněl a prohlížel si portál. Nakonec se usmál, upravil si několika rychlými, rozhodnými pohyby oděv a zabušil na dveře. Ještě před několika málo vteřinami by náhodný pozorovatel z mladíkova chování bezpochyby usoudil, že je v těžkých rozpacích; teď – podle jeho netrpělivého podupávání a přešlapování – by s podivem zjišťoval, že se najednou nemůže dočkat, až bude vpuštěn.

„Co si přejete, pane?“ řekl sluha, který teprve po třetím zabušení pootevřel konečně dveře a prohlížel si mladíčka důkladně od hlavy až k patě. A protože ho zřejmě po prvním pohledu nepovažoval za návštěvu dost vzácnou, odpustil si obvyklé pozdravení. Dával tak mimo jiné na srozuměnou, že v této chvíli je *on* nejdůležitější osobou, která rozhodne o všem dalším.

„Jsem očekáván,“ odpověděl mladík. Mile se usmál, a dokonce se docela nepřislušně lehce uklonil, ačkoliv jeho oblek, ušitý krejčím, který bezpochyby rozuměl svému řemeslu, naznačoval, že mladý muž pochází z dobré rodiny. A jak se usmál, zasvítily mu v ústech zdravé bílé zuby a jeho oči nabyly ještě dětštějšího výrazu, takže v té chvíli bylo jasné, že tomu upravenému, příjemně vyhlížejícímu chlapci je stěží víc než šestnáct let.

Sluha po jeho slovech nedůvěřivě zvedl obočí, ale přece jen poodstoupil od dveří, ukázal rukou dovnitř a zamručel:

„Jste očekáván... Hm... Smím tedy znát vaše jméno?“

„Ale ovšem, jmenuji se Heywood, Petr Heywood. Možná že jste o mně slyšel od mého vzácného...“ napověděl vesele a jaksi nedočkavě chlapec.

Kdoví, o čem všem by se byl naráz rozpovídal, kdyby nenarazil na důstojnost sluhy, nezvratně přesvědčeného, že tenhle mladý pán přichází jen obtěžovat.

„Děkuji vám, pane,“ zastavil chladně proud mladíkovy výřečnosti. „Posečkejte, prosím, chvíli zde. Ohlásím vás panu Banksovi.“

Důstojně se otočil a krácel rozvážným, pomalým krokem temnou chodbou, až zmizel v těžkých dubových dveřích na jejím konci.

Petr Heywood jej sledoval s úsměvem. Když zmizel, složil si ruce za záda a začal přecházet místností sem a tam, našlapuje přitom hodně zešíroka a kývaje se ze strany na stranu. Bručel si přitom pro sebe: „Zvedněte kotvy!“ a „Skasat plachty!“ a „Korveta po levém boku!“ a „První kormidelník udržovat kurs jihozápad – jihozápad!“ A přitom se najednou začal tvářit velice přísně, se staženým obočím pohazoval hlavou, až mu husté kaštanové vlasy spadávaly do čela. Zkrátka, v té chvíli by každý řekl, že nemá všech pět pohromadě. Rozohňoval se ostatně čím dál víc. Už nepřecházel volným krokem, nýbrž pobíhal, šermoval před sebou rukama, se zvrácenou hlavou se díval kamsi vzhůru a hrozil vztyčeným ukazovákem a zase najednou otáčel jakýmsi neviditelným kolem. Teprve když zavrzaly dveře na konci chodby, naráz se vzpamatoval, trhl sebou a do obličeje se mu vrátil ten dětský, milý výraz a úsměv na rty.

Sluha přicházel volným krokem z temného pozadí chodby.

„Pan Banks vás očekává, pane,“ řekl o poznání vlídněji a ukázal mu rusou směrem, odkud přišel.

„Výborně!“ vykřikl Petr Heywood, luskl ve vzduchu prsty a rozběhl se ke dveřím.

Sluha se za ním pohoršeně díval.

„Třeštidlo! Blázen! Pominutec!“ zabručel.

Zavrtěl hlavou a bezmocně mávl nad podivným mladíkem rukou. Má ten pan Banks ale podivné návštěvníky!

Jistě by byl překvapením ustrnul, kdyby v té chvíli spatřil chlapce, jak si – najednou zase docela rozpačitě – upravuje oděv a vchází se zdvořilým úklonem do místnosti mocného pana Bankse. A dvojnásob by byl ustrnul, kdyby uviděl, jak se pan Banks, tento důstojný obchodník, zámožný majitel rejdy a vážený člen Královské společnosti astronomické, zvedá ze svého křesla a kráčí chlapci vstříc.

Ano, pan Banks jde širokým, houpavým krokem, který prozrazuje i po letech každého bývalého námořníka, pozvedá lehce obě ruce, aby příchozímu naznačil, že je zde vítán, a v jeho ostře řezané tváři, jinak přísné a vážné, se rodí vlídný, povzbuzující úsměv. Chlapec se zastavuje na prahu místnosti, dívá se na

důstojného muže zpod sklopené hlavy a zřejmě marně hledá slovo, které chtěl říci na uvítanou, ale které právě v tomto okamžiku beznadějně zapomněl.

„Nuže, hochu... buď vítán,“ praví konečně pan Banks velmi vlídně, a jeho hlas je laskavost sama. „Pojď dál a neostýchej se... nu!“

Teď teprve zvedl mladík hlavu, avšak pozdrav přece jen spíš zašeptal, než hlasitě vyslovil. Pan Banks ho vzal vlídně pod paží a vedl ho ke stolu, kde ležely rozházené mapy, mezi nimi kalamář s namočeným brkem, a vzadu knihy nejrůznějších velikostí, některé rozevřené a založené úzkým, barevným pruhem látky. Vtlačil mladíka skoro násilím do křesla a s úsměvem se posadil naproti němu.

„Doufám, že jsi měl dobrou cestu dostavníkem?“ řekl a položil mu laskavě ruku na rameno.

„Ach, ano... děkuji, pane strýčku,“ odpověděl chlapec. Konečně pozvedl tvář a podíval se panu Banksovi zpříma do očí. „Ostatně... cesta dostavníkem z Liverpoolu do Londýna přece nesmí znamenat nic pro toho, kdo chce po lodi křížovat oceány.“

„Znamenitě! To je odpověď, která sluší budoucímu námořnímu kadetu! Zdá se, že máš odvalu!“ pochválil Petra pan Banks. Pokračoval vážně: „Ale přesto jsem se rozmýšlel, a vlastně se ještě rozmýšlím, mám-li vyhovět žádosti tvé matky... Ostatně, dal jsem si tě proto zavolat. Je to má povinnost, abych ti řekl, že námořní život není nic snadného ani nic pohodlného. Vím to z vlastní zkušenosti a byl bych nerad, kdyby ses rozhodoval ukvapeně!“

„Netoužím ani po snadném životě, ani po pohodlí, pane strýčku,“ odpověděl Petr Heywood. „Chci vidět kus světa, to je všechno. A moře a lodi mám rád nade všechno ostatní.“

„Teď, teď ovšem,“ potřásl hlavou pan Banks. „Vím, moře tě láká a vábí, když si je prohlížíš z břehu a cítíš pod nohama pevnou půdu nebo když projíždíš známé a bezpečné vody kolem Anglie. Něco jiného je však, když se na ně díváš z koše pod hlavním stěžněm při třicátém nebo čtyřicátém dni plavby a jsi celý zmoklý

po celodenní službě, unavený, vysílený a někdy napůl hladový... Ano, i tak to někdy ve skutečnosti vypadá!“

Pan Banks se odmlčel a v tu chvíli to vypadalo, jako by byl duchem nepřítomen. Jeho ruka si hrála bezmyšlenkovitě s růžkem ohmatané mapy a oči bloudily kdesi po mapě pověšené na protější stěně. Petr Heywood se ho dlouho neodvažoval vyrušit.

„Ano... vím to, matka mi často vypravovala o životě na lodích,“ přisvědčil po chvíli, „ale... z člověka udělá skutečného muže jenom moře. A ten, kdo chce v životě něco dokázat, musí znát svět. A řekněte sám, pane strýčku: copak věda a Anglie nepotřebují takové muže, jako... jako kapitán Cook?“ zvolal a v očích mu zahohlo nadšení.

„Ovšem, potřebujeme takové lidi, v tom máš pravdu. Byl to ostatně velký mořeplavec a já nikdy nezapomenu na dny, kdy jsem se s ním plavil Jižními moři. Ale říkám ti znovu: právě proto, že vím, co taková cesta znamená, chci, aby sis všechno řádně rozmyslil. Tvá matka je sice má nevlastní sestra, ale já ji cítím jako vlastní krev. Nechtěl bych si jednou dělat výčitky pro jejího syna.“

„Pane strýčku,“ řekl skoro šeptem Petr, „jsem rozhodnut, že se dostanu na daleké plavby, i kdybych měl jet jako nejposlednější plavčík.“

Sepjal ruce a zaprosil pohledem:

„Ani nevíte, jak bych vám byl vděčen, kdybyste mi pomohl...“

„Poslyš, budu ti něco vypravovat,“ ozval se pan Banks a jeho hlas zněl tentokrát zvlášť vážně a naléhavě. „Snad ti to bude k užitku... Bylo to před osmnácti lety, když jsme přistáli pod kapitánem Cookem u ostrova, který objevil nedávno předtím jiný znamenitý mořeplavec, kapitán Walis. Nazval jej *ostrov krále Jiřího*, ačkoliv v domácí řeči se nazývá *Tahiti*. Slyšeli jsme už během plavby o domorodcích nejrůznější povídačky. Většinou říkali, že to jsou divoši, před kterými je třeba se mít svrchovaně na pozoru, že prý jsou to úskoční lidé, kterým není možno věřit jediné slovo, a co já vím, co všechno ještě! Zdálo se mi vždycky, že kapitán Cook těmhle zkazkám nepřikládá příliš mnoho víry. A

právem, milý synovce, právem! Přesvědčil jsem se později sám, že domorodci jsou docela přirození lidé, a dokonce jsem se s nimi spřátelil tak, že jsem přespával na ostrovech v jejich obydlí a zkoušel jsem některé jejich zvyky. Tohle,“ pan Banks si při těch slovech maličko vykasal rukáv a na kůži jeho předloktí se objevil jakýsi vytetovaný ornament, „tohle je jedna z památek na ty staré časy. Nebyli ti lidé o nic horší než kdokoliv z nás, kdo jsme k nim přijeli. A jestli jim vytýkali, že si odnesli z našich lodí několik hřebíků a železných háků, samozřejmě bez našeho dovolení... nu, vždycky jsem říkal: představte si, že by odněkud z Eldoráda, ze země zlata, přijela na Temži loď, sbitá ze zlatých hřebů a svorníků. Nechtěl bych přísahat na poctivost našich počestných Londýňanů, počínaje plavčíkem a konče kapitánem. Sotva by odolali pokušení strčit si pro sebe několik těch zlatých věčiček do kapsy. A co jiného udělali ti domorodci z Tahiti, kteří v životě neviděli tolik železa najednou jako na našich lodích a kterým také nebylo nic vzácnějšího nad železo?... Ale chci ti vlastně vypravovat něco jiného! Jednou, bylo to na začátku našeho pobytu, vydal se jeden z našich mladých lodníků, ne o mnoho starší než ty, na výpravu do nitra ostrova. Nebyl příliš daleko od břehu, když narazil na prostranství ohraničené ze čtyř stran dřevěným plůtkem. Uprostřed stálo na vysokých kůlech jakési dřevěné lešení a nad ním přístřešek ze stromové kůry a větví. To bylo místo posledního odpočinku tahitských mrtvých, jedno z nejposvátnějších míst domorodých lidí. Mladík šel kolem, nezajímalo ho ani příliš, kolem čeho jde, a jen tak z pouhého nápadu sáhl rukou po nějaké květině; rostla tam divoce a snad ho upoutala svou pestrostí. Naneštěstí nebyl v tom místě sám – než se nadál, shluklo se kolem několik domorodců, a on si teprve teď podle jejich vzrušeného křiku uvědomil, že se dopustil neodpuštělné urážky: poskvrnil památku zemřelého. Vytrhl se domorodcům a tři z nich srazil k zemi, než se pustil na útěk směrem k pobřeží. Ale všechno bylo marné... nedoběhl. Vrátili jsme se zpátky do Anglie bez něho a nikdy jsme o něm nic nevypátrali.“ Pan Banks se odmlčel. Petr Heywood na něho upřel oči. Jak v té chvíli obdivoval stárnoucího

muže, který tolik viděl a tolik zažil, který se plavil pod Cookem do Jižních moří, aby odtamtud přivezl zprávy o životě vzdálených národů, který svého bohatství využíval pro povznesení věd a lidských znalostí, který byl milovníkem přírody a znalcem astronomie a národopisu! Neviděl se příliš často v životě se svým nevlastním strýcem, a přesto k němu pocítil hluboký obdiv a sympatii.

„Kdo nevsadí, ten nevyhraje,“ řekl po chvíli tíše. „Pane strýčku, velmi vás prosím... Pomozte mi... Máte styky, znáte tolik lidí a na vašem slově mnoho záleží.“

Pan Banks potřásl opět hlavou. Opřel se v křesle, položil ruce před sebe na stůl a dlouho si je zamyšleně prohlížel, než konečně zvedl hlavu a znovu pohlédl na svého nevlastního synovce,

„Budiž,“ řekl potom s lehkým povzdechem. „Jsou věci, kterým

nemůžeme zabránit. Ostatně, o čem můžeme na místě rozhodnout, je-li to k našemu prospěchu či k naší nenapravitelné škodě? Každý si volí svůj osud sám... Ani já ti tedy nemohu bránit.“

Pan Banks povstal ze svého křesla, obešel stůl, přisunul před Petra Heywooda mapu Anglie a ukázal prstem na jižní cíp ostrova, k místům, kde je zakreslen v zátoce proti ostrovu Wightu přístav Spithead.

„Poslyš, co ti teď řeknu, milý synovče,“ pokračoval vážným hlasem. „Požádali jsme – totiž já a několik londýnských obchodníků – Jeho Veličenstvo krále, aby dovolil vypravit loď, která by se pokusila převézt sazenice chlebovníku z Tahiti a okolních ostrovů na západoindické ostrovy. Doufáme, že podobné podnebí dovolí pěstování této důležité a výhodné plodiny i tam. Mohla by přinést mnoho užitečného. Byl jsem pověřen přípravou plavby a mohu říci, že v několika dnech bude všechno hotovo a připraveno. Za měsíc, nejdéle za dva, vypluje dobrá, pevná a rychlá fregata o dvou stech patnácti tunách na moře, aby splnila, co od ní čekáme. Nazval jsem ji „*Bounty*“ a doporučil jsem admiraltě, aby kapitánem byl jmenován pan William Bligh. Je to námořník na slovo vzatý a neobyčejně vytrvalý – ostatně byl na výpravě se slavným Cookem a osvědčil se při ní jako jeden z nejlepších... Loď bude mít početnou posádku, počítaje v to několik kadetů, nejméně čtyři. Jedním z nich...“ pan Banks při těchto slovech ještě maličko zaváhal, ale potom pokračoval: „...jedním z nich by mohl být Petr Heywood.“

„Pane strýčku! Díky, nejvřelejší díky... nikdy vám to nezapomenu!“ vykřikl radostně Petr. Vyskočil z křesla, uchopil pravici starého muže a přitiskl ji rychle ke rtům. Pan Banks ruku spěšně odtáhl a lehce zavrtěl hlavou. Ale byl zřejmě nadšením a vděčností mladého muže příliš dojat, než aby mohl hned pokračovat dál. Trvalo hezkou chvíli, nežli se – po dlouhém odkašlávání – znovu ujal slova:

„Důležitými členy výpravy budou dva spolehliví botanikové, kteří mají mé instrukce, pokud jde o přírodovědecká pozorování během celé plavby. Ostatně panu Nelsonovi byl svěřen už

podobný úkol při cestě kapitána Cooka. A pan Brown, křestním jménem také William, jako budoucí kapitán fregaty se mu svými znalostmi přinejmenším vyrovná. Jejich úkolem bude přivést z Tahiti všechny užitečné a zajímavé rostliny, keře i stromky, nejdříve ke zkoumání do Anglie do zahrady Jeho Veličenstva krále v Kew, a potom k zužitkování...“

Tohle všechno už Petr Heywood neslyšel. Neboť v této chvíli nebyl již v pohodlné, útulné pracovně svého strýce sira Josepha Bankse v Londýně, nýbrž se v duchu plavil jihozápadním směrem, obklopen mořem, vysokými vlnami a družnou, veselou posádkou ke všemu odhodlaných statečných námořníků...

Část první

FREGATA BOUNTY

(Vyprávění kadeta Heywooda)

I

KAPITÁN

Tak tedy konečně jsem se dočkal! Ve chvíli, kdy lodní hlídka oznámila, že se od přístavní hráze k čerstvě natřeným žlutohnědým bokům naší krásné fregaty blíží převozní člun se šesti osmahlými muži u vesel, byl jsem si tím téměř jist. Proslýchalo se už dost dlouho, že v nejbližší době zvedneme kotvy, ale pan Fletcher Christian, druhý důstojník, který si mě, ani nevím proč, od prvního dne oblíbil, se tomu zatím vždy jen usmíval a potřásal pochybovačně hlavou. Dnes poprvé se však od rána tvářil vážně a nežertoval dokonce ani s námi, s kadety, pro které měl jindy vždycky vlídné slovo nebo povzbuzující úsměv. A také hlášení lodní hlídky přijal vážně a ihned nařídil, aby se na palubě shromáždil čestný oddíl plavčků se dvěma kadety, se mnou a s Thomasem Haywardem.

Stáli jsme v několika okamžicích v pozoru na palubě, která jen svítila čistotou, a dívali jsme se, jak pod mocnými údery vesel člun klouže po vlnách a proplétá se mezi desítkami lodic všech druhů, mezi korvetami, brigami, fregatami, lugry, kutry, grigami, šalupami. Slaný mořský vítr osvěžoval naše tváře a my jsme slyšeli, jak se s úsečnými, hrdelními výkřiky námořníků, kteří tu povykovali své varovné signály, mísí štěbetání ženských hlasů z okolních lodí, smích manželek, kterým bylo dovoleno v stanovených hodinách navštěvovat své muže, i repetilka přístavních obchodníků, přinášejících na palubu šátky, soudečky s rumem, náramky, obnošené oděvy, „zaručené“ prostředky proti tropickým chorobám, mastičky proti vředům, zázračné obrázky a kdovíco ještě všechno. A nad tím vším se vznášeli nahoře v pošmourném prosincovém nebi rackové a pronikavě skřehotali, hledajíce, kde by ulovili co dobrého k snědku.

Když převozní člun přirazil k pravému boku naší třístěžňové

fregaty, zavelel pan Christian k pozoru a my jsme se sotva odvažovali pohlédnout šterbinou víček tam dolů, kde se na zádi člunu zvedl muž pomenšího vzrůstu, asi pětačtyřicátník, zavalité postavy, s masitými rty. Přešel až k spuštěnému žebříku, tam se otočil a hodil veslařům bez jediného slova několik mincí. Potom se podíval vzhůru, chopil se příček žebříku a hbitě a mrštně, že to při jeho tělnatosti až udivovalo, šplhal k palubnímu zábradlí.

Ve chvíli, kdy se vyšvihl na palubu, ozvalo se za mými zády zavíření bubnů a pronikavý zvuk píšťal. To bylo znamení, že loď vítá svého kapitána. Vypadali jsme v té chvíli, jako by nás ulil z kovu. Dívali jsme se všichni strnule před sebe a lodníci, stojící s obnaženou hlavou, přímo viseli očima na veliteli. Pan Fletcher Christian pak pokročil rázně o dva kroky vpřed, přiložil pravici k svému třírohému klobouku a stroze, tak jak to měl kapitán rád, oznámil:

„Hlásí se druhý důstojník Fletcher Christian, pane!“

Kapitán zvedl oči – pamatuji se jako dnes, jak jejich vodová modř na mne zapůsobila zcela zvláštním dojmem – upřel je nejdříve na pana Christiana a pak klouzal pohledem pomalu od muže k muži. Byli jsme všichni trochu rozčileni, zdálo se nám, že tyto vteřiny trvají celou věčnost. Ostatně větrem všech oceánů ošlehaní lodníci věděli dobře, co to znamená, když přichází na loď kapitán. A zvláště, co znamená, shledá-li sebemenší nesrovnalost – i kdyby to byl třeba jenom nedbale přišíitý knoflík.

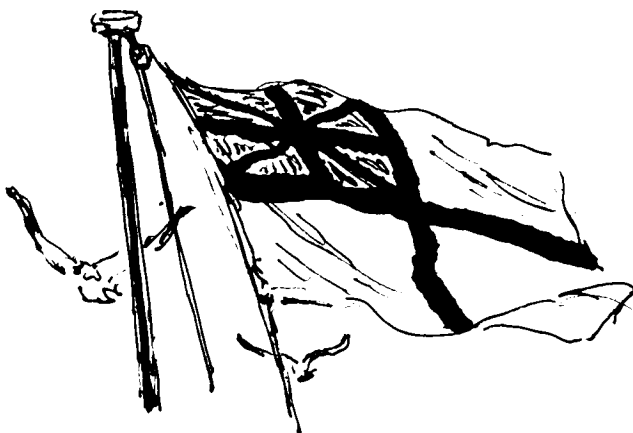
„Děkuji vám,“ řekl konečně kapitán svým hlubokým, hrdelním hlasem, a bylo to spíš zachrčení než jasně vyslovená věta. „Ostatní mužstvo pracuje?“

„Podle vašeho rozkazu,“ řekl pan Christian, sice uctivě, podle předpisu, ale přece jen, jak bylo jeho zvykem, jaksi lehce, volně.

Obdivoval jsem ho v té chvíli nesmírně. Vypadal ve své důstojnické uniformě tak sebevědomě, že jsem mu prostě záviděl.

„Celkový stav na palubě?“ vyptával se dál kapitán.

„Třiačtyřicet mužů, pane,“ odpověděl pan Christian. „Tři důstojníci, dva ranhojiči, kormidelník a jeho pomocník, pět kadetů, jedenatřicet poddůstojníků a plavčků. Všichni zdraví.“

Kapitán složil ruce za zády a našpulil rty, jako by se chystal zahvízdat. Byl to jeho oblíbený postoj. V těch okamžicích připomínal se svou skloněnou, zavalitou šíjí malého býka.

„Velmi dobře,“ zachrčel v odpověď. „S potěšením zjišťuji, že se vám podařilo doplnit počet mužstva podle mých rozkazů.“

„Ano, pane,“ řekl pan Christian.

„Kdo jsou noví členové posádky?“

Pan Christian pohnul hlavou směrem k širému moři a pokrčil rameny.

„Nevím, budou-li vyhovovat pro plavbu, kterou podnikáme...“ pravil, ale kapitán mu nedal domluvit. Našpulil znovu své rty a ostře vyrazil:

„Posoudím sám, pane Christiane, budou-li vyhovovat, či nikoliv. Odpovězte na mou otázku!“

„Až na jednoho jsou to všechno suchozemci, jak zákon káže, pane,“ uklonil se lehce Fletcher Christian. „Dva z nich byli odsouzeni pro pytláctví, jeden pro krádež, jeden pro nějaké nezaplacené dluhy, jeden...“ pan Christian zaváhal, „...jeden pro zabití v hospodské rvačce. Ten jediný ví, jak chutná slaná voda.“

„Hm...“ udělal kapitán. „Jeho jméno?“

„Matyáš Quintal.“

Kapitán přikývl.

„Odcházím do své kajuty, pane Christiane,“ řekl. „Svoláte ke mně ihned všechny důstojníky a kadety. Od tohoto okamžiku ruším všechna povolení ke vstupu na loď i všechna povolení k vycházkám mužstva na pevninu. Za dvě hodiny dáte všem mužům fregaty *Bounty* nástup na palubu!“

„Podle rozkazu, pane!“ zvolal pan Christian. Zasalutoval, obrátil se, a když se chystal dát nám příkaz k rozchodu, stalo se něco docela nečekaného. Ozval se jakýsi drásavý výkřik – znělo to spíš jako zoufalé za vytí zvířete – a než jsme se nadáli, vrhl se ke kapitánovi mladý muž, který přišel teprve včera na palubu *Bounty*. Doplazil se po kolenou až ke kapitánovým nohám, objal je a skučel a sténal tak, že bylo sotva rozumět jeho slovům.

„Pane... zachraňte mě... pa-ne... nechci jet s sebou... Pa-ne... mám ženu... před třemi dny... jsme se vzali... neberte mě s sebou... pro všechny svaté... chytili mě v hospodě... když jsem zapíjel s kamarády štěstí... všem se podařilo utéci... jen já jsem zůstal... pa-ne... neberte... neberte mě... ne...“

„Mlčte!“ vykřikl kapitán a odstrčil od sebe nohou toho naříkajícího zoufalce. „Jste plavčík na lodi Jeho Veličenstva, a ne baba za pecí. Kdo jste? Jak se jmenujete?“

„John Mills... pane, tesař Mills, pane... všude v přístavu se na mne doptáte... nikdy jsem nic neukradl... nejsem pytlák, nejsem nikomu nic dlužen... a ženu mám, pa-ne... tři dny jsme svoji... tři dny...“

„Však už jsem slyšel,“ přerušil ho kapitán. „Jsem docela rád, že jste tesař. Na lodi je jich zapotřebí.“

„Ohhh...“ zavyl zoufale muž a zalomil rukama. „Vezměte si jiného, pane... najdete jich, kolik budete chtít... jen mě nechte doma... pro všechny svaté prosím...“

„Vstaňte,“ řekl kapitán. Viděl jsem, že šlehl pohledem zpod obočí po panu Christianovi a nespokojeně přitom svažtil čelo. Pak kývl hlavou k naříkajícímu tesaři a zahučel:

„Uvidím, co se pro vás dá udělat. Odstoupit! – A vy, pane Christiane, proveďte, co jsem nařídil.“

Na dubovou podlahu paluby zapleskaly bosé nohy námořníků, kapitán se obrátil a zmizel u schůdků vedoucích dolů do podpalubí k jeho kajutě. Zdálo se, že je zabrán do svých myšlenek, ale přesto muži, které míjel, ho uctivě podle předpisu zdravili, dávajíce si dobrý pozor, aby svou práci dělali s největší péčí a důkladností. Věděli, že jeho vodově modrým očím nic neujde. A potom: měli na paměti, co by je mohlo čekat, kdyby něco zanedbali. Výprask devíticásou kočkou, trestná služba v ráhnovi, nebo několikahodinové uvázání na lanech...

Když kapitán zmizel v podpalubí, obrátil se pan Christian ke mně a stroze, bez obvyklého přátelského pohledu, mi přikázal:

„Kadete Heywoode, uvědomíte mým jménem všechny důstojníky i všechny kadety, že se mají neprodleně shromáždit u kapitána. Rozuměl jste?“

„Podle rozkazu, pane Christiane!“ zvolal jsem a hrdě jsem se napřímil. Vždyť každý úkol, který mně byl uložen, jsem považoval za ohromnou čest! Měl jsem co dělat, abych nevyskočil radostí jako malý chlapec, protože teď už bylo naprosto jisté, že se *Bounty* chystá vyplout. Daleko, do neznámých světů, do podivuhodných krajin, o kterých se mezi námořníky tolik vyprávělo, a možná že i někam, kde ještě nestanula noha žádného bělocha...

Trvalo to skutečně pouhých šest nebo sedm minut, než jsme se shromážдили v kapitánově kajutě. V první řadě stál pan Fletcher Christian, po jeho boku první důstojník pan Fryer, za ním dělmistr William Purcell, s křivýma nohama a s rukama jako lopaty, jeho pomocník pan James Morrison a ranhojič pan Thomas Huggan, jako vždy přiovilý, s nepřítomně skelným pohledem ve svých šedozelených očích. A vzadu jsme se pak tísnili my kadeti. Edward Young, nejstarší z nás, s drsným výrazem v obličejí a s nepěkným úsměvem, odkrývajícím řádku zkažených zubů; Georg Stewart, veselá kopa, jenž se nadevšechno na světě rád slyšel vypravovat; Thomas Hayward, který byl se svou mlčenlivou povýšeností a tajnou ctižádostí – pocházel ze zchudlé dobré

šlechtické rodiny – pravým opakem hovorného Stewarta; potom John Hallet, trochu ustrašený, že se pustil na tak dlouhou cestu, a nakonec já, nejmladší ze všech. Čekali jsme kapitánovu pochvalu, že jsme se tak rychle shromáždili, ale on si nás prohlížel mrzutě, skoro bych řekl zlobně.

„Pánové, nechali jste mě čekat!“ oslovil shromážděné. „Řekl jsem, že se máte dostavit *ihned!* Ale než jste se uráčili přijít, měl jsem čas prohlédnout si důkladně v zrcadle, jak vypadá William Bligh, velitel královské fregaty, která pluje s mimořádným posláním na plavbu vyžadující celých mužů a dokonalých námořníků. Na taková zdržení nejsem zvyklý, pánové. Přesnost je jednou z prvních ctností námořníka. Doufám, že jste si toho vědomi. Nepřeji si, aby se věc opakovala.“

Dívali jsme se všichni do jeho tváře a mnozí z nás rozčilením polykali naprázdno. Kapitán Bligh si nás prohlížel modrýma rybíma očima a špulil své masité rty. Později jsem si mnohokrát všiml, že kdykoliv došlo k napětí, kdykoliv se ho zmocnila zlost, opakoval tento svůj posunek.

„Jsme odpovědní Jeho Veličenstvu za zdar naší výpravy,“ pokračoval kapitán, „a já používám této příležitosti, abych vám přímo řekl, že budu požadovat od každého tvrdě a neústupně jeho povinnost. Tak je to ostatně v tradici našeho skvělého loďstva. Ten, kdo bude rozkazy plnit, je mým přítelem. Kdo se svým povinností zpronevěří – s tím naložím bez ohledu na okolnosti i na hodnost nejtvrdějším způsobem. Musím upozornit zejména pány kadety, že ve službě neslevuji to nejmenší. A jim především ne. Oni jsou nadějí námořnictva, a proto musí projít tou nejtvrděší školou. Rozuměli jste?“

„Ano, pane!“ zaznělo jako z jedněch úst. Všichni jsme se ještě víc napřímili a snažili se dívat zpřímá a odhodlaně do kapitánovy tváře, ačkoliv nám v hrudi tlouklo pořádně vystrašené srdce. Pan Bligh si složil ruce za zády, zakolébal se z pat na špičky a zpátky – to také dělával – a jednoho po druhém si nás důkladně přeměřil. Sotva jsme se odvažovali dýchat, a jediný Edward Young, který už prodělal dvě zámořské cesty, vypadal poněkud drze, jako člověk,

kterého v této chvíli nic nepřekvapuje, poněvadž to všechno již zažil. Kapitánův pohled utkvěl však nikoliv na něm, nýbrž na Halletovi, který se tak jako tak strachy skoro třásl, a potom zabouřil jeho hlas:

„Upozornuji na to zejména kadeta Halleta! Říkám jemu i všem ostatním: od této chvíle neznamena pro mne pranic, že John Hallet je mým vzdáleným příbuzným – lépe řečeno vzdáleným příbuzným mé ženy. Kadeti Hayward, Heywood, Young, Stewart a tedy i *Hallet* mají ve všem naprosto stejná práva i povinnosti.“

Pamatuji se, že to na nás působilo velice silně. Všichni jsme si v té chvíli říkali, že kapitán je správný chlap. Pravda, jednal trochu stroze, odměřeněji nežli jiní velitelé, ale tolik jsme chápali, že muž odpovědný za obtížnou dalekou výpravu, se nemůže s každým mazlit v rukavičkách. Ostatně – moře je moře, a od všech, kteří mu chtějí vládnout, si žádá kázeň a obětavost a podřízení. O tom jsem slyšel už dávno a nejednou.

Kapitán Bligh vzal svůj třírohý klobouk, nasadil si jej velmi obřadně na hlavu, aby naznačil, že řekl vše, co bylo nutné říci, složil ruce za záda a slavnostně, poněkud vlídnějším tónem pravil:

„A nyní, pánové, můj první rozkaz: za dvě hodiny zvedne fregata *Bounty* kotvy. S příznivým větrem, který nám slibuje pro začátek rychlou plavbu, opustí přístav západním směrem. Před vyplutím se shromáždí všechna posádka na palubě, aby si modlitbou vyprosila u Nejvyššího zdar výpravy. Žádné bližší údaje o cestě nebudou mužstvu oznámeny. Druhý důstojník Fletcher Christian! Postarejte se, aby vše bylo v pořádku!“

„Podle vašeho rozkazu, pane,“ řekl pan Christian a my kadeti jsme cítili, jak se nám znovu prudčeji rozbušilo srdce. Zvedneme kotvy, vyplujeme na širé moře, uvítají nás neznámé dálky, obzory cizích pevnin, vůně vzdálených moří...

Kapitán Bligh zvedl ruku:

„A ještě něco: Zastavil mě při nástupu na loď muž jménem... John Mills. Kňučel, abych ho propustil nazpět na pevninu. Něco takového se stalo naposled. Žádný muž na lodi nesmí mít odvahu obrátit se s čímkoliv přímo na kapitána. Mám jiné starosti než se

piplat s pocity plavčků. Ostatně každý muž na lodi smí oslovit svého nadřízeného jen tehdy, je-li k tomu přímo vyzván – jinak je to porušení kázně.“ Pan Bligh se na okamžik odmlčel a potom dodal: „Mou zásadou je, že každé *první* porušení kázně je třeba ostře potrestat, aby se nemusela později trestat provinění horší, a těžšími tresty. Nařizuji tedy, aby John Mills dostal deset ran důtkami. Pan Purcell si to vezme na starost. Výkonu trestu bude přihlížet celá posádka, pokud jí není nevyhnutelně zapotřebí k lodní službě. – To je vše, pánové...“

II

KOTVY SE ZVEDAJÍ

Nešťastný John Mills, kterého mi bylo ostatně upřímně líto, zvěděl bezpochyby od kamarádů, co ho čeká. Proto, když ho pomocníci dělmistra Purcella vlekli po pás obnaženého k hlavnímu stožáru, zoufale naříkal a vyl. Ruce mu připoutali nad hlavu ke stěžni tak, že polo klečel polo visel, a potom už zavířily bubny. William Purcell se rozkročil na svých křivých nohách a uchopil do lopatovité pravice karabáč. Důtky, ta pověstná devíticásá kočka, jak ji nazývají námořníci, zasvištěly vzduchem; a když poprvé dopadly na ramena odsouzencova, objevily se krvavé pruhy a Mills sebou začal zmítat, jak se chtěl vši mocí osvobodit a uniknout ranám. Myslím, že Purcell sám by byl neprováděl trest s obzvláštní přísností, vždyť Mills byl nováček a vlastně se neprovinil, ale byl tu kapitán Bligh, s rukama za zády, s šíjí kupředu vysunutou a s pátravým pohledem ve svých modrých rybích očích. Dělmistr se rozpráhoval a hlasitě odpočítával údery a pan Bligh po každé číslici lehce pokývl hlavou.

Díval jsem se s vyvalenýma očima na tu exekuci a v duchu mně nebylo příliš dobře. Věděl jsem ovšem, že tresty na lodích jsou přísné a časté, a třeba za nepatrné provinění. Říkali, že bičování patří k prostředkům, jak udržet na lodi kázeň, a já jsem už dokonce při toulkách přístavem byl svědkem takového trestu. Ale to byly tři nebo čtyři rány, kdežto tady se zkrvavené tělo zmítalo pod přívalem úderů a já jsem se stále nemohl zbavit dotěrné myšlenky, že provinění nebylo... snad... úměrné trestu tak přísnému. Raději jsem přivíral oči, abych se nemusel dívat na bezmocné křeče provinilcova těla, protože mě v duchu pronásledovala neodbytná otázka: co by udělal kapitán Bligh, kdybych se *já* dopustil nějakého, třeba i nevědomého přestupku? Byl bych také potrestán devíticásou kočkou? Stál by tu také tak zamračeně a počítal by lhostejně rány?

Po šestém švihu visel John Mills už bez hnutí a jen tiše sténal. Přivíral jsem usilovně oči, jen abych neviděl Millsova zkrvavená záda, z kterých už visely cáry rozšvihané kůže. Nebylo to pranic příjemného, ten pohled, ale já jsem si pořád říkal, že to je vše nutné, že jsem námořníkem a že člověk, který chce sloužit na moři, se nesmí poddávat slabošskému soucitu. Po sedmé ráně jsem si oddychl, protože to už Mills aspoň přestal naříkat a chroptět. Myslil jsem, že je všechno v pořádku, ale tu se ozval hlas kapitána Bligha.

„Přerušte svou práci, Purcelli,“ řekl.

Všichni se po něm udiveně podívali a pan Bligh otočil hlavu, zabodl do mne ledový pohled a zachrčel:

„Kadete Heywoode, řekl jsem, že celá posádka má sledovat potrestání – slyšel jste to na vlastní uši. To znamená, že se zde musí každý *dívat*, ne tu stát se zavřenýma očima, jako by se ho to netýkalo. Vy se však nedíváte! Jak se ospravedlníte, kadete?“

Nevěděl jsem, co na to říci. Kapitán měl pravdu, a jeho otázka mě překvapila. Stěží jsem ze sebe stačil vykoktat:

„Podle rozkazu... dívám se, pane!“

Kapitán Bligh si mě mlčky prohlížel, pak našpulil rty a přikývl:

„Váš pan strýc mě ujistil, že máte námořnickou povahu a že by se z vás mohl stát jednou dobrý důstojník. Hm... Doufám, že nejste útlocitný, pane? Takové muže totiž nemohu potřebovat... Co mi odpovíte?“

„Že *nejsem* útlocitný, pane,“ pospíšil jsem si s odpovědí. „Vím, že námořník musí být pevný.“

„A *poslušný*, pane! Já bezpodmínečně poslouchám příkazy Jeho Veličenstva krále a vy musíte bezpodmínečně poslouchat mě...“ Odmlčel se, a když už jsem myslil, že poručí panu Purcellovi, aby pokračoval v exekuci, zachrčel: „Říkáte, že nejste útlocitný... Dobrá! Purcelli, předejte karabáč kadetu Heywoodovi. Dokončí trest místo vás...“

Díval jsem se chvíli nechápavě na pana Bligha a potom jsem ze sebe s námahou vysoukal: „Podle rozkazu, pane!“ S podklesávajícími koleny jsem pokročil kupředu k panu Purcellovi, který mi podával s úšklebkem devíticásou kočku. Uchopil jsem pevně karabáč a pozvedl jsem pravici, abych udeřil Millse do zad. Když dűtky dopadly, vyřinula se znovu krev z ran a pod nimi se objevilo živé maso. Bylo to na mne příliš. Zvedl jsem ještě pravici k druhému úderu, ale roztřásla se mi ruka, zahučelo mně v uších, a než jsem podruhé udeřil, poroučel jsem se v mdlobách k zemi...

Když jsem se vzpamatoval, ležel jsem na lůžku v kajutě kadetů a nade mnou se skláněl pan Fletcher Christian a starostlivě se usmívající George Stewart. Loď se kolébala v pravidelných

nárazech nahoru dolů, to tedy znamenalo, že jsme už na cestě. Trochu se zahanbením jsem si to uvědomil a polekán jsem se rychle vztyčil na loktech. Stewart se docela hloupě hihňal, ale pan Christian mi vážně položil ruku na rameno a konejšivým hlasem řekl:

„Už je všechno v pořádku, Heywoode. Buďte klidný a trochu si ještě odpočiňte.“

„Podle rozkazu, pane...“ řekl jsem rozpačitě, a protože jsem viděl, že oči pana Christiana jsou vlídné, odvážil jsem se otázky: „Co se to se mnou stalo?“

„Nezvykl jste si ještě na opravdový námořnický život, kadete, to je všechno,“ odpověděl Fletcher Christian vážně. „Ale to nic, to přejde. Bičování uvidíte na lodi ještě mnohokrát, aspoň na *Bounty* určitě... Je vám už líp?“

„Ano, pane,“ přisvědčil jsem. „Zvedli jsme kotvy?“

„Máme příznivý, rychlý vítr a musíme ho využít,“ řekl pan Christian. „Stewart tu s vámi zůstane, kdybyste něco potřeboval... Potom se, Stewarte, hlase na palubě.“

„Jak přikazujete, pane!“ řekl Stewart a já jsem se nedočkavě ozval:

„A co já, pane?“

„Vy?“ řekl pan Christian. „Vy uděláte nejlépe, když se zatím nebudete ukazovat. Zůstanete tady, dokud vám nebude úplně dobře.“

„Ale mně je dobře!“ vykřikl jsem. Nemohl jsem se zbavit pocitu zahanbení. V hlavě mi ještě trochu hučelo. Viděl jsem před sebou neustále do krve rozšvihaná záda Millsova, proužky zedřené kůže a skvrny podlitin... Ale v té chvíli jsem to považoval za trestuhodnou slabost, kterou musím překonat, jsem-li opravdu námořním kadetem. Copak se stalo něco tak zvláštního? Odjakživa se získávalo mužstvo na lodi z věznic nebo z přístavních hostinců, nejeden námořník se stal mořským vlkem proti své vůli... Nebylo to přece nic tak výjimečného, že naverbovali opilého Millse; půlka posádek na britských lodích byla získána tímhle způsobem! Přísahal jsem si, že od tohoto okamžiku budu tvrdý a chlapský, jak

se na budoucího důstojníka sluší. Chtěl jsem to sám sobě na místě dokázat. Seskočil jsem tedy pokud možno hbitě z lůžka a zatvářil jsem se velmi rozhodně:

„Jsem schopen každé služby na palubě,“ prohlásil jsem sebevědomě.

„Počkejte, Heywoode, tohle nemá smysl,“ zarazil mě pan Christian. „Radím vám znovu, abyste zatím raději nechodil nikomu příliš na oči. A jestliže vám nestačí rada, tak vám to tedy příkazuji: Aspoň hodinu tady ještě zůstaňte! Opakuji: je to rozkaz!“

Pak se pan Christian otočil a beze slova zmizel.

Za hodinu jsem vyšel na palubu. Udeřil mě do tváře vítr ostrý jako nůž. *Bounty* se s natočenými ráhny pomalu obracela v kýlu a na pravoboku bylo vidět pevninu, zužující se očividně do malého tenkého proužku na obzoru. Představoval jsem si, že se s rodnou Anglií rozloučím důstojněji, ale tahle myšlenka mě sotva stačila napadnout. Do skřípění lan a do praskotu a vrzání dřeva se zařízl hlas pana Fryera, který stál na velitelském můstku, a poněkud obrácen čelem k pravoboku, hněvivě hřímal:

„Napněte čnělkové plachty, ke všem čertům! Lenoši! Dronohryzové! Křesy suchozemské! Vzhůru k plachtám!“

Zvrátil jsem hlavu a spatřil jsem, jak nahoru do ráhnoví šplhají plavčíci, poháněni důtkami poddůstojníků a řevem, který si nezadal se sípavým hulákáním pana Fryera. Padaly nadávky a také rány, ačkoliv se zdálo, že všichni muži se namáhají ze všech sil, aby splnili daný rozkaz, a že není možné, aby si počínali rychleji.

„Rozviňte královské plachty!“ soptil pan Fryer. „Tupohlavci! Všiváci! Lotři! Nejste v krčmě, jste na lodi! Hýbejte sebou, než vás to naučí důtky!“

Pan Fryer řval, až se mu napínaly žíly na krku, třebaže vítr byl tak silný, že sotva kdo z těch mužů, šplhajících nad jeho hlavou v lanoví, ho mohl zaslechnout. Podíval jsem se před sebe, kde se příd' fregaty propadala do hlubiny a zase se zvedala nesena vlnou vysoko vzhůru. Moře bylo olověně modré a nad obzorem se kupila mračna. Vysoké vlny se tříštily o boky *Bounty* a vítr je zanášel v tisících krupějí až na palubu. S napjatými královskými plachtami

ted' jela *Bounty* jako s větrem o závod. Lana skřípěla, všechno kolem praskalo a vrzalo, jako by se měla loď v nejbližší vteřině rozpadnout. Chvíli jsem stál a pozoroval moře i plachty, než jsem si uvědomil, co je vlastně mou povinností. Vykročil jsem k velitelskému můstku a vzorně jsem zasalutoval:

„Kadet Heywood se hlásí, pane!“

„Tak! Tady jste! Co tu chcete, kadete?“ zařval na mne pan Fryer.

„Hlásím se, pane... jsem schopen služby...“ vykoktal jsem zmateně.

„Ale! Jste schopen! Už jste *dávno* měl být schopen!“ vybuchl pan Fryer. „Kadeti nejsou na lodi pro ozdobu, pane! To snad víte, či ne? Nebude snad libo zítra ráno snídani do postele? Anebo jsme na zábavní projížďce kolem pobřeží? Vaše místo je přirozeně na palubě, kadeti *nedostali* při odjezdu volno – alespoň nevím, že by kapitán Bligh vydal podobný rozkaz!“

Pan Fryer ze sebe zběsile chrlil větu za větou, až mu hlas přeskakoval a jeho tvář se napínala a svrašťovala v zuřivých grimasách. Byl jsem trochu překvapen tím drsným uvítáním. Ostrý, slaný vítr mě ošlehoval, paluba se pode mnou zdvihala a zase klesala, a já jsem najednou ucítil, jak se moje vnitřnosti začínají pohybovat. V několika vteřinách mě přepadla zžírající, svíravá bolest. Jako kdyby se mně žaludek a střeva chtěly utrhnout, nebo lépe řečeno, jako by mi je někdo chtěl násilím vyrvat z těla.

Pan Fryer mě chvíli úkosem pozoroval, potom se přikolébal širokým námořnickým krokem a dloubl mě drsně do zad:

„Kadete, vy se hodíte tak do vesnické školy za učitele zpěvu, a ne na loď!“ zašklebil se na mne pohrdlivě. „A stůjte v pozoru, když s vámi mluví velící důstojník! Vypadáte jako baba kořenářka!“

„Promi... promiňte, pa... ne,“ vykoktal jsem ze sebe s největší námahou a odvrátil jsem se stranou. Přemáhal jsem bolest v žaludku, seč jsem byl, ale marně. Žaludek se mi zvedl, živou mocí se chtěl protlačit hrdlem ven, a já jsem nemohl udělat nic jiného než rychle skočit k brlení a opřít se o ně. Cítil jsem, že mi je hrozně, hrozně zle...

Kdybych byl tenkrát věděl, že mořská nemoc není nic neobvyklého, že jí trpí dokonce i staří, zkušené námořníci!

Kdybych jen byl tušil, že i kapitán Bligh prožívá v prvních hodinách plavby na volném moři stejně neveselé chvílky!

Ale byl jsem nezkušený a nebylo mi ani v nejmenším nápadné, že kapitán není na palubě. Ostatně na to všechno jsem neměl myšlenky. Zmocnila se mne znovu kousavá bolest v žaludku a musel jsem sebrat všechnu svou sílu, abych se před panem Fryerem vzpřímil, jak se slušelo a patřilo. Díval jsem se před sebe, a jak jsem sledoval očima stoupající a klesající příď lodi a kymácející se ráhnoví, v němž sténal vítr, zatočil se se mnou celý svět a já jsem podruhé klesl v bezvědomí k zemi.

III

BOUŘE

Příznivé počasí a dobrý vítr, který se opíral do plachet *Bounty*, když opouštěla spitheadský přístav, netrvaly dlouho. Když jsem čtvrtého dne po vyplutí při osmém zvonění – to jest ve čtyři hodiny zrána – nastupoval hlídku, bily do lodi z pravého boku vysoké vlny a začal se zvedat neobyčejně silný vítr. Pan Fletcher Christian, který vedl loď, pozoroval soustředěně černé chuchvalce mraků, zastírající skoro všecek obzor, a vypadal neobyčejně starostlivě. Neviděl jsem ho do té doby tak zasmušilého. Tři dny na otevřeném moři není mnoho, ale je to přece jen dost, aby se ukázalo, je-li v člověku alespoň trochu námořnické krve. Zvykl jsem si za tu dobu docela dobře na neustálé kolébání lodi, žaludek mě už netrápil, a tak jsem byl na palubě víc než dole v kajutě; všímal jsem si všeho, co se dělo kolem, vyptával jsem se, ochotně jsem byl kdykoliv k ruce, šplhal jsem do ráhnoví s lodníky, učil jsem se zjišťovat polohu a rychlost lodi, nevyhýbal jsem se zkrátka a dobře ničemu, o čem jsem předpokládal, že dobrý námořník má ovládat. Snažil jsem se tak zahladit nepříznivý dojem, který jsem vzbudil – jak jsem si myslel – na začátku plavby. Byl jsem tehdy v skrytu duše bezmála rád, že se počasí horší; tajně jsem doufal, že se mně naskytne příležitost vyznamenat se při těžké službě.

Kapitán Bligh si mě od okamžiku, kdy mi nařídil bičovat Millse, skoro nevšímal. Bylo to v pořádku, proč by se měl kapitán nějak starat o obyčejného kadeta – a přece, kdykoliv jsem se podíval do jeho rybích očí, zdálo se mi, že v nich vidím nezakrývaný výraz jakéhosi pohrdání. Bylo to proto, že jsem se dostal na *Bounty* díky doporučení svého strýce? Nebo je stále ještě podrážděn nedostatkem tvrdosti, který jsem hned napoprvé projevil? Byl bych rád, kdyby mi byl kapitán něco mimořádného uložil. Při takové příležitosti by člověk mohl

ukázat, co v něm vlastně je, mohl by dokázat, že se neohrožeností vyrovná starým mořským vlkům... Jenže kapitán Bligh mě nebral na vědomí a přenechával mě – tak jako ostatní kadety – svým podvelitelům.

Obdivoval jsem oba: pana Fryera i pana Christiana. Pan Fryer byl muž velmi tvrdý a rozhodný, pro slovo nešel nikdy daleko a neváhal také ani na okamžik použít karabáče. Spílal námořníkům opravdu nepřeborným množstvím nadávek a vlastně nikdy nemluvil obyčejným, klidným hlasem; uměl jen křičet, bít, kopat, ale to je třeba přiznat: jak byl bezohledný k jiným, tak byl bezohledný i sám k sobě. Protože sám vždycky všechno dělal dokonale a přesně, vyžadoval totéž i od druhých. Byl neobyčejně hrdý na to, že je britským námořníkem, a když jednou přistihl lodníka Alexandra Smithe, že hovoří s jistým uznáním o jednom veliteli španělské lodi, dal mu bez jediného slova rovnou pěstí do zubů. „Kdokoliv špiní čest našeho loďstva, zaslouží výprask,“ řekl ostatním, ačkoliv Smith se britské námořnické cti v nejmenším nedotkl. Jestliže si mne pan Bligh téměř nevšímal, pak pan Fryer mi věnoval pozornost snad až přílišnou. Neustále mě něčím na palubě zaměstnával. Musel jsem lézt – jen tak, z cvičných důvodů – do ráhnoví, musel jsem pomáhat čistit děla, a dokonce drhnout podlahu, což ostatní kadeti nedělali. Já, jak jsem řekl, jsem se podvoloval všemu, a zpočátku rád.

Pan Christian, který nás učil námořní astronomii a trigonometrii, byl zcela jiný člověk. V kadetech viděl budoucí důstojníky, a třebaže v plnění úkolů nikdy nic neodpustil, přece jen nám nikdy neřekl prudšího slova, neřku-li, aby po nás hodil nadávkou. Ostatně ani k mužstvu se nechoval tak drsně, ba hrubě jako třeba právě pan Fryer, a myslím, že jsem ho snad jen třikrát nebo čtyřikrát za celou cestu viděl použít karabáče. Jestliže někoho přece jenom nesnášel, tedy pana Huggana, ranhojiče na fregatě *Bounty*, který se víc než o zdraví mužstva staral o svůj soudek s kořalkou a od rána do večera se potuloval po palubě a pletoucím se jazykem vykládal své vzpomínky na minulé plavby. Bylo mi to tím větší záhadou, protože jsem se brzy dozvěděl, že oba spolu již

prodělali několik plaveb; myslel jsem si pošetile, že společné zážitky sbližují člověka s člověkem, že spíš probouzejí důvěru jednoho k druhému, než aby jitřily vzájemný odpor. Byl jsem věru prostomyslný. Nevěděl jsem, jak strašné napětí vzniká mnohdy za takových dlouhých cest přes oceány, jak lidé, kteří jsou odkázáni na vzájemné služby, se dovedou mnohdy zuřivě nenávidět, na život a na smrt nenávidět – a nejednou pro malichernost, kterou by za jiných okolností jistě přešli mávnutím ruky. Ale v šestnácti

letech jsem to všechno neznal, a ani nemohl znát. Nevěděl jsem, co je lidská povaha, a nevěděl jsem ani, co je moře.

Vždyť při první skutečné bouři, jež nás přepadla sotva pár mil od rodné Anglie, kterou jsem tak nedočkavě opouštěl, jsem si myslel, že nastává přinejmenším konec světa. Ještě dnes vidím ty olověně těžké mraky na obzoru, které mě k smrti děsily, ještě dnes mi zní v uších lodní zvonec, ještě dnes slyším hlas pana Christiana, jak proniká jekotem rozbouřených vln a ostře nařizuje:

„Muži k ráhnům! Skasat plachty!“

Vypadalo to tenkrát, jako by *Bounty* byla obklíčena ze všech stran jakýmsi šedofialovým prstencem mlhoviny, stále hrozivějším a hrozivějším, stále se zužujícím a přibližujícím. Vítr, který se před nedávnem opíral do plachet tak prudce, že každý z lodníků v ráhnoví se musel pevně přivázat, aby nebyl smeten do vln, najednou ustával a slábl téměř až do bezvětrí. A jak ustalo svištění vichru, bylo pojednou ticho a neslyšeli jsme nic než praskající kladky lodních lan a sténání dřeva v bocích lodi.

„Bouře je tady!“ vykřikl pan Christian a v témž okamžiku projel oblohou blesk. Připadalo mně spíš, že se svalil do moře, nebo že rozřízl kovovou plochu nebe. Vzápětí se ozvala rána, pekelné zadunění, valící se odkudsi zespoda pod lodním kýlem, jako by se tam rozeřvala nějaká rozdrážděná, divoká mořská nestvůra.

Bounty se zakymácela a naklonila se pod nápořem vichru, který se ve vteřině zdvihl stejně neočekávaně, jak neočekávaně ustal, a svištěl s trojnásobnou silou. Palubu začaly bičovat obrovské kapky deště. V těch chlístajících proudech vody jsem uviděl, jak se k panu Christianovi prodírá kapitán. Voda stékala po jeho šklebícím se masitém obličejí, ale nemohl si ani otřít a osušit tváře. Lod' se zmítala tak divoce, že každý muž na palubě se musel něčeho pevně přidržovat, nechtěl-li riskovat, že ho smetou a omráčí vlny, valící se divoce v nových a nových nárazech.

„Všechny plachty skasat!“ řval kapitán a zabodl se pohledem nahoru do ráhnoví, kde se muži křečovitě drželi stěžně, přivázáni za pas provazy.

Vítr neustále sílil a hnal *Bounty* kupředu, ačkoliv nyní plula bez plachet. Pak se ozvalo prudké zabubnování a loď v mžiku zasypal příval krupobití, řinoucícího se s pekelným rachotem z mraků, které jako by visely ve špici nejvyššího stěžně. Kroupy velké jak oblázky šlehalo do tváří tak ostře, že způsobovaly krvavé oděrky, a v několika málo vteřinách utvořily na palubě souvislou bělavou vrstvu.

„Držet směr!“ řval kapitán Bligh. Se skloněnou hlavou a se semknutými rty sledoval pohyb *Bounty* a srovnával jej se směrem a silou větru, vědom si toho, že jediná chyba by teď mohla přivést plavidlo na okraj záhuby. Připadal mně v tom okamžiku vskutku obdivuhodný.

Krupobití ustalo, ztišil se i vítr, a na několik vteřin se zdálo, že se živly uklidňují, když jsme pojednou ucítili prudký vzdušný náraz z úplně opačné strany. Kapitán Bligh zařval rozkaz kormidelníkovi, vlny hodily *Bounty* zpět, před' se zvedla a vichřice ženoucí se ráhnovím se opět rozskučela a rozkvílela, že nebylo slyšet vlastního slova. Z přední části paluby se ozval rachot – to byly soudky s pivem, které tam byly naskládány a které se nyní valily po podlaze. Byla to hotová spoušť válejících se sudů, které popraskaly a z nichž začalo vytékat pivo, zlomených trámů, které poletovaly kolem nás, odervaných záchranných člunů, praskajících ráhen, řítících se beden a poletujících cárů plachet. Křečovitě jsem se držel dřevěného pažení a v duchu se mě stále neodbytněji zmocňovala myšlenka, že naše *Bounty* strašlivý nápor živlů nevydrží.

Tři hodiny nám zuřila bouře nad hlavami, tři hodiny se blesky křížovaly sem a tam. Tři hodiny řval kapitán Bligh rozkazy se stále houstnoucími škrábanci od krup ve své tváři a tři hodiny jsme zápasili, k smrti vysílení, s náparem větru a vln a snažili se zvládnout loď.

Po třech hodinách – mně se tenkrát zdálo, že bouře trvá tři dny – se vichr uklidnil a kapitán Bligh konečně dal rozkazy, znamenající, že loď vyvázla z nejhoršího.

„Napněte přední vrcholové plachty!“

Lodníci nahoře u ráhna začali spouštět plachtoví. Nadulo se větrem. *Bounty* poskočila, a hnána teď už pravidelněji, nechávala za sebou kužel mračna a klouzala po vlnách v jihovýchodním kursu směrem na Tenerifu.

Ten večer se dočkalo mužstvo největšího překvapení.

Z Blighova rozkazu dostali všichni členové lodní posádky na posilněnou dávku grogu a dvojitou porci večere. Byl to pořádný kus skopového hřbetu a hrachové polévky se slaninou.

V tyto dny byl bych přísahal, že v celém anglickém loďstvu není znamenitějšího námořního velitele nad kapitána Bligha.

Zamračený, málomluvný, s rukama za zády prolézal – doprovázen hromujícím panem Fryerem – loď od podpalubí až po kajutu kormidelníka a pronikavému pohledu jeho rybích očí neunikla ani nejmenší škoda, způsobená bouří. A bylo jich napoprve víc než dost. Jeden záchranný člun nám vysoké vlny strhly do moře, druhé dva jsme stěží zachránili, skoro celá zásoba piva v sudech vzala za své a na zádi voda vnikla až do skladiště, kde byl uložen chleba, takže jeho zásoby se ztenčily sotva na dvacetinu toho množství, s kterým jsme vyjízděli. Ale kapitán Bligh – třebaže se našli pověřiví námořníci, kteří v bouři viděli zlověstné znamení – vzbuzoval v nás svým rozhodným chováním a přesnými, jasnými rozkazy bezpečnou jistotu. Nebyl zvlášť vlídný, to daleko ne, ale kdokoliv ho z lodní posádky poslouchal, měl málem dojem, že kapitán počítal s tak prudkou bouří, ba dokonce že si ji jakýmsi záhadným způsobem objednal, aby se přesvědčil, s jakým vlastně mužstvem se pustil na dalekou plavbu.

„Atlantik nás příliš vlídně nepřivítal,“ vrčel a podmračeně si prohlížel kadety, důstojníky i prosté lodníky, „ale naše *Bounty* všechno vydržela a vydrží ještě jiné věci! Plavil jsem se už s lepšími námořníky, než jste vy, i když napoprve to nebylo... hm... tak zlé. Trochu nás to pocuchalo, ale musíte si zvyknout ještě na horší věci. Plavil jsem se jednou kolem mysu Hornova s dvěma přesekнутými stěžni, a dostal jsem se nakonec tam, kam jsem

chtěl. Vždycky se dostanu tam, kam chci. Pamatujte si, že tohle je můj otčenáš: k cíli, za všech okolností, děj se co děj. Čeká to od nás Anglie!“

„Ať žije kapitán!“ křičeli jsme my kadeti a byli jsme nadšeni jeho slovy tak, že v té chvíli jsme byli odhodláni jít za Blighem až na druhý konec světa. Zapomněli jsme naráz na to, jak jsme se při bouři zoufale drželi všeho, co bylo právě při ruce, zapomněli jsme, jak jsme se úpěnlivě modlili, aby bouře už přestala, a žádný z nás by teď nebyl přiznal, že v koutku srdce myslel na svou poslední hodinku.

„Jen nebuďte tak horkokrevní,“ ušklíbl se na mne jednou v takovém okamžiku nadšení James Morrison, který byl pomocníkem dělmistra Purcella. Byl stejně urostlý jako on, měl širokou hrud' a mohutné svaly, byl jen o něco mladší, štíhlejší a pohyblivější. „Jste zelenáči, písklata jste, a nevíte pořádně, co je moře. Schovejte si své nadšení, budete je ještě potřebovat!“

„Nechte takových řečí, Morrisone, a hleďte si své práce!“ okřikl jsem ho tehdy zostra. „Kapitán je náš člověk, ví, co chce! Musíme se vrátit domů pokryti vavříny...“ Chtěl jsem říci něco velkolepého ve stylu kapitánově, ale hned jsem cítil, že mé napomenutí zní trochu hluše, a proto jsem prostě opakoval po panu Blighovi: „Anglie to potřebuje...“

James Morrison se na mne podíval přes rameno, změřil si mě, povytáhl obočí, potřásl hlavou a řekl:

„Anglie to potřebuje... Kdo ví, co Anglie potřebuje!“

Pak se odvrátil, pozoroval chvíli mořskou hladinu a zabručel:

„Kolik je vám let?“

„Šestnáct pryč,“ odpověděl jsem hrdě a mimoděk jsem se vzpřimil a vypjal prsa.

„Pak vám, kadete, znovu radím: počkejte s tím provoláváním slávy kapitánu Blighovi, až vám bude dvakrát tolik,“ řekl dělmistrův pomocník. „Anebo aspoň na zpáteční cestu.“

Po těch slovech se otočil a zmizel a nechal mě stát s otevřenými ústy. Tisíc hromů a mořských netvorů! Jak někdo mohl takhle mluvit! Jak někdo mohl pochybovat o tom, že William Bligh je

skvělý kapitán, když jenom díky jemu jsme vyšli se zdravou kůží z tak nebezpečné bouře?

Bohužel, měl jsem se brzy přesvědčit o tom, že James Morrison měl pravdu a že já jsem byl *opravdu* jen nezkušeným zelenáčem, písckletem.

Prvou trhlinu mé představy o kapitánu Blighovi dostaly hned při naší první delší zastávce: pátého ledna, když jsme den předtím minuli a přátelsky pozdravili dva francouzské trojstěžníky, jsme se přiblížili, hnáni příznivým severním větrem, k ostrovu Tenerifě, kde jsme zakotvili. Bylo určeno, že zde zůstaneme na kotvách čtyři nebo pět dní, že doplníme zásoby a odstraníme škody způsobené bouří. Všichni muži posádky čekali, že budou moci, až splní svůj úkol, vyjít na pevninu potlachat si s rybáři a s muži z přístavu někde v krčmě u pinty vína, které se ve zdejší krajině hojně rodí. Po naší *Bounty* se ozýval hlahol hlasů. Lodníci drhli podlahu nebo spravovali na palubě potrhane plachty, a po celý den vtipkovali a byli samý smích a žert. Neboť každý námořník, byť měl sebe raději moře, byť jej neustále přitahovalo jeho kouzlo, se vždycky těší na okamžik, kdy může zase vkročit na bezpečnou suchou zemi. Kvečer u Bligh, který se do té doby zdržoval ve své kajutě, rozkaz připravit člun a mně vzkázal, že ho budu doprovázet na pevninu na návštěvu u markýze de Branchforté, který byl v té době guvernérem ostrova. V určenou hodinu jsem stál připraven u palubního zábradlí, přes které již spustili provazový žebřík. Kapitán Bligh a lodní lékař pan Thomas Huggan, trochu přioopilý jako vždy, přicházeli od velitelské kajuty. Byli již skoro u zábradlí, když se z hloučku lodníků, kteří se tu shromáždili, ozval naléhavý hlas:

„Mysleli jsme, pane, že budeme moci také vystoupit na pevninu. Byli bychom rádi, kdybyste nám to dovolil.“

Když kapitán Bligh uslyšel tato slova, zastavil se a já jsem viděl, jak celý zrudl hněvem a jak mu naběhly žíly na krku krví. Pootočil se, zkrřížil ruce za zády, sraštíl obočí a podrážděně vyštěkl:

„Kdo to řekl?“

„Já, pane,“ ozval se jeden z lodníků a vystoupil z řady.
„Thomas Burkitt.“

„Vy!“ řekl Bligh a přistoupil k němu tak těsně, že se téměř hrudí dotýkali. Burkitt byl šlachovitý dlouhán, dobře o půl druhé hlavy vyšší než zavalitý Bligh, a kdyby nebylo cítit ze zlobného hlasu kapitána, jak je rozčilen, bylo by téměř k smíchu, jak tam proti sobě stáli, jeden vytáhlý, druhý zavalitý, jeden s ostře řezanou tváří, druhý s kulatým, masitým obličejem. „Vy...“ opakoval Bligh. „Slyšel jste, doufám, co jsem řekl, když jsme vyplouvali? Víte, že nemáte právo oslovit kapitána, nejste-li k tomu vyzván!“

„Sloužil jsem na několika lodích,“ řekl Burkitt a rozhlédl se kolem, jako by hledal oporu u svých druhů, či jako by se dovolával jejich svědectví. „Nebylo tam žádným přečinem, jestliže se kdokoliv obrátil slušně na velitele...“

„Ale na mé lodi to *je* přečinem,“ uhodil se Bligh prudce do stehna, až se mu po boku rozbíbal velitelský mečík. „Řekl jsem to jednou a své rozkazy neopakuji. Každý člen posádky si je musí vštípit do paměti jako desatero! Pane Purcelli! Tento muž bude přivázán na osmačtyřicet hodin do ráhnoví. Všichni muži z *Bounty* zůstanou na svých místech, žádný neopustí palubu!“

Nato se prudce otočil a s podivuhodnou hbitostí sešplhal po provazovém žebříku dolů do člunu.

Viděl jsem, jak ho posádka, stíhá zamračenými pohledy, a byl jsem zmaten. Až do toho okamžiku jsem byl pevně přesvědčen, že mužstvo dostane povolení k vycházce na pevninu tím spíš, že se očividně snažilo, aby všechny práce na lodi byly provedeny co nejlépe a co nejrychleji. Nedovedl jsem si kapitánovo rozhodnutí nijak vysvětlit, ale věřil jsem, *chtěl* jsem věřit, že pro ně má zvláštní důvody, s kterými ovšem není povinen svěřovat se kdejakému kadetu nebo obyčejnému lodníku. Ale proč má být Thomas Burkitt potrestán tak tvrdě? přemítal jsem. Představoval jsem si sebe na jeho místě a v duchu jsem si musel přiznat, že bych byl možná udělal totéž; našel-li bych ovšem odvalu oslovit kapitána. Až jsem se ulekl toho, co mi v té chvíli proběhlo hlavou. Cožpak kadet má právo dát za pravdu lodníku proti kapitánovi, i kdyby tisíckrát nerozuměl jeho jasnému a jednoznačnému rozkazu?

Sešplhal jsem se dolů po žebříku do člunu, ale po celou cestu k

přístavní hrázi jsem se nemohl zbavit pocitu stísněnosti. Maně jsem si vzpomněl na Morrisonova slova:

„Počkejte s tím provoláváním slávy až na zpáteční cestu...“

Snažil jsem se je vypudit z mysli, ale nemohl jsem se zbavit nepříjemného pocitu, že tato příhoda je počátkem jiných, a mnohem vážnějších událostí.

IV

CESTA K HORN OVU MYSU

Desátého ledna 1788, když jsme všechno na lodi opravili a uvedli do pořádku, a když jsme doplnili zásoby pitné vody, vyplula *Bounty* opět na širé moře. Kapitán Bligh rozdělil služby na palubě do tří hlídek a odevzdal vedení lodi panu Christianovi a panu Fryerovi. Jen jednou nebo dvakrát za den se objevil na palubě, přešel kolem mužstva s rukama za zády, vrhl po mužích v službě mlčky svůj zamračený pohled, přijal hlášení prvního nebo druhého důstojníka a potom opět zmizel ve své kapitánské kajutě.

Pluli jsme teď týdný s dobrým větrem v plachtách a my kadeti jsme měli příležitost se trochu víc poznat. Já jsem se sblížil nejvíce se Stewartem. Stewart nás často obveseloval všelijakými historkami, které vyslechl od lodníků, anebo písničkami, kterých uměl na tucty, starými námořnickými popěvky či zpěvy z rodného Walesu. Byl veselý, přirozený, a dovedl z přátelství leccos udělat, proto se mi líbil a považoval jsem ho za svého přítele. To k Edwardu Youngovi jsem cítil spíše úctu – měl přece za sebou několik plaveb a věděl toho o lodích a o námořnictví mnohem víc než my! Dával nám to konec konců také najevo. Ne že by se nechoval družně, ale považoval se rozhodně za něco víc než my. Například často a rád nám radil, i tehdy, kdy jsme si sami věděli poradit, jen aby před námi ukázal, že na moři je jako doma. Měl jsem trochu strach před jeho temnou, zamračenou tváří a před jeho úsměvem, odhalujícím dvě řady dokonale zkažených zubů (dva nebo tři mu chyběly). Sny o tom, co všechno uvidíme a jaká nádherná dobrodružství zažijeme, nám zálibně bořil a vysmíval se jim.

„Vystrčili jste nos pár mil za Anglii,“ šklíbil se, „a myslíte, kdovíco na vás nečeká! Já vám řeknu, čeho se můžete nadít! Dřiny, jediné dřiny a zase dřiny! Chlapci... já jsem prodělal plavbu na *Antilopě* pod kapitanem Sudburym a vím, co je zaoceánská plavba.

Tohle je moje památka na kadetské vyučování!“

A ukazoval nám své vyražené zuby.

Ale i s Youngem jsme byli vcelku přáteli a rozuměli jsme si s ním rozhodně daleko víc než s Thomasem Haywardem. Ačkoliv se o Haywardovi naprosto nedalo říci, že je z nás nejchápavější nebo nejobratnější, nosil svůj nos jaksepatří vysoko. Zejména Edwarda Younga tohle zlobilo a jednou, když se Hayward chvástal, že by byl schopen už dnes vyvést samostatně loď z takové bouře, jakou jsme prožili, vycenil na něho zuby a střelil po něm výsměšnou

poznámkou: „Leda na rybníčku.“

Hayward vstal, obřadně si stáhl kabát kadetské uniformy a pohněvaně stáhl obočí: „Opakuj to!“ pravil ostře.

To ale na Edwarda Younga neplatilo. Zvrátil jen bojovně hlavu a založil si ruce na prsou. „Tobě to budu opakovat klidně třeba pětkrát,“ ušklíbl se. „Rybníčkáři! Loužičkáři! Pane vikomte z Nemanic!“

Edward zamířil dobře. Hayward zesinal hněvem. Zakládá-li si na něčem přede vším ostatním, pak na svém šlechtickém původu, a zakrýval-li pečlivě něco, pak to bylo to, co jsme věděli všichni: totiž že jeho rod byl zchudlý a bez prostředků. Přiblížil se k Youngovi a napřáhl ruku, aby mu vytřel políček. Ale Young, který byl v takových situacích už mnohem zkušenější, se mrštně uhnul, bleskurychle uchopil Haywarda kolem pasu a mrštil jím o zem, až to zadunělo v podlaze.

„Ničemo!“ zařval Hayward.

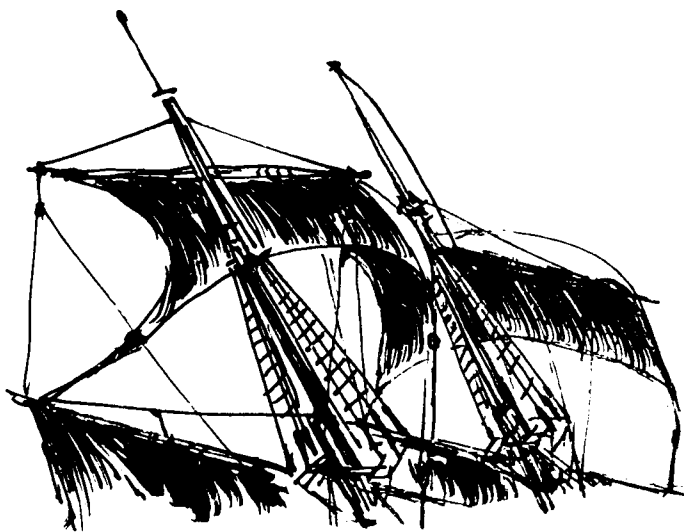
Vyskočil a hnal se po Youngovi.

Jenže ten v klidu očekával odvetný útok a zasadil Haywardovi ránu pěstí, až se zapotácel a zaskučel bolestí. Byl šlachovitý, svalnatý a skoro o hlavu vyšší než jeho soupeř.

Teprve teď jsme se vzpamatovali a vrhli jsme se k oběma rozčileným zápasníkům, abychom zabránili další rvačce. Ostatně Haywarda v tomto okamžiku bojovnost již nadobro přešla. Přivřenými víčky vrhal po Youngovi nenávislné pohledy, ale útok neopakoval. Byl celý bledý ve tváři a jenom šeptal:

„To ti přijde draho... To ti přijde draho...“

Hodinu nato seděl Edward Young z příkazu kapitána Bligha v železech a tři dny a tři noci se nesměl hnout z temné kajuty pro „porušení kázně a lodního pořádku“, jak bylo oznámeno všemu mužstvu na palubě *Bounty*. Když ho William Purcell, dělmistr, opět pustil a Edward Young kráčel poprvé kolem Haywarda, vypadalo to, jako by míjel stín, který nevnímá. Ale škvírou jeho víček bylo vidět, že oči mu blýskají hněvem. Uvědomili jsme si, že od této chvíle mezi Haywardem a Youngem není smíru, že se

budou nenávidět až do konce plavby a snad i pak, až vkročí opět na suchou zemi.

Měli jsme Haywardovi za zlé to, co učinil. Cítili jsme k němu bezděčný odpor, protože to všechno přece nebylo nic jiného než spor mezi námi a nikdy by nikoho nenapadlo jít ke kapitánovi s věcí, která byla právě jen sporem mezi kadety.

Od této události žil také Hayward osamocen. My kadeti jsme se s ním nepřátelili a lodníci k němu už dávno cítili odpor pro jeho povýšené chování. Ostatně on sám se nad ně cítil povýšen a o žádné styky s nimi nestál.

Vedle veselého Stewarta s jeho šprýmy a věčně dobrou náladou a vedle pana Fletchera Christiana, pod jehož vedením jsem dělal slušné pokroky v námořní astronomii a trigonometrii, jsem se nejvíce sblížil s Jamesem Morrisonem. Povím, jak k tomu došlo.

Jednoho dne při cvičení v ráhnech, kterému tentokrát velel pan Fryer, jsem se spustil z příčky provazového žebříku tak nešikovně, že jsem uklouzl na mastné podlaze a padl ramenem rovnou na prkna. Ucítil jsem ostrou bodavou bolest v rameni. Zasykl jsem bolestí, ale v několika vteřinách mně naběhla paže, že byla jako váleček. Pan Fryer mě poslal k panu Hugganovi, svoláváje hromy a blesky na moje „marcipánové kostičky“, jak se vyjádřil. Pan Huggan mi však pomoc neposkytl. Především proto, že ležel v té chvíli na pravoboku paluby na stočeném klubku lodního lana, opojen kořalkou tak dokonale, že by jej nebyl vzbudil ani lodní zvonec, kdyby mu zazněl přímo u ucha. Za druhé potom proto, že si mne náhodou povšiml James Morrison. Sykal jsem bolestí, kousal jsem se do rtů a přidržoval jsem si rukou rameno, marně se snaže probudit hlučně chrápajícího pana Huggana.

„Nevidíte, že spí?“ houkl po mně Morrison nevlídně. „Co je vám?“

Ukázal jsem levicí na poraněné rameno pravé ruky a tvář se mi zkřivila bolestí.

„Spadl jsem... smekla se mi noha ze žebříku,“ zakoktal jsem. Morrison zabručel, přinutil mě posadit se vedle pana Huggana na stočená lana a opatrně ohmatával poraněné místo. Jeho prsty se

mne dotýkaly s podivuhodným citem, velmi jemně a kupodivu zkušně.

„Nebude to tak nejhorší...“ zabručel po chvíli, zatímco já jsem nepřestával usykávat řezavou bolestí. „Není zlomená ani vymknutá. Trochu klidu a obklady vám udělají dobře, pane. Připravím vám obklad sám, jestli chcete.“

„Vy... vy se v těchto věcech vyznáte, Morrison?“ podivil jsem se.

„Ano, pane,“ zabručel dělmistrův pomocník. „Zasvětil jsem se bohu Aeskulapovi jako pan Huggan.“

„To znamená, že jste lékař... ale co tedy děláte na *Bounty* jako pomocník dělmistrův?“ zvolal jsem všecek udiven.

Svalnatý pan Morrison pokrčil svými mohutnými rameny.

„Dozvěděl jsem se, že *Bounty* jede do zemí, které objevil kapitán Cook. Lákají mě. Chci se tam podívat.“

Civěl jsem na Morrisona trochu nedůvěřivě, protože jsem ještě měl v dobré paměti jeho neuctivou poznámku o kapitánu Blighovi a nedovedl jsem si všechno řádně srovnat v hlavě. Ten chlapík mě začal zajímat! Nevím, mám-li nějaké dobré vlastnosti, ale aspoň o jedné vím docela určitě. Vždycky mě zajímalo, co se děje kolem mne, vždycky jsem se zajímal o lidi kolem sebe a o jejich osudy. Co tkví za tím chlapíkem Morrisonem? Co ho přivedlo na *Bounty* k službě, která byla třikrát těžší než cokoliv, co by mohl dělat doma v rodném městečku někde ve střední Anglii?

Tenkrát ještě na moje „Proč?“ James Morrison vůbec neodpověděl. Opakoval mi jen, abych ponechal rameno v naprostém klidu, a potom se bez pozdravení otočil a zmizel. Ale já jsem byl ve své mladické zvědavosti prostě neodbytný. Když přišel za mnou do naší kadetské kajuty přiložit mi obvaz, zeptal jsem se ho opět, co ho přivedlo na palubu naší fregaty, a když mi ani tentokrát neodpověděl, zkoušel jsem to znovu a znovu – a bezúspěšně.

Jednou večer, když jsem měl hlídku na palubě, stál jsem u palubního zábradlí a pozoroval jsem vlny, klidně se převalující v rychle houstnoucím šeru. Obdivoval jsem se v duchu nepředstavitelně pestré stupnici modrých odstínů, kterými v odlesku

paprsků zapadajícího slunce zářil oceán kolem dokola naší fregaty, a tu jsem uslyšel za sebou kroky, které se zastavily po mém boku.

„Dobry večer, pane,“ uslyšel jsem vzápětí Morrisonův hlas. „Dnes v noci budeme mít klidnou plavbu. Máme dobrý vítr a moře je klidné.“

„Ano, Morrisone,“ odpověděl jsem. „Zdá se, že jsme si to nejhorší odbyli ještě u břehů staré Anglie. Počasí se zlepšilo a mužstvo pracuje vzorně. Kapitán Bligh může být spokojen.“

Morrison na mne pohlédl.

„Podle mého, pane, kapitán Bligh nebude nikdy spokojen,“ odpověděl potom a potřásl rozhodně hlavou.

„Jak to myslíte?“

„Kdyby byl spokojen, dostávali bychom přinejmenším to, co nám po právu náleží,“ ušklíbl se dělmistrův pomocník.

„Co to mluvíte, Morrisone? Chcete říci, že kapitán Bligh nepostupuje v něčem správně? Ale v čem? A jste vůbec oprávněn jakékoliv kapitánovo počínání tak... lehkomyšlně... kritizovat?“

„Lehkomyšlně?“ opáčil Morrison. „Až budete dostávat po namáhavé službě sotva poloviční porce, a to ještě ze zkaženého masa, nebudete říkat, že mluvím lehkomyšlně, kadete. Zeptejte se lodníků, co si o tom myslí.“

Nevěděl jsem, co na to odpovědět. Tohleto byla skutečnost: kapitán Bligh si dal druhého dne po našem odjezdu z Tenerify svolat mužstvo na palubu a oznámil, že snižuje všechny dávky potravin na polovinu, protože obezřetnost prý velí, aby se na lodi se zásobami úzkostlivě hospodařilo; nikdo prý neví, jaké obtíže ještě mohou nastat, a prozíravý kapitán počítá předem i s nejnepříznivějšími okolnostmi; proto on, kapitán Bligh, činí toto opatření, jež mu diktuje jen a jen starost o blaho a zdar výpravy, kterou podnikají všichni, kdo tvoří posádku fregaty *Bounty*, k větší slávě dobrého jména Anglie, královny moří.

„Nevíte, co kapitán Bligh už několikrát řekl?“ vzmohl jsem se posléze na odpověď, „Anglie vám nezapomene, že jste pro její slávu přinášeli oběti! A ostatně kapitán o zkaženém mase možná ani neví... To je věc kuchaře...“

Morrisonovou tvář přelétl úsměv, který měl v sobě – zdálo se mně – cosi trpkého. Dělmistrův pomocník mě chvíli mlčky pozoroval a já jsem viděl, že se k něčemu odhodlává. Domyslně jsem si, že patrně váhá, má-li na má slova odpovědět.

„Kuchař nenakupoval na Tenerifě maso ze zdechých zvířat,“ řekl tlumeným hlasem. „A posádka maso ze zdechlin *dostává*...“

„Věřím, že kdybyste se podle lodního řádu obrátili na kapitána...“

Pan Morrison se při mých slovech znovu usmál. Najednou mi položil ruku důvěrně na rameno, ačkoliv jinak se ke mně choval s jistým odstupem jako k budoucímu důstojníkovi. Přerušil mě, dívaje se mi zpříma do očí:

„Nemám důvěru v lidi, kteří příliš často mluví o Anglii a myslí přitom na vlastní kapsu...“ řekl. A dodal: „Slyšel jste už někdy jméno Rousseau?“

Zavrtěl jsem hlavou.

„Uslyšíte o něm ještě,“ řekl s jistotou. „Tento člověk přemýšlel mnoho o tom, jak žijí lidé a žijí-li dobře. Dospěl nakonec k přesvědčení, že ti, kterými pohrdáme, divoši, lidé primitivní, žijí líp a spravedlivěji jeden ke druhému nežli my sami.“ Odmlčel se. „Ptal jste se mě, proč jsem tady na palubě *Bounty* – když jsem přece lékař. Tady máte odpověď: četl jsem knihy tohoto muže a chci vidět na vlastní oči ty, které nezkazily peníze a falešná ctižádost a hanebné předsudky.“

Nechal mě stát užaslého nad slovy, jejichž plný smysl jsem tehdy ani nechápal, a zmateného spoustou protichůdných myšlenek v hlavě. Kadetské svědomí mě nabádalo, abych se měl na pozoru před podivnými Morrisonovými řečmi; cit pro spravedlnost hledal marně nějaké vysvětlení, nějaké ospravedlnění oné obžaloby ve věci špatné stravy; a přirozená zvědavost byla vzrušena jménem neznámého filosofa a myslitele, jehož myšlenky byly sice podivné, avšak – dělej co dělej – také lákavé. Divocí lidé, kteří žijí v dokonalé společnosti, v jakési vzdálené, podivuhodné zemi? Nepředstavoval jsem si i já, že jedu do nějakých krajin skoro zázračných? Ale koho jsem čekal, že tam naleznou? Divochy,

kterým je třeba přinést dobrodiní civilizace, nebo šťastné, bezstarostné bytosti, kterým je třeba závidět? V téhle chvíli jsem to nevěděl a byl jsem vším dokonale zmaten.

Umínil jsem si však, že se o těch věcech musím dozvědět víc a že se musím držet na slovo skoupého pana Morrisona, aby mi pověděl o muži jménem Rousseau a o krajinách, kde divoši žijí přirozeněji než my ve staré Anglii.

*

Po dvou měsících klidné plavby Atlantickým oceánem nastalo období, kdy se zdálo, že se proti nám všechno spiklo.

Plavili jsme se jihozápadním směrem. Obepľuli jsme velký výběžek Afriky u ostrovů Kapverdských a potom jsme s příznivým větrem v plachtách směřovali na jihozápad. Vítr nám zpočátku přál, ale potom časté mlhy a déšť zpomalovaly naši jízdu, takže k mysu Hornovu na nejjižnějším cípu jihoamerického pobřeží jsme se přiblížili koncem měsíce února. První předzvěstí budoucí nepřízně bylo setkání s pirátskou lodí mezi Trinidadem a jihoamerickou pevninou. Tehdy jsem si teprve uvědomil, že naše loď, která měla přece tak vznešené poslání, veze na své palubě také těžké dělové kusy.

Toho rána, kdy se z mlhy vynořil trojstěžník s černou pirátskou vlajkou na hlavním stěžni, se rozhučela děla *Bounty* poprvé. Spal jsem po noční hlídce v naší kajutě, když jsem ucítil, jak mnou někdo zuřivě lomcuje. Díky tvrdé škole pana Fryera jsem se už za dva měsíce života na moři naučil okamžitě přerušit spánek a být připraven ke všemu; vyskočil jsem a uviděl jsem nad sebou usměvavého Stewarta, který se však tentokrát tvářil výjimečně vážně. „Pirátská loď na obzoru!“ křičel vzrušeně. „Pohotovost na palubě... pustíme se s ní asi do křížku!“ Rychle jsem se oblékl, a když jsem se hnal nahoru přes tři schody najednou, otřásala již ranním vzduchem, jindy tak klidným, mohutná střelba.

Pirátská loď se objevila na našem pravoboku a mířila k nám, majíc výhodný vítr v plachtách. Na palubě *Bounty* vířily bubny,

svolávající posádku k boji. Kapitán Bligh – a po jeho boku pan Christian a pan Fryer – pozorovali dalekohledem přibližujícího se nepřítele, který skasal stěžňové plachty a dával se hnát jen s pomocí bouřkových plachet.

„Chystají útok!“ uslyšel jsem chraptivý hlas kapitána Bligha. „Připravte děla k boji!“

Trojstěžník se blížil a za několik okamžiků se objevily u hlavní jeho děl obláčky kouře a zaduněly rány.

Ale piráti vystřelili příliš brzy. Koule dopadly se sykotem do mořských vln a neuškodily naší fregatě ani v nejmenším.

„Obrat!“ zavelel pan Bligh, sleduje neustále dalekohledem pirátskou loď. *Bounty* poslechla téměř v okamžiku, jako kdyby to byl malý pobřežní kutr, a ne mohutná, dobře vypravená fregata. Obrat byl nařízen v pravý čas, protože v následujícím okamžiku dopadla právě na místo, kde stála naše zád', těžká, několikalicerní koule.

„A teď my!“ zařval pan Bligh a v jeho modrých očích to zablýsklo. „Purcelli, palte ze všech děl!“

Naši dělostřelci mířili líp. Viděl jsem, jak jedna z našich střel způsobila hotovou spoušť na palubě trojstěžníku s černou vlajkou. Kapitán Bligh po celou tu dobu pohrdlivě špulil rty, mumlal si tiše nadávky nebo vyrážel hlasité kletby, a nespouštěl ani na vteřinu oči z pirátské lodi. Nepotřeboval vrhnout na palubu *Bounty* ani jediný pohled, tak dokonale si byl jist tím, že se na lodi děje všechno přesně podle jeho rozkazů.

„Ostře v pravobok!“ vyštěkl a *Bounty* se naklonila a začala kroužit kolem piráta. Snažila se dostat z dostřelu pirátské lodi, která se po našem protiútoky vzpamatovala a pokoušela se přiblížit a vnutit nám boj zblízka.

Druhá salva pirátské lodi byla zaměřena líp, čtyři koule zasáhly střed a proletěly do skladiště prken a lan. Naštěstí nikdo z našich nebyl zraněn, jen jedno vymrštené prkno zasáhlo lodníka Williama M'Koye a zbavilo jej nakrátko vědomí.

Kapitán Bligh nechal potom piráta připlout až do značné blízkosti, spoléhaje na větší přesnost našich dělostřelců. Loď se přibližovala, rozeznávali jsme na palubě zřetelně muže s puškami a háky v rukou, zarostlé, divoce vyhlízející chlapíky v nejroztodivnějším oblečení. Všichni zřejmě už byli přichystáni k boji zblízka. V té chvíli, kdy jsme přece jen trochu s obavami pozorovali, jakou početní přesilu mají proti nám piráti, vypálila *Bounty* naráz ze všech svých děl mohutnou salvu. Když se rozplynul dým, uviděli jsme, jak na zadní palubě vyšlehují plameny. A na místě, kde stával hlavní stěžeň, trčel bezmocný pahýl.

„Hurrrá!“ křičeli jsme radostně, ale pan Bligh a pan Purcell nám nedopřáli ani chvilku radostného oddechu. Do hukotu děl křičeli dál své rozkazy, dělostřelci znova rychle nabili a u hlavní našich děl se opět objevily obláčky bílého dýmu.

Druhá salva se snesla na pirátskou loď a zasáhla její zád'. Piráti byli zřejmě překvapeni naším odporem. Patrně vůbec nepředpokládali, že se budeme bránit – vždyť často za takových

okolností kapitán raději dal vztyčit na stěžeň bílou vlajku, spoléhaje, že si snad zachrání život, když odevzdá loď i s nákladem nelítostnému bratrstvu černé vlajky. Nepočítali asi s tím, že máme na palubě tak těžké kusy, jinak by si byli rozmysleli přiblížit se poměrně bezstarostně na velmi blízký dostřel. Druhá salva je však dostatečně poučila o naší síle i o našem odhodlání nedat svou kůži zadarmo. Uviděli jsme, jak se jejich příď otáčí, poslušná kormidla, směrem od *Bounty*, a jak plné plachty nabírají vítr a loď se od nás počíná vzdalovat.

Z třetí salvy, kterou jsme vypálili, už je nezasáhla ani jediná koule.

Teď už bylo jisté, že jsme je zahnali a že se nás neodvážívá v těchto vodách podruhé přepadnout.

„Hurrá!“ křičeli jsme znovu se srdcem kadetsky vzníceným a také jak náleží hrdým na náš bojový úspěch. Kdyby na nás záleželo, byli bychom nejraději od hodiny začali čistit pobřeží od všech pirátů. „Budeme je pronásledovat?“ naléhali jsme nedočkavými otázkami na Fletchera Christiana. „Zničíme je přímo v jejich doupěti?“

Ale Fletcher Christian se stále jenom shovívavě usmíval a nakonec řekl:

„Máte příliš horkou krev! Co když to je past, do které nás chtějí vlákat? Myslíte, že to je jediný pirát široko daleko? Jsem si jist, že tu ještě někde krouží přinejmenším dvě menší galéry těch chlapíků – a se všemi se pustit do křížku, na to nemáme dost sil. A potom: náš úkol je jiný...“

Byli jsme trochu zklamáni, ačkoliv jsme chápali důvody, které pan Christian uváděl, a věděli jsme, že jsou rozumné. Ale co chcete! Mladé srdce touží po boji, po zápase, a když má za sebou první oheň námořní bitvy, a k tomu vítězný, představuje si pošetile, že by zdolalo i sebevětší přesilu...

Tři dny po našem střetnutí s pirátskou lodí – už hodně blízko u mysu Hornova – nás znenadání přepadlo strašlivé počasí. Během dvou hodin se zatáhla dosud modrá, čistá obloha špinavě šedými

mraky a pak celých devět dní nepřestávala kolem našich uší svištět prudká vichřice, doprovázená kroupami a sněhovými bouřemi. Bičovaly palubu v neustálých přívalech a činily každou službu v plachtoví i na palubě vyčerpávající už po pouhé hodině. Nejen že jsme se museli neustále střídat a že jsme museli udržovat na palubě ve dne v noci oheň, aby se oděv hlídek, které se právě vrátily k odpočinku, mohl usušit; navíc loď byla téměř nasáklá vodou, jak se přes ni neustále valily vysoko vzduté mořské vlny, a počínaje

pátým dnem bouře, musela být v podpalubí stálá služba u čerpadel; každou hodinu jsme se s nadlidským úsilím zbavovali vody. Vichr lomcoval stěžni, všude to praskalo a sténalo, a co nebylo dost pevně přivázáno, odplavovaly vlny. Když jsme se probíjeli tou záclonou krupobití, byli jsme již skoro smířeni s tím, že v nejbližším okamžiku se *Bounty* rozpadne v hromadu prken a prámů a naše výprava skončí v nejlepším případě někde na rozervaných skalnatých útesech divokého jihoamerického pobřeží.

Devátý den, když bouře nepřestávala a mužstvo zřejmě pracovalo v nejvyšším vypětí z posledních sil, kapitán Bligh zavolal do své kajuty pana Fryera. Radili se asi hodinu. Pak první důstojník vyšel z kapitánova hnízda a dal svolat všechny muže posádky.

„Zavšivené, proklaté, hanebné počasí! Tisíc hromů do téhle čertovské končiny! Aby kat spral ten bláznivý kout zeměkoule! Šestadvacet tisíc ran devítioocasou kočkou do celého mysu Hornova!“

Podle svého zvyku zahájil pan Fryer svůj proslov tím, že dobrých pět minut ze sebe sypal všemožné nadávky a kletby, jimiž stíhal hanebnou nepřízeň počasí, která nám znemožňovala plavbu úžinami kolem mysu Hornova. Teprve když se dosyta vyzužil, dozvěděli se muži, proč je pan Fryer dal svolat. Pohodil hlavou směrem k místu kormidelníka, plivl opovržlivě přes palubu a procedil mezi zuby:

„Kormidelníku, změňte kurs lodi – jedeme s větrem v zádi – směr Kapské Město... Musíme se dostat k cíli kolem Afriky, když to nejde touhle zatracenou úžinou...“

Žádný z rozkazů nepřijalo mužstvo tak rádo jako právě tento. Kdyby to bylo jindy, jistě by se jejich radost projevila hlasitým voláním a radostným pokřikem všude na palubě. Ale všichni byli už tak unaveni, že si jen tiše oddychli a plni naděje pozorovali příď *Bounty*, jak se zvedá proti vzdutým vlnám, jak se otáčejí vrcholové plachty a jak přední kýl rozráží proud vln a klouže v kursu na východ k jihoafrickému pobřeží.

To bylo v prvním týdnu v březnu roku 1788...

V

TRPKÉ MĚSÍCE

Naše plavba k mysu Dobré naděje by se byla stala asi mou nejkrásnější vzpomínkou, kdyby nebylo okolností, které ji tak zkalily a které nakonec způsobily, že jsme k cíli cesty přijížděli ne jako posádka, jež společně přestála nejrůznější nebezpečí, a proto spolu drží, nýbrž jako lidé, kteří zažili mnoho zbytečné nespravedlnosti, svévole a příkoří.

To, co jsem viděl, bylo nádherné: oceán kolem nás přeléval své mohutné vlny a hýřil pestrými barvami; byl průzračně modrý, šedý, nazelenalý, temný, blankytný, kovově těžký – jak nevýstižný je slovník i nejvýmluvnějšího vyprávěče, má-li popsat a přiblížit bezpočet odstínů a tónů, v němž se moře dovede proměňovat! V jeho vodách jsme objevovali denně tisíce zázraků, stovky neznámých ryb a mořských živočichů nejpodivuhodnějších tvarů i barev. Ale lodníci fregaty *Bounty* sotva měli pro všechny ty krásy chápavé oči. Po dlouhou dobu nás od mysu Hornova doprovázeli štíhlí albatrosové a bouřníci. Byli ladní ve svém letu, byli ušlechtilí a krásní, jenže mužstvo spíše oceňovalo, že dobře připraveni chutnali jako nejjemnější kachna či husa. Lovili jsme nejrůznější ryby – ale spíš než o jejich nádherné zbarvení se muži zajímali o chuť jejich masa a o to, jak je nejlépe upéci či usmažit. Děkovali jsme moři i povětří za dary, jež nám poskytovaly ze svého nepřeborného bohatství, poněvadž lodní přiděly byly víc než hubené a spoléhat jen na ně, znamenalo hladovět. Alespoň pro mužstvo.

Dva měsíce snášeli lodníci stravu, která by sotva stačila nedospělému chlapci, než se odhodlali k tomu, co jsem tak prostomyslně vyslovil před Morrisonem, totiž k řádné, podle dvacátého prvního článku válečného řádu přednesené stížnosti. Když jednoho dne namísto dvou liber sucharů, ostatně už tak citelně snížené dávky, počal kuchař vydávat po libře zkažených tykví, trpělivost mužstva přetekla. Lodníci mezi sebou vybrali tři

muže a pověřili je, aby přednesli stížnost na jakost a množství stravy přímo kapitánu Blighovi. Mezi zvolenými byl M'Koy, onen lodník, který utrpěl menší zranění při plavbě kolem mysu Hornova, tesař Charles Churchill, hromotluk, jehož hltavosti padla za oběť každá rybička, již ulovil, a výbušný Matyáš Quintal, člověk, který se dostal na loď přímo z vězení, kde si odpykával trest za to, že zabil v hospodské rvačce jakéhosi svého soka, který ho ostatně podvedl v kartách.

Každý jiný kapitán by byl lodníky jistě v klidu vyslechl a slíbil by, že věc vyšetří; zavolal by kuchaře a dal by si všechno vysvětlit, krátce řečeno, zajímal by se o to, jak je mužstvo vyživováno. Ale kapitán Bligh ani nedovolil, aby ti tři muži vyložili souvisle, oč jde. Později jsem pochopil proč. Ačkoliv *Bounty* byla dosti velká fregata, kapitán Bligh byl nejen velitelem lodí, nýbrž i hlavním zásobovacím důstojníkem, tak jak tomu pravidelně bývá jenom na menších plavidlech. On dával pokyny k nákupu potravin, podle jeho rozkazu se rozdělovaly dávky. A každá stížnost na lodní stravování byla tedy vlastně stížností na kapitána samého.

„Vy lotři, vy psí synové, vy ničemové,“ rozběsnil se Bligh, sotvaže zaslechl první slova. „Vy se odvažujete přijít ke kapitánu lodí Jeho Veličenstva britského krále se stížností? Plavím se po všech loužích světa už hezkou řádku let, ale něco takového se mi dosud nikdo neosmělil udělat! Dám spráskat každého, kdo se ještě odváží jenom ceknout! Hleďme! Snad byste nechtěli, aby vám kuchař připravoval tabuli jako při korunovaci ve Westminsteru?“

„Konáme poctivou práci, pane, a naše služba je těžká,“ odvážil se tesař Charles Churchill, nejvýmluvnější ze všech tří. „Nechceme, co nám nepatří, ale myslíme na zdar výpravy: při slabé potravě na nás mohou přijít nemoci...“

„Mlčte, chlape!“ zakřikl jej Bligh. „Jednou provždy si pamatujte, že o tom, co vám patří, anebo nepatří – rozhodují já. *Jen* já – nikdo jiný! A *jen* já myslím na zdar výpravy. Jestliže uslyším ještě od někoho, že je nespokojen s tím, co dostává do misky, dám ho posadit na dvacet dní do želez! Přísámbohu – bez nejmenšího zaváhání! Vás tři první! Pobuřujete lidi!“

„To ne, pane!“ ohradil se prudce Matyáš Quintal. „Mluvíme za všechny lodníky, protože všichni dostávají málo! Nejsme žádní buřiči.“

„Vy nejste buřič, ovšem!“ zařval kapitán, zlostí celý bez sebe. „Vy jste hospodský vrah!“

Bylo štěstí, že tomuto rozhovoru byl přítomen jako lodní důstojník také pan Christian. Quintal v tomto okamžiku úplně ztratil hlavu. V hrdle mu chrčelo vztekem a záštím, sevřel křečovitě ruce v pěst, stáhl obočí a užuž se vrhal vpřed, dívaje se upřeně na Blighe.

Fletcher Christian měl právě čas mu zastoupit cestu.

„Vzpamatujte se, Quintale!“ vyjel si na něho ostře. „Znáte lodní zákony a víte, že vaší bezpodmínečnou povinností je poslouchat kapitána za všech okolností. Varuji vás, nepokoušejte se o nic nepředloženého! To by vás později mohlo mrzet.“ Odmlčel se na chvíli a pozoroval Quintala, který zde stál jako vytesán z kamene. Ale bylo na něm vidět, že nejrady by byl Blighe rozdrtil ve svých chlupatých mohutných rukou.

„Kapitán vám řekl svůj názor... běžte po práci a vyčkejte dalších věcí. Je možné, že už nebudete mít důvod k žádným podobným stížnostem,“ dodal Christian a ukázal bradou ke dveřím.

Lodníci se podívali jeden na druhého, zápasil v nich vztek s bezmocí. Potom sklonili hlavy a beze slova se obrátili.

Kapitán Bligh je sledoval podrážděným pohledem. Ocelově modré zorničky zablýskaly hněvem a ruce, které měl složený podle svého zvyku za zády, se ještě poněkud třásly, když otočil hlavu k Fletcheru Christianovi. Pak pravil zvolna, odděluje pečlivě slabiku od slabiky, jako by důkladně rozmyslel každé slovo:

„Pa-ne – Chri-stia-ne, ne-pře-ji – si, aby-ste – na-příš-tě za-saho-val – jakko-liv do – mé-ho – jed-nání. V kaž-dém – pří-pa-dě: do-vedu se – ubrá-nit – *sám* – před každým.“

Pan Christian na to odpověděl velmi zdvořilým tónem a snažil se, aby jeho hlas zněl nevzrušeně jako kdykoliv jindy:

„Nejsem sice oprávněn mluvit do těchto věcí, pane, ale myslím,

že dobrá výživa mužstva je důležitá věc při takové výpravě, jakou podnikáme.“

„A nepřejí si rovněž,“ pokračoval Bligh, „abyste mi dával rady nebo abyste mně nepožádán sděloval své názory. Já jsem kapitán, pane Christiane, a já rozhoduji o tom, co se na palubě bude dít. Vy jste druhým důstojníkem a vaší povinností je vykonávat, co nařídím. Nic víc od vás nečekám!“

Nato se kapitán obrátil a nechal stát pana Christiana na velitelském můstku. Tam jsem ho zastihl a tam mně potom také vypravoval, co se právě přihodilo; a já jsem na jeho tváři viděl, že počínání kapitána Blighe odsuzuje. Ba víc: že se mu ze srdce protiví.

Po celou dobu naší další plavby se těšili ti tři, kteří se odvážili přednést stížnost mužstva, kapitánově vytrvalé pozornosti. Kdykoliv měli službu na palubě, objevil se u nich dříve nebo později pan Bligh. Zastavil se s rukama složenýma za zády, mlčky je pozoroval a potom se zase vzdálil, temný a zamračený; kdykoliv bylo zapotřebí spravit plachtoví, vydrhnout palubu, vyztužit žebroví lodi, vyčistit děla, vždy mezi těmi, kdo byli přikázáni k práci, byl Churchill nebo M'Koy nebo Quintal; nedovedl bych spočítat, kolikrát se objevil pan Bligh neočekávaně v kajutě u jejich lůžka, aby prohlédl mlčky, je-li upraveno podle předpisu námořního řádu, a potom právě tak mlčky, jak mlčky přišel, zase se vyšplhal nahoru na velitelský můstek. Nepromluvil s nimi za tu dobu slovo. Ale chtěl jim takto zřejmě dát na srozuměnou, že nezapomněl a že jim neprominul jejich drzost, lépe řečeno to, co za drzé chování pokládal.

K nové otevřené srážce došlo později.

Koncem května minula *Bounty* False Bay poblíž Kapského Města, a protože loď, nemálo pocuchaná vichřicí u mysu Hornova i střetnutím s piráty, potřebovala nutně důkladnou prohlídku, dal pan Bligh příkaz, abychom zakotvili. V tomto ročním období zde obvykle vane silný severní vítr, který značně ztěžuje bezpečné přistání. Kapitán se tentokrát sám ujal velení a s obdivuhodnou jistotou dovedl naši fregatu až do přístavního zálivu, kde jsme zůstali na kotvách celých osmatřicet dní. Dávky stravy se poněkud zvýšily, byť to byla jen ovesná kaše. Ale hlavně prospělo, že mužstvo mělo příležitost si odpočinout a že se rovněž na lodi provedly nejnutnější opravy. Bylo by bývalo potřebí zůstat déle, ale kapitán se pravděpodobně obával, že se plavba protahuje a že již tak jako tak ztratil nepřízní počasí u mysu Hornova příliš mnoho času. Tak tedy jsme devětadvacátého června pozdravili holandskou pevnost třinácti výstřely z palubních děl a vydali se opět na širé moře.

Přivítal nás příznivý východní vítr a s blahodárným odpočinkem a s dobrým počasím se zlepšila i nálada mužstva a důstojníků; jen pan Fryer jako dřív spílal při každém rozkaze, ale

ten by byl patrně spílal lodníkům i při zábavní projížďce jachtou deset mil od pobřeží.

V té době jsem už měl na lodi vedle George Stewarta další dva dobré přátele. Především to byl pan Christian, který mně zřejmě dával přednost před ostatními kadety a který mně prozradil, že také kapitán Bligh je spokojen s mými pokroky v činné námořní službě. „Řekl mi, že z vás bude dobrý námořník. Ale chtěl by od vás, Petře, více tvrdosti a bezohlednosti,“ prozradil mi jednoho dne. „Samozřejmě: tvrdost vám získá úctu. A bázeň. Ale já vám říkám, abyste měl otevřené oči. Může přijít chvíle, kdy vám úcta ani bázeň nepomohou. Kdy budete muset žádat od lidí nadšení. A s tím budete moci počítat jen tehdy, jestliže vám budou důvěřovat. Je něco jiného být velitel a něco jiného být tyran. Loď bez rázného kapitána nedojede ani od jednoho pobřežního majáku k druhému, to námořníci vědí líp než kdokoliv jiný. Uznají, že loď musí řídit jediná vůle – ale nenávidí, je-li to *zvíle*. Pamatujte si to, až vám bude jednou svěřena loď jako kapitánu. Snad je to všechno předčasné, co teď říkám, ale po letech si něco z toho možná připamatujete.“

Hovořil tak se mnou dost často. Vsunoval vřdycky své úvahy o tom, jaké vlastnosti má mít námořní velitel mezi lekce praktického lodivodství; poslal mě třeba třikrát šplhat do plachet nahoru dolů, a když jsem zmáčen potem až na kůži seskočil zase na palubu, začal mluvit o slavných námořních velitelích a o tom, jak si dovedli získávat lásku svých lodníků přísností i laskavostí na pravém místě.

Jako jsem měl rád pana Christiana, stejně rád jsem tu a tam strávil čtvrt hodinku s panem Morrisonem. Obdivoval jsem se mu, protože věděl tolik podivuhodných věcí, o nichž jsem ke své hanbě neměl ani tušení. Zajisté, pan Fletcher Christian rozuměl velmi dobře všemu, co se týkalo plavby na moři; ale Morrison se vyznal v lékařství, byl stejně dobrým botanikem jako strýcův pan Nelson, vyrovnal se v obratnosti kterémukoliv lodníkovi na *Bounty*, astronomie mu nebyla ničím neznámým – zkrátka, uměl tisíc různých věcí. Pan Christian mně rád vykládal, jaké jsou správné vlastnosti námořního velitele; a James Morrison, když jsme se

usadili někde na stočených lanech v koutku paluby a dívali se do nekonečně modré kopule jižní oblohy, ozáření nádherným souhvězdím Jižního kříže, mně vypravovával o tom, jaké správné vlastnosti by měl mít člověk, kterýkoliv člověk, já, on, lodník Burkitt, kdokoliv. Točila se mi často hlava z toho, co říkal: „Člověk je zkažen, protože smyslem jeho života není přirozená radost, ale peníze,“ vykládal mně pokaždé a rozvíjel tak vlastně, jak mi později prozradil, myšlenky francouzského filosofa Rousseaua. „Pohleďte jen na tuto loď. Kapitán Bligh jezdí pro peníze; ti z lodníků, kteří nebyli naverbováni násilím, jedou pro peníze; rejdaři vyslali *Bounty* na cesty, protože doufají, že zbohatnou; král podporuje rejdaře, aby si naplnil pokladnu... a výsledek? Naverbovaní chudáci v podpalubí, nevraživost, bída tady na lodi i mezi národy. A kam se člověk v naší staré Anglii podívá, uvidí hned vedle bohaprázdného přepychu nejhorší nuzotu.“

Býval jsem vzrušen – ne, s tím se přece nedá souhlasit, vždyť rejdařem je můj strýc, a není přece lepšího člověka nad něho, jak by se dalo věřit, že mu nejde o nic než o měšec se zlatáky! „Morrison,“ namítal jsem všecek vznícen, „tak nemůžete mluvit! Cožpak nejede *Bounty* za vznešeným posláním? Což nemá přivést chlebovník a odstranit bídu? Což našemu králi nejde o ušlechtilé cíle, a nejde nám, Britům, o to, poznat svět a přivést světlo lásky všem lidem?“

Morrison se mému nadšení jen usmíval. „A Španěle?“ namítal. „Jejich katolické Veličenstvo netouží po ničem jiném! Francouzi? Totéž! Všichni dohromady nechtějí nic než přinášet světlo lásky neznámým i známým národům, ale přitom jeden na druhého cení zuby a hledí udělat tomu druhému to nejhorší. Filosof Rousseau má pravdu: nikdo nemůže vrátit život nazpět. Svět je dnes takový, jaký je. Ale má pravdu i v tomhle: dřív byli lidé šťastnější, neutiskoval jeden druhého. Proč byl Mills přiveden na naši loď? Proč tisíce jiných, jemu podobných slouží na moři, ačkoliv na to nikdy ani nepomysleli?“

Tak často Morrison hlasitě uvažoval, odvolávaje se na filosofa Rousseaua, o blahém životě lidí za starých dávných dob, a já jsem

se snažil, seč jsem byl, mu odporovat, kdykoliv se mi zdálo, že ubližuje mé rodné Anglii. Jednou jsem se dokonce tak rozehřál, že jsem ve zlosti vybuchl: „Jsou to buřičské řeči, které tu vedete! Co kdybych, Morrisone, s nimi seznámil jednoho krásného dne kapitána? Nedůvěřujete mi příliš?“

Litoval jsem těch slov, ještě než jsem je dořekl. Ale Morrison se na mne klidně podíval, zavrtěl hlavou, jako by nevěřil vlastním uším, a řekl: „Vy nejste z těch, kdo udávají. Myslíte, že bych tady s vámi seděl, kdybych o tom nebyl přesvědčen?“

Zahanbilo mě to a už nikdy jsem nic takového nepronel.

Dvaadvacátého srpna jsme spatřili skalnaté útesy Mewstonu, ležící na jihozápad od země Van Diemenovy, a po dvou dnech plavby jsme zakotvili u země Van Diemenovy v Adventure Bay. Před očima se nám rozevřel pohled na divukrásný ostrov. Kam až naše oko dohlédlo, pokrývaly jej hluboké lesy štíhlých eukalyptů, dlouhé větve blahovičníků se do sebe navzájem zaplétaly, tvoříce téměř neprostupný porost, a všechno působilo dojmem nesmírné hojnosti a bujnosti, a přece – nesmírně smutně. Jen tu a tam jsme zaslechli zazpívat ptáka v koruně stromu, a zvířata jako by tento kus pevniny, posazený do oceánu, vůbec neznala. Jen jistý druh opossum se kolem nás mihl, jinak nic, všude pusto, prázdno. Domorodci – první lidé těchto vzdálených krajů, které jsem spatřil – byli tmavě hnědí, měli všichni dlouhé vlasy a pobíhali úplně nazí. Připadali mi také jaksi hranatí a neohrabaní – pokud jsme to ovšem mohli posoudit. Skryli se totiž před námi okamžitě, jakmile nás spatřili, a po celých čtrnáct dní našeho pobytu na ostrově se ani neukázali. Měli snad nějaké špatné zkušenosti s bělochy? Nebo sami mají nepřátelské úmysly a my se před nimi musíme mít na pozoru? Nebo jsou jen přirozeně plaší a mají před námi docela obyčejný strach? Upřímně řečeno, neměl jsem ani mnoho času na podobné úvahy, protože kapitán Bligh nás po celou dobu našeho kotvení dokonale zaměstnával.

Třetího dne našeho pobytu u země Van Diemenovy si mě dal zavolat. Stál skloněn a zamyšlen v mapové kajutě, když jsem se mu podle předpisů hlásil, ale nechal mě chvíli čekat, a teprve po

chvíli zvedl hlavu a upřel na mne své rybí oči. Vypadal unaveně a bylo mi ho v tom okamžiku náhle skoro líto:

„Vezmete kutr a sedm mužů, kadete Heywoode: tesaře Churchilla, Quintala, Millse, Muspratta, Burkitta, Smithe a Lenklettera. Vylodíte se na ostrohu na západ od tohoto místa. Vyberete nejdelší blahovičnický, ty s hnědým dřevem, a v co největším množství je dopravíte na loď. Pojedete okamžitě! Porážení stromů povede Churchill. Vy obstaráte mimoto zásobu pitné vody!“

„Ano, pane,“ odpověděl jsem.

„Dávám vám tři dny,“ řekl kapitán a sklonil se znovu nad své mapy, dávaje pokynem pravice najevo, že rozhovor skončil.

Zkrátka se náš kutr pohupoval na modrojasných vlnách zátoky Adventure Bay. V průzračně čistém vzduchu jsme viděli nepřehledné blahovičnickové a jehličnaté lesy a v pozadí jakýsi vysoký horský kužel. Mezi hustými, nesmírně dlouhými větvemi blahovičnicku se mihli tři nebo čtyři domorodci, kteří zvědavě sledovali naši lodici. Ale sotvaže zjistili, že jsme je rovněž spatřili, zmizeli kdesi v neprostupných houštinách.

Když jsme přistáli a zajistili kutr, vybrali jsme si volné, dosti otevřené místo blízko břehu a muži se dali rychle do práce. My, kteří jsme šli hledat prameny pitné vody, jsme asi po dvouhodinovém hledání narazili na jasný, čistý potok. Naplnili jsme měchy a vrátili jsme se spěšně k Churchillově skupině, abychom jim pomohli v porážení eukalyptů.

Nad prvním padlým kmenem tesař Churchill dlouho obcházel. Sloupal trochu kůry, potom dal kmen naříznout, sedl na bobek a nakonec mávl svou obrovskou rukou:

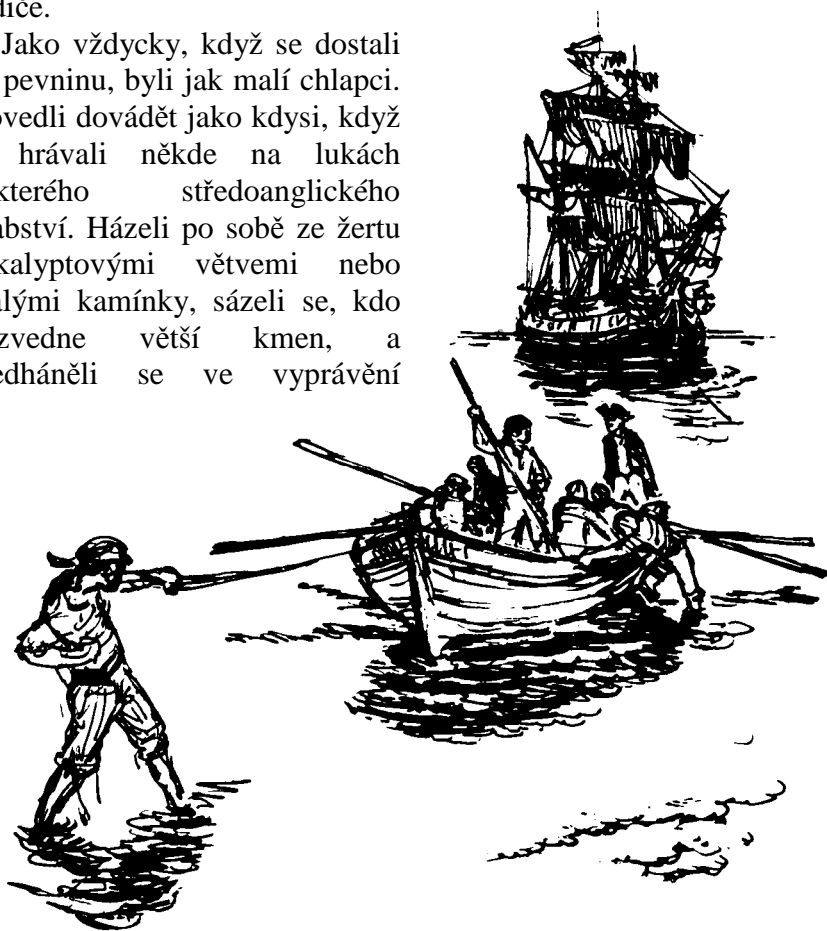
„K nepotřebě!“ rozhodl rázně. „Tyhle velké kmeny s hnědým dřevem nemůžeme přece použít na lodní prkna. Zbytečně bychom se namáhali. Musíme najít menší blahovičnický. Ty, co mají načervenalé dřevo. Pojd'me!“

Burkitt, Muspratt a Quintal se rozběhli a začali pátrat po okolí. Netrvalo to příliš dlouho a našli skupinu nižších blahovičnicků s drsnou kůrou, které tvořily celý trs na vyvýšenině, od moře dobře viditelný. Churchill prohlédl stromy ze všech stran a spokojeně si

zamnul ruce. „Pevné dřevo,“ zaliboval si. „S tím si troufám vyztužit nejzchátralejší koráb!“

Druhého dne k polednímu byla na malé mýtince narovnána slušná řada kmenů, několik už zbavených kůry, a muži se chystali, že je hned rozřežou na prkna. Zatím odpočívali ve stínu stromů, jedli sýr a lodní suchary a hovořili o tom, že zanedlouho, doufejme, bude *Bounty* u cíle své cesty. Všichni byli v dobré náladě, žertovali, dobírali si jeden druhého, vzpomínali na domov a na své manželky, sourozence, rodiče.

Jako vždycky, když se dostali na pevninu, byli jak malí chlapci. Dovedli dovádět jako kdysi, když si hrávali někde na lukách některého středoanglického hrabství. Házeli po sobě ze žertu eukalyptovými větvemi nebo malými kamínky, sázeli se, kdo pozvedne větší kmen, a předháněli se ve vyprávění

historek a příhod, které již zažili na moři. Uprostřed této dobré pohody, uprostřed žertů a vtipů se najednou ozval vážný Burkittův hlas: „Kapitán Bligh!“

Přicházel doprovázen botanikem, panem Nelsonem, a jak bylo vidno, lovil někde na pobřeží ostrova ptáky, protože v levici držel dva jakési mně neznámé pernatce. Když se přiblížil, všichni ho pozdravili a mlčky a rychle se seřadili k dílu. Quintal a Muspratt se chystali porazit nový kmen. Mills a Smith začali horlivě loupat kůru.

Kapitán Bligh se zastavil, přistoupil ke kmeni, který Mills a Smith zpracovávali, opřel o loket svou pušku a přešel volnou rukou hrubou kůru stromu:

„Tesař Churchill!“ zvolal.

Rekl to tím zvláště klidným hlasem, který byl vždycky bezpečným znamením toho, že se kapitán v nejbližších vteřinách neovládne, že vybuchne a začne spílat a vyhrožovat.

„Ano, pane!“ řekl Churchill a přistoupil blíž.

„K čertu, Churchille, jak si to představujete?“ zahřměl naráz Bligh. „Tyhle kmeny jsou příliš malé, copak se z nich dají nařezat prkna, která potřebujeme? Kadete Heywoode!“

„Ano, pane!“

„Nařídil jste tesaři Churchillovi, aby porazil a připravil co největší, co – nej-vět-ší,“ opakoval Bligh s důrazem, „kmeny blahovičnicku s hnědým dřevem?“

„Ano, pane. Tesař Churchill však...“

„Děkuji, na víc jsem se neptal. – Churchille, vidím, že neplníte naprosto jasné příkazy! Místo toho raději maříte svévolně vzácný čas!“

„Promiňte, pane, nemařím čas,“ namítl Churchill. „Porazili jsme jeden z těch vysokých kmenů, ale jejich hnědé dřevo není k ničemu.“

„K ničemu? Churchille – važte slova! Ostatně, je tu pan Nelson, botanik. Jaký je váš názor?“

Starý muž stojící opodál sebou trhl a zaváhal. Pak zvedl ruce nad hlavu, nechal je klesnout a pravil:

„Jsem *skutečně* botanik, pane, a nikoliv tesař. A tím méně se vyznám ve stavbě lodí. Nevím, jakého dřeva je k těm věcem zapotřebí. Odpusťte... to je mi přece jen příliš vzdálené.“

Bligh pokrčil rameny s posunkem potlačované nevole. Pohodil hlavou směrem k vysokým kmenům a vyštěkl:

„Udělejte, co jsem nařídil, Churchille!“

„Dobrá,“ řekl Churchill. „Ale opakuji, kapitáne, že je to hloupost. To dřevo bude k nepotřebě. Buďte si jist, že já rozumím tesařině zrovna tak dobře jako vy námořní plavbě!“

„Vy... vy vzpurný parchante,“ vybuchl Bligh. „Dovolujete si příliš mnoho! Nejenže si stěžujete na špatné zacházení s vašimi žaludky, ale ještě odmlouváte při naprosto jasných rozkazech! To vás odnaučím jednou provždy... Lenklettere! Nastupte na Churchillovo místo! A vy, kadete Heywoode, odvezte okamžitě Churchilla na palubu. Ať se hlásí u pana Fryera. Má čtrnáct dní v železech!“

„Ale... ale já jsem o věci věděl, kapitáne,“ pokusil jsem se zasáhnout. „Souhlasil jsem s tím, aby Churchill neporážel vysoké kmeny...“

„Chcete se i vy, kadete, protivit vůli kapitána?“ zahřměl na mne Bligh.

Složil ruce za záda, zhoupł se ze špiček na paty a probodł mě pohledem svých rybích očí. Sklopil jsem hlavu.

„To jistě ne, pane, chtěl jsem... chtěl jsem jen, abyste všechno věděl.“

„Udělejte, co jsem vám přikázal,“ řekl zhurta Bligh a otočil se ke mně zády.

Sestupovali jsme s Churchillem po srázu dolů k zátocě, kde kotvil kutr. Moře šplíchalo k našim nohám, bílá pěna jako nejjemnější krajovina se třpytila ve slunci a obzor byl široko daleko jasně modrý. Lodní tesař se zastavil, přeběhl zrakem moře a pak se obrátil nazpět k pevnině. Se zlým posunkem stočil svou obrovitou dlaň v pěst. „Řekl mi vzpurný parchante... A přitom jsem nedělal nic než svou povinnost. Tohle mu nezapomenu! Až se vrátí *Bounty* do Anglie...“

Zvedl zařatou pěst a pohrozil jí směrem k mýtině. Potom skočil do člunu a náš kutr odrazil od břehu...

Čtvrtého září za slunného a pohodou zářícího rána jsme opět vypluli na širé moře.

Měli jsme čerstvé zásoby pitné vody, naložili jsme dřevo, nalovili jsme ve vodách ostrova i něco lososů (na vlastní pěst, bez kapitánova vědomí) a zakrátko jsme dosáhli, hnáni stejnoměrně vanoucím větrem, rovníkových oblastí. Oceán byl modrý jako tyrkys. Začali jsme míjet první korálové útesy a skupiny ostrůvků s palmami. Kolem lodi se vymršřovaly nad hladinu létající ryby a za noci měsíc rozpouštěl své stříbřité světlo v klidných vlnách Pacifiku. I když jsem neměl hlídku, stával jsem často na palubě a díval se na roje hvězd, třpytících se po celé obrovské kopuli jižního nebe, tak zvláštního, tak odlišného od našeho. A když s prvními paprsky slunce, stoupajícího zde vždy náhle, kolmo vzhůru, zhasly lodní svítilny, ozvaly se hluboké hlasy lodníků a zazněly staré, dávné písně, které zpívali na lodích už otcové těchto mužů, i jejich dědové. A teskné nebo zas rozpustile divoké melodie se nesly po palubě a potom dál po vlnách, až zanikaly kdesi v nekonečných rozlohách oceánu...

Tehdy, už jenom několik desítek mil před cílem cesty jsem se stal svědkem prvního ostrého střetnutí mezi Williamem Blighem a panem Christianem. Jednoho dne ke konci druhé ranní hlídky se objevil na palubě kapitán, prošel mlčky, jak bylo jeho zvykem, z přídě na záď a pak po levoboku a pravoboku. Postál asi čtvrt hodinu na velitelském můstku, pozoruje svými rybíma modrýma očima hladinu klidného moře, a nakonec pozval pana Fletchera Christiana k sobě do kajuty. Posadil ho ke svému stolu a přisunul před něho silnou knihu.

„Do tří, nejdéle do čtyř dnů vyhodíme kotvy u Matavai Bay,“ řekl kapitán panu Christianovi. „Je třeba uzavřít první část cesty. Prohlédl jsem zprávy o lodním hospodářství za první úsek cesty a sledal jsem vše v pořádku. Prosím vás, abyste se jako druhý

důstojník na důkaz správnosti podepsal. Zde! Vedle podpisu pana Fryera.“

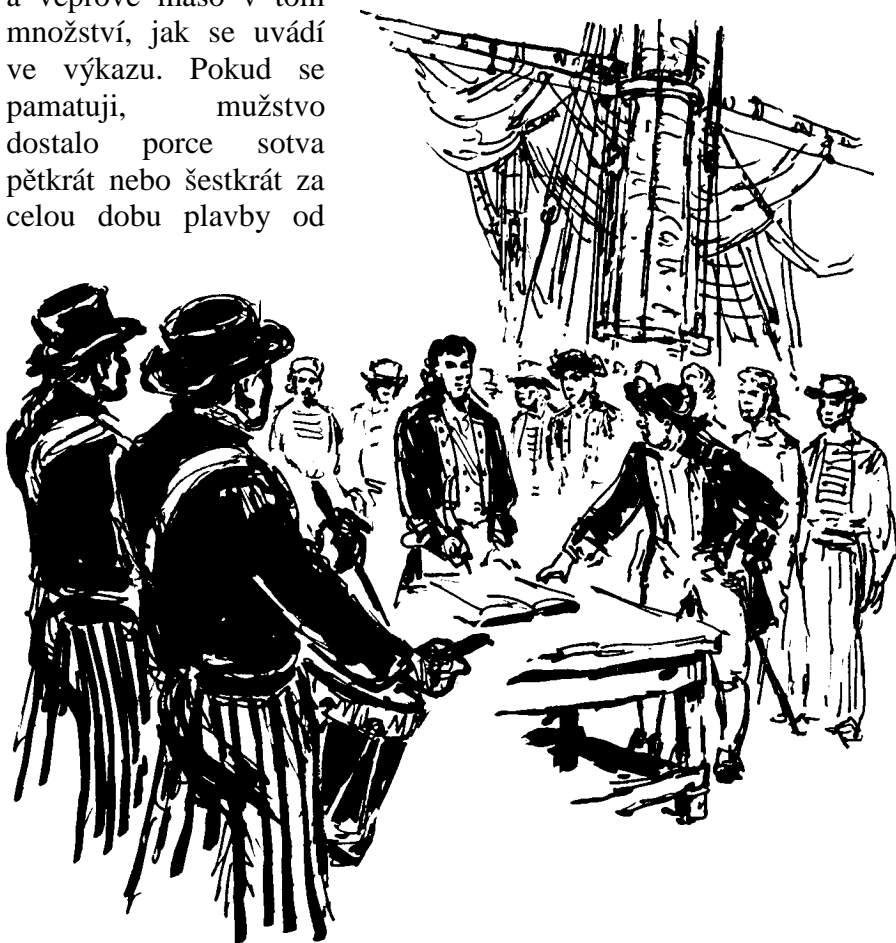
S těmito slovy mu podal deník a pero.

Pan Christian zběžně obrátil několik listů, přeběhl očima tři nebo čtyři stránky, a pero, které už držel v ruce, odložil.

„To nemohu podepsat, pane,“ řekl klidně, ale rozhodně.

„Nemůžete podepsat? Co tím míníte?“

„Zdá se mi, pane, že došlo k omylu. Pan Trinkler, správce skladu, se zmýlil. Prohlédl jsem deník jen zběžně, ale pochybuji, že údaje souhlasí. Nemohlo být například vydáváno solené hovězí a vepřové maso v tom množství, jak se uvádí ve výkazu. Pokud se pamatují, mužstvo dostalo porce sotva pětkrát nebo šestkrát za celou dobu plavby od

mysu Dobré naděje. Odpusťte, pane – je to skutečně zřejmý omyl.“

„Pan Trinkler vedl zápisy zcela přesně,“ zavrčel v odpověď pan Bligh. „Mýlíte se vy, pane Christiane. Klidně podepište...“

„Jak bych mohl, pane...“ trval na svém Fletcher Christian. „Nesrovnalosti jsou přece zřejmé.“

„Ke všem čertům, říkám vám, abyste podepsal! Trinkler pracoval přesně podle mých pokynů – říkám to jasně! Chci váš podpis, rozumíte!“

Pan Christian zavrtěl hlavou a složil ruce za zády.

Kapitán Bligh skočil ke dveřím a prudce je otevřel.

„Pane Fryere!“ zařval, všecek brunátný ve tváři. „Svolejte mužstvo na palubu!“

A tak zazněly bubny, ozval se pleskot nohou na palubních prknech, rozlehly se nadávky pana Fryera, mužstvo se seřadilo pod hlavním stěžněm do předepsané formace, a kapitán Bligh, pohupuje se ze špiček na paty, začal slavnostně vážným hlasem předčítat článek válečného námořního řádu o právech kapitána a povinnostech jeho důstojníků. *Bounty* klouzala po tichých vlnách, kolébajíc se lehce ze strany na stranu, a kapitán Bligh stál sebevědomě rozkročen a rozhlížel se – námořní řád spíš nazpaměť citoval, než četl – po všech přítomných. Všiml jsem si, že jeho masité rty se zachvívaly, a v té chvíli mně vytanula v mysli vzpomínka na okamžik, kdy jsme opouštěli spitheadský přístav. Jak jiná, jak odlišná byla naše cesta, než jsem si tenkrát představoval! Jak málo jsem věděl, a možná ještě vím, o námořní službě a jejích strážnících...

Když kapitán skončil, přisunul lodní deník k panu Christianovi a zachroptěl jedinou větou:

„Podepište lodní deník na důkaz jeho správnosti!“

Pan Christian pokrčil rameny. Uchopil pero, rozhlédl se kolem sebe a potom řekl tak hlasitě, aby ho bylo přes hukot moře slyšet až do poslední řady shromážděných lodníků:

„Pane Blighi, všichni muži královské fregaty *Bounty*, které velíte, vidí, že podpisuji na váš přímý rozkaz, poslušen lodních a

válečných řádů. Chci to připomenout jen proto, pane, že později by se o této věci mohlo hovořit.“

Vzal pero a rychle podepsal.

Kapitán Bligh sevřel za zády ruce v pěst. Jeho modré oči se zlobně přimhouřily, tučný zátylek zrudl a pootevřené masité rty se rozevřely a zase sevřely. Jako by se marně pokoušely cosi vyslovit. Zdálo se, že v nejbližším okamžiku se kapitán již neovládne a vrhne se na pana Christiana jako smyslů zbavený. Kdo ví – snad by to byl i učinil, kdyby se byl neozval od horního čnělkového kříže, od samého vrcholu ráhnoví, pronikavý, jásavě znějící hlas:

„Země! Ze-mě...“

VI

PŘISTÁNÍ NA TAHITI

Proužek země, který spatřila hlídka v koši, nebylo pohřichu ještě Tahiti, nýbrž Mehetia, malý ostrůvek kruhovitého tvaru, ležící asi padesát mil od cíle naší plavby.

Ve chvíli, kdy jsme se k němu přiblížili natolik, že se temná čára na obzoru proměnila ve vystupující sráz pevniny, kde jsme rozeznávali hýřivé barvy stromů a keřů bohaté tropické květeny, seběhlo se na palubě všechno, co mělo dvě nohy. Křikem a jásotem jsme zdravili místo, které nám po vyčerpávající mnohaměsíční plavbě připadalo vskutku jako učiněný zemský ráj. Křičeli jsme, mávali, objímali se navzájem a ukazovali si na ty tři míle pevniny, které se vynořily z vod oceánu. Bohatá zeleň obklopovala ostrov ze všech stran a nepřehledné stinné háje kokosových palm nás v tomto okamžiku lákaly k odpočinku, po němž jsme pojednou všichni nesmírně zatoužili. Zakrátko se objevily kolem *Bounty* pirogy, plochá plavidla s vysokou plachtou, obsazená snědými, urostlými domorodci. Byli to svalnatí a plecítí chlapci, vesměs vyšší než kterýkoliv z lodníků na *Bounty*, a všichni nazí a oblečení jen kusem pestré látky, upevněné přes boky. Přívětivě svítili svými bělostnými zuby, které se odrážely od hnědé pleti jejich tváří; zvali nás, abychom vystoupili, a ukazovali horlivými posunky na dna svých lodic. Vyrozuměli jsme, že mají zboží, které by s námi chtěli vyměnit. Několik jich mávalo větvemi banánovníku, které, jak jsme se dozvěděli později, znamenají ve zdejších krajích to, co u nás v Evropě olivové ratolesti – jsou to totiž symboly míru a přátelství. Ale přes všechnu přívětivost, přesto, že se svými plavidly kroužili tak zcela blízko u boků *Bounty*, která skasala plachty a stála v chráněném zálivu téměř nehybně, na palubu se neodvážil nikdo z nich. Dozvěděl jsem se, že tito ostrované vášnivě rádi vyměňují nejrůznější předměty, a že kdybychom spustili kotvy a

setrvali tu třeba jen krátce jako jejich hosté, dostali bychom třeba i za nejdrobnější střípek zrcátka jídla a pití, co hrdlo ráčí, a nakonec i jiné, cennější věci. Teď jsem pochopil, proč můj pan strýček, sir Joseph Banks, na mne před odjezdem naléhal, abych vzal s sebou dárky pro obyvatele vzdálených teplých moří; měl jsem podle jeho rady ve svém vaku, tak jako všichni, kdo se plavili na *Bounty*, všelijaké levné prstýnky, zrcátka, kovové odlitky s podobou krále Jiřího, nůžky, cívky nití, dráty, a kdybychom přistáli, byl bych je pravděpodobně nadšeně všechny vyměnil hned na místě. Ne-li pro nic jiného, tedy pro dojetí, které se mne náhle zmocnilo, když jsem viděl ty prosté, srdečně vyhlížející domorodce. K něčemu podobnému se mi ovšem příležitost nenaskytla, protože *Bounty* na přímý příkaz kapitánův ještě týž večer za soumraku opět rozvinula plachty a pokračovala v plavbě severozápadním směrem.

Když večer padla tma – náhle, bez pozvolného smrákávání, jak jsme na to byli zvyklí z domova, ale jako by někdo stáhl černou oponu – čekalo nás ještě další překvapení. V dálce po našem pravoboku se najednou rozhořely ohně. Z tmy vyskočila celá šňůra menších i větších ohníčků, planoucích na pobřeží ostrůvku a přes moře od pevniny k nám zazníval jakýsi melodický, poněkud jednotvárný zpěv. Mužstvo se opět hrnulo na palubu. K veliké nelibosti pana Fryera pozdravovalo vzrušenými výkřiky ohně, které na pobřeží vyskakovaly v míře stále četnější a četnější. Pluli jsme zvolna v mírném severním větru, a jak nám jeden pás ohňů mizel z očí, vynořoval se před námi nový jejich řetězec, jako by si nás domorodci od ostrůvku k ostrůvku předávali a vedli nás sami k Tahiti. Nikdy předtím ani potom jsem neviděl všechny muže, míním lodníky naší posádky, tak dojaté jako v těchto okamžicích; i v očích tak drsných chlapíků, jako byli Charles Churchill nebo Matyáš Quintal, jsem zřetelně četl vnitřní pohnutí. Jen pan Fryer nebyl stržen ničím, jen v něm se nevbudil žádný cit, a proto jako jindy neustával pobíhat na palubě a častoval lodníky nadávkami.

„Všivá, líná bando!“ hřměl, kdykoliv spatřil někoho z mužů, jak

se dívá po obzoru, ozářeném odlesky plamenů. „Chcete si vykoukat oči, nebo se vám stýská po devíticase kočce? Nejsme na zábavní projížďce! K dílu, chátro! Zevlouni! Lenoši!“

A potom tu byl ještě někdo, na koho ani v nejmenším nezapůsobila ta podivná krása světa tak vzdáleného, tak zvláštního: lodní lékař pan Thomas Huggan, který se samozřejmě neodloučil od pravidelných dávek svého grogu, ať zuřila bouře a bil vítr, či ať kolem vládla rajska pohoda a lákala divukrásná příroda. A tak toho večera, kdy jsme opouštěli Mehetiu, jsem jej potkal, kymácejícího se po palubě víc vlivem vypitého grogu než stoupáním a klesáním lodí a v tváři s úsměškem nad naším nadšením.

„Co – tady – vidíte, kade-te?“ vysoukával ze sebe těžce. „Ostrov... sa-mo... sebou... a ty hně-dé chla-pí-ky... Tak... tak... viděl jsem je už ve svém životě... a-no... a-no... Jsou všichni všude stejnííí... když člověk vi-dí jeden tro-ppický ostrov... tak už nemu-sí vi-dět nic... víc... Stejně, jsou stejné... stej-né...“

„Ano, pane,“ řekl jsem nepřesvědčivě, nespouštěje oči z ohňů, které zářily v dálce. „Jistěže. Pro vás, který jste tolik viděl, to nic neznamená. Ale já se přece jen nemohu ubránit vzrušení... když si pomyslím... ve stopách kapitána Cooka se dostat až sem! Je to prostě nádherné!“

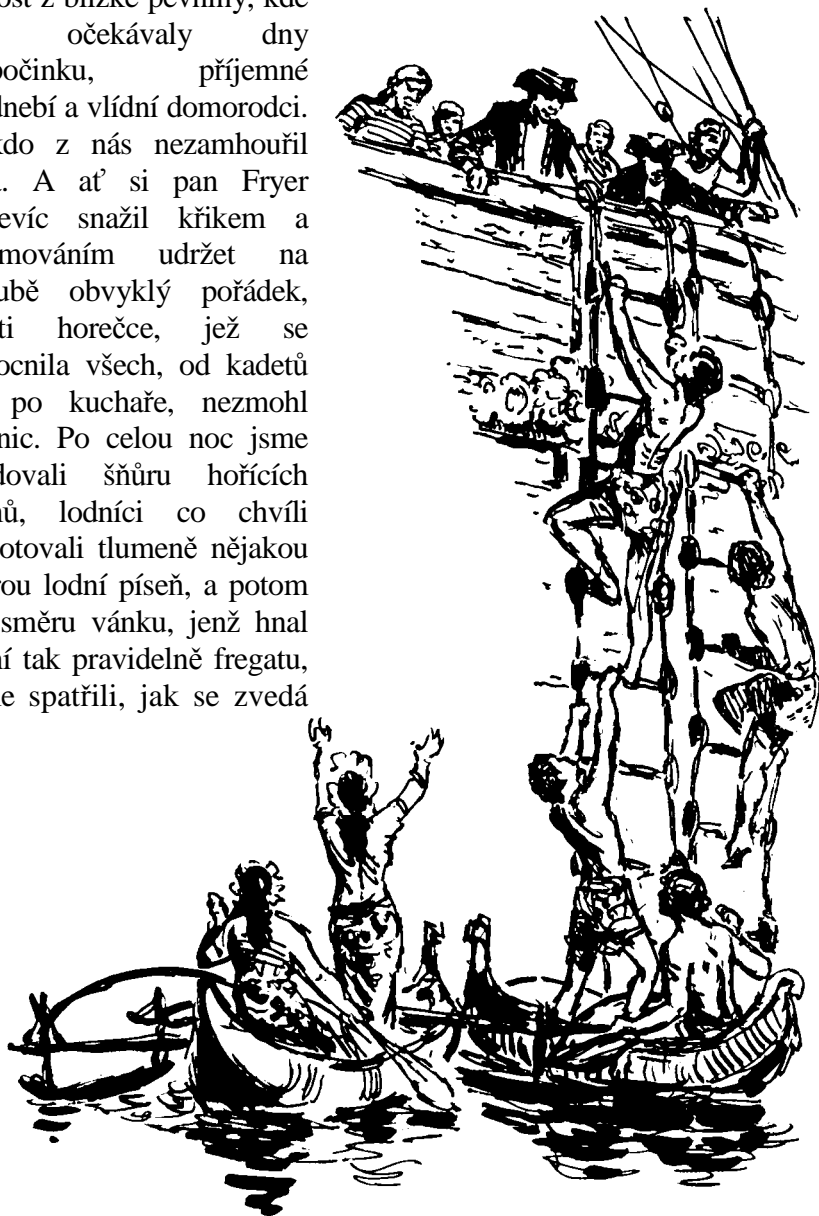
Huggan rázným pohybem sáhl po láhvi a osvěžil si hrdlo několika doušky pálenky.

„Nádhér-né!“ zasmál se chraplavě. „K smí-chu... kade-te! Cesto-val js... jsem s Cookem, a nemám žád-nou jinou touhu než se usadit... do-ma... čerta... všech-ny ostro-vy jsou ta-dy stejné... stej-né... Člověk... sní, že se do-sta-ne zase... na ta místa... kde už jednou byl... a když tam je... vidí, že se neměl vracet... Vzpo-míná... zbytečně... jak... mizerný vedl... ži-vot... všechno... je pryč ... Kam-koliv jsem... přijel podruhé... če-kala na mne jen ta... zbytečná... vzpomínka... mys Dobré na-dě-je... Afrika... Tenerifa... je-di-ná útěcha hod-ná námořní-ka... je tohle, ka-de-te...“

Pan Huggan škytl, objal láhev a přihnul si opět z plného hrdla.

Pak se svezl k zemi, opíraje se zády o stěžeň, a s přivřenýma očima tak zůstal sedět.

Postál jsem u něho chvíli, ale pak jsem nad ním mávl rukou. Zvítězilo ve mně to, co ten večer zachvátilo celou posádku *Bounty*: radost z blízké pevniny, kde nás očekávaly dny odpočinku, příjemné podnebí a vlídní domorodci. Nikdo z nás nezamhouřil oka. A ať si pan Fryer sebevíc snažil křikem a hromováním udržet na palubě obvyklý pořádek, proti horečce, jež se zmocnila všech, od kadetů až po kuchaře, nezmohl pranic. Po celou noc jsme sledovali šňůru hořících ohňů, lodníci co chvíli zanotovali tlumeně nějakou starou lodní píseň, a potom ve směru vánku, jenž hnal nyní tak pravidelně fregatu, jsme spatřili, jak se zvedá

slunce nad malým ostrůvkem, ležícím jako překlopená miska na vlnách oceánu. To byl ostrov Eimeo, útržek pevniny, vzdálený něco málo víc než čtyři námořní míle od Tahiti. Slunce opět naráz rozsvětlo oblohu a my jsme zase uviděli háje banánovníků a kokosových palm, a jak jsme objížděli ostrůvek, vybíhali ze svých obydlí domorodci a nasedali hbitě do svých plavidel a to, co jsme zažili už jednou, se opakovalo. Volali na nás, ukazovali nám, že nás zvou na svůj ostrov, a přátelsky nám kynuli. Odpovídali jsme jim stejně srdečně a přáli jsme si, abychom užuž zakotvili, i když pobřeží na první pohled prozrazovalo i málo zkušenému námořníku, že bude nejdříve nutno hledat opatrně a pozorně vhodné místo k přistání.

A potom se konečně před našimi zraky objevil cíl naší cesty. Nejdříve jsme uviděli v dálce strmý kužel tahitského pohoří, které se nejvýše tyčí v severní části ostrova. A jak jsme se zvolna přibližovali, zjevila se nám údolí plná kvetoucích stromů. Křížovali jsme sem a tam podél ostrova a hledali místo k vhodnému přistání. Když jsme se přiblížili už zcela blízko k pobřeží, přivítala nás jakási kouzelná zahrada podhůrní nížiny, posetá bezpočtem ovocných stromů a protkaná stříbrně se lesknoucími říčkami a potoky, mezi nimiž jsme rozeznávali malebně roztroušené chýše domorodců. Tahiti, jak jsme pozorovali, jsou vlastně dva nestejně rozlehlé ostrovy, spojené jen úzkou šíjí uprostřed, které domorodci říkají *Taravao*: menší část ostrova se jmenuje v domorodém jazyku *Tajarapu* neboli *Tahiti Iti*, větší, s mohutnějším pohořím, se nazývá *Tahiti Nui*.

Ze zátoky proti nám vyrazily opět pirogy domorodců. Bylo jich dobře počítáno třicet. Tři nebo čtyři z nich se dostaly až zcela k bokům *Bounty* a my jsme slyšeli, jak na nás volají „*Tajo! Peritane? Rima?*“ Kapitán Bligh stál ve své slavnostní uniformě na palubě, zvedal obě ruce na pozdrav, mával jim a opakoval, usmívaje se vlídně: „*Tajo – tajo – tajo...*“ Také důstojníci, pan Christian i pan Fryer, stáli u palubního zábradlí a vlídně kynuli domorodcům na pirogách, kterých se tu kolem rojilo čím dál tím víc.

„*Tajo – tajo – tajo,*“ volal jsem také a mával oběma rukama na

Tahit'any, v jejichž rukou se objevily větve banánovníků. Ucítíl jsem, že mi někdo položil ruku na rameno.

„Zdalipak víte, co na nás volají?“ prohodil ke mně pan Fletcher Christian. Pozoroval mé nadšení se shovívavostí a porozuměním člověka, který se dovede vcítit do mysli jinocha, když se splnilo jeho velké životní přání, a proto v tom okamžiku zapomene na všechny těžkosti, které pro ně musel podstoupit.

„Nevím...“ přiznal jsem se rozpačitě. „Snad nás vítají, když se tváří tak vlídně...“

„Jestli se nemýlím, uložil vám pan strýc, abyste se pokusil přivést slovník domorodého jazyka,“ řekl pan Christian. „Můžete jej začít hned sestavovat, poradím vám... *Tajo* znamená přítel nebo přátelství, *Peritane*, to je jméno pro nás Brity a *Rima* by mělo být vlastně *Lima* – dotazují se totiž, nejsme-li Španělé z Peru...“

Chtěl jsem panu Christianovi poděkovat, ale mou pozornost upoutalo už cosi jiného. Lodníci přehodili přes palubu provazové žebříky, a než jsme se nadáli, šplhali se po nich domorodci přímo s opičí obratností. Obklopili nás v několika minutách ze všech stran. Zblízka jsem viděl, že skoro všichni byli urostlí, ztepilí muži, ne příliš výrazně hnědé tváře, jasných, širokých očí. Všichni měli vlasy nakrátko přistřížené a černé jako uhel. Všiml jsem si, že někteří měli na pravé ruce velice dlouhý nehet u prostředníku, a napadlo mě, že to je pravděpodobně ozdoba, kterou si švihácky pěstují. Bylo jich na palubě dohromady asi sto, mezi nimi i několik žen, které byly – právě tak jako muži – oděny jen pruhem látky, obtočeným kolem boků. Kupodivu, byly daleko méně zvědavé než muži. Ti začali ihned pobíhat po palubě, kdeco brali do rukou, ohmatávali stočená lodní lana, sedali si na ně, tlačili se u lodního zvonce, jen aby si mohli zazvonit, prohlíželi si upevnění plachet a tichými výkřiky vyjadřovali svůj údiv a úžas.

Kapitán Bligh mezi nimi stál se založenýma rukama v modré uniformě se zlatým vyšíváním nepohnutě jako socha a jen se shovívavě usmíval. Podle pátravého pohledu jeho očí, který byl upřen k zátoce, se mi zdálo, že ještě někoho očekává.

Po chvíli se mezi domorodci zvedl šum. U lodního zábradlí se objevil starší bělovlasý muž s podivnou ozdobou kolem krku; vypadalo to na jakýsi druh náhrdelníku, snad z mořských mušlí, korálů a květin. Stařec byl nepříliš vysoký a také o trochu světlejší pleti než ostatní domorodci, kteří se před ním rozestupovali a vzdávali mu úctu. Starý muž šel vzpřímeně a jeho hluboké, jasné, dobrotivé oči se přátelivě usmívaly tak jako jeho rty. Kráčel pomalu po palubě, ale nevšímal si ničeho z toho, co budilo takovou pozornost jeho krajanů. To bylo zřejmě pod jeho důstojnost. Když uviděl

kapitána, pozvedl obě ruce nad ramena dlaněmi vzhůru a jeho tvář se mihl radostný úsměv. Zamířil přímo k němu.

„*Parai!*“ zvolal a rozevřel náruč.

Také kapitán Bligh vztáhl obě ruce a s vlídným úsměvem vyšel starému muži vstříc.

„*Hitimahana...*“ oslovil ho, a mně se zdálo, že je pohnut, alespoň jeho hlas zněl v tom okamžiku jaksi dojatě. „*Hitimahana...* jak jsem rád, že moje oko spatřuje náčelníka lidu a nejvyššího kněze... Vidím, že jeho tvář je stále svěží a že jeho lidé se těší z toho, že *Hitimahana* je zdravý a plný síly...“

Starý muž se usmál a zavrtěl hlavou, jako by odmítal kapitánova slova. Lámal svou chudou angličtinu všelijak, ale

vysslovena jeho přijemným hlasem, měla svůj vlastní půvab a zněla docela lahodně.

„*Parai* vypadat zdravě víc než Hitimahana... Jemu vše dobře se dařit, protože je tlustý víc... Hitimahana zve ho sníst velikého vepře... Kde kapitán Cook? Král Jiří přijet s lodí také? Kde moci ho Hitimahana pozdravit?“

Kapitán se zatvářil velmi nešťastně.

„Král Jiří je velmi nemocen,“ odpověděl vážným hlasem. „Ale požádal mě, abych pozdravoval jeho přítele Hitimahanu. Velmi lituje, že mu sám nemůže stisknout ruku a uvidět jeho krásnou říši...“

Hitimahana sklonil hlavu. Položil si pravou ruku na srdce a jeho tvář vyjadřovala i beze všech slov opravdovou účast s nemocí krále Jiřího, která ovšem existovala jenom ve slovech našeho kapitána. Náčelník byl prostý a důvěřivý, jako všichni lidé tady, a co říkal, to si opravdu myslel. Všichni jsme cítili, že to míní doopravdy, když řekl:

„Jsem smuten z toho. Velmi smuten.“

Kapitán Bligh se lehce uklonil a pokračoval:

„Král Jiří však nezapomněl na svého přítele Hitimahanu. Když jsem mu vypravoval, že Hitimahana nám byl přítelem při naší návštěvě, velmi se z toho radoval. Přivezl jsem dary, kterými chce za to vyjádřit svůj dík velkému náčelníku a nejvyššímu knězi.“ Kapitán se otočil a pokynul rukou.

Na zádi se vynořil pan Fryer, který přinášel dřevěnou krabici. Podal ji panu Blighovi a ten ji ukázal náčelníkovi a nadzvedl víko.

„To všechno patří tobě...“

Vystoupil jsem na špičky; v krabici byly narovnaný všelijaké cetky – různé prstýnky a zrcátka, několik nožů s ozdobnou rukojetí a také řada železných hřebíků, seřazených od těch nejmenších až po největší. Zdálo se mi, že největší starcovu pozornost vzbuzují hřebíky. Dlouho si krabici prohlížel a nakonec, přemožen zřejmě velkomyslností daru, zmohl se jen na jediné:

„Oóó...“ splynulo z jeho rtů.

Ve chvíli se kolem něho nahrnuli domorodci. Odstrkávali jeden druhého a odtlačili i nás, jen aby mohli alespoň zahlédnout, čím byl poctěn jejich náčelník. Hitimahana ukazoval dar a kolem nás se ozývalo stále znovu a znovu:

„Oóó... – Oóó... Oóóó...“

Bligh se tomu usmíval. Byl na to zřejmě připraven.

Trvalo však hezkou chvíli, než Hitimahana konečně přiklopil víko krabice a než se kolem něho opět trochu uvolnilo. Zvedl krabici do výše, podržel ji na okamžik v obou rukou, sklonil hlavu na znamení díky a slavnostně pravil:

„Já posílat velký dík králi Jiří... Co kapitán zde na ostrově bude chtít, já mu pomoci... Hitimahana *tajo*... Všichni bílí mužové naši hosté... *Tajo*... jste naši přátelé.“

Domorodci asi příliš náčelníkově angličtině nerozuměli, ale jakmile zaslechli slovo *tajo*, začali horlivě kývat hlavami a z jejich úst se ozývalo pochvalné mručení. Přitom na nás přívětivě kývali, naznačovali nám, abychom vystoupili na břeh, a posunky nám dávali najevo, že nám dají najíst a že si u nich můžeme odpočinout, pohodlně se vyspat. Nikdy jsem si nemyslel, že se dá prostým pohybem ruky vyjádřit tolik věcí. Měli jsme tisíc chutí je ihned poslechnout a vystoupit. Krásné stromové háje, průzračně modrá voda, lákavé pobřeží s kruhovými stavbami domorodců v pozadí, nádherné barvy třpytící se v jasných paprscích slunce, to všechno nás nesmírně lákalo a slibovalo nám, že tady uprostřed

laskavé přírody – a jak se ukazovalo, přátelsky nám nakloněných domorodců – zapomeneme na všechny útrapy cesty.

A když tedy kapitán Bligh řekl: „Rád přijímám pozvání za sebe i za všechny své lidi. Hitimahana necht’ má můj dík. Zítřka, až všechno na lodi uvedeme do pořádku, přijdu jej já i moji lidé navštívit,“ vyhodili jsme do vzduchu čapky a vykřikli radostně vzrušení třikrát po sobě:

„Hurrá! Hurrá! Hurrá!“

Moře odnášelo naše výkřiky a domorodci na pirogách nám odpovídali voláním:

„*Tajo, tajo, tajo...*“

VII

VEHIATUA

Každý z nás, kdo dostal služební volno a vypravil se v následujících dnech na pevninu, měl svého *tajo*, svého přítele, ochránce a hostitele. Ten můj se jmenoval Vehiatua a seznámily nás blíže lesklé knoflíky mého kadetského stejnokroje. Hned od druhého dne po našem přistání se to v zálivu, kde jsme stáli v kotvách, pirogami jen hemžilo, neboť Tahitáné měli zjevnou radost z našeho příjezdu. Dar kapitána Bligha náčelníkovi zřejmě na ně zapůsobil. Jakmile se objevil někdo na palubě lodi, volali na něho své *tajo* a lákali ho k sobě do pirogy.

Když jsem se přehoupl spolu se vždycky usměvavým Stewartem přes zábradlí naší fregaty a sešplhal po provazovém žebříku – dostali jsme volno jako jedni z prvních – prokličkovala k boku *Bounty* hbitá menší piroga s malým chlapíkem hranaté tváře a za několik okamžiků jsme seděli na dně člunu a blížili se k pobřeží. Hnědý chlapík si nás zvědavě prohlížel, a zatímco my jsme obdivovali, jak bezpečně vede svou loď, mohl on oči nechat na našich červených uniformách. Jeho plavidlo bylo vyrobeno s velkou dovedností z vydlabaného stromového kmene. Loď měla vyhloubené dno asi do dvou třetin délky a zád' se zvedala v podobě jakéhosi zobanu ostře do výšky. Vpředu leželo napříč pirogy prkno, které přečnívalo po obou stranách asi o pět nebo šest stop a chránilo ji před převrnutím a potopením, kdyby moře bylo příliš divoké. Bylo to jednoduché a pro plavce zcela bezpečné.

Chlapík nás vezl podél pobřeží, projel úžinou kolem korálové mělčiny a posléze přirazil ke břehu. Viděli jsme průzračnou vodu až na dno, pokryté nespočetnými mušlemi, třpytícími se lesklými oblázky a šedivým pískem, který pak tvořil na pevnině rozsáhlou planinu. Odtud nás vítal křik, halekání a smích domorodců i domorodkyň, pobíhajících po břehu s přirozeným veselím malých

chlapců a děvčat. Náš lodivod byl po celou plavbu skoupý na slovo. Teprve když přistál, poodhalil své bílé zuby a poprvé nás oslovil.

„Vehiatua,“ pravil důstojně a ukázal si na prsa. Zakýval hlavou, přívětivě se zasmál zvláštním hrdelním smíchem a několikrát opakoval: „Vehiatua, Vehiatua.“

Stewart se ke mně otočil, a škrábaje se žertovně za ušima, řekl: „Kdybych byl v Anglii, věděl bych, jak mu odpovědět... ale tady? Co chce vědět? Nejspíš se nám představuje, alespoň to tak vypadá...“

Pokusil se o žertovnou poklonu a obřadně pokynul domorodci pravicí:

„Jsem potěšen, že se setkávám s vaším lordstvem... Mé jméno je Stewart...“

„Sjů-ati,“ opakoval domorodec a ukázal přitom prstem na Jiřího. Smál se tiše a mrkal dobrosrdečně očima. Potom se naklonil kupředu a dotkl se opatrně lesklých knoflíků mé uniformy. Viděl jsem, že jeho tvář se rozzářila. Knoflíky se mu zřejmě neobyčejně líbily. Ale to už jsme narazili na písčinu a dav domorodců na pobřeží tropil pekelný povyk.

Když jsme vyskočili na břeh, mysleli jsme v první chvíli, že jsme se stali obětí nějakého úskoku. Naráz se k nám totiž vrhli všichni domorodci, utvořili kolem klubko a začali se po nás jeden

přes druhého sápat. Nevěděli jsme v tom okamžiku, máme-li se bránit, zaútočit na ně, nebo se prostě pokusit o útěk. Nežli jsme se však mohli pořádně rozmyslet, strhali z nás doslova naše šaty, naše sváteční uniformy, a za ohlušujícího křiku, kdy se jedni s druhými stále na cosi upozorňovali, si je začali do podrobností prohlížet, zatímco my jsme tu stáli v rozpacích – a jako praotec Adam. Otočili jsme se po Vehiatuovi. Náš chlapík se jenom usmíval, povzbudivě nám mával rukama před očima a přitom neustále opakoval:

„Vehiatua *tajo... tajo... tajo...*“

„*Tajo, tajo...*“ řekl Stewart a ušklíbl se bezmocně. „Říkáš *tajo* a přitom jste nás svlékli málem i z kůže...“

Domorodci však neprojevovali nejmenší náznak, že by zamýšleli svou kořist podržet, nebo s ní prchnout. Naopak, podstrkávali nám jednotlivé části našich svršků až k očím, brebentili něco mezi sebou, horlivě kývali hlavami, prohlíželi si naše oděvy kousek po kousku, a vůbec se zajímali s nepochopitelnou důkladností o každou maličkost – od košile až po přesky na stěvících a dýmky s tabákem.

Trvalo to všechno asi dvacet minut, půl hodiny nejvýše. Jak rychle nás našich svršků zbavili, tak rychle nám je potom zase vrátili, a to do té nejmenší drobnosti; dokonce ani Stewartův váček na tabák se při této podivuhodné prohlídce neztratil, ba nebyl ani na váze. A to nás ještě také navíc důkladně ohmatali, prohlédli si naše svaly, nohy, ruce, záda, jako nějací felčáři. „Tak mi to připadá,“ prohodil Stewart, když už tento obřad skončil a my se rychle oblékali, „jako kdyby mě znovu verbovali do námořnictva. Ale já už jsem jeden slib složil, a zatím nemám chuť sloužit místnímu veličenstvu...“

Když konečně nasýtli svou zvědavost, pokynul nám Vehiatua a vedl nás dál širokou lesní stezkou směrem do nitra ostrova. Nad hlavami se nám klenuly větve palem s dozrávajícím ovocem. Stačilo jen sáhnout po trsech banánů a mohli jsme se najíst těchto plodů do libosti. Lákalo nás ulehnout do stínu, odpočívat, dívat se, jak mladí chlapci s opičí obratností šplhají po pních kokosových palem anebo se zaposlechnout do tichého šumění lesa, kde jsme se

kupodivu nesetkali s jedinou dotěrnou mouchou, které dovedou tak krutě znepříjemnit člověku kouzlo jižních krajín.

Vehiatuovo obydlí, kam jsme směřovali, patřilo k nejlepším na ostrově, a snad jenom tři nebo čtyři (kromě náčelníkova) byla větší a bohatší. Říkám-li obydlí, myslím ovšem na chýši z rákosových stěn, asi tak šest stop dlouhou a třikrát tak širokou, která měla oválnou podobu a dva vchody s pevnými pilíři. U nich stály na válcovitém podstavci z červeného dřeva dvě vyřezávané sošky, obě z tmavého, temně hnědého dřeva. Se stropu visel jakýsi válec z černých per. Dodnes nevím, byla-li to jen ozdoba, či nějaký náboženský předmět. Jinak bylo všude velmi čisto a příjemno, podlaha byla čerstvě posypána drobným korálovým pískem a po pravé stěně byla rozprostřena rohožka, pokrytá omamně vonící trávou, kterou domorodci nazývají *aretu*. U sloupu, poblíž rohožky, visely oštěpy se špicemi z tvrdého červeného dřeva a na protější straně stálo cosi, co by se snad dalo nazvat stolem. Byla to vlastně uhlazená dřevěná deska na čtyřech velmi krátkých nohách. Domnívali jsme se zprvu, že se k tomuto stolku posadíme, ale náš *tajo*, když nás provedl svým obydlím, ukázal vlídným pokynem ruky zase ven a tam nás usadil prostě na trávník a tajuplně zmizel.

Čekali jsme zvědavě, co bude dál, a prohlíželi jsme si zatím okolí chýše. Dlouho jsme se svému pozorování ovšem neoddávali, protože Vehiatua se vbrzku objevil znovu a posadil se beze slova vedle nás se svým přívětivým úsměvem.

„Co se ten chlapík stále tak zubí?“ bručel Stewart. „Kdyby nám raději nabídl nějaký banán. Nebyl bych proti tomu, něco sníst.“

Vehiatua – jako kdyby rozuměl anglicky – se lehce dotkl našich ramen, otevřel ústa a vložil si mezi zuby špičky prstů. Pak si přešel rukou krk a pohládl si výmluvným pohybem žaludek.

„Vehiatua...“ dodal ještě, „Vehiatua *tajo*...“

Pak se před námi objevila mladá, hezká žena, spíš bych měl po pravdě říci dívka asi mého věku, a ta nesla skořápky z kokosových ořechů, naplněné vodou. Vehiatua nám na ně ukázal prstem, a protože jsme hned nepochopili, ponořil si do nich ruce, omyl si je důkladně a opláchl si také ústa.

„Jak vidím,“ zažertoval Stewart, obraceje se ke mně, „jsme v nejpřednější tahitské hospodě.“ Pak vtáhl do nosu vzduch a zafrkal. „A zdá se mi, že cítím něco velice chutného...“

Náš *tajo* se postaral o naše žaludky vskutku znamenitě. Vůně, která tak podráždila Stewartovo chřípí, byla pečená mořská ryba, podávaná s banány a jakousi zeleninou, podobnou našemu jitroceli, ale ta hostinu pouze zahajovala. Když zmizela v našich žaludcích, umyl si Vehiatua opět ruce a ústa v nádobce z kokosového ořechu a jiná mladá dívka před nás postavila košík s pokrmem, který voněl, bylo-li to možno, ještě lákavěji než první. Vehiatua vzal jinou nádobku z kokosového ořechu, ležící po jeho levici, a polil cosi, co bylo zabaleno v zelených listech. Teprve později jsem se poučil o tom, že tak vlastně mořskou vodou osolil pečínku z tahitského psa, který tu je vedle vepře a drobné drůbeže vlastně jediným živočichem, jehož maso Tahitáné pojídají. Kdyby mně byl někdo doma v rodné Anglii řekl, že budu jíst psí pečínku, ba dokonce že si na ní budu jak náleží pochutnávat, byl bych ho pokládal za blázna nebo nactiutthače; ovšem tahitský pes chutná jako nejjemnější jehněčí maso, a řekl bych dokonce, že takto dokonale připraven, s chlebovníkem jako zákuskem a kokosovým mlékem jako nápojem, každou jehněčí pečínku předčí. Ale ani to ještě nebyl konec našeho pohoštění, ačkoliv Stewart při posledních soustech už koulel bezmocně očima a žalostně povzdychával, neboť potom ještě přišlo ovoce, a to *orai-ab*, zvláštní, velice lahodný druh banánů, pak *rattah*, plod, který by se dal přirovnat chutí i podobou jedlému kaštanu, a osvěžující zvláštní druh domácích jablek, zvaný *vi*. Mohl jsem od všeho ovoce jen sotva trochu ochutnat, zato ale náš *tajo* měl prostě bezedný žaludek. Spořádal ještě slušnou dávku ovoce, které v něm zmizelo s podivuhodnou rychlostí.

„*Tajo!*“ řekl Stewart, když skončila hostina. Poklepal přátelsky na rameno našemu hostiteli a přitom si druhou rukou významně pohladil břicho. Vehiatua se smál, mrkal souhlasně očima a také se hladil. Pak ukázal prstem na své obydlí, naznačil, že si skládá hlavu ke spánku, a rodným jazykem dodal dvě nebo tři věty.

„To je nápad,“ souhlasil okamžitě Stewart, „po dobrém obědě se pěkně vyspat... co lepšího si může přát námořník, jako jsme my? Žádná služba v ráhnoví, žádné drhnutí podlahy, ale rajský odpočinek. Heywoode, tady jsme se měli narodit!“

Vehiatua nás odvedl k rohožce do chýše. Když už jsme se chystali ulehnout, zmocnil se ho pojednou jakýsi nepokoj. Jako kdyby nám ještě něco chtěl říci a nevěděl, jak do toho. Chodil kolem rohože, cenil na nás přívětivě své bílé zuby, mrkal na nás po očku, a hned zas ukazoval posuňky, že se nám zde bude dobře odpočívat. Nakonec ke mně přistoupil, uchopil mě za rameno a pohlédl mi zpříma do očí.

„Vehiatua...“ pravil a ukázal nejdříve na sebe a potom na Stewarta. „Sjů-ati.“

Přikývl jsem, Vehiatua se usmál a ukázal mi ukazovákem na prsa.

„Aha... chceš vědět, jak se jmenuji já?“ pochopil jsem. „Petr Heywood. Petr.“

„Piti...“ řekl rychle Vehiatua a spokojeně přikývl hlavou. Potom na mne vrhl vážný pohled a pravil: „Tajo?... Tajo?“

Položil jsem mu ruku na rameno a velmi vážně jsem přisvědčil: „Tajo...“

V jeho očích to radostně zajiskřilo. Pak jsem uviděl, že uchopil prsty lesknoucí se knoflíky mého kadetského kabátu, přiblížil je k očím a zavrtěl nad nimi hlavou. Pravičkou ukázal nejdřív na mne a pak na sebe a posléze vydechl takovým zvláštním, prosebným hlasem:

„Tajo...“

Domyslel jsem si, oč mu jde. Vzal jsem knoflíky, ukázal na ně a pak na něho, mávl jsem rukou směrem, kde asi kotvila naše *Bounty* a znovu jsem ukázal na Vehiatua.

„Tajo, tajo...“ dodal jsem kývaje rychle hlavou, tak jak jsem to viděl u něho.

Vyskočil pružně, hlasitě se zasmál, ještě jednou ukázal na mé knoflíky a na sebe, a odběhl stranou. Zatleskal do dlaní a vzápětí se objevila mladá dívka, které něco řekl. Dívka přikývla a zmizela, zatímco Vehiatua stále šťastně pokyvoval hlavou a naznačoval, že mám ulehnout a odpočívat.

Položil jsem se do rohože a přemýšlel, jak je to možné, že ti lidé mohou mít takovou nesmírnou radost z obyčejného lesklého

knoflíku. Cítil jsem, že se mi začínají klížit víčka. Tu jsem zaslechl příjemný zvuk, který se podobal flétně, a ten zvuk mě uspával. Jen s vypětím vší vůle jsem pootevřel oči a uviděl, že dívka, která tu před chvílí byla, sedí u našich rohoží a hraje na dřevěnou píšťalku. Napadlo mě, že bych se měl zeptat, jak se ten nástroj vlastně jmenuje, když mám sestavovat pro strýce slovníček, ale neudržel jsem už myšlenky pohromadě; a z únavy i z dobrého jídla jsem usnul, uvědomuje si ještě v poslední chvíli, že Jiří Stewart na rohoži vedle mne už chrápe, jako by byla nejčernější půlnoc.

VIII

MŮJ TAJO

„*Piti*, já tobě něco ukázat,“ řekl jednoho dne Vehiatua, když jsem za ním přišel do jeho obydlí, které si brzy po tom, co jsme se seznámili, ozdobil několika mými dárky. Obě sošky u vchodu se honosily mými lesklými kadetskými knoflíky a k černým pérům visícím uprostřed chýše od stropu, přibýly čtyři zvonečky, které způsobily mému tahitskému příteli obzvláštní radost. Neopomenul mi nikdy ukázat, že ještě stále zvoní, že nezmizelo kouzlo jejich lahodného zvuku, čehož se zpočátku velmi obával.

Toho dne jsme se vypravili směrem přes ostrovní úžinu *Taravao* úzkou, skoro opuštěnou stezkou, vedoucí klikatě mezi palmovým lesem, který poznenáhlu přecházel v divoké houštiny. Stěží jsme se prodírali mezi popínavými liánami a téměř neprostupným větrovím. Nad hlavami nám vřeštěli ptáci, na slunečných místech se vyhřívaly barevné, kovově lesklé ještěrky a odkudsi z rákosí se ozýval křik vyrušených plameňáků. Stezka, mohu-li tak nazvat ten úzký, trochu přístupnější proužek pralesa, začala asi po půlhodině zřetelně stoupat podél bystřiny, pěnící se tu v řečišti o množství drobných vyčnívajících čedičových skalisek. Vehiatua mně mizel v houštinách a zase se objevoval, otáčel se po mně, povzbuzoval mě výkřiky, upravoval mi cestu mezi pletenci větví a křoví, mezi pandany, buray, vrásčitými kokosovníky a obrovitými kapradinami. Konečně jsme vyšli na široké prostranství, podobné mírně se svažující mýtině. Nahoře stála nějaká věž, podle mého odhadu asi šedesát stop vysoká, zhotovená z bambusových pňů, s daleko vybíhajícím zobanem vpředu. Volné místo pod věží bylo zřejmě pečlivě a dokonale vymýceno. Dobrých třicet stop kolem rostla docela nízká tráva.

„*Piti* zde zůstat.“

S těmito slovy mě Vehiatua nechal stát při kraji mýtiny a za několik vteřin jsem ho spatřil, jak se šplhá po bambusovém

žebříku vzhůru až na nejvyšší bod věže, kde byla, jak jsem si teď povšiml, malá plošinka, ne větší, než aby se tam vešlo asi tak šest lidí. Vehiatua se tam zastavil a zamával mi s úsměvem rukou. Potom jsem uviděl, jak si připevňuje cosi k nohám. Napínal jsem zrak, ale nemohl jsem stále dost dobře rozeznat, co to je. Můj *tajo* pak přistoupil k okraji plošinky, kupodivu neobehnané ani v takové výšce prázdným zábradlím, otočil se směrem ke mně a cosi zavolal. Domníval jsem se, že mě chce pozdravit, ačkoliv jsem dobře nechápal, co to všechno znamená, a chtěl jsem mu tedy pokynout rukou a pozdrav opětovat.

Ale má pravice uvízla v pohybu nad hlavou a nedostal jsem ze sebe ani hlásek. V následující vteřině se totiž Vehiatua neočekávaně vrhl vpřed a skočil z věže, rozpažuje přitom ruce, jako kdyby chtěl napodobit let orla. Chytil jsem se bezděky za hrdlo, očekávaje, že v nejbližší vteřině najdu na loučce Vehiatuovo tělo roztráštěné, avšak v témž okamžiku jsem uviděl, jak se od jeho nohou odvíjí jakési dlouhé lano a jak ho ve chvíli, kdy měl dopadnout k zemi, vymrštjuje nazpět a potom jak jej nadnáší a houpá jím trhavě sotva několik stop nad zemí. Byl nyní

zavěšen na zobanu a pohyboval se ze setrvačnosti sem a tam jako kyvadlo.

Rozběhl jsem se k němu tryskem.

Vehiatua se na mne smál, přidržoval se jednou rukou „lana“, druhou se snažil uvolnit své nohy ze zajištění. Zjistil jsem, že „lano“ je zhotoveno ze zvláštního druhu pružných a přitom pevných lián, které si Vehiatua připevnil zvláštními uzly ke svým kotníkům. Rychle jsem mu pomáhal, aby se vyprostil.

Když se opět octl oběma nohama na pevné zemi, ukázal vzhůru k věži, odkud visel nyní liánový popruh volně dolů, a já jsem se mimoděk díval za jeho rukou.

„Každý, kdo je mužem na *Tahiti Iti*, muset skočit při velké slavnosti dolů,“ řekl. Potom se povzbudivě usmál a připojil otázku: „Také chtít dolů skočit?“

Znovu jsem upřel zrak vzhůru, a teprve teď se mi jak náleží zatočila hlava.

Cože... Já že bych se měl vyšplhat na tu věž a spustit se do vzduchu, upoután jen na dvou liánách? Podíval jsem se nejistě na Vehiatuu a užuž jsem se chystal odmítnout. Zřejmě jsem nevypadal hrdinsky, poněvadž Vehiatua potřásl povzbudivě hlavou:

„Ty nemuset bát. Zůstat živý.“

To se mu lehce řeklo! On jistě už skákal z té věže kdoví kolikrát, bylo to pro něho asi něco takového, jako pro nás šplhat do ráhen. A jak mně tahle myšlenka projela hlavou, uvědomil jsem si, jakou strašnou hrůzu jsem prožil, když jsem prvně v bouři stoupal po provazovém žebříku do hlídkového koše, promáčen deštěm, zmítán vichrem a přesvědčen skálopevně o tom, že v příštím okamžiku mě živly smetou na palubu, kde si roztříštím kosti, nepadnu-li rovnou do moře. Také tenkrát jsem musel zatnout zuby a přemoci strach.

„Ty nemuset bát. Zůstat živý,“ opakoval můj *tajo*.

Myslím, že nikdy nezapomenu na těch několik málo vteřin, kdy jsem se rozhodl a stál na vrcholu bambusové věže, zatímco Vehiatua mi připevňoval k nohám liánová pouta, na jejichž pevnosti měl záviset v příštích okamžicích můj život. Z věže bylo

vidět daleko směrem k pobřeží, kde se v modravém vlnobití moře čeřila bílá pěna. Nade mnou se vznášeli ptáci a dole hluboko pod mýma nohama se táhl pruh zeleně divokého lesa. V pozadí vystupoval do obzoru ocelově šedý kužel ústředního horského masívu *Tahiti Iti*. Vehiatua dokončil práci, přezkoušel pevnost lián a pevně mi stiskl ramena.

„Přímo před sebe ty skočit a roztáhnout ruce hodně,“ pravil tichým hlasem. S uklidňujícím úsměvem ještě jednou dodal: „Ty nebát se nic.“

Přimhouřil jsem oči a přisunul jsem se pomalu až k okraji věže. Ještě jsem zaváhal a pootočil se po Vehiatuovi, ale ten už se spouštěl s opičí hbitostí z věže, aby, až seskočím, byl včas dole a pomohl mně vyprostit se z lián.

Nezbývalo mně nyní už nic než se toho odvážit.

Roztáhl jsem tedy paže, udělal poslední krok a odrazil se od kraje plošinky. Cítil jsem, že se nesu vzduchem jako vržený kámen. Zdálo se mi, že les, planinka dole, běžící Vehiatua, vrcholky palem, všechno že se ke mně blíží nesmírnou, nepostřehnutelnou rychlostí. Napřáhl jsem honem ruce a pevně stiskl víčka. Zahučelo mi v uších. Vtom jsem pocítil, jak mnou něco prudce trhlo, zabořilo mě silně v nohou, na vteřinu se mě zmocnil pocit, jako by mi je někdo chtěl vyrvat. Vznesl jsem se zase vzhůru, pak mě jakási síla zase vrátila opačným směrem, a už jsem viděl, jak ke mně přibíhá Vehiatua a mává rukama. Než jsem se nadál, zbavil mě lián, a já jsem stál opět na vlastních nohách, pravda, trochu roztřesených, ale současně hrdý sám na sebe, že jsem se přece jen odvážil tohoto kousku.

Také Vehiatua byl zřejmě spokojen.

Řekl sice jenom: „Ty dobrý *Piti*,“ ale ze způsobu, jak ta tři slova vyslovil, jsem vycítil, že si velmi váží mé odvahy.

Tak jsem obstál ve zkoušce, kterou postupují, jak mi později Vehiatua prozradil, všichni domorodí chlápci, když přestávají být chlápci a mají se stát dospělými plnoprávními členy kmenové spopolitosti – ovšem s tím rozdílem, že domorodé chlápce přivedou k věži se zavázanýma očima, že žádný z nich nevidí před

sebou nikoho dřív skákat; v takový den je zde kolem věže shromážděno mnoho mužů, po celou dobu slavnosti se hraje od rána až do večera na bubny a na píšťaly, a po skončení tohoto obřadu se slaví při měsíčním světle za tanců a hodování slavnost plnoprávnosti. To všechno jsem se tedy dozvěděl od Vehiatuy a také to, že každý chlapec, který se neodváží skočit, je vyvržen ze své rodiny, a nikdo z jeho příbuzných s ním nevymění ani slovo, nepodá mu ani kus ovoce nebo nápoje v poháru z kokosového ořechu, a on žije v tichém opovržení všech.

Od této události nebylo na ostrově jistě větších přátel, než jsme byli my dva. Často jsem se ani nevracel na loď a přespával jsem celé týdny ve Vehiatuově obydlí, pokud jsme se netoulali společně ostrovem. Provedl mě tajemnými tišinami jeho lesů, vyšplhali jsme se až ke srázům hlavního tahitského pohoří, zavedl mě do hájů banánovníků a oranžovníků s plody tak nádhernými, jaké jsem nikdy předtím ani potom neviděl; krátce, stali jsme se nejbližšími druhy.

Přispěla k tomu ještě jedna příhoda, o které se chci zmínit.

Stalo se, že jsem jednoho dne přišel k Vehiatuově obydlí, které bylo obklopeno zástupem mužů i žen, tvářících se nesmírně vážně, ba truchlivě. Seděli kolem obydlí, ustavičně cosi pokřikující, a když jsem vešel dovnitř, spatřil jsem, že i zde je shromážděno asi dvacet lidí kolem lože, na němž odpočíval – přikryt pestrou barevnou pokrývkou – Vehiatua.

Na první pohled bylo zřejmé, že můj přítel je nemocen. Měl vyhublou tvář, pohaslé oči a po čele mu stékaly praménky potu. Když jsem mu položil ruku na čelo, až jsem se ulekl, jak bylo horké a na dotyk vlhké.

Teď jsem si uvědomil, co znamenají ti všichni lidé kolem Vehiatuova obydlí! Na těchto ostrovech se totiž shromažďují u lože ochuravělého vždy všichni příbuzní a členové domácnosti a dlí u něho tak dlouho, pokud trvá nebezpečí. V domě nemocného jedí i přespávají, protože se domnívají, že svou přítomností zaženou neblahé duchy, kteří způsobují podle nich všechny lidské nemoci a neštěstí. Přitom je hlasitě zaříkávají, to jest tropí ustavičně povyk, aby nečisté síly co nejučinněji zastrašili.

Jeden z poblíž stojících mužů odhrnul příkryvku a já jsem uviděl, že Vehiatuova noha je celá naběhlá a že asi v polovině stehna je velká, dosti hluboká rána. Uprostřed byla zarudlá, ale její okraje měly tmavou, namodralou barvu. Muž vedle mne mi řekl, že Vehiatuu napadl při lovu malý mořský žralounek, kterého se naštěstí podařilo odlákat a zahnat; ale i tak si odnesl Vehiatua ze zápasu zlá zranění. Takto bezmocně leží již třetí den, a poněvadž se jeho stav nelepší, zavolali k němu ranhojiče.

Sotva mi to všechno Tahit'an v krátkosti vylíčil (zřejmě to byl některý blízký Vehiatuův příbuzný), spatřil jsem, že k mému *tajo* přistupuje vysoký, štíhlý muž s pestrou zástěrou kolem boků a mumlá cosi nad jeho ložem. Trvalo to asi půl hodiny. Potom tento *taua*, to jest lékař a nižší kněz v jedné osobě, který se volá vždy, když už všechny obvyklé domácí léčebné prostředky jsou vyčerpány a ukázaly se marnými, nad něho vztáhl ruce a ostrým hlasem cosi křikl.

Mezi shromážděnými se vynořil jiný muž, zřejmě *tauiv* pomocník, s několika kokosovými skořepinami, naplněnými vodou. Přes ruku měl přehozen úzký pás látky, na několikrát složený. Když položil kokosy s vodou vedle nemocného, zmizel v zástupu domorodců, kteří zesílili své mručení, svou modlitbu proti zlým silám, a objevil se po chvíli s jakýmsi malým, ostrým dřevěným kyjem. *Taua* jej vzal, přiložil jej k hlavě nemocného, potom ho zvedl nad hlavu a nesrozumitelně zamumlal. Bylo to jasné: chystal se rozpřáhnout a Vehiatuu udeřit. Nevěděl jsem ještě v té chvíli, že to je zvláštní, velmi krutý způsob, jakým se zde otvírá nemocným ta žíla na lebce, které naši ranhojiči říkají sagitální. Nemohl jsem vědět, že domorodci neznají jiný způsob, jak pouštět žilou, a že po takovém úderu do hlavy, když se žíla otevře a vyteče dosti krve, ovazují hlavu kusem látky a vymývají ránu říční vodou. A tím méně jsem mohl vědět, že toto pouštění žilou je posledním léčebným prostředkem, spíš jakýmsi náboženským aktem, který má nemocného zachránit. V tom okamžiku jsem měl za to, že ten muž snad hodlá Vehiatuu zavraždit. Vrhł jsem se s výkřikem k *tauaovi* a zachytil jeho pravici, která se užuž chystala provést zákrok.

Zmatenými slovy jsem ho začal přesvědčovat, že opatřím Vehiatuovi lék, který mu určitě pomůže. Dalo to trochu dohadování, ale nakonec přivolili a já jsem spěchal, seč mi síly stačily, na loď. Chtěl jsem přivést k Vehiatuovi... koho vlastně? Našeho ranhojiče pana Huggana? Když jsem šplhal na palubu, uvědomil jsem si, že je to ode mne pošetilé. Jednak vůbec nebylo jisté, že pan Huggan bude ve střízlivém stavu, ba naopak, bylo až příliš jisté, že bude někde v kajutě sedět nad poloprázdnou lahví kořalky, a za druhé byla otázka, zda by vůbec něco dal na všechny mé prosby. Ne, pan Huggan zde nemohl pomoci, na toho jsem se spoléhat nemohl. Ale byl tu přece jenom někdo, kdo pomohl před časem mé nešťastně zraněné noze a kdo neodmítne jistě ani pomoc domorodci.

Měl jsem na mysli Morrisona.

Neměl naštěstí právě službu; a tak jsem ho našel v podpalubí, v kajutě pro lodníky, kde odpočíval. Vyslechl mě mlčky, položil mi několik stručných otázek o nemocném a pak se zvedl a sledoval mě do pirogy, kterou mě sem dopravil jeden z domorodců. Celou cestu neprosl ani jediné slovo. Až před chýší, když uviděl zástup domorodců, se zastavil a lehce se dotkl mého ramene. „Máš dobré srdce, chlapče,“ zabručel, a já jsem dost dobře nechápal, proč ještě dodal: „To nemusí být vždycky pro tebe dobře. Vždycky ne...“ Ale já si jeho slovy hlavu nelámal, poněvadž jsem v té chvíli myslel jen na Vehiatuu. Chytil jsem ho za rukáv a zaprosil jsem: „Morrison, rychle, prosím vás, potřebuje pomoci... Je mu tak zle...“

Nezklamal mě. Připravil jakýsi lektvar, který Vehiatua vypil jen s největším odporem, ale ulevilo se mu po něm jak náleží. Dříve však mu na ránu dal obklady a polil ji kořalkou, až nemocný divoce zaskučel. Třetí den horečka zmizela, rána se počala hojit a po deseti dnech mohl už Vehiatua jezdit zase se svou pirogou. Byl sice ještě trochu pohublý a napadal na nohu, ale jeho oči byly opět jasné a čisté.

A tak nás čekaly opět společné projížďky a toulky pralesem a volný život uprostřed laskavé přírody, která tu nešetřila svými dary. Vehiatua od té doby alespoň jednou týdně pamatoval na mne a na Morrisona nějakým úlovkem, který nám dával s dojemnou

pravidelností, aby projevil svou vděčnost. Po celou dobu našeho pobytu ani jednou nezapomněl, a objevila-li se jeho piroga u boků *Bounty*, věděli jsme hned, že na dně má něco, co nám se samozřejmým úsměvem nabídne. Když mi jednou přivezl tři slípky perličky, jejichž výborné maso jsem už několikrát ochutnal, zastihl jsem v naší kadetské kajutě Thomase Haywarda. „Copak ti ten tvůj *tajo* tentokrát přinesl?“ řekl uštěpačně, upravuje si před zrcadlem svůj nákrčník tak pečlivě, jako by se chystal večer přinejmenším do společnosti lordů. Obrátil se pak na mne a pokračoval posměšně: „Tak se mi zdá, že sis nějak zamiloval ty chlapíky s hnědou kůží. Až příliš sis je zamiloval na to, že ty jsi kadet Jeho Veličenstva a *oni* barevná, opičí pakáž, která beztoho není určena k ničemu jinému, než aby jednou byla našimi otroky... Kapitán Bligh by z tebe, myslím, neměl velkou radost!“ Zůstal jsem stát s otevřenou pusou. Haywardova pohrdavá slova mě urazila a současně polekala. Uvědomil jsem si, že vlastně mluví o Vehiatuovi, kterého jsem v duchu nazýval svým přítelem. A současně jsem cítil, že má pravdu, pokud mluví o kapitánu Blighovi. Musel jsem asi v té chvíli vypadat jak náleží zmateně, protože Hayward na mne houkl: „Co se díváš jako hlupák? Dej si pozor, aby se ti jednou ty tvé slepice a dary nevyplatily!“

Pak se otočil a práskl za sebou dveřmi. Stál jsem tam s těmi perličkami od Vehiatuy v rukou a přistihl jsem se při myšlence, které jsem se lekl, protože se tak podobala tomu, co říkával Morrison při našich nočních rozhovorech: že Vehiatua je právě takový člověk jako já nebo jako kterýkoliv z mužů na palubě naší fregaty. Báł jsem se té myšlenky, a přece jsem se jí nemohl zbavit po celý zbytek dne.

Ale ty tři perličky jsem tentokrát nesnědl sám. Dal jsem je labužníkovi Stewartovi, který si na nich, jak mě ujistil, náležitě pochutnal.

IX

D N Y A T Ý D N Y

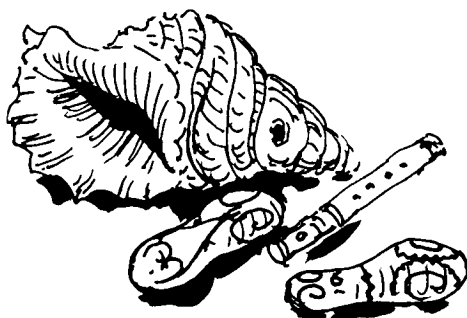
Měsíc po našem přistání se konala veliká slavnost na počest našeho příjezdu, na kterou Hitimahana přišel kapitána Blighe pozvat osobně.

Byl to nezapomenutelně malebný pohled, když se blížily k vysokým bokům *Bounty* pirogy, ozdobené slavnostně pestrými květinami a naplněné muži i ženami s korálovými ozdobami ve vlasech a s náhrdelníky a náramky ze žraločích zubů. Když lodice s domorodci přirazily a Tahit'ané se vyšplhali na palubu, objevili se muži s bubínky a pištci s flétnovými nástroji a spustili svou zvláštní, trochu jednotvárnou hudbu. Paluba se v několika okamžicích proměnila v taneční rejdiště naplněné skupinami tanečníků a zpěváků. Jejich melodie a taneční rytmy nám připadaly sice poněkud jednotvárné (jako by se stále opakovala s nepatrnými proměnami táž melodie a tytéž pohyby), avšak brzy nás hudba i tanec strhly tak, že jsme mimoděk začali tleskat do dlaní a několik námořníků se pokusilo dokonce napodobit poměrně jednoduché taneční kroky, a to celkem se zdarem. Ale ještě než mohli osvědčit své taneční vlohy, ozval se z druhé strany paluby kvikot a jekot a podlaha zaduněla drobnými krůčky. To Hitimahanovi lidé sem přiháněli houfek asi třiceti vepříků, pochrochtávajících a pobíhajících zděšeně sem a tam. Pak se ještě objevili muži, nesoucí v koších množství ovoce, především nejrůznějších druhů banánů a ořechů, a nakonec sám Hitimahana, důstojný, vážný, s vlídnýma očima a stejně vlídným úsměvem. Poklonil se kapitánu Blighovi a svou lámanou angličtinou jej slavnostně zval k návštěvě svého domu, který – jak řekl – ho uvítá a pohostí jako Velkého Posla Slavného Vzdáleného Vládce. Kapitán odpověděl starému náčelníkovi, že je nesmírně potěšen Hitimahanovým pozváním, o kterém bude určitě vypravovat králi Jiřímu, a že přijímá jeho dary jako výraz přátelství na věčné časy.

Potom se kapitán a náčelník objali a všichni domorodci na palubě začali volat: „*Tajo... tajo...*“

Jestliže Vehiatua pohostil mě a Stewarta bohatě, pak slavnost, uspořádaná na počest našeho velitele, překonávala všechno, co si jen dovede představit fantazie labužníka. Neumím ani vypočítat, kolik druhů jídel dal Hitimahana předložit, vždyť jenom podávané mořské ryby byly připraveny nejméně na desatero rozličných způsobů, a stejně rozmanitě bylo připraveno maso z vepříků, slepic a psů, což vyvolávalo výkřiky údivu pana Fryera, který svůj obvyklý rejstřík spílání a nadávek zaměnil za bouřlivé chvalořečení tahitské kuchyni. Nejméně z dobrot hostiny měli oba naši botanikové, suchý pan Brown a obtlouštější pan Nelson; spíš než jídlo samo je zajímaly všelijaké zeleninové listy, do nichž byl každý pokrm zabalen, anebo jednotlivé odrůdy podávaného ovoce – a to k velkému veselí ostatních stolovníků. A už vůbec nic z hostiny neměl náš ranhojič Huggan. Ten totiž briskně odmítl vzdálit se z paluby od svého rumu se slovy: „Pít kokosové mléko? *Nikdy!* Kvůli tomu jsem nejel tisíce mil až na druhý konec světa...“

Hitimahana si posadil kapitána Blighe na čestnou pravou stranu a neustále se ho po celou dobu hostiny starostlivě vyptával, zda je spokojen a jak si pochutnal na jídle. Teprve když se stolovníci nasýtli a když v měsíčním světle předvedly tahitské ženy své podivuhodné tance, při kterých připomínaly svou lehkostí víly, začal se starý náčelník vyptávat na věci, které ho zajímaly asi nejvíc ze všeho: na naši plavbu, na naše Veliké Pirogy, na země, kolem kterých jsme pluli; na to se dotazoval, a také chtěl vědět, co na fregatě vezeme a proč jsme se vůbec vypravili na tak dlouhou cestu a co nás vedlo až k tomuto ostrovu. Bylo to vlastně výrazem zdvořilosti vůči nám, že náčelník kladl tyto otázky

teprve nyní, vždyť každý vládce by se byl snažil takové údaje vypátrat daleko dřív. Na poslední otázku pan Bligh přímo neodpověděl, ale zvedl plod chlebovníku a ukázal jej náčelníkovi.

„Zná Hitimahana strom, který dává tyto plody?“ zeptal se.

„Tajarapu – mít mnoho – takových stromů,“ odpověděl Hitimahana. „Vzdálená Země Slavného Vládce – také?“

„Král Jiří vlastní mnoho ostrovů,“ řekl kapitán, „a všichni, jimž vládne, znají jeho moudrost. Strom, kterému říkáme chlebovník, neroste všude; ale mohl by přinést dobrodiní těm, kdo ho dosud neznají.“

„*Parai* – má pravdu...“ přisvědčil ostrovan poněkud udiveným hlasem.

„Dovolí tedy Hitimahana, abych odvezl několik stromů na Veliké Lodi? Král Jiří se bude velice radovat, až mu povím, že Hitimahana vlídně vyslechl jeho přítele.“

Starý náčelník se jen pousmál, pohladil si bradu a přikývl:

„Hitimahana – dostal darů mnoho... *Parai* – může – vzít tolik stromů, kolik – vejít – do Veliké Lodi.“

„Hitimahana je velkomyslný,“ odpověděl Bligh. „Můj král však nechce stromy zadarmo. Co si přeje Hitimahana jako odměnu za své chlebovníky?“

Stařec zavrtěl hlavou:

„Hitimahana dostat – již – darů mnoho. On za stromy – nic nevzít...“ opakoval.

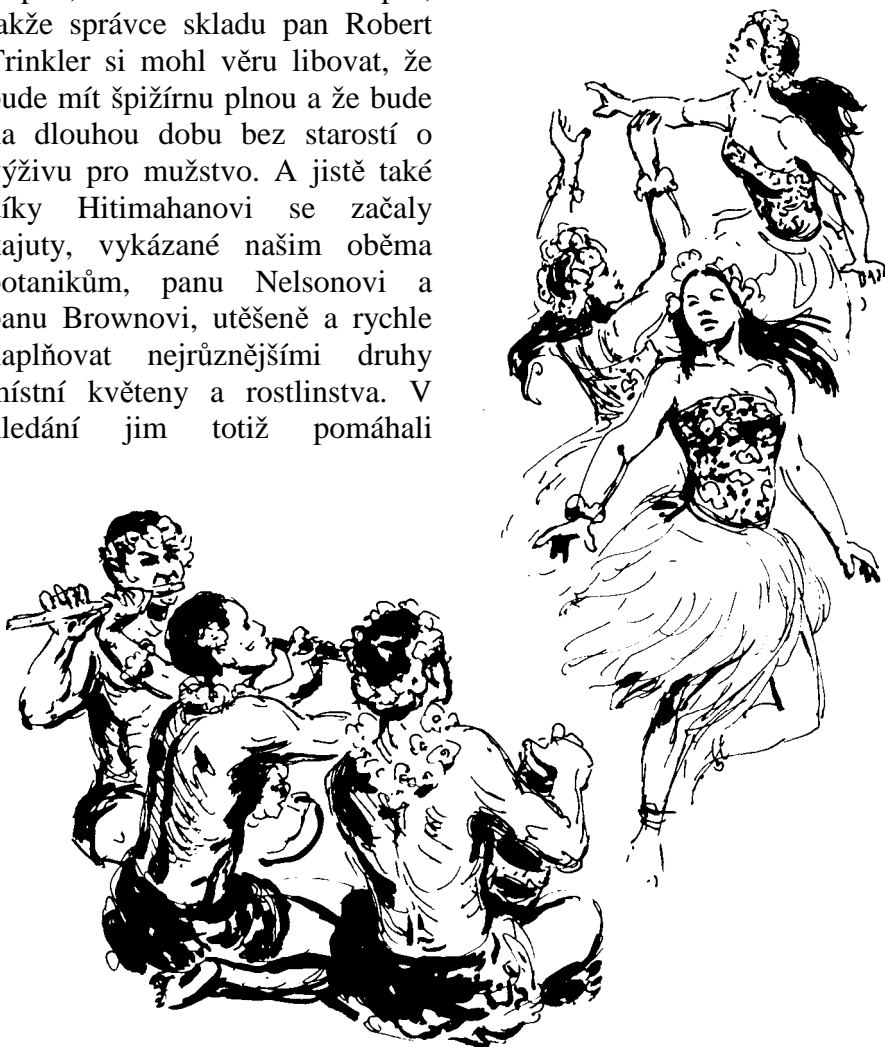
Pan Bligh však odporoval s rozhodným výrazem ve tváři: „Můj král mi uložil, abych stromy *koupil*. Nemohu přestoupit jeho zákaz!“

Chvíli, zdálo se, uvažoval a potom sáhl do kapsy a vytáhl odtud šňůrku ověšenou spoustou zrcátek a barevných sklíček. Podal ji Hitimahanovi se slovy:

„Přijme můj starý přítel alespoň toto?“

Hitimahana si dar dlouho prohlížel a pozoroval třpytivé plochy zrcadélek, v kterých se odrážela jeho tvář, a nemohl se nasytit této zvláštnosti, kterou jistě neměl žádný z náčelníků okolních ostrovů. Cítil se velmi poctěn a nakonec Blighe srdečně a dojatě objal.

Tak to tedy byl první výměnný obchod, jehož jsem byl svědkem. A to obchod jak náleží výhodný! Hned od příštího dne začali vodit domorodci z příkazu Hitimahanova naše muže po lesích a vybírali s nimi nejurostlejší a nejplodnější chlebovníkové stromy. Směli jsme je vykopávat, přenášet na loď, porážet, rozřezávat je na prkna, prostě nakládat s nimi jakkoliv podle naší libosti. Ale navíc ještě čas od času Hitimahana posílal vepříka, slepici, nebo tichomořského psa, takže správce skladu pan Robert Trinkler si mohl věru libovat, že bude mít špižírnu plnou a že bude na dlouhou dobu bez starostí o výživu pro mužstvo. A jistě také díky Hitimahanovi se začaly kajuty, vykázané našim oběma botanikům, panu Nelsonovi a panu Brownovi, utěšeně a rychle naplňovat nejrůznějšími druhy místní květeny a rostlinstva. V hledání jim totiž pomáhali

domorodci, a to tak vášnivě, že oba botanikové se často ocitali ve směšných situacích. Nejednou se také přihodilo, že to, co přinesl jednoho dne pan Nelson, dal druhého dne vyhodit pan Brown, z toho prostého důvodu, že podle svého mínění přinesl on a jeho domorodci rostliny botanicky zajímavější a vzácnější. Jednou si dokonce oba ctihodní botanikové málem vlastnoručně vjeli do vlasů a pranic je od toho neuchraňovala důstojnost jejich věku. Tahit'ané, kteří byli náhodnými svědky této až příliš divoké vědecké rozepře, se na to jen dívali s otevřenými ústy. Bylo jim nepochopitelné, že oba dospělí muži se prudce dohadují o několik kytiček nebo o větvičku ze stromu, jichž je tu kolem bezpočtu.

Dvakrát nebo třikrát se objevila stížnost na domorodce: poprvé dokonce právě toho dne, kdy byla pořádána slavnost na naši počest. Byli jsme už na odchodu ke svým člunům, když si pan Fryer zuřivě začal najednou prohlížet všechny kapsy a po svém zvyku přitom bouřlivě vybuchl: „Cháska jedna zlodějská! Všiváci zatracení! Špinaví chlapi! *Je pryč!* Moje tabatěrka na šňupavý tabák je pryč! Někdo mi ji vyfoukl! Darebáci!“ Pan Bligh se snažil svého rozzlobeného důstojníka uklidnit a vysvětlil Hitimahanovi, ovšem méně drsnými slovy, že pan Fryer postrádá tabatěrku a že si nedovede vysvětlit, jak mohla zmizet. Starý náčelník ihned pochopil, co tím kapitán míní. „Hitimahana myslí – asi – někdo si ji vypůjčit – ona se vrátit zítra,“ řekl krátce. Druhého dne se objevil na palubě jeden z domorodců a odevzdal panu Fryerovi nejen tabatěrku, ale navíc ještě jakési dva velké náhrdelníky, upletené z proutí a ozdobené žraločími zuby a – pan Fryer nemohl věřit svým očím – krásnými velkými perlami. Nikdy jsme nevypátrali, zda tabatěrku odevzdal pachatel sám, a když se později kapitán několikrát pokusil zavést na to řeč, nevyzvěděl nic; Hitimahana totiž v takové chvíli náhle ztratil svou schopnost rozumět kapitánově angličtině, anebo začal honem hovořit o něčem jiném.

První měsíce našeho pobytu jsme žili v rajské pohodě. Téměř všichni muži dostávali střídavě povolení vycházet na pevninu a bylo jim jen uloženo, aby se vraceli na noc na loď, avšak ani to, mám-li mluvit pravdu, nebylo vždycky přísně dodržováno. Byly

ovšem i povinnosti: kácely se stromy, robila se z jejich kmenů prkna, prozkoumávalo se vnitrozemí ostrova, zakreslovaly se mapy, shledávaly se pod vedením pánů Nelsona a Browna botanické zvláštnosti – ale to mnoho neznamenal. Všem lodníkům to připadalo jako příjemná zotavená proti strážním a útrapám cesty, kterou měli za sebou. Na tu budoucí jsme zatím příliš nemysleli. Někteří, jako můj přítel Stewart, si dokonce našli dívčí společnice, jiní pomáhali svému *tajo* při práci na jakýchsi zahrádkách, přesněji na záhonech před obydlími, kde se pěstovaly dýně, bataty a spousta všelijakých mně blíž neznámých hlízovitých rostlin. A všichni využívali dobrodiní neustálého slunce a koupali se v zátokách v průzračně modrojasné vodě oceánu. V tom jsme byli pilnější než domorodci, kteří se raději plaví na svých pirogách, než se koupají.

Ale i cesty pirogami jsme bezpočtukrát okusili. Často jsem jezdil s Vehiatuou na jeho nepatrné lodičce až hluboko do moře, tak hluboko, že se nám ostrov ztratil z dohledu a vůkol se nerozprostíralo nic než širá modrá hladina. Ať byl den či noc – a za svitu hvězd byla taková projížďka zvláště krásná – řídil Vehiatua bezpečně svou pirogu a vracel se z té jednotvárné plošiny oceánu bez kompasu, bez sextantu, bez jediné námořnické pomůcky zcela bezpečně ke břehům rodného ostrova.

Vedli jsme při těch našich vyjížděkách nekonečné rozhovory. Vehiatua mi pojmenovával ryby, živočichy, rostliny, a já si vše zaznamenával a měl jsem radost z toho, že pro strýce shromáždím dosti obsáhlý slovník místního jazyka. A když jsem já byl unaven otázkami, začal se ptát on. Byl velmi zvědav na to, jak žijí ve svém domově, a nechtěl uvěřit, když jsem mu líčil, že jsou u nás veliká kamenná města, kde žije víc obyvatel na jednom místě než na celém *Tahiti Iti* dohromady. Často vykřikoval údivem, když jsem mu líčil londýnský život nebo popisoval kamenný královský palác. Musel jsem mu ovšem také vypravovat podrobnosti o naší plavbě, o stavbě lodí a on všechno přímo hltal, jak ho to nesmírně zajímalo.

Jednoho dne, když jsme přijeli z takové vyjížděky, zdál se mi nějak nemluvný a zasmušilý. „Co je ti, Vehiatuo?“ řekl jsem.

Podíval se na mne a jenom mlčky zavrtěl hlavou. Potom mi položil pravici na rameno a zahleděl se mi zpříma do očí.

„Tajo?“ řekl tázavě.

Usmál jsem se a stiskl jsem mu ruku. On můj stisk radostně opětoval, ale vzápětí se hned zase zasmušil a po chvíli řekl: „Já smuten být...“

„Ale proč, proč, Vehiatuo?“ naléhal jsem. Znovu mi položil pravici na rameno a řekl: „Ty odjet... pryč?“

„Ovšemže odjedu,“ odpověděl jsem. Ale vlastně teprve při této otázce jsem si uvědomil, že přijde také den, kdy se budeme loučit, kdy naposled vyjedu s Vehiatuou na lov. Chtěl jsem ho povzbudit, cítil jsem však, že mám hrdlo sám trochu sevřené. Opustit tohle všechno, slunce, jas, bezstarostnost, krásnou přírodu, nekonečné moře, rybolovy, tance při měsíčním světle... jak nám asi bude, až budeme muset naposled zamávat z paluby naší fregaty? Až uslyšíme, jak rachotí rumpály a jak se kotvy uvolňují ode dna a stoupají vzhůru podle přídě? Jak se budu loučit já – a jak ostatní? Jak... raději jsem zahnal ty myšlenky, které mi prolétly v záblesku vteřiny hlavou, a pokusil jsem se o úsměv:

„Ovšemže odjedu, Vehiatuo,“ opakoval jsem a stiskl jsem mu

ruku. „Ale kdo by na to myslel? Ten den je ještě tak vzdálený! Ještě nikdo o něm na naší lodi nemluvil... proč bychom my o tom měli uvažovat už teď? Ještě mnohokrát spolu vyjedeme pirogou a ještě mnoho věcí ti budu vypravovat, nežli se rozloučíme – uvidíš...“

Povzdechl, ale usmál se také, a nedovedl než opakovat:

„*Tajo, tajo...*“

Myslím, že asi všichni zaplašovali myšlenky na návrat, na den rozloučení s naším nádherným ostrovem. Raději si představovali, že náš pobyt zde vlastně neskončí, anebo na to prostě vůbec nemysleli. A teprve událost s perlami, s Morrisonem a Millsem, nám připomenula, že je před námi plavba domů a že nás vede kapitán Bligh.

Bylo to jednoho dne navečer, asi třetí měsíc našeho pobytu, kdy se kapitán Bligh vracel z naší ostrovní rezervace. Hitimahana nám na jeho žádost vykázal malý pozemek, který jsme obehnali podobným pletivem, z jakého byly zbudovány chatrče domorodců. Byla to vlastně malá dílna. Naši tesaři zde zpracovávali poražené kmeny do klád a prken na drobné lodní opravy a také oba páni botanikové sem často snášeli výtěžky svého zkoumání, než se rozhodli je přepravit na palubu. Kapitánova lodice přirazila toho dne jako obvykle a pan Bligh se vyšplhal po provazovém žebříku, který býval spuštěn celý den a jen na noc se vytahoval na palubu. Ubíral se ke své kajutě s rukama za zády svým rychlým, dosti drobným krokem. Lodníci, konající službu, mu vzdali povinnou čest, a také ti, kdo náhodou právě byli na palubě, jej podle předpisu zdravili. Byla to opravdu nešťastná náhoda, že na druhé straně paluby stáli opřeni Mills, Morrison a Churchill, zabrání do jakéhosi rozhovoru. Nemohli vědět, že kapitán jde kolem nich, ale pan Bligh byl v těchto věcech velmi popudlivý a neznal omluvy. Když uviděl skupinu, která se nad čímsi skláněla a živě mezi sebou rokovala, změnil směr a přešel až k lodníkům. Do poslední chvíle žádný z nich pana Blighe neviděl. Teprve až uslyšeli jeho hlas, otočili se rychle a přesně podle předpisu vzdali náležitou čest.

Velitel *Bounty* složil ruce za záda. Z jeho rybích očí vyšlehl blesk a jeho hlas zabouřil:

„Rád bych věděl, od kdy se nezdraví kapitán, který přichází na palubu své lodi? Nepamatuji se, že bych vydal podobný rozkaz. Jak vysvětlíte, muži, své chování?“

Loďníci se na sebe podívali v rozpacích a Morrison se odvážil vysvětlit:

„Neviděli jsme, že přicházíte, kapitáne. Bylo to opravdu neúmyslné. Byli jsme obrácení na druhou stranu.“

Kapitán Bligh pokrčil pohrdavě nosem a zhoupł se z pat na špičky.

„Pozoruji, že pobyt na zdejších ostrovech má neblahý vliv na kázeň posádky. Využíváte mé blahovůle a pokoušíte mou trpělivost a shovívavost. Jsem kapitánem této lodi a vyžaduji od všech mužů povinnou úctu!“

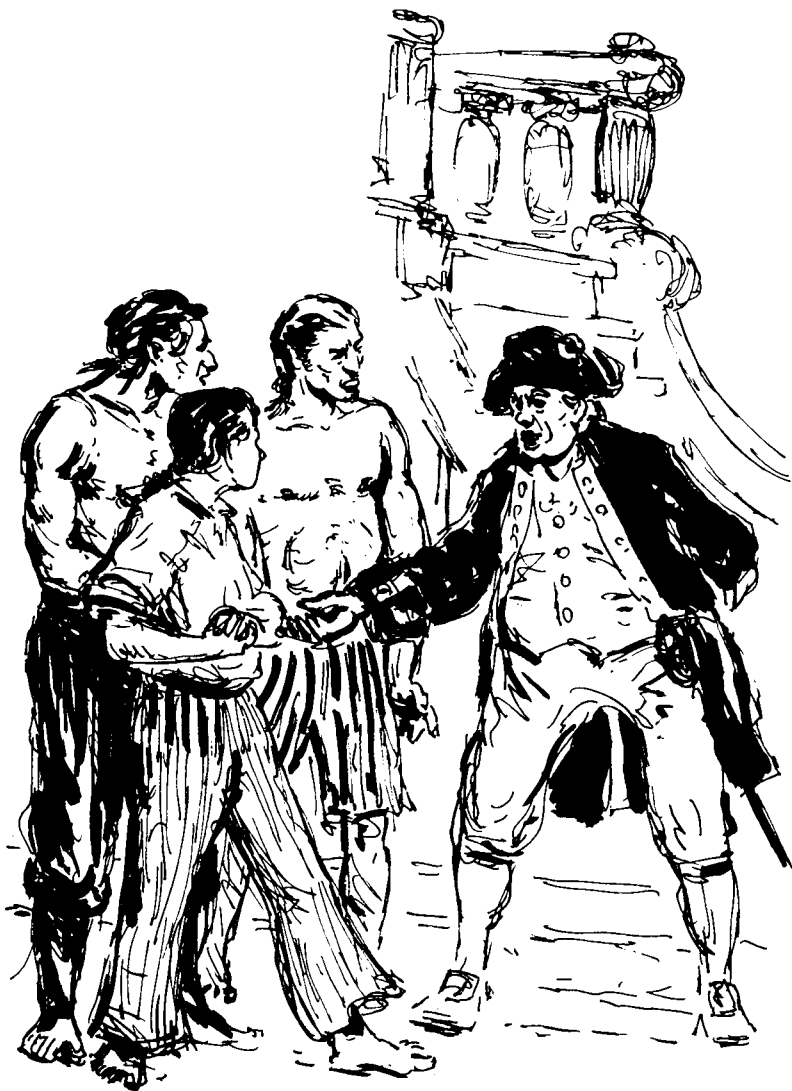
„Prosíme ještě jednou o prominutí, pane,“ ozval se Churchill, „Morrison mluvil pravdu, když říkal, že to nebylo úmyslné. Neviděli jsme vás, dokud jste nás neoslovil.“

„Hm...“ ušklíbl se pan Bligh. „Kdyby přišla banda pirátů a chtěla se zmocnit lodi, zpozorovali byste to patrně, až by vám svazovali ruce. Pěkné vysvědčení pro posádku lodi Jeho Veličenstva!“

Všichni tři stáli v pozoru a tvářili se velmi provinile, protože věděli, že každý jiný výraz ve tváři by mohl Blighe rozdráždit, a ani jeden z nich netoužil po tom, aby mu kapitán za trest odňal vycházky na pevninu. Morrison se díval kapitánovi do očí zpřímá, hromotlucky Churchill trochu zděšeně mrkal a Mills měl sklopená víčka a žmoulal cosi ve své pravici, lehce pokrčené podél trupu. Kapitán si je mlčky prohlížel. Už se zdálo, že odejde a spokojí se s tím, že mužům vyčinił, když si povšimł, jak Mills neklidně svírá svou pravičku. Zvedl ruku a ukázal na ni.

„Co to tam schováváte?“ štěkl.

„To je, pane... dárek, pane... dar je to...“ zmateně ze sebe vypravil Mills. Od svého nešťastného vstupu na loď, od svého bičování, trpěl strašlivou hrůzou před kapitánem a vyhýbal se mu,

jak jen mohl. Jako by měl obavu z toho, že kapitán ho při každém setkání nechá opět zmrskat.

„Ukaž!“ poručil kapitán.

Mills se rozhlédl nešťastně po obou svých družích a zvedl ruku,

necháváje přitom pěst stále zaťatou. A když byla jeho pravice skoro ve vodorovné poloze s kapitánovými očima, rozevřel pomalu dlaň.

Objevila se perla, veliká, krásná perla. Zatřpytila se na dlani jako hvězda.

Kapitán na ni chvíli mlčky zíral.

„Kdes ji sebral?“ křikl potom.

„*Tajo*... můj *tajo* mi ji přinesl... po-po-máhal jsem mu při ry-ry-rybolovu...“

Ubohý Mills se rozčilením rozkoktal.

„Dej ji sem! Kdoví, komu jsi ji ukradl,“ poručil kapitán stroze a napřáhl ruku.

„Pa-pane... já opravdu... dostal jsem ji... do-do-dostal...“ bránil se Mills.

„Mluví pravdu, pane,“ vmísil se Morrison. „*Tajo* mu řekl, že mu ji dává pro jeho manželku; aby prý jí něco přivezl, až se vrátí do Anglie.“

„Všechny dary, které kdokoliv dostane od domorodých lidí, patří Jeho Veličenstvu, nebo jeho zástupci. Tím jsem v této chvíli já,“ odpověděl studeně kapitán. „Dej sem perlu.“

„Těšil se, že něco přiveze z cesty domů...“ pokusil se znovu Morrison obměkčit kapitána Blighe.

„Nakradl sis dost,“ řekl kapitán. „Čekám na perlu.“

„Pane... to je... to je nespravedlivé...“ vykřikl Mills a sevřel pevněji svůj poklad v ruce. „Nechci... já nemohu...“

Kapitánova šíje zčervenala. Celý se nahrbil a v jeho rybích očích zaplál němý vztek. Pokročil vpřed a zaskřípal zuřivě zuby. Bylo vidět, že v nejbližší chvíli vypukne jeho nepřičetná zloba. Bylo třeba rychle zasáhnout. Morrison věděl dobře, že nic jiného nezbyvá.

„Millsi,“ řekl tiše, „poslechni. Kapitán Bligh chce tvou perlu. *Dej mu ji.*“

Mills ucítil, jak Morrisonova ruka se klade na jeho rameno a jak ho tisknou jeho prsty. Z očí se mu vyvalily slzy. Nechal sklouznout perlu ke špičkám prstů a nesmírně pomalu ji vsunul do kapitánovy napřážené dlaně.

Kapitán perlu spustil do kapsy svého kabátu, aniž se na ni podíval, přeměřil si očima všechny tři muže a beze slova se otočil a odešel.

Poněvadž se už neohlédl, neviděl ani, že to byla tentokrát Morrisonova pravice, která se sevřela v pěst.

X

POSLEDNÍ MĚSÍC

Po pravdě řečeno, nevím ani vlastně, co bylo hlavním důvodem toho, že jsme na Tahiti setrvali tak dlouhou dobu. Je pravda, že naši páni botanikové měli stále co objevovat, a stejně je pravda, že jsme neustále doplňovali své zásoby i že jsme důkladně odstranili kašdický nedostatek v podpalubí, v plachtoví, či na ráhnech. Ale to všechno si nevyžadovalo zdaleka tolik času, kolik jsme tu strávili. Vždyť od našeho příjezdu uplynulo plných pět měsíců, my jsme žili (většinou na ostrově mezi domorodci) docela bezstarostně a nic se nezdálo nasvědčovat tomu, že bychom se měli vbrzku vydat na zpáteční plavbu. Sotva chybím, řeknu-li, že jsme tu kotvili tak dlouho především proto, že sám kapitán Bligh byl na výsost spokojen s pobytem u pohostinného Hitimahany. Úkol naložit chlebovníky a přivést sazenice těch plodin, které by se mohly pěstovat na západoindických ostrovech, mohl být přece za dobu našeho dosavadního pobytu splněn již nejméně třikrát. A kdyby o to byl kapitán opravdu stál, nepochybuji, že by byl uměl přidržet mužstvo k velmi rychlé práci. Ale konec konců co chybělo samotnému Blighovi? I když Hitimahanova štědrost po prvních třech čtyřech měsících přece jen poněkud ochabla, kapitán si žil tak volně a spokojeně jako asi v Anglii nikdy v životě. Byl svým vlastním pánem, nemusel se valně starat ani o loď, ani o mužstvo, ani o potravu, mohl konat za doprovodu domorodců denodenně příjemné vycházky po ostrově, koupat se v krásném moři, kdy se mu zachtělo, nebo lovit v lese – krátce řečeno, měl všechny důvody ke spokojenosti.

Já jsem se za tu dobu zdokonalil ve svých znalostech tahitského jazyka tak pozoruhodně, že můj slovník byl již asi bohatší než znalosti většiny prostých domorodců, kteří zpravidla užívají i znají jen malý počet slov, totiž těch, jež vyjadřují nejbližší okruh jejich

životní činnosti. Učinil jsem zajímavý objev, že například velice málo tahitských mužů znalo výrazy, označující části ženského oděvu, kdežto naopak málokterá z dívek či žen věděla, jak se jmenují řekněme různé nástroje sloužící k rybolovu. Přiznám se, že můj úkol se mi stal postupem času tak trochu vášní, a dokonce mi i vynesl přezdívku. Začali mi říkat jménem, které by se volně dalo přeložit asi jako *Ten, Který Hledá Ústa*.

Pokusil jsem se také sestavit pro domorodý jazyk jakousi abecedu o pěti samohláskách a osmi souhláskách, takže jsem se vlastně stal jazykovým znalcem, ačkoliv myšlenka na onen slovník domorodého jazyka vycházela z pohnutek zcela praktických; šlo především o vhodnou pomůcku všem anglickým mořeplavcům, kteří by se z jakýchkoli důvodů v budoucnu vypravili do těchto zemských končin. Pan Bligh sám mou práci v prvních týdnech sledoval se zájmem, dokonce zpočátku jsem mu musel podávat pravidelná hlášení, ale postupem času jeho zájem vyprchal. Snad nepovažoval moji činnost za tak důležitou, snad se přesvědčil, že mě nemusí kontrolovat. A tak jistě ani nevěděl, že vedle práce na slovníku se pokouším sepsat i leccos z toho, s čím jsem se zde seznámil díky Vehiatuově přátelství.

Jestliže pan Nelson a pan Brown zkoumají zdejší přírodu, napadlo mě, že by snad bylo dobré sestavit i nějaký popis místních zvyků a obyčejů, pokud s nimi přijdu do styku. Zhotovil jsem si nejdříve několik náčrtků domorodých obydlí a popsal důkladně vše, čím jsou zařízeny i z čeho jsou zhotoveny, a pak jsem si začal poznamenávat, jaký je život domorodců, jak se oblékají, čemu věří, co dělají a jakými pravidly se řídí ve vzájemném styku, krátce: všecko, co mi Vehiatua o svých pokrevných řekl nebo co jsem sám vypožoroval. Tak jsem například poznal, že domorodci jsou vesměs dosti pověřčiví, že mají veliký strach ze svých božstev. K nejvyšší bytosti, které říkají *Erit-t-Era*, to jest pán Slunce a Světla, vzhlížejí s velikou láskou a úctou, ale – zajímavá věc – nikde ho nezpodobňují v podobě sochy nebo obrazu jako některé nižší duchy. Těmto nižším božstvům říkají *Eatua*. Vedle těchto dobrých působí i řada zlých, způsobujících všechno nepříjemné v lidském životě, především

zimou, tmou, nemoc, neštěstí při lovu, ale nejhorší z nejhorších je, myslím, *malama tamai*, válečný měsíc. Jeho vláda nastává, když se měsíc objeví v určitém tvaru, a tehdy domorodci nemilosrdně zabíjejí své válečné oběti, pravděpodobně proto, aby se sami vykoupili z moci zlých sil.

Co mě velmi překvapilo, byla zřejmá vzájemná důvěra mezi všemi Tahit'any. V jejich obydlích není nic uzavřeno, všechno je volné, na dosah ruky, a každý, kdo jde kolem, by si mohl – kdyby chtěl – cokoliv odnést. Ale snad za celou tu dobu, co jsme byli na Tahiti, jsem se nesetkal s takovým případem. Přemýšlel jsem o tom, a pak jsem usoudil, že to je ovlivněno bohatstvím a hojností přírodních darů. Co by měl vlastně jeden druhému brát, když příroda zde to nejdůležitější, potravu, nabízí přímo v nepřeborném množství? Banány, plody chlebovníků, ovoce i zeleninu nejrůznějších druhů zde může každý získat kdykoliv. Stačí, aby vztáhl ruku a utrl. A také o maso, jak jsem poznal, tu není nouze. Vehiatua mně ovšem vysvětlil, že určité druhy masa, stejně jako určité druhy dřeva, například na stavbu pirog, jsou vyhrazeny přece jenom vůdcům a starším kmene. Také smuteční vrby, jež dávají krásný stín a jsou zasazovány před domorodými obydlími, smějí si zasadit jenom nejváženější členové kmene a nikdo se neodváží tuto prastarou zvyklost porušit. Ale i při tom všem každý z tahitských domorodců vede jasný a přirozený život, jehož smyslem je lov, zpěv, tanec a láska. Jejich písně jsou obdivuhodné a naši lodníci, libující si jinak v drsných a leckdy poněkud ohroublých námořnických popěvcích, dojatě a pozorně naslouchali, kdykoliv se na pobřeží ozvali zpěváci a hudebníci. To bylo ostatně dost často, protože večerní slavnosti s hudbou, zpěvem a tancem se odbývají na ostrovech nepřetržitě, skoro denně. Jsou prostě součástí zdejšího života, něčím tak samozřejmým, jako je námořníku samozřejmé každodenní mytí paluby nebo důstojníkovi zápis do lodní knihy.

To však neznamená, že Tahit'ané neznají práci, že se oddávají jen radovánkám a nepřetržitému odpočinku. Jejich vynalézavost a pracovitost se osvědčuje například při stavbě pirog. Zhotovují je

většinou z poddajných měkkých kmenů chlebovníků a dovedou je velice důmyslným způsobem spojovat po dvou až po třech tak, že tyto dvojité či trojité pirogy pojmu velký počet osob a dovolují vyplout zcela bezpečně až daleko na širé moře, buď jako veslice, nebo s plachtami z rohoží, napjatými na rákosovém čtverci se zakulacenými rohy. Je to tím obdivuhodnější, že stavitelé nemají k ruce jiné nářadí než sekerku s ostrím z černého, nesmírně tvrdého kamene, ne větší, než je sekerka našich tesařů. Stejnou obratnost projevují při výrobě látek na své odění. Nechtěl jsem věřit, že ty pestrobarevné roušky a přehozy, jimiž se odívají, jsou vyrobeny z kůry keře, rostoucího před každým obydlím domorodce. Pak mi ale Vehiatua ukázal, jak se na hladké dřevěné desce vymlacuje hranatým, rýhovaným kyjem navlhčovaná kůra tak dlouho, až se vytvoří látka, kterou bych mohl přirovnat k jemnému papíru, jenže pevnějšímu a ohebnějšímu. Zručnost Tahit'anů je obdivuhodná – dovedou takto připravit látky nejrůznějších druhů, silné, slabé, široké, úzké, a všechny pak nakonec ještě velice pestře barví. Červenou a žlutou mají nejraději. Když jsem viděl, jak jednoduchými nástroji zde všichni pracují, pochopil jsem, proč si tak vážili našich darů, proč se jim žádostivostí vždycky přímo zaleskly oči, jakmile uviděli naši sekerku nebo pilku nebo nůž nebo cokoli z toho, čemu oni říkají *auri*, železo.

Bohužel *auri* se stalo předmětem první roztržky mezi námi a domorodci. Bylo to někdy ke konci pátého měsíce našeho pobytu, když se jednoho dne strhl na palubě nesmírný povyk. Vyběhli jsme z kajut a uviděli jsme, že křivonohý dělmistr William Purcell drží ve svých lopatovitých rukou jakéhosi domorodce a vykrukuje mu z pravice sekeru. Nedalo mu to ostatně mnoho práce, protože hnědý chlapík byl proti Purcellovi sotva poloviční, ale jak byl už dělmistr v ráži, vrhl se na Tahit'ana, i když už sekerku pustil. Sevřel mu rukama hrdlo a začal mu otloukat mohutnými údery hlavu o lodní zábradlí. Muž sebou zmítal a zoufale křičel, ale prudký Purcell by ho byl snad ubil nebo uškrtil, kdybychom nebyli přiskočili a oba od sebe neodtrhli. Tři jsme viseli na dělmistrovi a měli jsme co

dělat, abychom ho udrželi. Neustále sebou trhal a křičel, že ten hnědý lotr sebral sekerku a chystal se s ní upláchnout a že mu zakrouť krkem, aby ho přešly zlodějské choutky. Domorodec si zatím ohmatával svůj krk, na němž ještě byly viditelné stopy mohutných, silných Purcellových prstů. Z jeho zmatených slov jsem vyrozuměl, že Purcell mu slíbil, že si bude moci odnést *auri*, jestliže mu přinese perly. Písklavým hlasem vypovídal, že je tedy přinesl a že si za ně chtěl vzít toto *auri*, totiž sekerku, ale že *Peritane* tvrdil, že mu přinesl málo perel, jeho *auri* je prý cennější. Ale on prý ví, že tomu tak není, několik jeho přátel dostalo za stejné množství také *auri*, a když si tedy chtěl sekerku ponechat, *Peritane* ho uchopil za ruku a chtěl mu vytrhnout, co si vzal, čemuž on se bránil.

Přeložil jsem všechno panu Fryerovi, který měl službu na palubě a kterého přivolali, aby věc urovnal, a dodal jsem, že podle mého Tahit'an mluví pravdu. Do toho začal řvát Purcell, že Tahit'an lže, že ho přistihl, jak se potuluje na palubě, a poněvadž myslel, že ho nikdo nepozoruje, chtěl prý sekerku odnést. Pan Fryer neměl náladu na řešení sporů mezi lodníky a domorodci. Briskně mávl rukou a prostě a jednoduše podle svého zvyku na domorodce zařval:

„Co tu ještě hledáš, hnědá kůže? Máš perel v moři dost, neuškodí ti, když ještě nějaké ulovíš, jestli chceš mít sekerku. Hleď zmizet, nežli tě dám vsadit do želez! A vy, Purcelli, máte pět dní zákaz opustit loď. Protože ta sekerka, jestli se nemýlím, nenáleží vám. Patří k lodnímu vybavení.“

Purcell se zatvářil provinile, ale Tahit'an přijal slova pana Fryera s největší důstojností.

„*Mino* – mluvit pravdu – ne on,“ řekl, ukazuje na sebe a potom na Purcella. „*Auri* proto jeho...“

A sáhl znovu po sekerce takovým samozřejmým pohybem, že mě to až udivilo: zlostný výraz tváře pana Fryera ani Purcellovy rány na něho zřejmě nepůsobily, když jednou nabyl přesvědčení, že je v právu.

„Dejte mu pár ran devítioocasou,“ vybuchl pan Fryer zlobně.

Nemusím podotýkat, že jeho rozkaz byl okamžitě vykonán. Na záda domorodce dopadla sprška ran a jeho kůži rozbrázdily v několika vteřinách potůčky jasně červené krve. Mino stál a nebránil se a nevydal ze sebe ani hlásku. Viděl jsem však, že koutky úst mu pocukává krutá bolest. Zvedl hlavu a řekl jenom: „*Peritane* ne dobře udělat... Mino mluvit pravdu... on měl dostat, co mu náležet... to nedobrá věc... a *Peritane* litovat ran bičem...“

S těmi slovy se dal na útěk a my jsme se domnívali, že tím je vše vyřízeno. Teprve noční hodiny nás však měly přesvědčit o tom, že rozhodnutím pana Fryera všechno neskončilo. Nazítří ke druhé hodině zrána jsme ucítili, jak se *Bounty* pojednou lehce pohybuje, jako by se začala otáčet kolem své osy. Hlídky na palubě hlásily panu Christianovi, že nepozorovaly nic podezřelého, ale to mnoho neplatilo. Přátelský styk s Tahit'any nás dávno ukolébalo tak, že služby na lodi se držely jen víceméně ze setrvačnosti. Vždyť po celou dobu pěti měsíců se nepříhodila ani jediná rušivá příhoda! A připočteme-li k tomu, jak volně a bezstarostně žila posádka ve dnech, kdy měla volno, je jasné, že horlivost ve službě byla nevelká. Ostatně nebylo jisté, zda by i při náležité ostražitosti hlídek nemohli Tahit'ané využít neprostopné temnoty noci. Jejich obratnost i v noční plavbě je taková, že by se jistě dovedli nepozorovaně přiblížit k bokům *Bounty* a provést, co měli v úmyslu. Buď jak buď, toho dne na počátku března jsme stáli tváří v tvář skutečnosti, že lana našich kotev byla přerežána někým z domorodců. O tom nás přesvědčily stopy na lanech. A protože jsme nevěděli, proč by se takové věci měl dopouštět někdo jiný, přičítali jsme čin Minově pomstě za zbičování devíticásou kočkou.

Byli jsme ve zlém postavení. Vál totiž severovýchodní vítr a uvolněná *Bounty* se pod jeho náparem posunovala pomalu, ale nezadržitelně k pevnině. Bylo třeba rychle zasáhnout, aby se fregata nedostala ke korálovým mělčinám nebo ke skalnatým útesům, o jejichž ostré hroty by se byla roztránila do posledního trámu.

Uprostřed noci zazněl lodní zvonec a poplašné bubny a v několika okamžicích byla všechna posádka na nohou. Plavčíci s opičí obratností šplhali lanovím vzhůru na ráhna. Plavčíci-hasiči stáli připraveni u čerpadel. Pan Fryer zaujal své místo u kormidla. Vpředu na kobylici spouštěli hloubkoměřiči olovnici. Pan Bligh, kterého narychlo vzbudili, stál s nedbale posazeným třírohým kloboukem na velitelském můstku po boku pana Christiana a čekal napjatě na hlášení.

„Sedm stop!“ vykřikl konečně muž vpředu u olovnice. To znamenalo, že hloubka je ještě postačující. Záliv, který zvolil kapitán k našemu pobytu, byl naštěstí dost hluboký i široký, aby ještě zbyla možnost s fregatou manévrovat.

„Spusťte náhradní kotvu!“ zvolal pan Christian.

Pokoušeli jsme se znovu zachytit. Hlídka před několika vteřinami ohlásila, že také poslední, severozápadní kotva je ztracena. Lano bylo přerušeno a kotva teď odpočívala někde na dně. Manévrovací kotva nás chvíli držela, ale byla příliš slabá na to, aby upoutala velkou třístěžňovou fregatu. Vyrvali jsme ji zřejmě ze dna a vlekli ji za sebou.

Vítr zesílil a pohyb fregaty se směrem k pobřeží viditelně zrychlil.

Kapitán Bligh zamračeně sledoval úsilí lodníků, kteří přivlekli nové lano a upevňovali na ně rezervní kotvu.

Pan Fryer pobíhal mezi muži a ranami i spíláním je povzbuzoval k rychlejší práci.

„Dám do želez na tři měsíce každého, kdo se opozdí jen o vteřinu,“ štěkal a pobíhal po palubě jako smyslů zbavený.

Záda mužů se jen leskla potem. Nebylo třeba je povzbuzovat ani vyhrožovat, každý si dovedl představit, co by znamenalo, kdyby *Bounty* byla vržena na útesy, kde se moře, poháněné vichrem, tříštilo do tisíců drobných kapek. Prožívali jsme vteřiny napětí, když jsme vrhli přes palubu kotvu a nad rychle se odvíjejícím lanem čekali, zda se zaryje do dna. Když jsme ucítili, že se napjalo a strhává naši před, všichni jsme si od srdce oddechli.

Avšak nebezpečí nebylo ještě zažehnáno. Ráno – krátce po

deváté hodině – zesílil vítr, ženoucí se od moře k ostrovu, a lano, které se pravděpodobně zadřelo o nějaký výstupek podmořského útesu, se znovu přetrhlo. Naše náhradní kotva byla ztracena. Nezbyvalo než znovu opakovat tentýž pokus se svržením druhé náhradní kotvy, ale za mnohem nepříznivějších podmínek. Moře bylo vysoké a fregata klouzala ve vzdušných vlnách k pobřeží. Jediné, co dávalo jistou výhodu, bylo, že v denním světle se přece jenom manévrovalo snáze než v noční temnotě.

„Kotvu přes palubu!“ burácel do vichru a sténání ráhen hlas pana Blighe.

Nová námaha, nové úsilí plavčíků.

Teď všechno záviselo na tom, zda se kotva zachytí a zklidní fregatu, dřív než ji vichr zažene k pobřeží.

Všichni jsme se v duchu znepokojovali nevyslovenou otázkou: Nejsme již příliš blízko útesům? Neucítíme v následujícím okamžiku známý škrabot, ohlašující, že kýl lodi se dře o drsné dno, a vzápětí potom ono do uší se zařezávající zapraskání, jež ohlašuje, že se tříští prkna?

Nevím, jak bychom byli dopadli, kdyby nám nebyla pomohla v posledním okamžiku náhoda. Vítr, ženoucí se do té chvíle směrem k pobřeží, nakrátko ustal a stočil se zcela nečekaně o plných devadesát stupňů. Dostat jej teď do plachet, opatrně projet kolem pobřeží a pak s pomocí stěhovek vykřičovat ven ze zálivu – to byla uzounká cestička, která nám nicméně jediná mohla přinést spásu.

Pan Christian první postřehl tuto možnost.

Rozhodl se ve vteřině. Ani se neporadil s kapitánem, a už houkl v rychlosti své rozkazy, protože každá vteřina rozhodovala.

Plavčíci spustili plachty.

Naduly se pod větrem, kormidlo zabralo a *Bounty* se s podivuhodnou přesností otočila kolem manévrovací kotvy a zamířila, mírně se naklánějíc, po větru podél nebezpečného pobřeží.

Po půlhodině mohl již kapitán Bligh v bezpečí udělit panu Christianovi pochvalu za jeho pohotovost ve vedení lodi.

„Váš postřeh byl velmi dobrý,“ řekl mu, ohrnuje své masité

ry. „Jste dobrý námořník, pane Christiane. Co vám však podle mého soudu chybí, je důslednost v plnění povinností. Za vaší hlídky bylo přeřezáno lano. To je neodpustitelné. Všichni muži vaší hlídky... včetně vás... budou potrestáni. Důstojníci mají pět dní domácího vězení. Všichni muži a kadeti budou přivázáni ke stěžňům na dobu dvanácti hodin. Trest se týká také vás, pane Christiane.“

Čekal-li pan Christian cokoliv, tohle po tak vyčerpávajícím zápase s živly na pokraji zkázy zcela jistě nečekal. Musel se nadechnout, než mohl v klidu odpovědět.

„Máte právo uložit jakýkoliv trest,“ řekl zvolna. „Měl byste však také zkoumat, proč k této události došlo, pane.“

„Chcete se snad zastávat domorodců, kteří přeřezali naše lana a uvedli fregatu do největšího nebezpečí? Jsem pro dobré styky s Hitimahanou, ale budu trvat na nejpřísnějším potrestání viníků!“

„Nevíme, kdo přeřezal lana. Nemůžeme ostatně obvinít všechny kvůli dvěma či třem mužům,“ namítl pan Christian.

Jeho slova pana Blighe popudila. Udeřil se zlostně do stehů a vykřikl:

„Pozoruji už delší čas, že posádka *Bounty* se za dobu svého pobytu až příliš sžila s těmi zdejšími hnědými chlapíky. Jsou všichni opáleni jako oni – a za chvíli je od nich nerozeznám, ani pokud jde o smýšlení a lenost. Myslím, že je nejvyšší čas, abychom pomýšleli na návrat. A dost už o tom! Mé rozhodnutí znáte!“

„Čiňte, co vám libo, pane,“ opakoval pan Christian a pokrčil rameny. „Musím však říci, že muži očekávali spíš pochvalu než potrestání.“

„Trest, který jsem uložil, je příliš mírný, pane!“ zlobně odvětil kapitán. „Zasloužili by zmrskat devíticásou kočkou, aby si připomněli, že jsou námořníky na lodi Jeho Veličenstva pod kapitánem Blighem.“

„To vědí velmi dobře! Hlásím se k nástupu trestu, pane,“ řekl na to chladně pan Christian a zmizel ve dveřích své kajuty.

Jestliže poslední události způsobily, že kapitán Bligh začal

hovořit o zpáteční cestě – a jeho slova se roznesla mezi mužstvem rychlostí blesku – pak o několik dní později se stalo něco, co ho přimělo k tomu, aby se rozhodl co možno nejrychleji.

Tři nebo čtyři dny potom, co bylo potrestáno mužstvo Christianovy hlídky, mezi nimi Muspratt, Quintal, M'Koy, Burkitt, Churchill, Mills a z kadetů Edward Young, zjistil náhodou pan Fryer, že zmizel jeden z člunů a že mezi mužstvem od včerejšího večera chybí několik lodníků. Dal okamžitě nastoupit celou posádku a tu se ukázalo, že Muspratt, Burkitt, Mills a Churchill se zmocnili kutru a – pravděpodobně v noci – opustili tajně loď. Jak se zjistilo, vzali s sebou jen dvě bambitky, zato hojně nástrojů, jako sekerky, pilky, kladiva, motouzy. To nasvědčovalo tomu, že neuprchli daleko, že snad dokonce našli úkryt někde na ostrově.

Ale kde je hledat? V divoké přírodě ostrova bylo dost míst poskytujících bezpečnou skrýš, a my jsme nemohli sami prohledat celý ostrov. Tady mohl přispět jen Hitimahana. Pan Bligh, soptě hněvem nad drzým kouskem těch čtyř, se tedy vypravil na pevninu, aby osobně Hitimahanu navštívil a vyžádal si od něho pomoc. Jako doprovod si vybral čtyři muže: pana Fryera, Purcella, Haywarda a mne.

Jednání s Hitimahanou začal velmi obřadně. Líčil mu už kdoví po kolikáté, jak jsme byli rádi, že nás náčelník vlídně přijal, a ujišťoval ho, že jsme přáteli domorodců, přičemž jakoby náhodou připomínal, že jsme podarovali mnoho mužů cennými nástroji. Posteskl si potom na to, že se k nám v poslední době Hitimahanovi lidé už nechovají tak přátelsky a vlídně jako dřív, ba že dokonce konají skutky, které nelze než posuzovat jako vyloženě nepřátelské činy.

Hitimahana kapitána až do této chvíle poslouchal mlčky, ale zmínka o nepřátelských činech se ho zřejmě nelibě dotkla.

„O čem *Parai* mluví?“ přerušil kapitána Blighe. „Hitimahana nezná – nevěděť – co *Parai* říkat...“

„Hitimahana ví, o čem mluvím,“ řekl kapitán. „Nedoneslo se mu snad, že jeden z mužů jménem Mino se pokusil ukrást na lodi sekerku? Náčelník ví, že jsem rozdál mnoho takových věcí, nebo

že moji lidé tyto cenné nástroje vyměnili za jiné věci. Ale vzít a dostat je rozdíl!“

„Hitimahana věděl o Minovi,“ řekl starý náčelník klidně. „Ale on – dát za *auri* – co muž z Velké Lodi chtít...“

„Hitimahana věří Minovi, a já věřím svému člověku,“ namítl pan Bligh. „Ale nemluvil bych o tom, kdyby se nestala jiná věc: ví Hitimahana, že v minulých dnech kdosi z jeho lidí přeřezal lana našich kotev? Kdo to mohl učinit? Mnoho lidí na palubě se domnívá, že to byl Mino, nebo jeho lidé.“

Starý náčelník se díval upřeně před sebe.

„Hitimahana je přítelem *Parai*,“ pravil.

Kapitán Bligh přikývl.

„Věřím. Hitimahana to bude moci i dokázat. Chci ho požádat o službu.“

„Co chtít – *Parai*?“ zvedl náčelník oči.

„Z Velké Lodi uprchli čtyři muži v lodici. Kde jinde by mohli najít úkryt než na ostrově? Hitimahana ať nám pomůže ty muže najít.“

Starý náčelník mlčel.

„Oni sami – odejít pryč?“ zeptal se po chvíli. „Proč je *Parai* nenechat? Mít – málo mužů – pak?“

Kapitán Bligh se zatvářil po těchto slovech nesmírně starostlivě. Naklonil se důvěrně k náčelníkovi a zašeptal, jako by mu svěřoval nejskrytější tajemství:

„Oni muži udělali velkou bolest králi Jiřímu. Ale on byl tak velkomyslný, že určil jako trest, aby odjeli s lodí do dalekých krajin – a řekl, až se vrátí, že jim bude vše prominuto. Kdybych však přijel nazpět bez nich, král Jiří by byl velmi uražen a cítil by se pohaněn. Byl by také velmi smuten z toho, že právě Hitimahana jim poskytl útulek. Král Jiří by myslel, že se Hitimahana přidal k jeho nepřátelům.“

Náčelník chvíli přemýšlel. Pak položil panu Blighovi ještě jednu otázku:

„Nevrátit se – oni později – nazpět sami?“

Kapitán rozhodně zavrtěl hlavou.

„Odjíždí ten, kdo se chce vrátit, tajně a v noci?“

Náčelník se už potom na víc nevyptával.

„Hitimahana nevědět o nich nic,“ řekl jen krátce. „Ale může ukázat *Peritano* – kde dobrá místa – kde oni se skrýt...“

„Hitimahana neví,“ zabručel si sám pro sebe Bligh. „Jakpak bys nevěděl, starý lišáku! Ale nechceš to hned říci. Ne – aspoň nás dovedeš k místu, kde se ti lotři schovali.“

„Pane Fryere,“ obrátil se s hlasitým rozkazem ke svému důstojníku. „Teď začíná váš úkol. Přivedete ty muže na palubu, a to za každou cenu!“

O hodinu později jsme nastoupili do kutru. Jel pan Fryer, Hayward, Purcell, já a ještě šest dalších mužů. Hitimahana a dva domorodci měli svou pirogu a vedli nás. Když jsme vyjížděli na širé moře, vanul lehký východní větrík, který nadouval rákosové plachty domorodé pirogy a hnal plavidlo poměrně značnou rychlostí před námi. Veslaři se museli činit, aby stačili. Po půlhodině jsem už věděl, kam asi směřujeme: bezpochyby na souostroví *Rimatua*, které jsem asi před dvěma měsíci navštívil s Vehiatuou. Je to vlastně skupina šesti menších korálových ostrovů s četnými lagunami a zálivy. Jsou zde příjemné háje a dlouhý pruh písčitého pobřeží, kam odjíždějí náčelníci vážených rodů ze severní části Tahiti, chtějí-li utčit tancem a zpěvem nejvyšší bytost, pána Slunce a Světla. Natrvalo tu nebydlí nikdo. Ostrov je vyhrazen jen radovánkám, klidu a odpočinku a po určité krátké době jej každý návštěvník opouští a vrací se do svého domova.

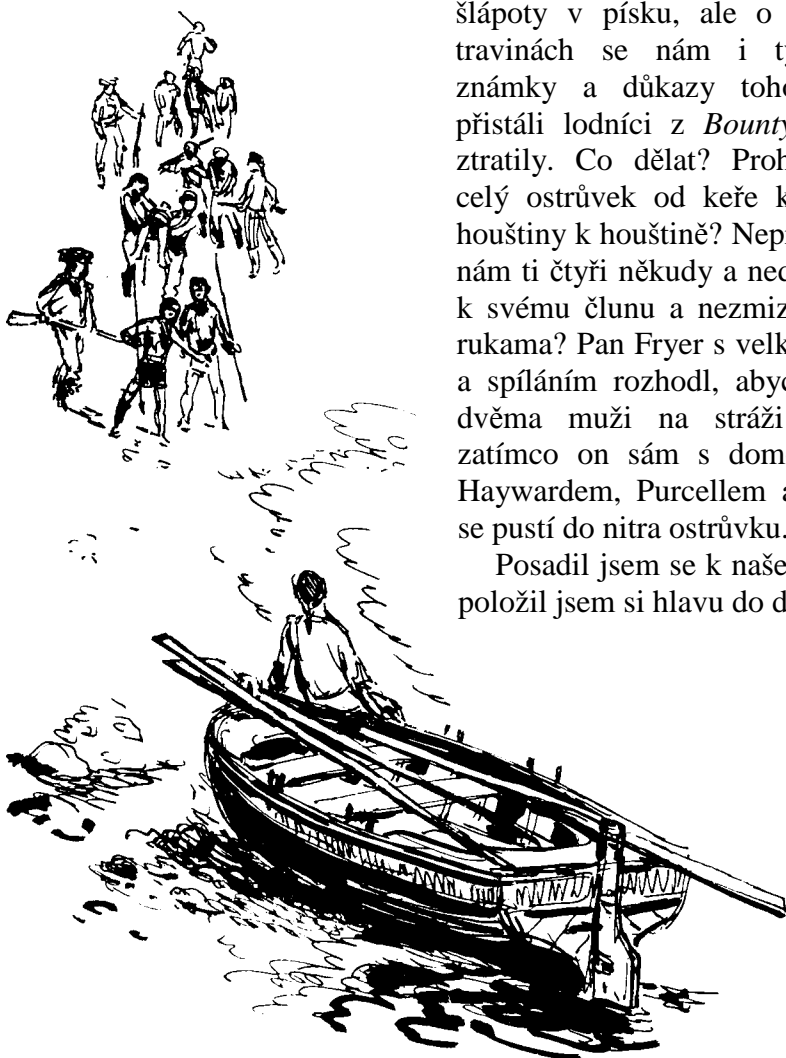
Sem tedy patrně zamířili čtyři uprchlíci! Domníval-li se kapitán, že je přivedeme během jednoho, nejvýše dvou dnů, zmylil se přesně o polovinu. Čtyři a půl dne jsme pročesávali jednotlivé ostrůvky *Rimatua* a už jsme se vzdávali naděje, že uprchlé muže vůbec najdeme. Byli zde skutečně? dohadovali jsme se v nejistotách. A nespátřili nás už a nezmizeli v noci na některý z těch ostrovů, které jsme už prohledali, nebo nepustili se ještě dál, směrem k ostrovu *Teriaroa* nebo *Eimeo*, který je vzdálen asi třicet mil odtud a k němuž se lze přeplavit při klidném moři v obyčejném člunu? Až když jsme objížděli poslední z ostrůvků,

uviděli jsme v jedné z menších zátok bělat se cosi na pobřeží. Přiblížili jsme se neprodleně, a tu jsme jasně rozeznali člun s postranními zkratkami, označujícími loď Jeho Veličenstva *Bounty*.

Tak tedy byli přece zde!

Vystoupili jsme na břeh, ale po uprchlících nebylo nikde ani stopy. U člunu jsme rozeznali tři čtyři šlápoty v písku, ale o kus dál v travinách se nám i tyto jediné známky a důkazy toho, že zde přistáli lodníci z *Bounty*, naprosto ztratily. Co dělat? Prohledat zase celý ostrůvek od keře ke keři, od houštiny k houštině? Neproklouznou nám ti čtyři někudy a nedostanou se k svému člunu a nezmizí nám pod rukama? Pan Fryer s velkým klením a spíláním rozhodl, abych zůstal s dvěma muži na stráž u člunu, zatímco on sám s domorodci a s Haywardem, Purcellem a ostatními se pustí do nitra ostrůvku.

Posadil jsem se k našemu kutru a položil jsem si hlavu do dlaní.

Najednou, ani nevím, jak to přišlo, jsem začal vzpomínat na celou cestu až sem, na to, co jsem prožil, a jak to všechno bylo jiné, než jak jsem si to představoval ve strýcově pracovně v Londýně. Také jsem myslel na ty čtyři, co uprchli, a na to, co je čeká, jestli je polapíme. Těm bylo jasné, že s naším pobytem na Tahiti skončí i blahá doba naší volnosti; možná, že už nemohli snést představu, že budou prožívat ještě jednou takovou plavbu, jako byla jízda sem, na tyto vzdálené a podivuhodné ostrovy, ve všem tak odlišné od naší rodné Anglie.

Bylo mi nějak divně u srdce. Připomínal jsem si, jak jsem se tak díval po modré širé hladině moře, všechny toulky s Vehiatuou, a na druhé straně jsem cítil trochu stesku po mamince doma v Anglii. Jistě o mne celou tu dobu měla obavy, a také moje drahá sestra Nessie se spolu s ní jistě těší na můj návrat. Kdyby mohlo být po mém, byl bych se nejradyji vrátil do Anglie, vzal maminku a Nessie, vstoupil do služeb nějaké lodi plující na východ a odvezl všechny sem. Do toho koutku země, kde, jak se mi zdálo, lidé neznají nic, co by je skličovalo.

Nevěděl jsem, jak dlouho jsem tak seděl a dumal, a zapomněl jsem už zcela, že tu vlastně sedí člen hlídky. Teprve když se ozval šramot v křovinách, vytrhl mě z mého snění hlasitý hovor. Vyskočil jsem a připravil jsem si pro všechny případy bambitku – ale bylo to zbytečné. Když se křoví rozhrnulo, vystoupili z něho dva domorodci a za nimi pan Fryer. Několik kroků zpět kráčel Muspratt a vlekl spolu s Burkittem a Churchillem bezvládné tělo. Podíval jsem se blíž a uviděl jsem ke svému zděšení, že to je Mills. Měl krvavou ránu na rameni, tiše sténal a ruce mu bezvládně narážely o zem. Vzadu, spolu s ostatními lodníky klopýtal Thomas Hayward. Nemusel jsem mu ani pohlédnout do tváře a věděl jsem najednou docela jistě, že to byla jeho pistole, která na Millse vystřelila.

„Tak končí každý pokus o vzpouru,“ řekl chraplavě pan Fryer a ukázal na kutr, vytažený na mělčinu.

Opřeli jsme se do něho a se sténajícím, zakrváceným Millsem, od něhož jsem nemohl odtrhnout oči, jsme vypluli na moře.

XI

ODJEZD A NOVÉ NESNÁZE

Pokus čtyř lodníků o útěk jen uspíšil rozhodnutí kapitána Blighe co nejdříve zdvihnout kotvy a opustit Tahiti. V předposlední den měsíce března byli přivedeni provinilci nazpět na loď a na čtvrtý duben onoho roku 1789 byl stanoven a ohlášen den našeho odjezdu. Ale již poslední dva tři dny přijížděly k Matavai Bay bez přestání pirogy domorodců. Přinášeli nám dary na rozloučenou a ještě posledními pozornostmi se snažili utvrdit a zpečetit přátelství téměř šesti měsíců. Rušivá příhoda s Minem byla zapomenuta. Ještě nikdy nebylo na palubě fregaty tak živo. Tahitáané tu v desítkách pobíhali mezi lodníky a důstojníky, zastavovali své známé a zdravili je svým „*tajo, tajo*“, některé z žen dokonce propukaly v pláč a hlasitý nářek. Do toho mektaly kozy a chrochtalo asi deset malých vepříků, všechno dary tahitských mužů, kteří navíc přivlékali proutěné koše, naplněné kokosovými ořechy a banány. *Bounty* byla přímo obsypána pirogami a vypadalo to, jako by se sjeli obyvatelé celého ostrova, aby naposled pozdravili Velikou Loď a ty, kdo na ní zakrátko opustí pohostinné ostrovy.

Všichni jsme měli napilno. Pan Nelson a pan Brown se ještě naposled přesvědčovali, že z jejich úctyhodného výtěžku se pranic neztratilo. A nebylo toho vskutku málo, co dali uskladnit v podpalubních prostorách lodi. Měli jsme přivést do Anglie jimi vybrané rostliny a sazenice v sedmi stech sedmdesáti čtyřech hrncích a hrnečcích, devětatřiceti sudech a čtyřiadvaceti truhlicích, nepočítaje v to zvláště uskladněných tisíc patnáct chlebovníkových stromů a několik desítek *aveí, rattahů, vií* a jiných jedlých plodonosných rostlin! Ti z nás, kdo uzavřeli zvláště srdečná přátelství, zdržovali se stěží slz. Vehiatua se třikrát objevil v naší kadetské kabině a ujišťoval mě, že na mne nezapomene, a žádal,

abych se vrátil, až opět král Jiří pošle loď, aby přivezla *auri*. Můj přítel Stewart se loučil obzvlášť těžko a já jsem to chápal. „Říká se, že námořník má v každém přístavu jednu dívku, a loučí-li se s jednou, myslí už v duchu na tu druhou,“ řekl mi jeden večer krátce před naším odjezdem. „Ale já se nemohu a nemohu smířit s pomyšlením, že se mám rozloučit se svou *Tau-ruou*. Řekni, Petře, je to nutné?“

Co jsem mu měl odpovědět? Jakou jsem mu měl poskytnout útěchu, když se zde Stewart skutečně zamiloval, když jeho dívka, jejíž jméno znamenalo *Večernice* a její jasný svit, byla milá, skromná, veselá, pracovitá – zkrátka taková, že jen její prostá přítomnost přinášela Jiřímu okamžiky porozumění a šťastné pohody. V minulých měsících ji zbytečně neopouštěl ani na hodinu. Jakmile jen skončila jeho služba na palubě, spěchal k ní, a když jsem ho tak viděl, jak sedí před její chýší a čistí malou plantážku před obydlím, jak je opálen a na přání *Tauruy* podle místního zvyku vytetován, napadlo mi, že se vlastně příliš neliší od zdejších lidí. A i teď, když po palubě pobíhali v pestré směsici plavčíci královské fregaty a čistokrevní ostrované čili, jak jsme slyšali, divoši, bylo by těžko neznámému pozorovateli rozeznat, kdo vlastně je čistokrevný Angličan a kdo patří mezi domorodce. Většina z nás měla tetování, většina z nás byla oděna do pohodlných pestrých látek a většina se ani barvou opálené kůže nelišila od Hitimahanových poddaných.

„Věř, Petře, že se loučím velmi těžko,“ mudroval den co den Stewart. „A kdybych měl a mohl volit... nejraději bych tu zůstal. Ostatně, kdoví, zda bych zůstal sám.“

Snad opravdu tyto úvahy vedl v té době ne jeden muž z *Bounty*, avšak trest čtyř uprchlíků každého nabádal k opatrnosti, a tak, snad aby zaplašili tyto nebezpečné myšlenky, věnovali se všichni muži s dvojnásobným úsilím lodním pracím. Paluba se jen leskla, jak byla vyčištěna, lodní děla byla uvedena do dokonalého pořádku, a důstojníci neměli nejmenší příležitost cokoliv vytknout, i kdyby prohlíželi loď třísky od třísky. Ostatně myšlenka na odjezd působila i na mne. Také strohost pana Blighe a pana Fryera byla už

otupena, nemluvě o panu Christianovi, který se snažil přemoci dojetí z rozloučení vtipkováním o brzkém návratu. Kapitán Bligh se většinou uzavíral ve své kajutě a jenom jednou nebo dvakrát za den prošel všechna stanoviště, mlčky přehlédl, jak si muži počínají v práci, stojí-li stráž podle předpisů admirality a uskladňuje-li se náklad dost pozorně a pečlivě. Poslední noc před odplutím vydal zákaz vstupu na pevninu, ale Tahit'ané se od nás nechtěli v těchto posledních chvílích odloučit. Jindy jsme slyšeli v nočních hodinách od pobřeží jejich zpěv a hlas fléten. Tento poslední večer bylo na pobřeží mrtvo a pusto, zato však kolem *Bounty* svítětkovaly v desítkách planoucích ohně. To na přídích připlouvajících pirog stáli muži s hořícími pochodněmi a tvořili kolem lodi živý růženec světél.

Těsně po východu slunce, když se oranžový kotouč vyhoupl z vln oceánu, vstoupil naposled na palubu *Bounty* Hitimahana. Důstojně se objal s kapitánem a svým rozvážným, mírným hlasem, chvějícím se nepředstíraným dojetím, pravil:

„*Parai* odjíždět... všechno, co zlé, zapomenout, všechno, co dobré, zůstat... Hitimahana loučit se za sebe a všechny... Král Jiří být spokojen jak *Parai* my přijmout, a kdyby on přijet, všichni zde být rádi... *Tajo, maté*... jste přátelé a působíte nám bolest...“

Vyřkl závěrečnou formuli rozloučení a od té chvíle již nepromluvil ani slova.

Tahit'ané, jimž se nedalo nijak zabránit, aby se nevyšplhali i v tento poslední okamžik na palubu, vykřikli po Hitimahanovi *tajo, maté* a pomalu krok za krokem couvali, až došli k lodnímu zábradlí.

Lehce se přitom ukláněli, zvedali obě ruce nad hlavu a kmitali všemi prsty na pozdrav. Ženy vytrhávaly ze svých věnců na hlavě a z náhrdelníků jednotlivé květy a zasypávaly jimi palubu.

Tak krok za krokem ustupovali, až se paluba vyprázdnila a Tahit'ané zůstali už jenom v loďkách, ve svých pirogách, kolem fregaty.

„Spusťte plachty!“ zavelel kapitán Bligh a muži na stěžních

začali bleskurychle uvolňovat kosatky i horní královskou. Plachty se pomalu nadouvaly a naše nohy ucítily pohyb moře.

Stále jsme slyšeli z loděk domorodce, kteří volali „*Tajo, maté... tajo, maté...*“ Postávali jsme u palubního zábradlí, mávali a opakovali jejich slova, až nám pomalu zmizeli z očí a proměnili se v nepatrné, drobné tečky na pěníci se hladině moře. A pak nám zmizel v čáře obzoru i úzký pruh pevniny, naposled jsme zahlédli kužel hlavního pohoří a Tahiti bylo za námi.

Ještě dlouho poté, co jsme zvedli kotvy, a *Bounty* směřovala s plnými plachtami jihozápadním směrem, co chvíli se zastavil některý z mužů u palubního zábradlí na té straně, kde ležel – už

desítky mil od nás – Matavai Bay a pohledem přes pěnící se vlny zalétl k jeho vzdáleným břehům.

„Vidíte, kadete Heywoode, nemohou zapomenout na Tahiti,“ řekl mi třetího dne po našem vyplutí Morrison, když jsme se náhodou setkali na palubě a oba byli bezděčnými svědky jednoho takového němého zavzpomínání. „Pamatujete se, jak jsme spolu rozmlouvali na cestě tam? Nedáte mi teď za pravdu, že lidé žijí nejlépe v přirozeném prostředí přírody?“

„Ovšem příroda není všude tak laskavá jako na Tahiti, Morrisone,“ odvětil jsem.

„Ach ano. Je mnoho věcí, které závisí na přírodě, ale je mnoho věcí, které závisí na lidech.“

„Ale Morrisone,“ řekl jsem, „to jsou zase ty vaše buřičské myšlenky filosofa Rousseaua, kterým věříte... Ale ani v Anglii nejsou jen špatné věci, i když se nám zdály tahitské ostrovy pravým rájem.“

„Kdo má v Anglii prospěch z dobrých věcí?“ potřásl hlavou Morrison. „Proč se tak málo těší tihle lidé,“ Morrison pokynul hlavou po lodnících, „na návrat domů? Proč tak vzdychají po šesti měsících života mezi lidmi, kterým říkáme – bůhvíjakým právem – divoši?“

„Teď jsou snad sklíčení,“ připustil jsem. „Ale nakonec uvidí Anglii, svou vlast, a budou pyšní na to, že pomáhali šířit její věhlas a slávu.“

„Myslím, že je čeká něco jiného,“ namítl hořce Morrison. „Služba pod jiným kapitánem, a dojistá opět válka, možná se Španělskem nebo s Holandskem nebo s Francií. Polovina jich padne, nebo se utopí, někteří vyvážnou životem, ale budou zmrzačení. A kdo z toho vyjde se zdravou kůží, nebude mít na stará kolena nic než bídu a hlad – tak jako ji měl po celý život.“

„Morrisone, jaký smysl mají takové řeči?“ děsil jsem se a ohlížel se bezděčně kolem, neposlouchají-li nás náhodou uši špicla, který by byl ochoten všechno donést kapitánovi. „Co se na tom dá změnit? Takový je světa běh, že jeden stojí na kapitánském můstku, a druzí jsou zase v podpalubí. A říkám vám, že mnozí z

nich jsou tam vlastní vinou. Cožpak nevíte sám dobře, že tu máme i zloděje, podvodníky, dlužníky...”

„Držím se myšlenek Rousseauových, kadete. Správně jste to řekl. A Rousseau praví, že každý člověk se rodí svobodný a že zlo do něho zasela špatná společnost,“ odporoval Morrison. „Je třeba, aby to lidé pochopili. Pak budou usilovat i o to, aby žili ve společnosti tak svobodné a ke všem alespoň tak spravedlivé jako ta, kterou jsme právě poznali.“

Přemýšlel jsem později často o rozhovorech s Morrisonem. Lidská společnost, spravedlnost, přirozený život – zdálo se mi vždycky zbytečně uvažovat o těchto věcech a zdálo se mi také, že lidé, kteří se těmito věcmi obírají, jsou prázdní snílkové. Ale na druhé straně se ve mně něco vzpouzelo – a právě teď, když jsem poznal život na Tahiti. Odporoval jsem Morrisonovi, ale přitom mě v duchu trápila otázka: jak to, že na ostrovech jsme byli volní a přitom si navzájem rovni, jak to, že domorodci nedělali mezi námi rozdílu a všem se dostávalo stejně jídlo a životní radosti – zatímco zde na *Bounty*...

Nu ano: jestliže jsme se snad domýšleli, že kapitán Bligh se změnil vlivem pobytu na ostrovech a také vlivem svého úspěšného, téměř již splněného úkolu, byli jsme brzy vyvedeni z omylu. Stačilo pouhých pět dní, abychom si uvědomili, že dny tahitské volnosti a hojnosti jsou nenávratně za námi a že jsme opět poddanými kapitána Blighe. Po tučných dnech, kdy sama příroda nám popřávala co hrdlo ráčí, mužstvo si opět s mnohým klením a spíláním muselo zvykat na kuchyni správce Trinklera s jeho starými suchary a pečlivě odměřovanými dávkami tuřínu. Po volných toulkách pralesem prožívali muži posádky opět chvíle, kdy pan Fryer nebo Purcell se hnali jako zběsilí po palubě a důtkami popoháněli každého, kdo podle jejich zdání nepracoval dost rychle. A namísto večerních tanců a zpěvu s hudbou slyšeli zase nadávky, vyhrůžky a ponižující spílání. I ti, kdo očekávali, že kapitán Bligh bude chtít obnovit lodní pořádek, si nepředstavovali, že si bude počínat tak drsně. „Stala se z vás banda zhýčkaných chlapů, zlenivěli jste, jsou z vás lumpi a povaleči, kteří by

nejraději leželi celý den na palubě a dívali se do modrého nebe. To z vás vytluču! Přísámboh, to z vás dostanu, i kdybych měl někoho zabít,“ řval pan Bligh, kdykoliv se mu něco nejmenšího nelíbilo, a vyhrožoval vždy železy, důtkami, nebo trestem uvázání ke stěžni.

Dřív po těchto slovech muži bezmocně skláněli hlavy a snažili se dostat co nejrychleji a co možná nenápadně z dosahu kapitána. Ale cosi se mezi mužstvem změnilo. Pobyt na Tahiti zanechal ve všech nesmazatelné stopy. Teď jsem tu a tam zahlédl, jak to v jejich očích tvrdě zablýsklo vzdorem, jak se jejich čelo hněvně zamračilo, nebo jak za zády kapitána tajně zahrozila pěst. Dřív přijímali každý trest nebo příkaz víceméně s tupou lhostejností. Ale v těchto dnech jsem nejednou uslyšel zareptání nebo tichý posměšek, nebo dokonce – jako v případě Thomase Ellisona – něco ještě horšího.

Bylo to den předtím, než jsme přistáli třiadvacátého dubna u ostrova Anamooky, kdy Bligh poručil Ellisonovi, aby umyl palubu. Snad se mu zdálo, že si Ellison počíná liknavě, a nerozpakoval se proto udělat, co udělal předtím již bezpočtukrát. Kopl nejdříve do vědra s vodou a potom do lodníka Ellisona a zařval:

„Hni sebou, darebáku! Mám čekat, až se uráčíš pracovat, dobytku? Nebo chceš popohnat důtkami? Hybaj!“

Ellison se před kapitánem narovnal, dal ruce do boků a vztekle si díži přitáhl k sobě.

„Nenadávejte mi, pane!“ vyrazil ze sebe podrážděně. „Konám svou práci řádně, nemáte k tomu právo!“

Pan Christian, který měl velení, chtěl zřejmě zachránit, co se dalo, a proto ostře zvolal:

„Hleďte si svého, Ellisone, a dělejte, co máte dělat!“

Pan Bligh však přímo ustrnul nad takovou neslýchanou drzostí. Vytrhl panu Christianovi důtky a rozmáchl se prudce, míře na Ellisonova obnažená záda.

„Mluvíte s nimi příliš přátelsky, pane! To slovy nespravíte! Takhle se na ně musí!“ ušklíbl se a pak zařval: „Tady máš, pse!“

Ale důtky tentokrát na záda nedopadly. Ellisonova pravice je

zachytila ve vzduchu, vyrvala je kapitánovi z rukou a mrštila jimi o palubu.

„Jsem lodník a sloužím na válečné lodi Jeho Veličenstva,“ křikl Ellison. „*Nejsem* žádný pes!“

Pan Bligh se zlostí všechnen třásl, ale znovu již neudeřil. Zasmál se jen pohrdavě a ukázal směrem k trestnici:

„O tom budeš mít dost času přemýšlet, až budeš v železech.“

Potom vrhl studený pohled na Fletchera Christiana.

„Pane Christiane,“ procedil mezi zuby, „každý z článků námořního a vojenského řádu vám ukládá pečovat všemi způsoby o udržení velitelské autority mezi mužstvem. Konstatuji, že v tomto směru jste si během plavby nepočínal vždy bezvadně. Nezmění-li se to, budu nucen uvědomit o věci po návratu úřady admirality a královského loďstva.“

„Velitelskou autoritu je možné udržovat i jiným způsobem než zbytečnou tvrdostí k mužstvu,“ řekl pan Christian. „Ostatně také já bych mohl o leccčems zpravit úřady admirality!“

To bylo smělé! Kapitánovy rybí oči se nenávistně zablýskly, ale jeho hlas zůstal kupodivu klidný:

„Požádáte mě o prominutí, pane Christiane, nebo budu nucen požádat já vás – o odevzdání vašeho důstojnického kordu!“

Fletcher Christian se díval mlčky několik okamžiků do kapitánových očí.

„Prosím, abyste nebral má slova vážně,“ řekl posléze zvolna, odměřuje jedno slovo od druhého. „Unáhlil jsem se.“

Když jsme nazítrí přistáli u ostrova Anamooky, zdálo se, že roztržka z poslední rozmluvy mezi Fletcherem Christianem a mezi kapitánem je zažehnána. Pan Bligh si dal druhého důstojníka předvolat a několika stručnými větami mu uložil, aby se vypravil se skupinou šesti mužů na pevninu. Měl opatřit zásobu pitné vody a kokosové ořechy a přitom mu bylo výslovně uloženo zachovat nejpřátelštější vztahy k domorodcům, kteří nám vyjeli vstříc na svých pirogách, jakmile jsme se objevili u pobřeží.

Byl jsem překvapen, že tito lidé se k nám chovají značně chladněji než domorodci z tahitských ostrovů. Jejich pirogy se neozývaly voláním *tajo, tajo*, a muži, kteří s nimi přijížděli, neodložili své zbraně, ani když tři nebo čtyři z nich se odvážili k nám na palubu. Výměnnému obchodu se vedlo nevalně. Zrcátka, sekerky a hřebíky odmítali, spíš se jim líbily naše kabáty, kalhoty a důstojnické třírohé klobouky. Museli jsme po ostrovanech dávat dobrý pozor – jeden z nich se totiž pokusil ukrást a odnést stočené lodní lano. Pan Bligh promluvil několik slov s jejich náčelníkem, či lépe řečeno s tím, kdo se za jejich náčelníka vydával. Domorodcova řeč byla plná vytáček a zřejmé podezíravosti, a nakonec celé dlouhé jednání vedlo jen k tomu, že mluvčí domorodců dosti váhavě souhlasil s tím, abychom se vypravili na pevninu a opatřili si tam pitnou vodu.

Kotvili jsme u Anamooky dva a půl dne, trochu déle, než jsme předpokládali po tak nevlídném uvítání. Pan Christian měl na pevnině totiž s domorodci značné potíže. Hned první den obklíčila ze všech stran naše muže, kteří naplňovali sudy a měchy vodou z nedaleké říčky a shromažďovali kokosové ořechy, skupina asi dvou set mužů, jejichž počínání bylo všelijaké, jen ne přátelivé. Dokonce přilétly asi tři nebo čtyři šípy, avšak našťastí nikoho z mužů nezranily. Muselo se ale vyjednávat, znovu vysvětlovat, proč zde kotvíme a co chceme, podplácet drobnostmi, které mluvčí domorodců přijímali s výrazem, jako by nám prokazovali nesmírnou laskavost.

„Dalo nám práci, abychom dodrželi vaše rozkazy, pane,“ hlásil pan Christian, když se vrátil nazpět se zásobami vody a s kokosovými ořechy. „Měli jsme proti sobě skoro padesátinásobnou přesilu a měl jsem co dělat, abych muže udržel.“

„Abyste udržel muže před čím?“ odpověděl na to kapitán a jeho rybí oči se v té chvíli dívaly na Fletchera Christiana posměšně a pohrdavě.

„Před nerozvážnostmi, pane,“ řekl důrazně pan Christian. „Boj by byl pro nás beznadějný – ostatně vy sám jste přikázal vyvarovat se za všech okolností nějakého střetnutí.“

„Jste tupec,“ ušklíbl se pan Bligh. „Jste tupec... když ani nevíte, že první ctností důstojníka je umět posoudit situaci! Nepoužít zbraně tam, kde se ke mně někdo chová nepřátelsky, pokládám za zbabělé.“

Bylo to řečeno před všemi, před celou posádkou, jistě s úmyslem pana Christiana ponížit a urazit.

Fletcher Christian také po těchto slovech zbledl jako křída.

„Doufám, pane, že vám ještě dokáži, že nejsem zbabělec,“ řekl zcela tiše, ale z jeho hlasu bylo cítit, jak je uražen a do hloubi duše rozhořčen kapitánovými slovy.

A ani tato urážka neměla být poslední neshodou na lodi, třebaže si asi nikdo nemyslel, že dojde k novému výbuchu hněvu kapitána Blighe tak brzy – za pouhé dva dny, šestadvacátého dubna 1789.

Mám ten den, který bezprostředně předcházel se svými vzrušenými chvílemi všem dalším událostem, v tak živé paměti, jako by se stalo všechno právě včera.

Vidím dosud pana Blighe, jak kráčí svým širokým krokem po palubě, ruce založené na zádech, a své odulé rty našpulené, jako by se chystal hvízdát. Kapitánský kord se mu bimbá po boku a třírohý klobouk sedí pevně až v polovině čela a dodává jeho masité tváři zlověstný výraz. *Bounty* se v silném větru mohutně kolébá a její ráhnoví sténá a hvízdá. Pan Fletcher Christian, pověřený vedením lodi, stojí jen v košili na přední dolní palubě a pozoruje vzdouvající se moře. Neví, že se kapitán k němu přiblížil, nezpozoroval jej zatím, a tím méně tedy ví o tom, že kapitánova tvář je brunátná hněvem. Je překvapen, když uvidí stát kapitána vedle sebe a když na něho hněvem přeskakující hlas chrlí větu za větou:

„Pane Christiane, na této lodi se krade majetek Jeho Veličenstva! Dal jsem právě přezkoumat stav zásob a zjistil jsem, že z nákladu kokosových ořechů od chvíle, kdy jsme zvedli kotvy, se jich patnáct ztratilo! Celých patnáct kusů za čtrnáct dní plavby! Jeden denně! Můžete mi říci, kdo si je vypůjčil... pravděpodobně pro svou vlastní soukromou kuchyni?“

Pan Christian se v této chvíli úplně ovládá. Slova kapitánova ho

udivují, nechápe dost dobře kapitánovo rozhořčení, ani mu není jasné, proč právě *on* je dotazován, když by bylo možno stejně vyslyšet kohokoliv z posádky. Je přesvědčen v této chvíli, že klidem věc opět vyřídí. Krčí tedy jen rameny a odpoví jednou větou:

„Nevím o tom nic, pane.“

„Bez vědomí důstojníků nemohou z ničeho nic zmizet ořechy, které jsou uskladněny mezi děly všem na očích, pane Christiane! Nepokoušejte se mi nic namluvit!“

„Tak tedy se zeptejte ostatních, pane,“ odpovídá pan Christian už zvýšeným hlasem. Tohle kapitánovo neustálé šikanování a pronásledování ho pojednou začíná dráždit. Teď v celé věci vidí úmysl a představa, že bude této svévoli vydán, jak to vypadá, po celou zbývající plavbu, mu nahání krev do hlavy.

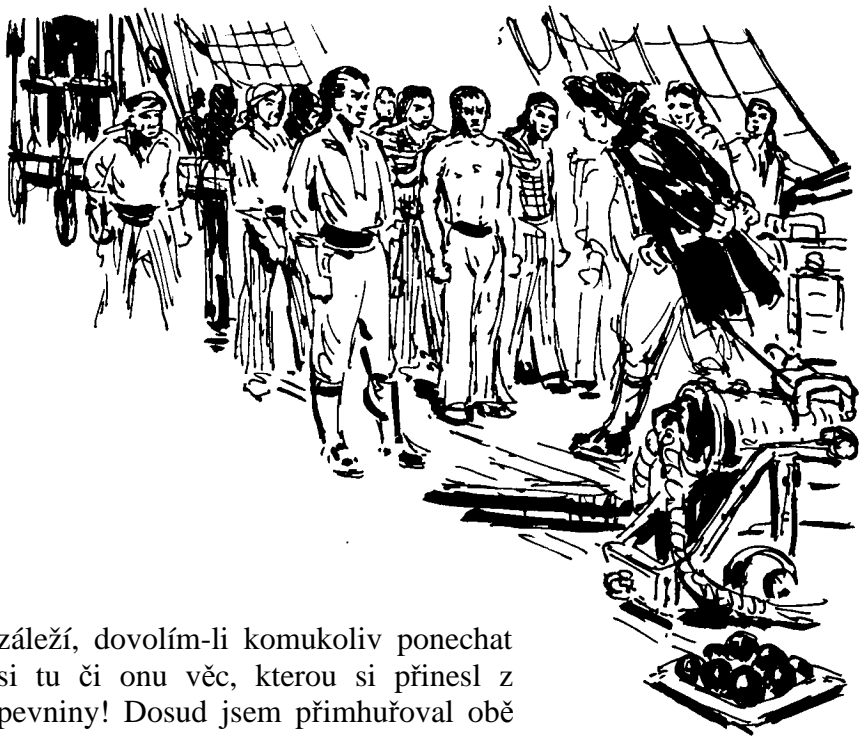
„Zeptejte se ostatních,“ opakuje, „nejsem zde jediným důstojníkem. Ačkoliv právě nejobtížnější úkoly s oblibou svěřujete právě jenom mně.“

„Mlčte!“ křičí na celé kolo pan Bligh a přímo se třese vztekem. „Chci vědět, kolik kokosových ořechů jste si vzal sám pro sebe!“

„Doufám, pane, že vaše slova nemají znamenat... že mě považujete za zloděje...“ syčí pan Christian a zatím se kolem shromažďují zvědavci a sbíhají se kadeti, plavčíci, dělmistři, a dokonce i páni botanikové.

Kapitán Bligh je ve svém hněvu zcela zaslepen; asi si není v té chvíli vědom toho, že jsou vlastně porušovány zásady pořádku a palubní kázně. Vždyť kolem obou mužů se vytváří kruh, jedni odstrkují druhé, lodníci pozorují podmračeně kapitána, a tu a tam se ozve nespokojené zamručení nebo příliš neuctivá poznámka. A kapitán křičí jako smyslů zbavený:

„Ano, pane, to si o vás myslím! Vy pse, vy kryso! Co mně ukradnete příště? Ale já vám všem zaženu ty zlodějské spády! Nařídím všeobecnou prohlídku všech kajut na fregatě! Zjistím, co kdo ukradl a co si kdo schovává proti právu a zákonu, který praví, že všechno, co je přineseno při výpravě na palubu, náleží kapitánovi! Rozumíte, pane!“ chrlí ze sebe pan Bligh. „Jen na mně

záleží, dovolím-li komukoliv ponechat si tu či onu věc, kterou si přinesl z pevniny! Dosud jsem přimhuřoval obě oči nad vašimi přestupky, ale tahle sprostá krádež ořechů mi vzala všechnu trpělivost. Změkli jste a zpohodlněli! Jako by nebylo o vaše žaludky dost postaráno.“

„Taky že není! To žrádlo, které dostáváme, nestačí k životu ani ke smrti!“

Do dneška nevím a nemohu na čisté svědomí říci, čím hlas vykřikl tahle slova. Vylétlo to prostě ze zástupu a potopilo se to ihned v souhlasném bručení houfu, který se zde shromáždil a který teprve nečekaným zvoláním vstoupil do vědomí kapitána Bligha.

Obrátil se jako uštknutý, složil ruce za záda a zařval:

„Kdo se opovážil? Kdo – se – opovážil?“

Odpovědělo mu ticho a podmračené tváře mužů. A to ticho bylo ještě zlověstnější než ono souhlasné mručení před několika vteřinami.

„Churchille, byl jste to vy!“ zařval pan Bligh.

„Nebyl, pane!“ vykřikl Churchill. „Ale je to pravda. Jsme živi jako psi...“

„Mlčet!“ řval kapitán. „Pane Purcelli zítra při osmém úderu dostane Churchill pětadvacet ran dýtkami. Do té doby má vězení. Muspratte, přiznejte se! Byl jste to vy, kdo volal?“

„Nevolal jsem nic, pane,“ zachrptěl Muspratt.

„Pětadvacet ran! Quintale?“

„Ne, pane.“

„Pětadvacet ran! Millwarde? Smithe? M' Koyi?“

„Ne! Ne! Ne!“

Kapitán Bligh sklonil svou mohutnou tlustou šíjí a zhoupł se z pat na špičky a ze špiček na paty.

„Tak tedy nikdo?“ zasmál se posměšně. „Také dobře. Ode dneška se snižuje veškerá dávka potravin na půl jámu denně. Nepřihlásí-li se pachatel do zítřejších osmi úderů, bude počínaje pozítřkem snížena dávka na čtvrt libry. Grog, pane Trinklere, nebudete vydávat vůbec. Rozejděte se!“

Muži stáli kolem pana Blighe v půlkruhu, někteří z nich s rukama založenýma na prsou. Viděl jsem, že si vyměňují mezi sebou pohledy, které nevěstí nic dobrého. Napjaté ticho trvalo ještě několik vteřin. Bylo to jako vteřiny před vypuknutím bouře.

„Pane Purcelli, slyšel jste rozkazy,“ vyštěkl pan Bligh. „Postarejte se, aby se muži rozešli. Prohlídka všech kajut bude provedena zítra při osmém úderu.“

Po těch slovech se rázně otočil a přešel několika kroky k půlkruhu, který jej obklopoval. Lodníci stáli jako zeď, nerozestupovali se. Pan Bligh se ostře podíval na ty v první řadě. Muži váhali. Trvalo několik nekonečně dlouhých vteřin, nežli se pomalu rozestoupili, až se vytvořila úzká ulička, kudy kapitán mohl projít. Uprostřed se kapitán Bligh ještě zastavil a otočil se k Fletcheru Christianovi:

„Pokud jde o vás, pane Christiane, zbavuji vás až do odvolání vaší hodnosti druhého důstojníka fregaty. Jste určen k palubní a hlídkové službě a k ruce kormidelníku. To je vše.“

Když zmizel v kapitánských dvířkách, přerušil několikavteřinové ticho rozčilený Burkittův hlas:

„Jsem zvědav, jak dlouho si necháme líbit tohle svinské počinání!“

Muži se pomalu rozcházel, zlobně blýskali očima a bručeli, a zdálo se mi, že v tom okamžiku slovo *vzpoura*, které jim jistě připadalo ještě před hodinou děsivé, už vůbec nezní tak strašlivě. Všichni odcházeli ke své práci, všichni konali službu dál, ale právě v té nepřerušenosti bylo něco tísnivého, něco dusného.

Večer toho dne, kdy příď *Bounty* tiše zařezávala do klidného moře, zalitého bílým světlem měsíce v první čtvrti, jsem viděl poprvé pana Christiana bez jeho důstojnických odznaků, jen v bílých kalhotách a ve volné košili se zdobeným nákrčníkem. Upevňoval podle pokynu pana Fryera upínačky lana na kobylici zadní stěhové plachty a sledoval na obzoru temnou čáru ostrůvku Tofoa, který jsme míjeli.

„Krásný večer, pane Christiane,“ pozdravil jsem ho v rozpacích, když jsem šel kolem. Nevěděl jsem, jak se k bývalému druhému důstojníku zachovat.

Myslím, že sám pochopil mé rozpaky, protože se jen vlídně usmál a řekl:

„Opravdu krásný večer, Petře. Budete mít příjemnou hlídku.“

„Nemám hlídku,“ řekl jsem. „Šel jsem trochu na vzduch.“

„Přemýšlíte?“ zasmál se.

„Ano... Jak jste poznal?“ řekl jsem nemotorně.

Na to neodpověděl, jenom se mé naivní otázce usmál a znovu se otázel:

„A na co myslíte?“

„Jestli udělá to, co říkal?“

„A co?“

„Že dá prohledat a zabavit všechno pro sebe.“

Pan Fletcher Christian se zas tak shovívavě pousmál.

„I kdyby nikdy nesplnil nic, tohle splní do posledního puntíku,“ řekl a poplácal mě lehce po rameni. „Taková plavba, jako je tato, se mu hned tak nepošestí a kapitán už pomýšlí na stará kolena.“

Chce vlastní domek, pohodlí a zajištěný život až do stáří – a k tomu mu pomůže všechno, co získá na této cestě. Perly hlavně. A to mohou být konečně i – *cizí* perly.“

„Ale... ale to je... to by bylo... nespravedlivé ke všem... a... to přece by...“

Hledal jsem marně slovo, které by nebylo tak zlé jako slovo krádež. Než jsem však na ně přišel, ozval se pan Christian znovu:

„O tom neuvažujte, Petře, to nemá smysl. Ale když už tomu náhoda chtěla, že zde spolu mluvíme, chtěl byste pro mne něco udělat?“

„Ovšem, pane Christiane,“ potvrdil jsem udiveně. „Byl jste ke mně přece tak laskav, když jsme vyjeli ze Spitheadu a po celé cestě...“

„Nechte toho...“ přerušil mě rychle pan Christian. „Byl jste prostě mladý a sympatický člověk. Chtěl jsem vám trochu pomoci, to je všecko. Ale vy... kdyby... kdyby se cokoliv stalo a já se nevrátil do Anglie... mohu vás požádat, abyste zašel za mým otcem domů do Cumberlandu a... prostě mu pověděl, nač se bude tázat?“

„Ale... smím se zeptat... proč?“

„Slíbil jsem otci před svým odjezdem, že k němu pošlu někoho, komu důvěřuji, kdyby se mně přihodilo cokoliv neblahého... Tak tedy?“

„Můžete se mnou počítat, pane,“ řekl jsem se vším důrazem, jehož jsem byl schopen.

„Děkuji,“ řekl rychle pan Christian „a teď pozor – přichází kapitán Bligh!“

Náš velitel vyšel zvolna z kapitánských dveří, rozhlédl se po palubě a po stěžních, a potom se pomalu vydal, ruce za zády, houpavým, krátkým krokem na obhlídku lodi. Když nás míjel, zastavil se, pozvedl obočí a řekl zřejmě úmyslně jen mně, neobraceje se vůbec k panu Christianovi:

„Vaše hlídka skončila, kadete?“

Postavil jsem se do pozoru:

„Ano, pane.“

„Procházíte se po palubě ze zábavy?“

„Nemohu spát, pane,“ odvětil jsem. „Tam dole je příliš horko.“

„Nepozoroval jsem to,“ řekl kapitán. „Ostatně pravý námořník musí umět spát za všech okolností. Na kousku ledu i v pekle.“

„Ano, pane,“ řekl jsem poslušně, ale má slova už pan Bligh neslyšel. Nečekal ani na odpověď. Obrátil se k nám již zády a pokračoval v obhlídce.

Pan Christian se za ním díval. Usmál se a hořce opakoval:

„V pekle... Ach ano, v pekle... v pekle...“

XII

VZPOURA NA BOUNTY

Byl jsem opět na ostrově Anamooka a kupodivu zde byl se mnou i Vehiatua. Přivedl mě znovu před „věž odvahy“ a přemlouval mě, abych skočil dolů, ačkoliv jsem nebyl zajištěn liánami. Vysvětloval jsem mu, že to přece znamená jistou smrt, nebo aspoň to, že si zpřerážím všechny údy, ale Vehiatua mi domlouval, že jen tak prý mohu dokázat nepravdivost obvinění, které je proti nám vzneseno. Ptal jsem se, jaké je to obvinění. Vehiatua mi s vážnou tváří vysvětlil, že nás obžalovávají z toho, že jsme odvezli z ostrova všechny banánovníkové palmy. Ptal jsem se kdo, a tu on ukázal dolů na prostranství pod věží a uviděl jsem, že nás obklopují zástupy domorodců, po zuby ozbrojené oštěpy a štíty. Tvářili se velice bojovně, mávali zbraněmi nad hlavami, a když mě spatřili, začali na mne křičet a ukazovali přitom na „věž odvahy“: „Vzhůru, vzhůru...“ Ucítil jsem, jak kdosi lomcuje zezadu mým ramenem. Pomyslel jsem si, že mi Vehiatua chce ještě něco říci, otočil jsem se tedy, otevřel jsem oči, a najednou jsem si pomalu uvědomoval, že nejsem na ostrově, nýbrž že jsem přece včera usnul ve své kabině na *Bounty*, že to všechno s „věží odvahy“ a Vehiatuou musí být pouze nepříjemný sen. Jen hlas, který jsem prve ve snu zaslechl, se nevysvětlitelně ozval znovu:

„Vzhůru, vzhůru!“

Rozhlédl jsem se. Ano, to je přece mé lůžko, tam nade mnou leží Stewart, vpravo je stůl s lampou a skříň, a proti dveřím nástěnné zrcadlo... Vytřeštil jsem oči a rychle jsem si několikrát promnul víčka. To, co jsem viděl v lesklé ploše zrcadla, bylo totiž ještě podivnější a nemožnější než sen, který před několika vteřinami skončil mým procitnutím. U mého lůžka stál lodník Churchill, Burkitt a Millward, všichni drželi připravené ručnice, mířili na mne a jejich tváře byly napjaté a vzrušené. Užasle jsem se

podepřel v loktech, neschopen ohromením jakéhokoliv pohybu. Nechápatě jsem zíral na tři ozbrojené muže.

„Proboha... co je... co se děje?“ zašeptal jsem.

„Vstávejte, pane!“ řekl podivně chraptivým hlasem Burkitt a pohnul významně hlavní ručnice. „Obléknete se a půjdete s námi! Beze zbraně.“

Posadil jsem se na lůžku a jako omámen jsem na sebe navlékal kadetský stejnokroj. Zvenčí sem doléhal dupot a vzrušený křik, z něhož jsem rozeznával jen útržky vět: „...je taky s námi... na palubu s ním... ne, ne, zbrojnici máme... ať to zkusí taky na vlastní kůži...“ Těsně u dveří se ozývalo čísi namáhavé supění. Jako by venku na chodbičce někdo vlekl něco nesmírně těžkého. Burkitt a Millward netrpělivě sledovali, jak se oblékám, a pobízeli mě pohledy i posunky.

„Burkitte, Churchillle,“ naléhal jsem znovu. „Řekněte přece, co to má znamenat. Proč tu stojíte nade mnou s ručnicemi? Žádám vás o vysvětlení.“

„Vysvětlení dostanete nahoře na palubě,“ odbyl mě drsně Millward. „A nezdržujte nás, pane. Nemáme čas na dlouhé rozprávky.“

„Jak to se mnou mluvíte?“ ohradil jsem se a hrdě jsem se vypjal. „Vaše počínání je mi naprosto nesrozumitelné!“

Millward cosi zabručel, Churchill otevřel dveře kajuty a Burkitt se postavil za mne. Dloubl mě lehce hlavní ručnice do zad a rozkazovačně křikl:

„Běžte za ním, Heywoode.“

Na chodbě vládl zmatek. Pobíhali tu neustále lodníci s ručnicemi a pistolemi v rukou a vzrušeně na sebe pokřikovali. U kajuty pana Nelsona jsem spatřil M'Koye, vyvádějícího právě našeho botanistu na chodbu. Smýkal jím od stěny ke stěně a křičel na celé kolo:

„Hybaj, hybaj, neměj strach o své kytičky, my se už o ně postaráme! A o tebe taky!“

Než jsem si mohl všechno v hlavě srovnat, octl jsem se na palubě. To, co jsem tam spatřil, mě zděsilo úplně. Uviděl jsem u hlavního stěžně stát kapitána Blighe, obklopeného asi šesti či sedmi lodníky s připravenými zbraněmi. Měl na sobě pouze kalhoty a košili, zatímco kabát se mu válel u nohou, všecek potrhaný, s límcem skoro odervaným. Košile byla na zádech a na rukávě roztržena. Vypadalo to, jako by se kapitán účastnil před několika vteřinami divoké rvačky. Supěl a trhal neustále rukama, neboť je měl na zádech pevně svázaný!

„Žádám, abych byl okamžitě zproštěn pout!“ vykřikoval. „Rozkazují vám to!“

Lodníci kolem kapitána vypukli v divoký smích. Spatřil jsem jejich zaťaté pěsti a blyštící se bajonety. Mills a Quintal, vlasy rozčuchané a tváře rudé hněvem, stáli krok či dva před panem Blighem a hrozili mu svými pěstmi přímo do obličeje.

„Mlčte!“ řval Quintal. „Žádné rozkazy od vás nepřijímáme. Teď budeme vydávat rozkazy my, rozumíte!“

Vlekli mě kolem kapitána a v několika vteřinách jsem se octl u stanoviště hlavních děl; jak jsem zjistil, byl tu spolu se mnou George Stewart, dělmistr Coleman, tesař MacIntosh a jeho pomocník Charles Norman. Rozhlíželi se stejně zmateně jako já a nemohli asi také pořád pochopit, co se tu vlastně děje. A jestliže to

cháпали, pak jim to připadalo – stejně jako mně – nepředstavitelné a nemožné.

„Co je – co se to – proboha – děje?“ koktal jsem.

Pan Bligh u křížového stěžně sebou zmítal a neustále řval:

„Pane Fryere... pane Purcelli... okamžitě ke mně! Zjednejte ihned pořádek! Zamezte neprodleně tomuto zločinnému řádění! Prikazuji vám to!“

Následoval výbuch smíchu, plný zloby a nepřátelství.

„Jen počkej... hned svého pana Fryera uvidíš!“ vykřikovali lodníci.

Chechtali se a otáčeli se k zadní palubě. Tam v hloučku ozbrojených mužů klopýtal, otáčeje se napůl nechápavě a napůl zděšeně, první důstojník pan Fryer. Po jeho boku se vlekl křivonohý dělmistr Purcell. Také oni byli pevně spoutáni.

„To je... to je...“ zakoktal jsem opět a bezděčně jsem se chopil Stewartovy pravice.

„...to je vzpoura!“ doplnil mě Stewart a potřásl hlavou.

Vzpoura!

Bylo to hrozné slovo, jež Stewart vyřkl, ale já jsem neměl čas o něm blíže uvažovat. V následujícím okamžiku jsem uviděl, jak se lodníci sbíhají kolem pana Blighe a utvářejí kolem něho kruh. Jejich tváře byly plny zloby a tvrdosti a jejich výkřiky a zaťaté pěsti vypadaly hrozivě. Co se to s těmi lidmi stalo? Způsobily to tělesné tresty a ponižování, jichž všichni muži vytrpěli od počátku naší plavby víc než dost? Byla tím vinna příkoří, která museli snášet? Snad se jich zmocnila myšlenka na odplatu? Co ale teď hodlají udělat? Co zamýšlejí s kapitánem? Proč nás drží zvlášť? Kdo vůbec vyvolal tu hroznou věc? Jak se mám chovat já a kde jsou ostatní kadeti? Co tomu říká pan Morrison? A Fletcher Christian? A co tomu řekne strýček, pan Banks?

V těch několika vteřinách proběhla mou hlavou snad stovka nejružnějších otázek. Ale jak jsem si na ně mohl odpovědět – já, zmatený mladík, který sotva přičichl k námořnictvu? Přál jsem si v tom okamžiku, abych mohl nějak události zadržet, abych si mohl rádně rozvážit, co se vlastně stalo a co mám dělat – ale události

nikdy nečekají, až si člověk všechno srovná v hlavě – a tyto chvíle měly věru prudký spád.

Kruh námořníků kolem kapitána se zatím svíral. Blížili se k němu, hlučeli stále víc, měli v očích podmračený zlověstný výraz a chrlili ze sebe nadávky a vyhrůžky. Pak jsem opět uslyšel hlas pana Blighe:

„Jakže, pane Christiane? Vy jste také mezi těmi zločinci...?“

Teď jsem zahlédl pana Christiana, jak spěchá na zadní nadpalubí s dvěma pistolemi v rukou, uprostřed lodníků, jen v košili a v námořnických spodcích, a vzápětí mě ohlušila pravá bouře hlasů, která se zvedla z hrdel všech mužů, kteří kapitána obklopovali.

„Zločinci? Ty jsi zločinec!“

„Do moře s ním!“

„Hod'te ho žralokům!“

„Krvavý pse!“

Ozývalo se to ze všech stran a zase vylétly vzhůru pěsti a zbraně, muži hrozili, sípali své nadávky a zrudlé tváře prozrazovaly jejich rozčilení.

„Mlčte, pane!“ přehlušil všechny Fletcher Christian. Jeho hlas zazněl ostře, chladnokrevně, ale zřetelně se trochu chvěl. „To je to nejlepší, co můžete v této chvíli udělat! Radím vám upřímně: držte jazyk za zuby!“

„Já?“ zvolal pobouřeně kapitán Bligh. „Pane Christiane, jsem velitel této lodi...“

„Říkám vám ještě jednou: Mlčte!“ křikl pan Christian. „Nebo čekáte, až vás k tomu tito lidé donutí? Rozlučte se smyšlenkou, že velíte *Bounty*! Jste naším zajatcem, pane!“

„Kapitán Bligh že je vaším zajatcem? Vy pse, vy piráte, dám vás pověsit na nejvyšší ráhno a všichni shnijete v železech!“

Christianovo nové varovné zvolání utonulo v ještě silnější bouři výkřiků.

„Do moře s ním!“

„Pane Christiane, žádné dlouhé okolky!“

„Pověste ho na ráhno, ať ví napřed sám, jak to chutná.“

„Kulka to vyřídí rychleji...“

„Škoda kulky!“

„Utopte toho vzteklého psa a bude po všem!“

Loďníci už svírali kapitána tak, že jejich kruh byl na tři, nejvýše na čtyři kroky od něho. Teď teprve si patrně pan Bligh uvědomil, jaké je jeho skutečné postavení. Najednou zbledl a klouzal pohledem od muže k muži a v jeho očích se poprvé objevilo cosi jako nejistota. Tu se ze zástupu odloupl dělmistr Morrison, postavil se před pana Blighe, obrátil se čelem k loďníkům, zvedl obě ruce a zvolal:

„Rozvahu, přátelé! Nebuďme ukvapení! Budeme kapitána soudit, ale nebudeme dělat co on!“

Kapitán nevěnoval pozornost Morrisonovým slovům. Hledal očima pana Christiana, a když se setkal s jeho pohledem, znovu ho oslovil, teď už klidněji, smírněji:

„Pane Christiane, dívejte se na věci rozumně! Pomyslete na to, co děláte! Navrhuji vám čestné ujednání: odložíte zbraně, zbavíte mě pout a já vám dávám čestné slovo námořníka a kapitána, že tím bude všechno skončeno a prominuto.“

„Nevěřím vašemu slovu, pane, a obávám se, že zde tito lidé mu věří ještě méně,“ zněla odpověď pana Christiana.

„Co se mnou tedy chcete udělat?“

„Zastřelte toho psa!“

„Dost už řečí – na ráhno s ním!“

„Pověsit! Pověsit!“

Hlasy loďníků znovu zabouřily. Každá věta kapitánova je znovu dráždila. Chvěl jsem se rozčilením a přistihl jsem se, jak si zuřivě zatínám nehty do dlaní. Bylo to něco strašlivého, co se dělo, něco, nač jsem nebyl vůbec připraven, protože ani ve snách jsem si nedovedl představit, že by se něco podobného mohlo stát. Vzpoura na širém moři! Vždyť to byl nejtěžší zločin, který dával právo použít proti jejímu původci všech – i těch nejkrutějších – prostředků! A já jsem byl nyní dokonce přímým svědkem takového... *zločinu*... A na druhé straně mě napadaly jiné myšlenky: jaký to může být zločin, když se té věci účastní i pan

Christian, který přece není žádný ničema, tím méně zločinec. A proč se choval pan Bligh tak krutě ke všem lodníkům na fregatě, i tehdy, když k tomu nezavdávali ani tu nejnepatrnější příčinu? Proč je obviňoval z krádeží, které nikdo nespáchal? Proč chtěl vzít lodníkům, co dostali na Tahiti darem? Proč vzal Millsovi jeho perly ještě v době, kdy jsme kotvili v Matavai Bay?

V mé hlavě se znovu rojily desítky otázek, ale horečně pracující mozek nemohl nalézt odpověď. Slyšel jsem opět pevný a vyrovnaný hlas Fletchera Christiana:

„Pane Blighi, budeme k vám spravedlivější, než jste byl vy ke komukoliv z této posádky. Poslyšte, z čeho jste obviňován...“

„Nemáte právo mě soudit!“ vybuchl s pohrdáním pan Bligh.

„Sám jste nám dal to právo!“ okřikl ho Morrison. „Millsi, předstupte! A ukažte kapitánovi svá záda.“

Ze zástupu se oddělil Mills, stáhl košili a před zraky všech se objevila jeho záda. Byla zohavena dlouhými příčnými jizvami, stopami po bičování, kterým byl ztrestán. Levá ruka se pohybovala jen s největšími obtížemi a nad hlavu ji Mills vůbec nemohl zvednout – to byl pozůstatek po zranění, které mu způsobil Hayward svou střelou.

„Kapitáne Blighi, v době, kdy fregata kotvila v Matavai Bay, jste odebral Millsovi perlu, kterou dostal darem od domorodců. Přiznáváte to?“ křičel Morrison.

„Odmítám odpovídat na vaše drzosti!“ Kapitán sebou v poutech vztekle trhl. „Opakuji vám, že nejste mými soudci!“

„Nenuťme vás k odpovědi, ale následky si pak přičtete sám,“ odpověděl už klidně Morrison.

„Churchille, Burkitte, Ellisone!“ zvolal pan Christian. „Ukažte rány, které jste utržili na *Bounty* během plavby!“

Tři muži, stojící tu s obnaženou vrchní polovinou těla, prošli na krok kolem kapitána. Jejich těla byla zbrázděna bezpočtem jizev, které působily vedle tetování tím strašněji a odpudivěji.

Pan Christian položil novou otázku:

„Kolikrát jste byli trestáni od doby, kdy fregata opustila Matavai Bay?“

„Desetkrát – vy pse!“ zařval Churchill a plivl kapitánovi k nohám.

„Devětkrát! Já devětkrát... Pro nic za nic!“ chrлил ze sebe Ellison a zahrozil pravici.

„Jedenáctkrát,“ vybuchl Burkitt s podmračenou, zlostnou tváří.

„To je skoro každý druhý den, pane Blighi!“ zvolal pan Christian. „Jsem důstojník a vím, jak tito lidé konali svou službu. Říkám vám, že si ty tresty *nezasloužili*. Překročil jste práva, která jste měl jako velitel lodi!“

„A překročil jste hranice, které máte uznávat jako člověk,“ pravil pan Morrison a dodal: „Uznáváte-li vůbec, že lodníci jsou také lidé!“

„Pečoval jsem o kázeň na lodi – nic víc!“ vyrazil ze sebe pohrdlivě kapitán.

„Neprovinili jsme se nikdy proti kázni!“ ozval se rozhořčený hlas z houfu lodníků a v mžiku ho doprovázelo obecné souhlasné mručení.

Pan Christian utišil lodníky pohybem ruky, vzal do jedné ruky lodní knihy a do druhé bibli, z které se přečítalo vždy při nedělních bohoslužbách, a slavnostním hlasem do ticha, v kterém bylo slyšet jen šumění vln a tlaskání mírného ranního větru v plachtách, pravil:

„Kapitáne Blighi, jste obviněn těmito muži posádky lodi *Bounty* ze zneužití svého velitelského postavení, z bezdůvodného týrání mužstva, z odcizení věcí, které muži řádně nabyli darem nebo výměnou. Kdo může dosvědčit tato obvinění a potvrdit, že jsou pravdivá a nezaujatá vůči osobě, která stojí před tribunálem?“

„Já – já – já – já také – já – já...“

Ozvalo se to současně z hrdel všech mužů, shromážděných kolem kapitána. Pan Christian je uklidnil opět pohybem pravice a pokračoval:

„Můžete, kapitáne Blighi, popřít obvinění, jež jsou proti vám vznášena? Můžete uvést svědky ve svůj prospěch, vyjma těch, kdo jsou nebo budou obviněni ze stejných činů?“

„Pane Christiane, já naprosto nechápu, kde berete odvalu k

tomuto vystupování. Budete ho jednou velmi litovat. Volám vás naposledy všechny k pořádku a žádám, abyste zanechali této nebezpečné hry!“ zvolal kapitán.

„Nemluvíte k věci, pane,“ odvětil pan Christian s ledovým klidem.

Několik vteřin ještě vyčkával. Snad čekal, že pan Bligh bude chtít ještě něco dodat. Potom, rozhlížeje se po lodnicích, pokračoval:

„Jelikož nic z toho, co vznesla proti kapitánu Blighovi obžaloba, nebylo opraveno ani vyvráceno, navrhuje se, aby kapitán Bligh byl zbaven velení na královské fregatě *Bounty*. Budiž držen v lodním vězení a odevzdán v Anglii s řádně sestavenou žalobou námořnímu soudu. Tak buď předán admiraltě!“

Zvedla se bouře odporu. Bylo to, jako když zaburácí mohutná mořská vlna a udeří s divokým jekotem o přístavní hráz či o bok lodi. Morrison, Christian a dva nebo tři další chladnokrevnější jen stěží udržovali lodníky, aby se okamžitě nevrhli na kapitána a neroztrhali ho na místě hněvem. V divokém křiku a spílání se ozývaly hlasy:

„Do Anglie – aby nás tam očernil a dal všechny poslat do žalářů!“

„Proč máme čekat na soud složený z pánů. Ten nám stejně neuvěří... Ti dají na kapitána, známe to!“

„Zbičovat ho a každý den znovu, jak to dělal on s námi!“

„Zakruťte mu krkem, té bestii!“

Quintal se vrhl dopředu jako smyslů zbavený a rozpráhl se svou ručnicí tak, že málem protkl kapitánovu hrud'. V poslední chvíli mu pan Christian srazil ruku a zadržel ho. Touha po odplatě za tolik vytrpěných příkoří, která se ve stínu nedávných vzpomínek na blahý život v říši Hitimahanově zdála ještě strašnější, nabíla každého z těch mužů vášnivou, nesmiřitelnou nenávistí. V tu chvíli vzadu kdosi vykřikl:

„Posaďte ho do člunu a ať si jede, kam chce. Byl tady už přece před sedmnácti lety, tak tu má plno známých. Ti ho rádi uvidí!“

Ozval se smích a souhlasný pokřik. Několik lodníků hned odběhlo s voláním:

„Spustíme kutr a naložíme tam všechny, kdo táhli s Blighem za jeden provaz. Kdo chce, ať s ním odjede na zábavnou projížďku po Tichém oceáně!“

Pan Christian se rozhlédl.

Zdálo se mi, že váhá.

Quintal tu stál s ručnicí namířenou na prsa pana Blighe a kolem něho pět nebo šest mužů ještě volalo: „Zastřelte ho a bude po všem! Nešetřil nás, nebudeme ho šetřit taky!“ Bylo by bývalo stačilo, aby se k nim přidalo ještě několik mužů a žádná moc na světě by lodníkům nezabránila vytáhnout spoutaného kapitána na ráhno a tam ho ponechat na pospas spalujícím slunečním paprskům. To byla smrt, kterou zašlo tak mnoho námořníků...

Pan Christian se rozhodl zřejmě jednat rychle.

„Spust'te na vodu člun!“ zvolal. „Burkitte, Ellisone!“

„Ano, pane!“ hlásili se jmenovaní muži.

„Do člunu přijdou zásoby ovoce, jámy, zásoba chleba, rum, pitná voda. A kvadrant a kompas. Nic jiného. Nějaké maso navíc.“

„Dobře, pane. Připravíme plavidlo ihned!“

Lodníci spokojeně mručeli a pokřikovali:

„A ty ostatní posadíme k němu! Nohsledy!“

Pan Christian pokynul jiným dvěma mužům:

„Přiveďte sem ostatní zajištěné!“

V několika málo okamžicích stáli před panem Christianem pan Fryer, dělmistr Purcell, kadet Hayward, kormidelník Elphinstone, a ještě asi deset dalších. Všichni byli bledí, vyplašení, zastrašení. Pan Fryer sotva našel dost sil k tomu, aby oslovil Fletchera Christiana.

„Pro lásku boží, co to děláte, pane Christiane,“ zapřísahal ho třesoucím se hlasem. „Víte, jak to všechno může skončit? Nechte toho bláznovství a já sám se vám zaručuji, že se nikdo nedozví ani slovem, co se dnes na *Bounty* stalo.“

„Nemá smysl, abyste mě přemlouval,“ odmítl ho chladně pan Christian. „Udělal jsem, co jsem udělal.“ Najednou se však vzrušil a téměř vybuchl. „Ale vy víte, že jsem prožíval v posledních dnech pravé peklo! Nesnesitelné peklo! Pronásledování bez příčiny!“

Denodenně! A nakonec degradaci bez příčiny! Ptám se vás, kdo by byl ochoten to snášet donekonečna?“

„To vám ale přece nedává právo, abyste sahal na životy nás ostatních. Pane Christiane, zapřísahám vás znovu, abyste nás ponechali na lodi.“

„Byli jste jako kapitán, ani o chloupek lepší! Zasloužíte stejný osud!“ ozývalo se zase pobouřeně mezi lodníky. Myslím, že to vykřikl Muspratt.

„Slyšíte ty muže, co říkají,“ pokynul pan Christian hlavou za sebe. „Rozhodli o vašem osudu.“

„Ženete nás na jistou smrt, Christiane!“ téměř plačky zvolal pan Fryer.

„K nejbližší pevnině je odtud ne víc než devět námořních mil,“

odpověděl pan Christian. „Moře je velmi klidné a pan Bligh je dost zkušený mořeplavec, aby dokázal dostat se tam s vámi bez pohromy.“

„Nechte mě na lodi!“ zařval najednou už zoufale pan Fryer a vrhl se před Fletcherem Christianem na kolena.

Ale vzbudil jen smích lodníků, kteří po něm začali posměšně pokřikovat.

„Neproste se jich o smilování! Porušili nejsvětější zákony moře, jsou to vzbouřenci!“ strhával zpět pana Fryera dělmistr Purcell.

Ale většina ostatních se také vrhla na kolena a začala najednou prosit o to, aby směli zůstat na palubě *Bounty*. Nejvíc ze všech nařikal Hayward. Přímo se plazil po podlaze a úpěnlivě se dovolával soucitu a svého mládí.

„A co já? Proč já mám být vysazen na moře?“ křičel neustále a spínal nešťastně ruce. „Komu jsem co udělal? Každý z nás přece musel poslouchat kapitána! Pane Christiane, nechte mě na lodi, přísahám, že vám budu sloužit... Vždyť jsem vám nic neudělal... *pane Christiane!*“

„Zeptejte se Millse, kadete, jestli jste dělal jenom to, co vám nařizoval kapitán,“ odpověděl chladně pan Christian. „Chcete, abych vás zde nechal? O tom nerozhoduji já, ale všichni muži posádky. Víte to dobře. Ale říkám vám přesto sám za sebe: právě vy zde nemůžete zůstat! Zradil byste nás při první příležitosti. Připravte se na odjezd.“

Obrátil se k ostatním a rozhodně nařídil:

„Všichni si s sebou mohou vzít své osobní věci a zásoby jídla na dva dny. Během jedné hodiny bude spuštěn člun a potom opustíte palubu fregaty.“

Ještě nikdy v životě mi nepřípadala žádná hodina tak nekonečně dlouhá a jistě mužům, kteří měli být vyloďeni, nepřípadala naopak žádná hodina jejich života tak krátká. Pod dohledem lodníků, ozbrojených ručnicemi, připravovali si všichni, kdož měli následovat kapitána Blighe, své věci v kajutách a potom jeden po druhém zaujali vykázaná místa na pravoboku, odkud byla spuštěna jejich lodice. Překvapovalo mě, jaká bezvadná kázeň vládla na

palubě. Pan Christian i pan Morrison udíleli své příkazy klidně a bez křiku a lodníci je poslouchali na slovo a vykonávali je s takovou rychlostí, že by jim musel závidět velitel kteréhokoliv plavidla Jeho Veličenstva. Do člunu spustili soudek s rumem, šest lahví vína, tři bedničky se suchary, osmadvacetigalonový sud s pitnou vodou, šestnáct kusů vepřového masa po dvou librách a sto padesát liber chleba. Nebylo to mnoho zásob, ale stačilo to k tomu, aby člun byl zásoben, než se dostane k nejbližším ostrovům. Zdálo se, jako by se nával první zuřivosti a hněvu již vybil. Nikdo ze vzbouřených lodníků už nekřičel ani nevyhrožoval, a ti, kteří hlídali zajaté se zbraněmi, měli v této chvíli v tvářích spíš lhostejnost k osudu Blighe a jeho lidí nežli nenávisť.

Na palubě se shromáždilo celkem sedmnáct mužů, jediný pan Bligh byl odveden a dosud držen ve své kajutě. Všichni mlčeli, přijali již zřejmě svůj osud a mysleli patrně na to, co jim přinesou příští hodiny. Byli bledí, tiší a rozrušení, ale ani my jsme na tom nebyli líp. Nevěděli jsme stále, co s námi bude, a nedovedli jsme si vysvětlit, proč nás drží odděleně od ostatních. Zatím si nás nikdo nevšimal krom našich dvou strážců, lodníka Richarda Skinnera a Isaaca Martina, kteří však na všechny naše pokusy se dorozumět odpovídali zarytým a vytrvalým mlčením. Konečně se mi podařilo využít okamžiku, kdy kolem nás přešel pan Christian. Zavolal jsem na něho a on se zastavil, vrhl na nás pohled a řekl na mou otázku:

„Ptáte se, co bude s vámi? Nemusíte mít obavy, kadete. Vás sedm zůstane na *Bounty*, proti vám nikdo nic nemá.“

„My – my – budeme moci zůstat?“ vypravil jsem ze sebe. „Ale kam – pojedeme? Vracíme se – chcete se vrátit do Anglie?“

Pan Christian se na má slova zamračil, potrhл rameny a odpověděl:

„Není čas teď o tom hovořit. O všem se ale včas dozvíte.“

Potom se otočil a spěchal dál, ponechávaje nás vlastně v nejistotách jen o málo menších. Neboť nyní, když jsme zvěděli, že nebudeme vysazeni s panem Blighem, na nás dorážely další otázky: *Co* tedy bude dál? Kam zamíří *Bounty*? Koho teď máme vlastně poslouchat? Ale neměli jsme čas dát se těmito nejistotami

pohlit. Všechno se odehrávalo překotně rychle. Neboť zazněl lodní zvonec a na zadní horní palubě pod křížovým stěžněm vyskočil po stočených lanech na bednu s nástroji pan Christian a oslovil shromážděné lodníky:

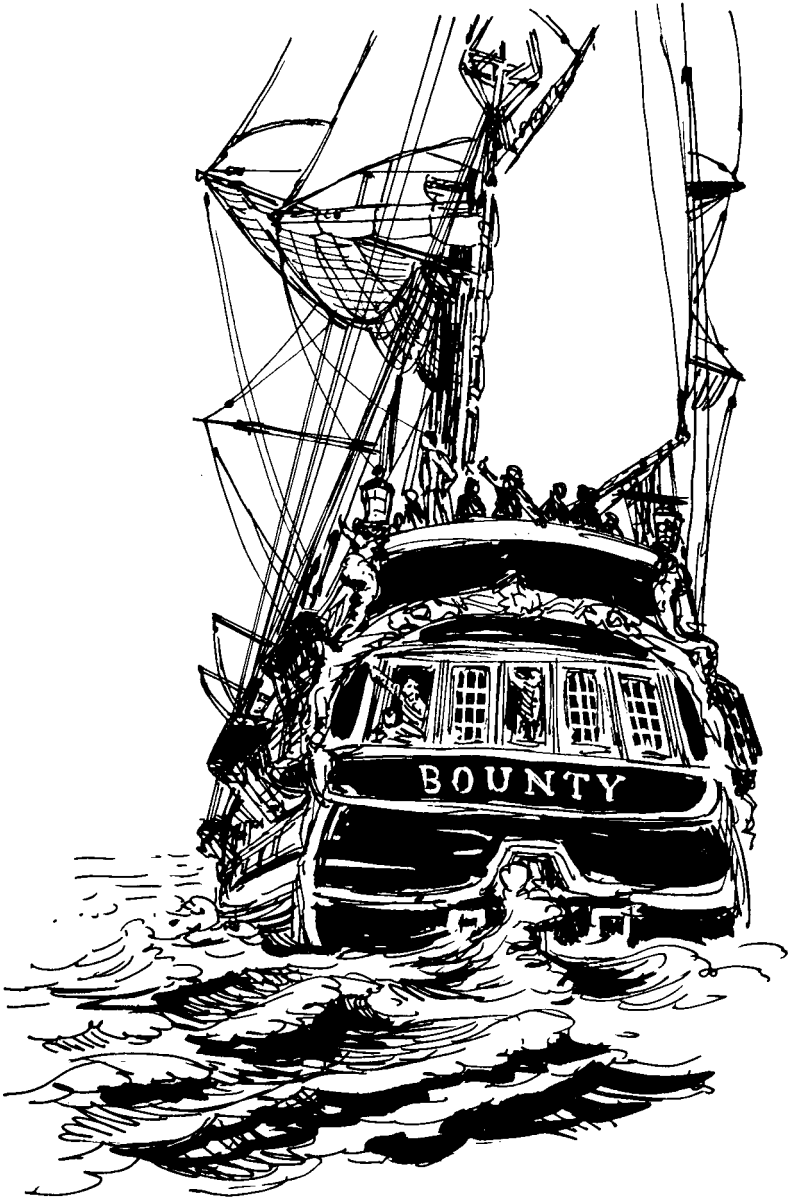
„Muži fregaty *Bounty*! Rozhodli jste se, že nebudete dále snášet tyranství a nelidskost lidí, kteří zneužili svých hodností. Mají být podle vašeho rozhodnutí vysazeni se zásobami v člunu na širé moře a ponecháni osudu. Táži se vás ještě jednou, zda souhlasíte s tím, aby se *Bounty* zbavila těchto mužů: John Fryer, bývalý první důstojník?“

„Ano,“ zaznělo kolem. „K čertu s ním, s prašivcem!“

„William Purcell, dělmistr...?“

„Ať jde! Ten pes... ten surovec... Ano, ano...“ zabouřilo to opět souhlasem.

A pak následovala další jména. Jeden po druhém sestupovali do člunu: dělostřelec Peckover, dělmistr Cole, kormidelník Elphinstone, kadeti Hayward a Hallet, kuchař Robert Trinkler, řezník a kuchařův pomocník Lamb, ubytovatel Lenkletter, plachtař Lawrence Lebogue, a další, až byl člun naplněn. Pak ještě přivedli pana Nelsona, který sám trval na tom, že bude následovat velitele lodi.

Poslední se objevil kapitán Bligh, kterého přivedli z kajuty volného, bez pout. Byl již upraven, měl na sobě svůj kapitánský kabát a kráčel důstojně a sebevědomě. Dovedli ho až k provazovému žebříku, visícímu přes lodní zábradlí.

Tam se pan Bligh zastavil a rozhlédl se po lodi.

Nad mořem se vznášel lehký opar ranní páry. Slunce se podobalo obrovské červené pečeti.

A v tichu tohoto okamžiku, který se zarával do paměti všem, kdož ho byli účastni, bylo slyšet jen skřípění koleček kladkostroje, soukajícího nahoru lana, po nichž byl spuštěn člun s vyvrženci.

„Váš člun vás očekává, pane,“ řekl pan Christian. „Není to jen malý kutr, máte prostornější barkasu.“

Pan Bligh složil ruce za záda a přímo zabodl svůj pohled do očí Fletchera Christiana.

„Pane Christiane,“ oslovil ho, odděluje po svém zvyku pečlivě hlásky, tak jako vždy, když byl vzrušen, „naposled vás vyzývám, abyste si uvědomil, co děláte. Nabízím vám znovu své čestné slovo, že zapomenu na všechno, co se dnes stalo, jestliže odvoláte své rozhodnutí.“

„Není to *moje* rozhodnutí, pane,“ odpověděl Christian. „Řekl jsem vám již jednou, že v posledních dnech jsme měli peklo – všichni, nejen já. Nesete v této chvíli důsledky svých činů.“

„Pane Christiane, vysazujete nás s nepatrnými zásobami na širé moře. Pomyslete na to, že mám rodinu!“

„Na svou rodinu jste měl myslet dřív, pane,“ potřásl hlavou pan Christian. „Teď je už bohužel pozdě. Nastupte do člunu!“

Kapitán Bligh viděl, že rozhodnutí nezvratí. Neřekl již ani slovo, mlčky se přehoupl a spustil se rychle a obratně po provazovém žebříku do člunu.

Pan Elphinstone již seděl u kormidla a svíral je, všecek zsinálý, oběma rukama.

Kapitán přešel doprostřed lodice a několika pohledy přelétl zásoby, které byly naskládány na dně tak, aby stejnoměrně zatěžovaly loď.

Při obsazení osmnácti mužů byla barkasa zatěžkána zřejmě po samu krajní mez. Pohupovala se ztěžka po klidných vlnách, v jejichž modři se začaly stříbřitě odrážet paprsky stoupajícího červeného slunečního kotouče.

„Pane Christiane,“ zvolal zdola kapitán pevným hlasem, „dal jste mi sextant a námořnické tabulky. Postrádám svůj kompas a lodní deník.“

„Lodní deník zůstane na palubě, patří k *Bounty*, ne vám,“ odpověděl pan Christian. „Kompas má pan Elphinstone.“

„Posíláte nás na moře bez jediné zbraně!“

„Nemějte obavy, pane! Dostanete zbraně. Dostanete jich tolik, kolik je třeba k osobní obraně.“

Pak Fletcher Christian pokynul lodníku Hillbrantovi a Byrnovi a oba začali spouštět do člunu bedničku s tesařskými nástroji, soudek s prachem a osm ručnic, zabalených do plachtoviny. Muži v člunu zbraně přijali a rychle si je mezi sebe rozdělili. Purcell vztekle zařval:

„Vy psi – to nám dáváte těch pár bouchaček? To je všechno pro osmnáct mužů?“

„Děkuj pánubohu, že jsi vůbec dostal něco!“ houkl po něm zlobně jakýsi hlas z paluby. „Nezasloužíš ani to!“

Lodníci, shromáždění na pravoboku, začali pokřikovat a tu a tam se ozvala opět nenávistná nadávka. Pan Christian však chtěl zřejmě skoncovat všechno co nejrychleji. Zvrátil hlavu a zvolal vzhůru k mužům při ráhnech:

„Muži na předním a hlavním stěžni! Vše připraveno?“

Odpovědělo volání nesoucí se do dálky:

„Á... nooo, pa... neee! Připraveee... nooo!“

„Spusťte plachty a uvolněte člun!“

Zaskřípěla lana, provazy se začaly soukat kobylicemi, přední velká a hlavní plachta zachytila mírný vítr. *Bounty*, poslušná

kormidla, se pomalu začala otáčet.

Pan Bligh stál v barkase a vítr k nám zanášel jeho poslední slova:

„Vy krvelační zločinci! Vy piráti! Lupiči! Za tento zločin budete do jednoho pykat! Pověsí vás všechny jako sprosté vrahy! Jen co se vrátím do Angl... každý zrád... svým krkem... zlo...“

Víc jsem nezaslechl, vše ostatní pohltil a odnesl vítr.

Jak jsme se vzdalovali, skřípání lodních ráhen a pleskot větru v plachtách přehlušoval slova pana Blighe, jež k nám zalétala už jen v útržcích, a nakonec jsme neviděli již nic než jeho hrozící postavu.

Bylo to kolem osmé hodiny zrána čtyřiadvacátého dubna, když jsme se odpoutali od člunu a zamířili v silícím větru s plnými plachtami v západozápadoseverním kursu.

Asi za půldruhé hodiny jsme z člunu s vysazenými muži neviděli už víc než pohybující se čárku na obzoru, zalitou sluncem. Pak člun vklouzl do sluneční záře a vypadalo to, jako by jej náhle pohltilo moře.

Všude kolem nás byl volný, širý oceán. Stál jsem na palubě s očima upřenýma k obzoru a v hlavě se mi rojily nepokojné myšlenky o tom, co nás asi čeká v příštích dnech, kam vlastně směřuje naše fregata a co nám přinese nejbližší budoucnost...

Část druhá

TŘI TISÍCE ŠEST SET MIL

(Zpráva Davida Nelsona)

I

PLAVBA O ŽIVOT

Jestliže počínám vypisovat, odpočatý, s klidnou myslí a konečně opět v bezpečí na suché zemi, průběh cesty v otevřeném člunu, do něhož jsem byl vysazen já, kapitán Bligh a dalších šestnáct mužů, chci hned zde předeslat, že tyto zápisy nemají obsahovat nic víc než pokud možno přesnou zprávu o této podivuhodné plavbě. Nebudu a nechci hovořit o událostech, jež vedly až k tomu, že osmnáct mužů z fregaty *Bounty* bylo vysazeno s nejmenšími prostředky na člun zděli o něco více než třidvacet stop a ponecháno svému osudu a milosrdenství moře a počasí. Mnohému z toho, co předcházelo, začínám rozumět nyní lépe, a jsem odhodlán vypovídat v budoucnu vysokým úředníkům úřadů Jeho Veličenstva podle nejlepšího vědomí a svědomí. Nyní však mé zážitky jsou ještě příliš čerstvé a vzpomínka na nebezpečnoství života, v nichž jsme se tolikrát octli, by možná mohla znovu pobouřit mysl a vést ke stejnému bezpráví, jakého se dopustili lidé z *Bounty* na nás. Pokud jde o tyto věci, řeknu všechno až před soudem, který jediný je povolán učinit zadost zákonům a právům námořního řádu. Minulost tedy ponechávám minulosti, až snad na nevyhnutelné zmínky, potřebné k tomu, aby čtenář této zprávy pochopil úplně a správně naše postavení a všechno, co se při naší plavbě přihodilo dobrého i špatného.

Bounty nás zanechala na moři osmadvacátého dubna 1789 kolem osmé hodiny zrána při mírném severozápadním větru. Vzdalovala se tak rychle, jak jen to bylo za klidného povětří možné; za dvě a půl hodiny nám zmizela z dohledu a my jsme zůstali od tohoto okamžiku na širém moři sami. První, co kapitán Bligh učinil, bylo, že prohlédl zásoby, které nám byly ponechány, a rozhodl, že je třeba co nejrychleji se postarat o to, abychom je rozhojnili a doplnili. Věděli jsme, že náš člun je v blízkosti ostrova Tofoa, a proto bylo naší první starostí dopravit se k jeho pobřeží a

tam se pokusit získat další pitnou vodu a zásoby chlebovníků. O ničem dalším jsme zatím neuvažovali, neboť naše myslí byly pochopitelně ještě příliš rozrušeny tím, co jsme prožili, a nebyli jsme schopni chladně uvažovat o něčem vzdálenějším než příští den. Pan Bligh řekl, že se považuje i nadále za našeho kapitána a že chce dosáhnout nejbližší pevniny, aby rozhojněné zásoby a krátký čas oddechu umožnily lépe uvážit naše postavení a hledat cestu k společné záchraně. Všichni jsme s tím souhlasili, lépe řečeno, podvolili jsme se, protože mnozí z nás náhle jako by zlhostejněli ke svému vlastnímu osudu a propadli zamlklosti a trpnému očekávání příštích věcí.

Měli jsme štěstí, že tento první den bylo počasí velmi pokojné: moře se podobalo klidnému obrovskému jezeru. Tato přízeň počasí působila blahodárně na všechny, kdo byli v člunu, většinou jsme ji totiž přijímali jako uklidňující příslib přírody, že i v budoucnu nám bude vlídně nakloněna. Méně štěstí jsme měli u ostrova Tofoy. Když jsme veslovali podél pobřeží, objevili jsme na pevnině jen několik kokosových palm, stojících osamoceně na dosti vysokých skalnatých srázech. Příboj do nich bil tak zprudka, že jsme museli naše plavidlo udržovat ve značné vzdálenosti od pobřeží; obávali jsme se, že bychom mohli najet na útes a roztřístít se. Dva muži, řezník Lamb a plachtař Leboque, se nakonec odvážili na souš; doplavali ve vysoké vodě na ostrov, avšak výtěžek jejich námahy byl tak nebezpečnému podniku neúměrný. Podařilo se jim přivléci sotva dvacet kokosových ořechů a oznámili jen nepotěšující zprávu, že přistání v těchto místech je nemožné.

Noc jsme strávili v zálivu ostrova, střídajícíce vždy po dvou hodinách hlídky. Ráno vyložil kapitán Bligh svůj úmysl: obeplout ostrov, nalézt, bude-li to vůbec možné, na druhé straně příhodnější místo k zakotvení, vypravit se do nitra ostrova a získat od domorodců všechno, co potřebujeme. Ukázalo se, že pan Fryer zachránil, nevím jakým zázrakem, část lodních zápisů, a tak jsem na přání kapitánovo pořídil ihned seznam lidí v našem člunu a zapsal události prvních hodin plavby:

„Vysazeni na moře dne 28. dubna 1789. Moře klidné. Ostrov Tofoa dosažen. Kotvíme na příznivém místě. Osazenstvo člunu zdrávo. Na palubě tito muži:

William Bligh, kapitán

John Fryer, první důstojník

David Nelson, botanik

Thomas Huggan, ranhojič

William Purcell, dělmistr

William Cole, druhý dělmistr

William Peckover, dělostřelec

William Elphinstone, kormidelník

Thomas Hayward a *John Hallet*, kadeti

Robert Trinkler, kuchař

Robert Lamb, kuchařův pomocník

Peter Lenkletter, *John Norton*, ubytovatelé

Lawrence Lebogue, plachtař

George Simpson, *John Smith*, *Thomas Hall*, lodníci.“

Asi po půldruhé hodině pátrání jsme našli otevřenou, plochou písčinu a tu jsme přistáli a zakotvili. Kapitán ponechal polovinu mužů v člunu a druhou polovinu vyslal na pobřeží. Domorodci nás zřejmě zpozorovali již při přistání, protože nám ihned vyběhli vstříc z háje za písčinou a zvědavě se nás vyptávali, kdo jsme a co tu hledáme. Pan Bligh jim řekl, že jsme se plavili s velikou lodí, avšak ta že naneštěstí před několika dny ztroskotala, a my si zde teď chceme opatřit plody chlebovníků a pitnou vodu. Později se ukázalo, že nebylo právě prozíravé jim těmito slovy vlastně prozradit, že náš člun je proti nim bezbranný. Lamb, Simpson, Hall a Norton se pak vydali hloub do vnitrozemí; kapitán, já, Cole, Elphinstone a Hallet jsme se pokoušeli seznámit se s pásmem pobřežního háje a hlavně jsme hleděli přemluvit domorodce, aby nám přinesli chlebovníky, kokosové ořechy a banány. Nebylo těch plodů mnoho, ale i tak vyhlídka, že nebudeme nuceni ihned sáhnout na zásoby z *Bounty*, nám dodávala dobré myslí.

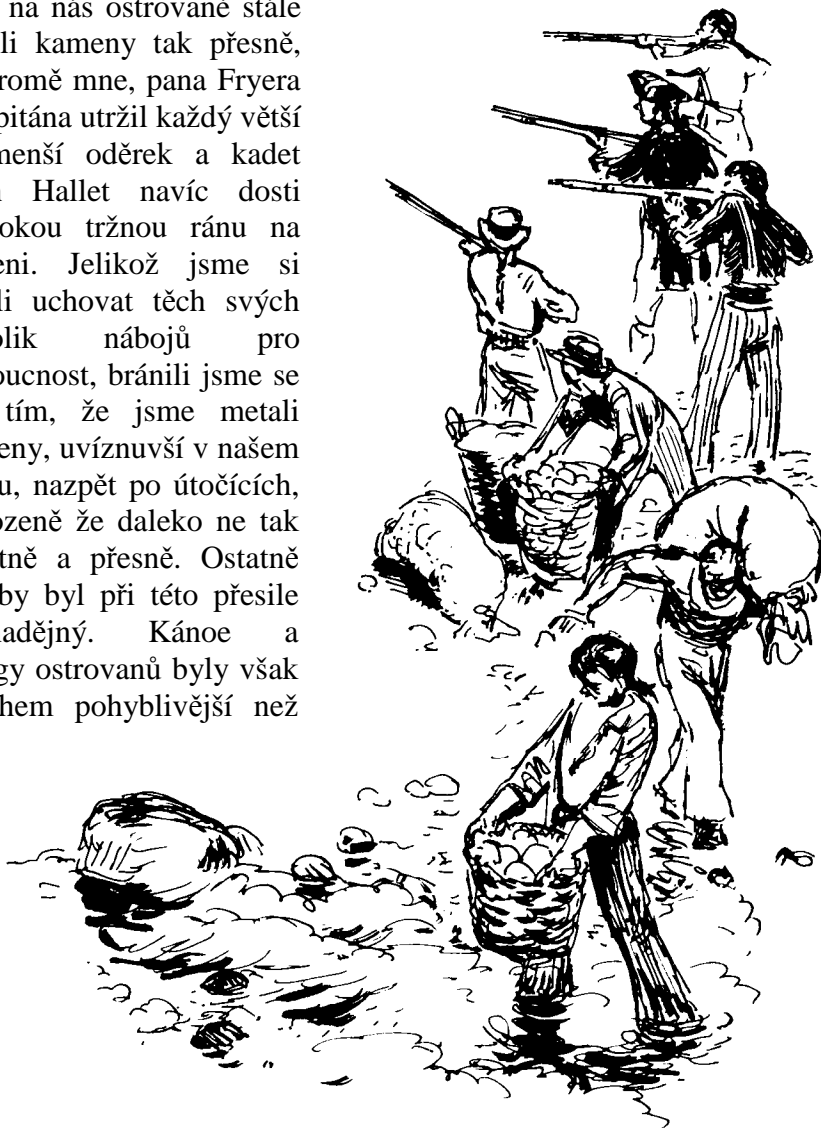
Asi po čtyřech hodinách se k nám vrátil Lamb a jeho lidé. Bohužel však s prázdnýma rukama a s prázdnými vaky. Nikde

nemohli nalézt vodu a domorodci na naše dotazy v tom směru odpovídali vyhýbavě. V jejich chování začalo být vůbec cosi znepokojujícího. Nápadné nám bylo už to, že se jich sbíhalo stále větší a větší množství, takové, že jsme si to těžší mohli vysvětlovat jen obvyklou zvědavostí lidí v těchto krajinách. Pan Bligh vydal obezřetně ihned po Lambově návratu rozkaz k ústupu na loď, a tu, když se muži chopili košů s plodinami, začali na nás pojednou domorodci vzrušeně pokřikovat a požadovat od nás za poskytnuté plodiny jiné zboží. Pan Elphinstone jim hodil několik skleněných knoflíků, které mu zbyly někde v kapse, ale domorodci spustili povyk, z něhož bylo zřejmé, že jsou s tímto způsobem výměnného obchodu nespokojeni. Rozčileně se začali mezi sebou o čemsi dohadovat. V následujících okamžicích jsem však spatřil celý ten zástup, jak zvedá kameny roztroušené po pobřeží a počíná jimi o sebe vášnivě bušit. Kapitán – stejně jako já – věděl, co to u zdejších ostrovanů znamená: tak jako vojáky svolává k bitvě hlas polnice a lodníky lodní zvonec, zde bušení kamenů o sebe ohlašuje útok bojovníků. Pan Bligh znepokojeně pobízel muže k co největšímu spěchu. Stáli jsme po kolena ve vodě a odvlékali zásoby, když jsme se najednou octli v dešti kamenů, které po nás začali domorodci vrhat s neobyčejnou přesností. Jen tak tak jsme stačili vždy uhnout, a přesto Simpson a Hall utržili lehčí oděrky na rameni; a nebezpečí rostlo, poněvadž domorodci se k nám neustále – byť velmi pomalu – přibližovali, a koše s naší skrovnou kořistí ještě nebyly všechny odvečeny. Kapitán poslal přesto Nortona, aby uvolnil uvázané lano, a poručil přitom vystřelit z našich čtyř pušek salvu proti domorodcům, aby je zastrašil a aby kryl Nortona.

Nevím, bylo-li to správné; možná, že menším dárkem bychom byli dosáhli víc, možná, že by se nám bylo poštěstilo i v dešti kamenů s člunem odrazit a uniknout. Stalo se ovšem něco jiného: po našich výstřelech jeden z domorodců na pobřeží padl s tak bolestným a divokým výkřikem, že to vzbudilo v ostatních ostrovanech zřejmou zuřivost a touhu po odvetě. Kameny začaly nyní jen pršet, a dřív než se John Norton mohl spasit po vykonání kapitánova rozkazu útekem do člunu, obklopili ho ostrované a na

místě ho doslova ukamenovali. Událo se to v několika okamžicích, dřív než jsme mu mohli jakkoliv přispět na pomoc.

Opřeli jsme se okamžitě do vesel a napjali plachtu a snažili se dostat co nejrychleji na širé moře. Stíhalo nás k našemu zděšení asi patnáct pirog a kánoí a z nich na nás ostrované stále házeli kameny tak přesně, že kromě mne, pana Fryera a kapitána utržil každý větší či menší oděrek a kadet John Hallet navíc dosti hlubokou tržnou ránu na rameni. Jelikož jsme si chtěli uchovat těch svých několik nábojů pro budoucnost, bránili jsme se jen tím, že jsme metali kameny, uvíznuvší v našem člunu, nazpět po útočících, přirozeně že daleko ne tak obratně a přesně. Ostatně boj by byl při této přesile beznadějný. Kánoe a pirogy ostrovanů byly však mnohem pohyblivější než

náš přetížený člun a brzy hrozilo nebezpečí, že nás obklíčí. To by bylo znamenalo náš strašný konec.

V nejvyšší tísní, když už jsme uvažovali, zda by přece jen nebylo lépe pustit se do zoufalého boje, přišel pan Fryer na spásný nápad, jak odlákat pozornost rozlícených pronásledovatelů. Vyhodili jsme přes palubu několik našich barevných kabátů a kalhot, doufajíce, že pestrost jejich barev a lesk knoflíků zaujme hnědokožce natolik, že je odvrátí od dalšího pronásledování. Ukázalo se, že náš předpoklad byl správný; domorodci počali lovit vyhozené šatstvo, nechali náš člun člunem, a my jsme využili nenadále poskytnutého oddechu a zmizeli s plnou plachtou na volné moře.

Smrt Johna Nortona a útok ostrovanů nám ukázaly víc než jasně, jak vážné je naše postavení. Uvědomili jsme si, že totéž, co se stalo na ostrově Tofoa, by nás pravděpodobně čekalo i na jiných ostrovech, a to za okolností možná pro nás ještě značně nepříznivějších.

Obavy z nepřátelského přijetí u domorodců, nedostatek zásob a nejistota o dalších našich osudech, i kdyby se podařilo někde se uchytit a pobýt delší čas, přivedly pravděpodobně nakonec kapitána k myšlence stejně odvážné jako jediné možné. Ještě toho dne, kdy jsme se zachránili od břehů Tofoy nám všem oznámil, že naše jediná cesta k záchraně spočívá v pokusu přeplavit se s několika zastávkami na ostrov Timor, vzdálený ovšem plných dvanáct set mil, a odtud se potom dostat buď anglickou, nebo holandskou lodí domů. Neboť, jak řekl kapitán, nezakrýváje přitom ani v nejmenším svou nesmiřitelnou nenávisť ke vzbouřencům, je naší povinností se pokusit, aby alespoň jeden z nás zpravil námořní královské úřady o politováníhodných událostech na fregatě *Bounty*. Řekl také, že podle jeho soudu bude plavba nesmírně obtížná; urazit těchto dvanáct set mil v otevřeném člunu, bez dostatečných zásob, bez nutných dokonalých měřidel a k tomu se sedmnácti muži na palubě barkasy je možno jen tehdy, jestliže se všichni muži podřídí nejpřísnější kázni a připraví se na všemožné odřikání.

Jeho slova nebyla příliš povzbudivá, ale přinášela vyhlídku, že je tu alespoň zlomek naděje na vyvážnutí. To, a potom strach, že by kdokoliv z nás mohl v budoucnu čekat osud podobný osudu

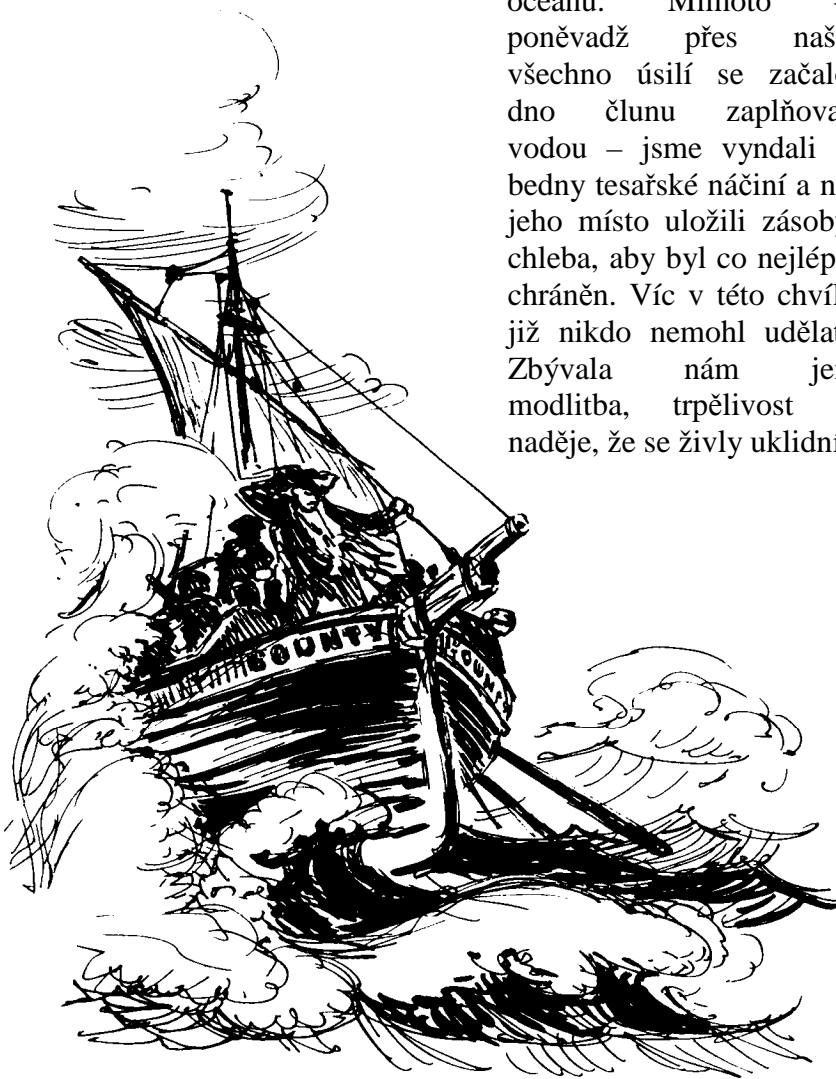
Johna Nortona, způsobily, že Blighův odvážný plán přijali všichni téměř s ulehčením. Dokonce jsme ihned souhlasili s kapitánovým návrhem, aby s ohledem na dlouhou a nebezpečnou plavbu, byl stanoven denní příděl na pranepatrnou dávku jedné unce chleba a kvartu vody. Tak druhého května po osmé ráno jsme se skasanou člunovou plachtou vypluli v důvěře ve šťastnou budoucnost určeným severozápadním směrem.

Po celý den nám přál dobrý, mírný vítr; také noční plavba uplynula bez rušivých příhod. Ale nazítří za svítání, to je třetího května, upozornil kapitána Blighe pan Peckover, pověřený hlídkou, svrchovaně rozčileně, že nad obzorem se objevuje slunce celé rudé. V těchto krajinách to je neklamnou předzvěstí přibližujícího se prudkého vichru anebo bouře. Pozorovali jsme ostatně i podle nepravidelného klouzání člunu, že se oceán vzdouvá a zneklidněně převaluje. Sledovali jsme s největšími obavami temná mračna, kupící se nízko nad obzorem a ženoucí se s neuvěřitelnou rychlostí přímo proti našemu člunu.

Kolem osmé hodiny se strhla bouře, a byla to jedna z nejprudších bouří, které jsem kdy zažil. Mohutné vlny vyhazovaly člun jako hračku, a když jsme se octli na hřebenu vlny, plachta zabírala ve vichru tak naplno, že jsme se hnali vpřed rychlostí blesku. A za několik vteřin nato jsme sklouzli dolů mezi dvě vlny a octli jsme se v naprosto bezvětrném klidu, chráněni z obou stran vysokou hradbou vzduté mořské stěny. Nebylo ani pomyšlení ulehčit si a sejmut plachtu. Ostatně všechny síly jsme museli věnovat neustálému odčerpávání vody, která s každou novou vlnou barkasu téměř zaplavovala. Ta byla v oněch chvílích vskutku jen pouhou hříčkou rozzuřených živlů.

Odčerpávali jsme vodu bez ustání a vším, co bylo po ruce: několika malými vědry, soudky, hrnci, stočenými plachtami; avšak i při nepřetržitém úsilí, kdy po několika hodinách již všichni únavou klesali, hrozilo stále nejvážnější nebezpečí, že se naše zásoby chleba v pytlích promočí a zničí vodou. To by bylo znamenalo konec nás všech, poněvadž i kdyby člun šťastně vyvázl z bouře, pomřela by jeho posádka hladu.

Po šesti hodinách bouře jsme se rozhodli s těžkým srdcem k tomu, co jedině mohlo ulehčit a odvrátit pohromu: všechny oděvy, které jsme ještě mohli postrádat, kdejaký provaz, lana a největší část náhradních plachet, jsme hodili na pospas oceánu. Mimoto – poněvadž přes naše všechno úsilí se začalo dno člunu zaplňovat vodou – jsme vyndali z bedny tesařské náčiní a na jeho místo uložili zásoby chleba, aby byl co nejlépe chráněn. Víc v této chvíli již nikdo nemohl udělat. Zbývala nám jen modlitba, trpělivost a naděje, že se živly uklidní.

Navečer třetího května byli všichni muži promoklí neustálým deštěm až na kůži a tak znaveni, že pan Bligh dal příkaz, aby každý dostal jednu mimořádnou lžičku rumu a dvě sousta chlebovníků. Rum nás vzpružil alespoň na okamžik, chlebovníkové plody byly však tak promočené, že za jiných okolností by byly pro každého nepoživatelné. Ale byli jsme do té míry vysílení a vyhladovělí, že jsme to ani nepozorovali, a polkli prostě své sousto, šťastni, že se vůbec můžeme něčím posílit.

Přes celou následující noc mořská bouře nepolevila ani o stupínek. Byli jsme všichni promočeni nejen do posledního kousku kůže, ale připadalo nám, že nás voda prostupuje už i zevnitř. Lomcovala námi zima a údy jsme měli chladem tak prokřehlé, že ráno jen s nejvyšším vypětím vůle mohly naše prsty uchopit úlomek chlebovníků a donést jej k ústům. Pět rozdělených kokosových ořechů a zase lžička rumu pro každého muže byla dávka, která měla dodat osazenstvu člunu síly na celý následující den, začínající stejně chmurně a beznadějně jako předcházející. Ale kvečeru tohoto dne jsme zpozorovali s nesmírnou úlevou, že vítr poněkud slábně a vlny že se nevzdouvají již tak vysoko. To nám dodalo alespoň zlomek útěchy a novou naději. Museli jsme však čekat ještě plných šestatřicet hodin, než se moře úplně vyzuřilo a než jsme mohli zjistit, jaké škody nám bouře způsobila.

Ačkoliv jsme učinili všechno, co se dalo dělat, chléb jsme nezachránili. Valná většina našich drahocenných zásob byla naskrz promočena a část se již začala pokrývat plísní. Kapitán Bligh rozhodl, že tento kazící se chléb spotřebujeme nejdříve, ale jídlo bylo čímsi tak vzácným, že muži hltali i tento nedobrý, nechutný chléb jako výtečnou lahůdku nejvyhlášenějšího londýnského paštíkáře.

Aby si čtenář této zprávy mohl alespoň trochu přiblížit naše neutěšené postavení, opisují z lodního deníku zápis kapitána Blighe z oněch dní:

„Bouře zuří s nepřestávající prudkostí. Jen s největším vypětím vůle otevírám lodní knihu, zatímco pan Fryer a pan Cole nade mnou drží roztaženou plachtu. Udržujeme směr s nadlidským úsilím. Únava téměř přemáhá všechny muže. Strídáme se v

hlídkách tak, že vždy polovina mužstva odpočívá, druhá polovina čerpá vodu a pomáhá řídit loď. Odpočíváme však na bednách a na dně člunu, provlhlí, bez pokrývek, kterých jsme se museli zbavit, jen v rozedraném vlastním oděvu – přesněji řečeno v cárech, které z něho zbyly. Včera v noci se dostavily u Halleta, Simpsona a Lenklettera křeče z hladu a chladna. Já sám jsem se mohl po několikahodinovém spánku sotva pohnout. Ráno byl rozdělen rum v množství jedné lžičky na osobu. Dnes po poledni jsme minuli ostrovy, které by snad mohly být ostrovy Fidži, soudě podle tvaru kánoí a pirog, jež jsme spatřili a jež se podobaly kánoím domorodců ostrova Tofoy. Neodvážili jsme se připlout blíže k pobřeží z obavy před nepřátelským napadením. Při možném útoku bychom byli naprosto neschopni se bránit.“

Osmého května jsme dostali půldruhé unce vepřového, lžičku rumu, půl pinty kokosového mléka a unci chleba. Toho dne zavládlo opět příznivé počasí. Objevilo se slunce a oteplilo se, takže jsme si mohli trochu osušit své ubohé oděvy, prohlédnout důkladně zásoby a vyčerpát ze člunu zbytek vody. Až dosud kapitán odměřoval dávky jen přibližně, odhadem, ale tohoto dne dostal kuchařův pomocník Robert Lamb šťastný nápad, když navrhl, aby se odměřovaly s pomocí váhy, kterou zhotovil ze dvou prázdných ořechových skořápek. Pětadvacet kulek z kapitánovy pistole se proměnilo v závaží o jedné libře, a tak od této chvíle se mohlo jídlo rozdělovat naprosto spravedlivě a před očima všech. Slunné počasí nás osvěžilo a skoro všichni začali projevovat opět zájem o plavbu. Vypyтали se kapitána, kolik jsme zatím urazili, chtěli vědět, kolik dní nám ještě chybí ke konečnému cíli, a pan Fryer a pan Bligh museli několikrát podrobně vysvětlovat, kde leží Nový Holland a Nová Guinea, jež jsme – ve značné vzdálenosti ovšem – měli minout na své pouti.

Naneštěstí nám počasí přálo jen velmi krátce, právě jen necelé dva dny. Potom nastala nepohoda, která byla, necht' to zní jakkoliv neuvěřitelně, ještě horší než ta, již jsme šťastně přestáli v minulých dnech. Vypisovat do všech podrobností, jaké svízele a hrůzy nás stíhaly od desátého do čtyřiaadvacátého května, by znamenalo líčit

neustálý denní zápas se živly na život a na smrt. Neboť plných čtrnáct dní byl náš člun hříčkou vln, zmítal jím nepředstavitelně prudký víchř, vysoké vlny jej zalévaly neustále vodou a z černého nebe od večera do večera se na nás cedily proudy hustého deště. Při polovičních dávkách jídla lze-li vůbec nazvat jídlem to nepatrné množství potravy, z něhož jsme byli živi – jsme zhubli na kost a kůži a úmorná jednotvárnost nekonečné práce, to neustálé vyčerpávání vody z lodi, kde jí přes naše úsilí bylo stále stejně, jako by nám odsávalo z hlavy všechny myšlenky. Když jsme usínali, nevěděli jsme, zda procitneme živí, když jsme procítali, nevěděli jsme, dožijeme-li se večera. Noci jsme trávili takřka beze spánku, neboť pro chlad a bičování vodou nebyl nikdo s to zamhouřit oka, ačkoliv každý byl znaven až k smrti. A zamhouřil-li přece někdo, pak to bylo nakrátko, v několika okamžicích se opět probouzel a každý sebemenší pohyb mu připadal vysilující a nesnesitelně těžký. Abychom se poněkud zahřáli, namáčeli jsme si šaty do mořské vody a pak si je opět na sebe oblékali, to podle oné staré známé námořnické zkušenosti, která praví, že mořská voda v chladnu a v zimě zahřívá. Na několik hodin se nám ulevilo, ale potom se dostavovaly prudké bolesti v kloubech a v kostech a ne jeden z nás se svíjel v křečích na dně člunu, skučel a prosil hlasitě nebesa alespoň o hodinu slunečního svitu. K tomu se u mnohých začaly dostavovat časté střevní obtíže, hřezavé bolesti v břiše, které nás pronásledovaly, zejména když jsme se cítili nejvíc bezmocní a znaveni – za bezesných nocí. Často byly ty noční temnoty tak hluboké, že bezhvězdná obloha se podobala obrovskému černému příklopu, který nás obkličoval ze všech stran. Náš člun se prodíral nazdařbůh vysokými vlnami, nořil se do bezedné tmy a my jsme nevěděli, neblížíme-li se nevědomky k nějakému skalisku či neznámé pevnině a nerozdrťí-li nás to jako skořáčku.

Kdybychom v oněch hodinách byli schopni souvislé myšlenky, pak bychom si byli patrně připomínali potopu světa, protože v tom neutuchajícím dešti, hromobití a bouřích jsme nikomu nebyli podobnější než Noemu a jeho arše. Zoufalství nám všem vystupovalo z každého rysu tváře a jeden na druhého se

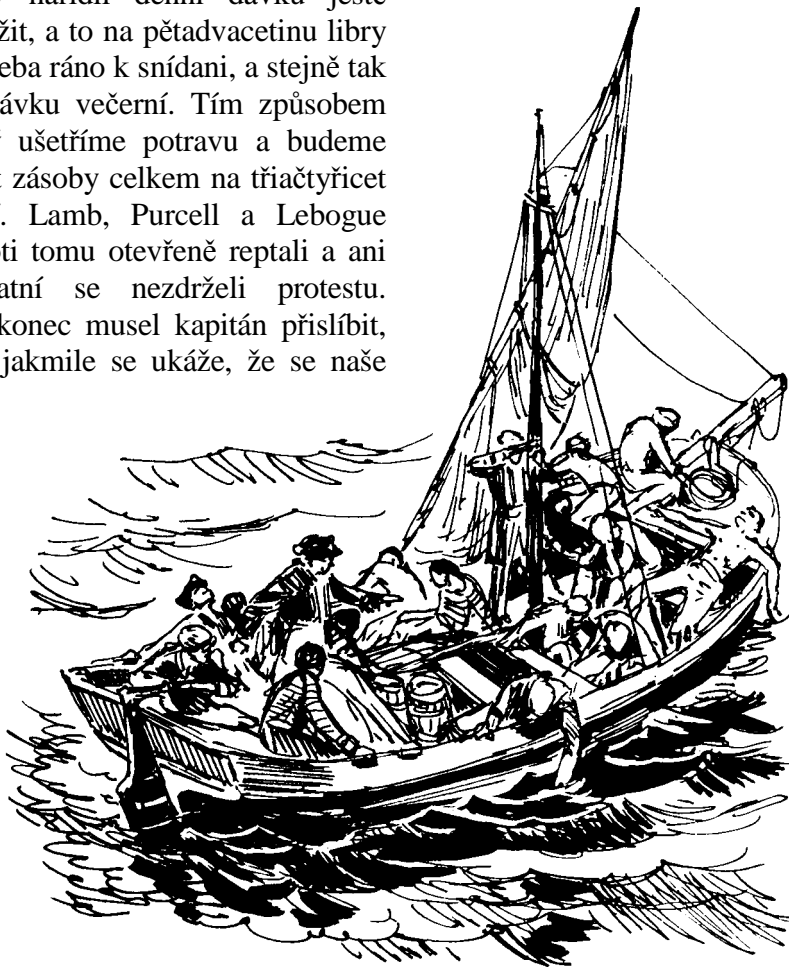
neodvažoval pohledět, aby nespatriil ty propadlé líce, horečnaté, zapadlé oči, opuchlé a rozpukané rty a vyzáblé údy, které nás změnily ve skutečné lidské přízraky.

Dvaadvacátého května bylo naše postavení již kritické. Po celý den vanul opět silný víchř a mořské vlny se přes nás přelávaly téměř bez ustání. Když brzy po východu slunce pan Elphinstone třesoucím se hlasem – spíš bych měl napsat skuhřavými skřeky – oznámil, že cítí, že již pozbývá síly udržet kormidlo, domnívali jsme se všichni, že naše dny jsou sečteny. Pan Purcell zablábolil několik nesrozumitelných vět, v nichž svolával blesky a hromy na ty, kdož nás vystavili této hrozně zkoušce, ale potom začal opakovat se strašlivou vytrvalostí slovo rum, rum, rum, rum. A k němu se přidali další – oba kadeti, druhý dělmistr William Cole a plachtař Lebogue začali křikem vymáhat na kapitánovi rum, jehož zásoba se ostatně již vůčihledně ztenčovala. A na obrátku pan Purcell podlehl jakési seabemřskačské náladě, neboť hrůza posledních dní ho zdeptala natolik, že poklekal co chvíli na dno a bil se obrazně i doslovně v prsa a tvrdil, že toto všechno je trest za jeho nelidské zacházení s lodníky, a zapřísahal se, že v budoucnu si již nikdy nebude tak počínat, jen dostane-li se z moci rozpoutaných živelů živ a zdrav. Bylo věřu obtížné odepřít v těchto hodinách mužům posilu douškem rumu, a tak ačkoliv jsme až dosud podivuhodně přesně dodržovali příděly, vydal kapitán toho dne všem, po celých třech lžičkách, jež měly pomoci zdolat onu zvláštní směs hrůzy, úzkosti a lhostejnosti, jež se nás zmocnily.

Dva dny nato, tedy navečer čtyřiaadvacátého května, jsme zpozorovali, že mračna na obloze se trhají a vítr že pozbývá na prudkosti. A té noci jsme si poprvé po dlouhé době odpočinuli alespoň natolik, že nás přestal bičovat děšť.

Pětadvacátého května jsme uvítali opět po dlouhé době slunce. Červený kotouč se prodral mezi olověnou clonou mraků a blahodárné teplé papřsky nás pohladily po ošlehaných tvářích. Víchř ustal a člun klouzal po uklidněné hladině téměř pokojně. Trvalo však celé dva dny, než jsme se alespoň trochu vzpamatovali a soustředili své myšlenky. První, oč se pan Bligh staral, bylo

prohlédnout znovu zásoby, zjistit, kolik nám zbývá pro zbytek cesty, a určit dávky pro nejbližší dobu. Kapitán k nám měl kratší proslav. Řekl, že zásoby postačí při dosavadním způsobu dělení asi na devětadvacet dní a že podle jeho mínění bychom měli během této doby dosáhnout ostrova Timoru; že na druhé straně ovšem je nutno počítat s různými nepředvídatelnými okolnostmi, s nepříznivými větry, nebo s jiným zdržením, i když on sám prý doufá, že máme nejhorší za sebou a že se již nesetkáme s tak bouřlivým počasím jako v posledních čtrnácti dnech. Rozum ho však nabádá k tomu, aby nařídil denní dávku ještě snížit, a to na pětadvacetinu libry chleba ráno k snídani, a stejně tak i dávku večerní. Tím způsobem prý ušetříme potravu a budeme mít zásoby celkem na třiačtyřicet dní. Lamb, Purcell a Lebogue proti tomu otevřeně reptali a ani ostatní se nezdrželi protestu. Nakonec musel kapitán přislíbit, že jakmile se ukáže, že se naše

postavení zlepšilo, budou dávky opět zvýšeny na původní stav. Pak teprve se vzrušení mezi muži uklidnilo.

Po pravdě řečeno, tuto újmu v příštích dnech osazenstvo člunu bezprostředně nepocítilo, protože se nám podařilo zlepšit svá zásobování jiným způsobem. Když nás toho dne odpoledne přelétal houf vlaštovek, pokusil se Robert Lamb nazdařbůh polapit rukou jednu z nich, a k našemu i jeho velkému překvapení se to také podařilo. Pták byl veliký asi jako menší holub a kapitán jej rozdělil k večeři podle známého námořnického zvyku. Používali jsme tohoto způsobu později často a pro ty, kdo snad jej neznají, podávám vysvětlení: jeden z mužů se otočí zády ke všem ostatním, zatímco druhý ukazuje postupně na jednotlivé části těla zvířete nebo ptáka nebo ryby, jež se mají rozdělít, a hlasitě se ptá: „Kdo dostane tento díl?“ Muž otočený zády odpovídá jménem, a tak mají všichni muži stejnou naději dostat i ten nejlepší i ten nejhorší díl kořisti.

Ani následující dny nás štěstí neopustilo, neboť se nám podařilo dvakrát za sebou chytit pelikána velikosti pěkné kachny. Úlovek nám způsobil radost. Tělo s vnitřnostmi i se zobanem nám dalo slušných sedmnáct dílů, a nadto ještě tři nejvysláblejší, Elphinstona, Halla a Coleho posílila ptačí krev. Avšak ještě větší radost jsme měli prostě ze skutečnosti, že se pelikán objevil v naší blízkosti. Neboť to, jak známo, je neklamným důkazem, že nablízku je pevná země. Všichni si toto nečekané zpestření našeho hladového stolu libovali a většinou maso namáčeli do teplé mořské vody, jako do omáčky, aby mu dodali lepší chuti. Ti nejvíc zesláblí dostali navíc několik létajících ryb a drobných sepií, jež jsme našli v pelikánově žaludku. Kapitán Bligh si počínal jako dokonalý labužník. Rozdrobil si svůj díl chleba do kokosové skořápky, kde jej smíchal s dávkou pitné vody, a zajídal touto podivuhodnou kaší ptačí hlavu, která na něho při rozdělování připadla. Zřejmě se snažil, aby mu pochoutka – neboť to pro nás skutečně byla pochoutka přímo výtečná – vydržela co nejdéle: bral si tak nepatrná sousta a žvýkal je a převaloval v ústech tak důkladně, že mu oběd trval skoro déle, než kdyby ho byl pozval sám admirál k slavnostní večeři o sedmi chodech.

Také z kupovitých mraků, které se objevily nad obzorem po našem levoboku, jsme usuzovali, že se přibližujeme k pevné zemi. Doufali jsme, že budeme moci najít vhodné místo, kde bychom přistáli, opatřili si trochu zásob a načerpali nových sil. Potřebovali jsme si odpočinout tím spíš, že po dnech vichřic a dešťů přišly náraz dny, kdy slunce doslova nesnesitelně páchalo svými žhavými paprsky. A jako jsme předtím trpěli deštěm a zimou, teď jsme umdlávali pod spalujícím žářem. Zmocňovala se nás únava, slabost a malátnost a počali jsme zoufale pociťovat nedostatek pitné vody. Tušená blízkost pevniny však dodávala všem mužům neuvěřitelnou sílu, a tak, když ráno osmadvacátého května pan Elphinstone zvěstoval se vzrušeným pokřikem, že slyší u kormidla hluk příboje, pozdravilo jeho zprávu přes všechnu únavu volání celé posádky našeho člunu. Bylo také proč se radovat: přiblížili jsme se, jak oznámil kapitán, ke skalní přehradě táhnoucí se podél východního pobřeží Nového Hollandu a měli jsme naději, že dosáhneme pásma mírných a klidných vod – podaří-li se nám proplout mezi skalisky. To znělo po všech našich utrpeních jako rajská pohádka. Když jsme pak objevili po nepříliš dlouhém hledání průplav asi čtvrt míle široký a když nás uchvátil silný západní proud, děkovali všichni muži na kolenou za záchranu a viděli se již někde doma v Anglii u vytopeného krbu.

Pobřeží Nového Hollandu se počínalo rýsovat čím dále tím jasněji a kvečeru jsme našli na písčité pláni vhodné místo, a tam jsme zakotvili. Ihned jsme vyslali hlídku, aby se poohlédla po pobřeží a zjistila, můžeme-li vystoupit na pevninu, která byla hornatá a hojně porostlá vysokými kmeny arekové palmy. Oddíl vedl dělmistr Purcell a také já jsem se účastnil první výpravy na pevnou zemi po tak dlouhé době. Brzy jsme se vrátili a přinesli jsme potěšující zprávy, neboť jsme objevili nejen říčku s čistou, lahodnou vodou, ale na okolních skaliskách také neobyčejně velké množství ústřic, přichycených zde na skalní útesy, které se při každém přílivu ponořovaly pod hladinu oceánu. Ústřice byly velice pevně přirostlé a mohli jsme je odtrhnout jen s velkou námahou. Peter Lenkletter, který se rovněž účastnil tohoto prvního

výsadku na neznámé pevnině, vzal s sebou z lodi malou čočku, zápalnou houbu a kousek síry, a poněvadž Trinkler měl měděný hrnec, rozdělali jsme oheň. Z ústřic a natrhaných chlebovníkových plodů jsme si připravili chutné dušené jídlo, které nám pak bylo potravou po celou další dobu zdejšího pobytu. Ačkoliv jsme přinesli dobré zprávy a ačkoliv jsme nikde nespatriili žádného člověka, nedovolil kapitán, z oprávněné obavy před možným přepadením, rozbít na pevnině tábor. Vysílali jsme tedy na souši vždy po skupinách několik mužů, kteří pak na loď přinášeli zásoby zejména pitnou vodu. Obával jsem se, aby se vyhladovělí muži nedali strhnout a nezačali hltat bez uvážení kdejaký plod na stromech a keřích, zalesňujících hojně nejbližší okolí zálivu. Ani já jsem leckteré z nich neznal a nevěděl, zda jsou vůbec jedlé. A ačkoliv jsem všechny důrazně varoval, ukázalo se, že někteří si přece jen nedovedli odepřít a přejedli se všelijakých bobulí a plodů, až se u nich – jako kupříkladu u Simpsona – objevily vážné potíže. Naštěstí nebyly způsobeny tím, že by neznámé plody byly jedovaté, nýbrž prostě a pouze tím, že dlouhým hladověním zesláblé žaludky odmítaly přijmout naráz tak nesmyslně velké množství potravy.

Jelikož pan Bligh si nebyl jist, zda kapitán Cook přistál na svých cestách u tohoto pobřeží, nazval toto místo v dík za vlídné přivítání, jehož se nám tu dostalo, *ostrov Vzkříšení* a nařídil, abychom zde vztyčili britskou vlajku. Skutečně zdejší pobyt byl naším vzkříšením a dovršil dobrou pohodu posledních dní. My všichni jako bychom se změnili švihnutím kouzelného proutku. Po dlouhé době se na našich tvářích objevily zase úsměvy, slyšel jsem muže dokonce i žertovat, tedy něco, s čím jsem se nesetkal za celou dobu plavby až k těmto místům novoholandské pevniny. A nálada se zlepšovala i v dalších dnech. Když jsme pozdě odpoledne třicátého května opouštěli kotviště s úlovkem ústřic a asi s šedesáti galony vody v našich nádobách, měli jsme zásobu jídla na osmatřicet dní.

Kapitán zvolil cestu severním směrem, s pevnou zemí po našem levoboku a s četnými ostrůvky, skalisky a vyčnělinami po pravoboku, takže jsme měli souš stále v dohledu. Každý den jsme volili některé z míst, jež nám připadalo příznivé, ke kratšímu či

delšímu zakotvení, abychom si na pevnině opatřili jídlo a pití na tento den a nemuseli sahat na zásoby, určené pro další plavbu.

Došlo však i k rozmíškám a sporům. Tak nazítří po tom, co jsme opustili naše první kotviště, jsme přistáli u jednoho z ostrůvků po našem pravoboku. Bylo nedlouho před polednem, a ostrov, zalitý jasným sluncem, lákal svou bohatou svěží květenou. Kapitán Bligh dal ihned tomuto kousku vlídné pevniny jméno *Neděle* a rozhodl, aby se na souš vypravily dvě skupiny, které by ostrůvek prozkoumaly, jedna ve směru jižním, druhá ve směru severním. Velitelem první skupiny byl určen pan Fryer, druhou měl vést Peter Lenkletter. Snad právě naše zlepšené postavení způsobilo, že se v mužích probudila určitá lehkomyšlnost a nechut' k oné naprosté poslušnosti, již kapitán tvrdě požadoval už na *Bounty*. Dosud poslouchali všichni pana Bligha, vědomi si toho, že jen při přesném plnění rozkazů můžeme doufat v záchranu; jistě také všichni do jednoho považovali vzpouru na moři za zločin, který nenáviděli tím víc, že nás uvrhl do nebezpečnosti života, nemluví-li o tom, že spáchaný čin se přičil všem námořním zákonům. Ale musím přiznat: někteří z nás nesli těžce, že kapitán dává všem ostatním až příliš najevo, že pánem našeho plavidla je on samojediný a že rozhoduje o kterémkoliv z nás, že se všechno musí dít podle jeho vůle a že nebýt jeho, byli by všichni ostatní ztraceni. Jako by námaha, úsilí, pot a slzy ostatních neznamenal zhořelá nic, jako by nepřispěl k dílu společné záchraně podle svých sil každý z posádky.

Myslím, že toto všechno přispělo k střetnutí mezi Lenkletterem a kapitánem. Když totiž ubytovatel dostal příkaz odvést muže na pevninu a prozkoumat ji do hloubky dvou až tří mil, Lenkletter prostě odmítl. Zabořil ruce do boku a se zlobným výrazem v tváři obvinil pana Bligha, že posílá na pevninu vždy ostatní, ale sám se drží v bezpečí ve člunu. Krom toho mu řekl, že úkoly a služby se nestřídají pravidelně, že někteří dělají víc než druzí, podle toho, jak je kdo kapitánovi příjemný, což on, Lenkletter, nehodlá prý nadále snášet. Nepůjde shánět jídlo pro jiné, opatří si je sám, neboť je prý právě tak člověk jako pan Bligh. Chce-li někdo zahnat hlad, nechť vystoupí na pevninu a postará se laskavě o svůj žaludek sám.

Kapitán Bligh odpověděl Lenkletterovi nevybíravými slovy, a poněvadž ani ubytovatel mu nezůstal dlužen odpověď, došlo k prudké hádce, ke vzájemnému obviňování a vyhrůžkám. Skončilo to tím, že pan Bligh vytasil svůj kord a vrhl se na Lenklettera s pokřikem, že donutí každého muže na této lodi, aby konal svou povinnost. Lenkletter se dal také do křiku, že ho chce kapitán zavraždit. Několik mužů se mu ihned postavilo po bok a byli připraveni ho bránit. Jenom díky kormidelníku Elphinstoneovi, volajícímu, aby se proboha vzpamatovali, že přece ještě nejsme zachráněni, že se nakonec pobijeme mezi sebou, dřív než dostihneme Timoru, se opět hněvem rozpalené hlavy zchladily. Lenkletter ale prosadil svou alespoň v tom, že výzkumnou skupinu na souš nevedl, i když vystoupil s muži na suchou zemi. Jak se později přiznal, oddělil se hned na pobřeží od skupiny a lovil úspěšně na vlastní pěst, ač měl – jako každý – úlovky odevzdat. Tak tajně snědl asi šest nebo sedm mořských vlaštovek, které se mu podařilo polapit v roštinách a houští. Ostatní výprava velikou kořist nepřinesla. Nějaké drobné boby, ústřice, škleble a mořské vlaštovky, chycené už za tmy, to bylo všechno, co jsme uložili ke svým zásobám.

Několik z nás v té době počalo silně pociťovat následky nedostatečné stravy, velkého vypětí a námahy. Kuchařův pomocník Lamb a George Simpson si stěžovali na neustálou bolest v hlavě, provázenou nesnesitelným pícháním v celé lebce, a já sám na sobě jsem zpozoroval nesmírnou malátnost všech údů a bolest v očích. Všichni do jednoho pak trpěli prudkými střevními bolestmi a častým dávením. Pan Huggan nám ovšem nemohl pomoci nijak jinak než povzbuzováním k srdatému snášení našich bolestí.

Druhého června jsme pokračovali v plavbě. O den později jsme minuli četná úskalí a nebezpečné průlivy a obepluli Cape York, nejseverovýchodnější bod Nového Hollandu. Naše zásoby byly nepatrné a stále stačily jenom k tomu, abychom si za příznivých okolností taktak uchovali holý život. Každého z nás sužovaly nějaké zdravotní potíže, ale několikadenní odpočinek nás vzpružil natolik, že jsme již pevně věřili v šťastný konec plavby. Kapitán Bligh prohlásil, že během osmi až deseti dní bychom měli

dosáhnout pevniny, a to nám dodávalo pevné mysli a odvahy, ačkoliv ještě pátého a šestého června nás překvapila nenadálá bouře. Bylo štěstí, že se nám podařilo ulovit opět pelikána. Maso jsme rozdělili a krev jako obvykle byla podána nemocným spolu s několika lžičkami vína, jehož zásoby se již chýlily ke konci. Po chladné, vlhké a vysilující noci jsme měli osmého června další šťastný den, neboť Lambovi se podařilo ulovit malého delfína, a to znamenalo dvě unce masa pro každého muže a zlepšení nálady – tak jako vždy, když nějaký úlovek pozvedl náš hubený příděl.

Ale přesto, čím víc jsme se blížili k ostrovu Timoru, tím strašnější bylo naše vzezření. Vyhublí, zarostlí, s vousy i vlasy splenými solemi z mořské vody, s horečnatýma vpadlýma očima a s vysedlýma lícními kostmi jsme byli podobni spíš pohybujícím se kostrám než lidským bytostem. Na kůži nám všem vyskakovala červená vyrážka a dásně jsme měli tak oteklé, že i kousat a přijímat vytouženou potravu nám připravovalo nesnesitelné bolesti

a vyžadovalo od nás největší přemáhání. A z našich oděvů zbyly pouze cáry, jen zázrakem držíci ještě pohromadě.

Jenom díky skálopevné důvěře ve šťastný konec všeho jsme mohli jedenáctého června, kdy pan Bligh a pan Fryer oznámili přeplutí poledníků východní části Timoru, ještě nalézt dosti sil k tomu, abychom tuto dobrou zprávu pozdravili třemi čtyřmi zoufale zachrčenými výkřiky. Ty měly být výrazem naší radosti. Opakovaly se potom – smíšeny se slzami – ve tři hodiny ráno následujícího dne kdy se objevilo pobřeží Timoru ve vzdálenosti o něco málo víc než pouhé dvě míle. Vrhli jsme se k sobě, objímali jsme se a plakali, ale vzápětí nás tyto projevy, kterým nebylo možno se ubránit, uvrhly v nesmírnou únavu.

Po dvou dnech jsme pak zakotvili v zálivu Coupang. Podle údajů našeho plavboměru jsme urazili – od chvíle, kdy jsme opustili ostrov Tofou – za jedenačtyřicet dní ne méně než tři tisíce šest set osmnáct námořních mil.

Tak v onu neděli čtrnáctého června, kdy přistál u pobřeží otevřený člun se sedmnácti muži, kteří se podobali hrůzostrašným, vyzáblým přízrakům, skončila naše strastiplná cesta, jakou zajisté neprožil hned tak nějaký námořník. Když jsme vzrušeným a zvědavostí překypujícím občanům Coupangu vypravovali naše osudy, stěží nám chtěli věřit a jen naše zbědované zevnějšky a denní zápisy v lodní knize kapitána Blighe je přesvědčily o tom, že z našeho vyprávění není ani jediné slovo vymyšleno. Jejich soucit byl potom nekonečný: ošetřovali nás, hostili, a vůbec nám prokazovali všemožnou péči. Dnes, kdy vstupuji tři měsíce po našem přistání v Coupangu na loď Holandské východoindické společnosti, abych se spolu s ostatními doplavil do Anglie (pan Bligh odjel dvacátého srpna rychlou holandskou obchodní lodí), zdá se mi všechno, co jsme prožili, jako nesmírně vzdálený sen, jako zlý přelud, v kterém visel náš osud bezpočtukrát na nejtenčím vlásku.

Jak málo chybělo, aby se nikdo z nás nevrátil! Kdyby byli domorodci na ostrově Tofoa zaútočili s větší rozhodností, nebo kdyby se nebyli dali odlákat pestrostí našich kabátů, nebyli bychom dnes mezi živými; kdyby nás byli náhodou odkryli

nepřátelsky smýšlející ostrované na některé ze zastávek naší cesty, žádný z nás by nebyl stanul živ na půdě tohoto ostrova; kdyby vichřice a bouře, jež nás stihly koncem dubna, trvaly jen o den o dva, ale možná jen o několik hodin déle, spláchno by nás moře a stali bychom se všichni potravou žraloků. Museli jsme překonat společnou vůli všechny tisíce nástrahy přírody a povzbuzovat jeden druhého ve chvílích, kdy poklesala mysl a začalo se nás zmocňovat tupé zoufalství a nečinná lhostejnost. Drobnými zábavami – počítáním času nebo sledováním plavboměru – jsme se neustále museli rozptylovat, neboť nejstrašnějším nepřítelem byly myšlenky na osamocenost této kocábky uprostřed nekonečných vod oceánu. Pan Bligh mohl zajisté prohlásit před svým odjezdem z Coupangu, že jsme byli zachráněni díky jeho námořnickým znalostem a pevné rozhodnosti. Ale podle mého, podle zkušeností právě této plavby, si myslím, že ani sebevětší rozhodnost a ještě třikrát větší námořnické znalosti by nebyly postačily, kdyby stál kapitán osamocen, bez pomoci ostatních.

Střetnutí s Lenkletterem ve mně vzbudilo myšlenku, že vlastně nebylo daleko od nové vzpoury proti kapitánovi, že takové byly pravděpodobně i zárodky oněch neblahých událostí na lodi *Bounty*, jichž jsme byli obětí. Jistěže napětí a únava působily při tomto výbuchu, kdy mezi sedmnácti na sebe odkázanými ztroskotanci hrozilo dojít ke zkázonosnému zápasu. Je však jisté, že prchlivá povaha kapitána Blighe, jehož námořnické znalosti, jak opakují, musí být vzdána nejplnější čest, se rovněž podílela na této politováníhodné události.

Ve dnech, které jsem strávil v odpočinku a tak těžko získaném klidu v Coupangu, jsem nejednou přemýšlel o neodpuštělném činu, který spáchala posádka fregaty *Bounty*. Považoval jsem jej opravdu za neodpuštělný, a právě proto jsem dobrovolně opustil palubu *Bounty*; poslední dny mě poučily o tom, že byl také pochopitelný. Vinu i trest, který přijde – neboť když pan Bligh odjížděl, netajil se tím, že podnikne v Anglii všechno, aby zločinní uchvatitelé *Bounty* byli polapeni a co nejpřísněji potrestáni – tuto vinu a trest nechci měřit ani určovat. Nejsem soudcem, jsem jenom

účastníkem s náklonností k jedněm a s nechutí k druhým, a tu bych – jak jsem pravil už na začátku – zajisté nesoudil správně. Tato zpráva nechtěla nic víc než podat nezaujaté svědectví o průběhu oné podivuhodné plavby tří tisíc šesti set mil, kdy bez spánku, bez jídla, bojující každou hodinou o holý život, jsme urazili za téměř nesnesitelných podmínek průměrně sto mil denně. Je napsána podle nejlepšího vědomí a svědomí, a snad tomu, kdo bude povolán soudit události na *Bounty*, poslouží jako jedno ze svědectví, aby mohl soudit chyby, úsilí i vášně lidí, zúčastněných v této tragédii, opravdu spravedlivě. A není-li má zpráva úplná – a které svědectví by mohlo být dokonale úplné? – snad budu mít i později možnost doplnit je o další údaje a líčení, na které si má hlava, nyní ještě oslabená přestálými útrapami, v budoucnu možná vzpomene.

K čemuž mi dopomáhej Bůh!

(Toto zbožné přání pana Davida Nelsona zůstalo nevyslyšeno. Nedočkal se návratu do Anglie, právě tak jako čtyři další muži z posádky vysazených. Zemřel náhle v Batávii, když zde kotvila loď Holandské východoindické společnosti, na které se hodlal přepravit do Anglie. A tak svědectví o cestě na Timor, dopravené do Londýna Johnem Halletem, zůstalo nedoplněno. Při této příležitosti je třeba říci, že v Batávii zemřel také Thomas Hall, pravděpodobně vysílením. Pan Elphinstone zesnul na srdeční záchvat při jízdě na širém moři východně od Azorských ostrovů poblíž ostrova Tescere a Peter Lenkletter a Robert Lamb zůstali v Coupangu, kde se jejich stopa ztrácí.

Takže z osmnácti námořníků, kteří byli vysazeni z *Bounty*, vrátilo se domů jen dvanáct mužů.)

Část třetí

FREGATA PANDORA

(Vyprávění kadeta Heywooda pokračuje)

I

ZPĚT NA TAHITI

Dny, které následovaly po osudném sedmadvacátém dubnu, zastihly nás, kdo jsme se přímo nezúčastnili vzpoury, sklíčené a naplněné nejistotami. Nepochybovali jsme vůbec o tom, že kapitán Bligh dovede šťastně barkasu k nepříliš vzdálené pevnině, a poněvadž jsme předpokládali, že i na ostrově Tofoa budou vysazení členové posádky *Bounty* přivítáni tak přátelsky, jako nás uvítalo *Tahiti Iti*, nedělali jsme si o jejich životy přílišné starosti. Ale začaly na nás neodbytně dotírat jiné otázky: ptali jsme se v duchu sami sebe – neboť jeden s druhým jsme si o tom zatím neodvažovali pohovořit – co na ně čeká dál; zůstanou-li na ostrově, či dostanou-li se jednou nějak do Anglie; zda budou čekat, až náhodou kolem pojede loď, anebo zda se pokusí přeplavit na některý ze sousedních ostrůvků? A při těch úvahách jsme si najednou uvědomovali, že naše budoucnost je vlastně stejně nejistá jako těch, kdo odjeli s Blighem. Byli jsme šťastnější snad jen o to, že v této chvíli jsme měli pod nohama pevnou palubu a vyhlídku na dobrou a vydatnou stravu. Jinak nikdo z nás nemohl říci, co s námi bude příští měsíc.

Zkušenosti prvních hodin naše úvahy potvrdily. Když pan Bligh zmizel s člunem za obzorem oceánu, nechovali se k nám lodníci přes všechna ujištění pana Christiana právě nejlídněji. Slyšeli jsme lecjakou narážku na to, že i pro nás bylo dost místa v barkase, že i my patříme k té chásce, která jen odírá lodníkům kůži z těla; a nepadla-li nějaká taková nevlídná poznámka přímo, setkávali jsme se u některých mužů s podmračenými pohledy, hovořícími víc než výmluvně.

Skinner a Martin nás po vysazení kapitána nahnali všechny společně do hlavní kajuty, kde jsme byli nuceni setrvat asi dvě nebo tři hodiny, než se objevil James Morrison. Ten nám v krátkosti oznámil, že jsme od této chvíle volni, že se můžeme

pohybovat po palubě podle své vůle, ale že musíme vykonávat přidělenou službu. O všem dalším bude prý rozhodnuto později. Vrátili jsme se do svých kajut a shledali vše v naprostém pořádku. Ale dlouho jsme se tam neohřáli; neboť už za hodinu se ozval lodní zvonec, svolávající všechny muže na palubu.

Pod křížovým stěžněm, v místech, kde jsem před několika hodinami uviděl v poutech kapitána Blighe, stál teď pan Christian a zřejmě se chystal promluvit k lodníkům. Dohadoval se o čemsi s panem Morrisonem, a dalo-li se soudit podle jejich tváří, napětí posledních hodin již poněkud pominulo. Zdálo se mi, že je to opět starý pan Christian a starý pan Morrison, a dokonce když mě uviděli přicházet, si mne oba povšimli a s úsměvem mi zakývali.

Bounty měla všechny plachty skasané, a protože bylo bezvětří, pohupovaly jí jen mírné vlny a zdálo se, jako by stála na kotvách. Muži, kteří se shromáždili, měli ještě při sobě zbraně: ručnice, ukořistěné důstojnické kordy a za pasy všelijaké křiváky a pistole. Vypadali v té chvíli jako muži připravení ke všemu, jako chlapi, kteří vědí, co chtějí, a jsou odhodláni své plány uskutečnit.

V první řadě jsem viděl hromotluka Churchilla, šlachovitého dlouhána Burkitta, Millse se zraněnou rukou, Millwarda, M'Koye a Edwarda Younga, kterému zkažený chrup s mezerami po vyražených zubech dodával zvláště bojovného vzhledu. Modrá vodní plocha se ztrácela do nedohledna a čeřila se bílými pěnamí vln. Jejich tiché šplouchání, jak se tříštily o boky fregaty, se mísilo se vzdáleným hukotem celého moře. Bylo cítit slaný vzduch a slunce projasňovalo azurovou hladinu oceánu. Tu a tam se nad ni vymrskla ryba, jejíž ploutev zanechávala ve vodě pěnicí se rýhu. Byl tu najednou kolem dokola takový zázračný klid a tichá pohoda, že mi připadalo prostě neuvěřitelné, že před několika hodinami zde došlo k nejhorší události, jež se může na lodi přihodit. Snad i tohle všechno zapůsobilo na lodníky tak, že se z jejich tváří ztratilo napětí a onen drsný výraz pomstychtivosti vystřídal výraz prostého uspokojení a jakéhosi sebevědomí.

Myslím však, že v té chvíli si stále ještě neuvědomovali plně dosah svého činu; byli jen opiti do poslední čivy radostí z toho, že se zbavili nenáviděného tyрана.

Pan Morrison zazvonil na zvonec a Fletcher Christian, bez kabátu, jen v bílé košili, vyskočil na kotouč stočených lan:

„Muži fregaty *Bounty*!“ Jeho hlas zazněl tak plně jako zvonec, kterým si před vteřinou zjednával Morrison pozornost. „Myslím, že je vlastností mužů nazývat věci pravými jmény a dívat se vždycky tváří v tvář skutečnosti, ať je jakákoliv. Budu mluvit jen krátce, ale jasně. Víte všichni dobře, co se dnes stalo. Kapitán Bligh, tyran, který Burkittovi, Churchillovi, Millsovi, krátce vám všem, učinil z této lodi plovoucí peklo, není již pánem a velitelem na *Bounty*. To je v pořádku, tak jste rozhodli. Teď však se musíme odvážit i něčeho, k čemu je třeba stejné odvahy, jako bylo třeba k tomu, aby byl kapitán zajat a odstraněn. Musíme nalézt odvahu říci si otevřeně: *Jsmo vzbuřenci*. Ano, zmocnili jsme se této lodi, jsme vzbuřenci, a každý nás za ně bude považovat. Domníváte se pravděpodobně, že nebude žalobce, který by oznámil námořním úřadům v Londýně, co se dnes stalo na této palubě. Možná... Ale bude lépe, budeme-li počítat s tím, že se přece jen někdo z mužů, kteří byli vysazeni do člunu, do Anglie dostane. Nebo že tam nějakým způsobem pošle zprávu. Od té chvíle nás všechny může čekat jen jedno, padneme-li do rukou kterékoliv britské válečné lodi: smrt. Zločin vzpoury se jinak netrestá, bez ohledu na to, byl-li vyvolán nelidskou tyraníí kapitána anebo skutečnou zločinnou choutkou.“

Pan Christian se odmlčel a rozhlédl se po lodnících, kteří tu stáli, opírajíce se o ručnice, nebo posedávali na trámech a bednách s rukama založenýma na prsou. Bylo hrobové ticho, přerušované jen šuměním mořských vln. Pan Christian pozvedl pravici a ukázal vztyčeným ukazovákem před sebe:

„Teď se musíte ptát: Co dál?“

„Zpátky na Tahiti! A zůstat tam!“ vykřikl čísi hlas a vzápětí se přidalo několik souhlasných výkřiků.

„Ano – na Tahiti se můžeme vrátit, ale – zůstat tam?“ potřásl hlavou pan Christian. „Tam je právě největší nebezpečí – první

britská loď, která přijede, nás všechny do jednoho pochyťá jako zajíce. Ne! Podle mého Tahiti vůbec není místo pro nás.“

„Tak kam? Nepojedeme přece zpátky pro kapitána?!“

„Ne! Musíme hledat... Musíme hledat ostrov, který bude pro nás stejně vhodný jako Tahiti. Stejně bohatý a stejně pohostinný, ale stranou všech známých cest.“

Christianova slova doprovázelo souhlasné mručení a on zvýšil hlas.

„Ale abychom jej našli, musí naši loď někdo vést! Jste námořníci, nemusím dlouho vykládat nic o tom, že loď se bez kapitána neobejde. *Bounty* musí mít kapitána. Vy ho nyní musíte zvolit! A až ho zvolíte, musíte ho bezpodmínečně poslouchat. Jinak... jinak jsme všichni ztraceni, ještě dřív než nabereme opět vítr do těchhle plachet.“

Několik hlasů zahučelo.

„Správně mluví...“

„Někdo nás musí vést!“

„Zvolme kapitána!“

Vzrušený šum vzrůstal, lodníci se mezi sebou počali polohlasem dohadovat a pokřikovat. Pak se shlukli do skupinek a sestrkali hlavy dohromady.

Za chvíli se jeden hlas ozval silněji.

„Jsem pro Fletchera Christiana!“ zvolal James Morrison. „Ať naši loď vede Fletcher Christian!“

„Jsem také pro pana Christiana!“ přidal se v zápětí Mills. „Kdo ještě?“

„Já! Je dobrý námořník a jednal s námi vždycky slušně!“ vykřikl vytáhlý Burkitt a zamával ručnicí ve vzduchu.

„Ano – jsem pro Christiana – zastával se nás a rozkazy dával bez karabáče!“

Přidávaly se nové hlasy, množily se, volání sílilo. Bylo zřejmé, že všichni souhlasí s Christianovým vedením.

Potom někdo z lodníků vykřikl:

„Panu Christianovi třikrát hurrrá!“

„Hurá! Hurá! Hurá!“ odpověděla bouře hlasů a Fletcheru

Christianovi trvalo hezkou chvílí, než zástup mužů opět uklidnil.

„Děkuji vám, muži,“ řekl pevným hlasem. „Jestliže je to vaše přání, povedu tedy fregatu. Znáte mě a víte, kdo jsem. Nežádám nikdy nic zbytečného a doufám, že ode dneška nebude třeba na této lodi žádných trestů. Musím však znovu opakovat, co jsem už jednou řekl: bez dobrovolné kázně se neobejdeme.“

Začaly se opět ozývat výkřiky souhlasu.

„Spolehněte se na nás, Christiane!“

„Sami potrestáme každého, kdo poruší řád!“

„Zvolili jsme si kapitána, budeme ho také poslouchat!“

„Dobrá,“ spokojeně pokynul hlavou pan Christian, „poslyšte, co navrhuji nejdříve. Obrátíme *Bounty* a poplujeme zpět na Tahiti. Tam doplníme své zásoby a vysadíme na souš ty, kdo nebyli s námi, když jsme se zmocnili lodi, ale kdo nebyli také proti nám. Jsou to tito muži: kadet Stewart a kadet Heywood, zbrojmistr Coleman, tesařští pomocníci MacIntosh a Norman, botanik pan Brown, lodníci Muspratt a Littlejohn. Až doplníme své zásoby, odjede *Bounty* z Matavai Bay a najde ostrov, kde budeme moci všichni volně a svobodně žít.“

„Ještě slovo, pane! Necháme-li Stewarta, Colemana a ty ostatní na Tahiti, mohou nás zradit první lodi, která přijede,“ vykřikl lodník Matthew Thompson.

„Neudělají to, ani kdyby chtěli. Nebudou vědět, kam jedeme,“ odvětil pan Christian. „Ostatně – jak jinak s nimi chcete naložit? Neprohřešili se na nikom z posádky. Musíme se k nim chovat slušně.“

„Dobrá, dobrá...“ bručel Thompson. „Šlo mně jen o to, abychom neudělali nějakou hloupost, která by nás později mohla mrzet.“

„Fletcher Christian má pravdu,“ přidal se pan Morrison. „Nebud' me krutí, když víme nejlíp sami, že krutost snáší člověk ze všeho nejhůře.“

To rozhodlo.

Nikdo již nepronesl slova námitky a my jsme od té chvíle byli jako kdokoliv z ostatní posádky. Vykonávali jsme určenou službu,

pohybovali jsme se po palubě s naprostou volností, navštěvovali jsme se v kajutách, stýkali jsme se mezi sebou i se vzbouřenci, a přitom nám již nikdo nedal najevo, že jsme vlastně trpěnými muži. Žil jsem těch několik týdnů s podivnými pocity, neboť od toho dne, kdy se stal pan Christian novým kapitánem lodi, Morrison jeho prvním důstojníkem, Young a Smith pobočníky prvního důstojníka, Millward a Byrne kuchaři, Churchill strážným důstojníkem a Hillbrant ubytovatelem, zůstalo všechno při starém, a přece se cosi podivuhodně změnilo. Hlídky a služby se nastupovaly jako dřív, lodníci museli stejně šplhat po žebřících nahoru do ráhen a do plachet, v hlídkovém koši se dál střídali muži v dešti i v ostrých spalujících paprscích tropického slunce. I podlaha se drhla jako jindy a vysypávala se pískem a děla se čistila denně jako dřív – a přece bylo mnoho nového: nikde nezaznělo slovo nadávky, nikde nezasvištěl bič a devítiočasá kočka byla zapomenuta.

Ne že by se loď změnila v idylický pastýřský háj, že by nepadlo hrubší slovo, nebo že by si neodlehčil některý z lodníků jadřným zaklením. Vždyť služba na lodi není věru slavnostní večere s arcibiskupem. Těžká služba a moře dovedou leckdy zbavit trpělivosti a rozvahy i tu nejkolidnější povahu. Dnes lodníka ošlehává vítr a déšť, zítra mu připaluje kůži i mozek nemilosrdné slunce – jak si má tedy ulevit než právě drsným zaklením, nebo i srdečnou nadávkou kamarádu? Ale to nebylo tak důležité. Důležitější bylo, že jsem najednou viděl, že všechny karabáče, dūtky, rány důstojnickými hůlkami či pažbami pistolí vlastně neměly žádný význam, že vedly jen k výbuchu vzpoury. Vždyť nyní konali muži své povinnosti stejně spolehlivě a pohotově jako za přívalu Blighových a Fryerových ran a nadávek, a všechno, co mělo být uděláno, dělali stejně dobře a přesně. Jenomže jaksi volně, s radostí. Však také kdykoliv se pan Christian objevil na palubě, přicházel s úsměvem a dovedl vždycky nalézt několik slov, kterými muže povzbudil v práci, anebo kterými dal najevo spokojenost s plněním rozkazu. A bylo-li někdy přece jen třeba pobídnout k rychlejšímu dílu, stačilo, aby takového muže poplácal po rameni a aby řekl svým přímým způsobem: „Nuže, chlapče,

máme před sebou ještě pořádný kousek světa, zůstal jsi zpátky, jak vidím. Nezapomeň, co jsi slíbil. Dej se do toho pořádně, nechceš přece dokázat, že měl pravdu kapitán Bligh, když říkal, že to s námořníky bez karabáče nejde.“ Po takových slovech se každý námořník jen trochu napřímil a beze slova se dal rychle do díla.

Hned druhý den poté, co byl vysazen kapitán na širé moře, jsme se přiblížili k ostrůvku, zšíří asi osm mil, jehož laguny, plné domorodých pirog, nám připomněly Tahiti. Ostrované, kteří fregatu ihned obklopili svými plavidly, hovořili jazykem velice podobným jazyku Tahit'anů, a tak jsme doufali v dobré přijetí. Ale ti urostlí muži byli tak plaší a opatrní, že žádný z nich se neodvážil vystoupit na palubu, ať jsme je sebevíce lákali pestrými cetkami. Na mou otázku odpověděli, že ostrov se jmenuje *Rarotonga*, a z jejich údivných pohledů jsem usoudil, že jsme byli bezpochyby první Evropané, kteří zakotvili u těchto břehů.

Při bližším prozkoumání se ukázalo, že *Rarotonga* se nedá s Tahiti vůbec srovnávat. Pevnina byla jen řídce zalesněna, nejhojněji tu rostl strom, jehož plody byly podobné švestkám, a potom jakýsi druh břechťanu. Pan Brown nám nařídil, abychom břechťanové listy otrhali, protože prý jejich odvar dodává úlevy při onemocnění kurdějemi. Byl to také jediný výtěžek našeho pátrání na souši. Vodu ani chlebovníky jsme nenašli. Možná, že bychom byli našli víc někde dál od pobřeží, ale ostrované byli vůči nám víc než uzavření, a kdykoliv jsme je o něco požádali, odpovídali vyhýbavě, anebo předstírali, že nám nerozumí. A tak jsme po dvou dnech *Rarotongu* opustili, vzdálení od Tahiti asi sedm set mil jihovýchodním směrem.

Toho dne, když jsme se počali vzdalovat od ostrova, jsem měl první noční hlídku. Vál mírný vítr, který sliboval dobrou noc a klidnou plavbu. *Rarotonga* se rozplývala někde při obzoru, obrysy ostrova se začaly mísit s nezřetelnými stíny při horizontu a dole v podpalubí někdo zanotoval námořnickou píseň. Její zádumčivá melodie se nesla od přídě k zádi, a jak se přidávali k té prastaré písni další zpěváci, cítil jsem se tím zpěvem jako omámen. Byla v něm touha a stesk po domově a nářek nad těžkým životem

námořníka. V té chvíli jsem si najednou uvědomil, jaký hrozný život vlastně vedli lidé, které jsem tu poznal. Denně se trást před krutými tělesnými tresty, nevědět dne ani hodiny, kdy tě uvážou pro hloupost za trest v ráhnoví, být zapražen do denní dřiny, kdy odpočinek je vzácný jako ryzí zlato, být přitom živ z několika hladových soust – kterýpak člověk by nakonec nad takovou sudbou nezoufal? A proč by pak neprovedl ze zoufalství cokoliv, jen aby unikl tomuhle životu, který má blíž k životu zvířete než člověka? Zdálo se mi, že to všechno zní z té smutné námořnické písně, plné smutku srdce, jež je tak vzdáleno všemu, co má člověk rád, i rodné zemi, lásce, rodičům. Tak jsem se zaposlouchal do zpěvu, že jsem dvakrát přeslechl, jak mě pan Christian oslovil. Teprve když potřetí vyslovil mé jméno, trhl jsem sebou a uvědomil jsem si, že na mne mluví.

„Zaposlouchal jste se do zpěvu, kadete...“ řekl mi s úsměvem.

„A kapitán Bligh při hlídce takové věci nepromíjel...“

„Promiňte, pane Christiane,“ omlouval jsem se zahanben. „Skutečně jsem... Trochu jsem vzpomínal na Anglii... Doufám, že se tam brzy vrátím... k mamince a k sestře...“

Pan Christian potřásl hlavou a na několik okamžiků se zamyslel.

„Vy můžete doufat,“ přikývl. „My máme cestu domů navždy uzavřenu.“

Neřekl to smutně. Jeho hlas zněl střízlivě a věcně, prostě jen konstatoval, jak věci jsou.

„Nebude to pro nás snadné...“ dodal s lehkým povzdechem. „Cožpak teď! Máme příznivý vítr, čeká nás dobré přijetí u Hitimahany, několikatýdenní bezstarostný život... Ale potom! Začnou vzpomínky, mnohé to bude přece jen táhnout domů, budou si vyčítat, že měli raději vydržet Blighovu krutost. Vzniknou možná hádky, spory a nesnáze. Pak teprve, až si každý uvědomí, že musí zůstat na některém z těch ostrůvků navždycky, pak teprve se uvidí...“

Pan Christian se odmlčel a zadíval se zamyšleně do tmavé noci, z které znělo jen šplouchání vln. Píseň již ustala, bylo ticho, vítr poněkud zesílil a začal sténat nahoře v ráhnoví.

„Pane Christiane...“ řekl jsem. „Nemělo se to stát. Nebylo by bývalo líp obžalovat kapitána v Anglii před námořním soudem? Proč připravovat hned vzbouření?“

Na rtech Fletchera Christiana se objevil podivný, nahořklý úsměv. Založil ruce na prsou a zadíval se někam do nočních temnot.

„Myslíte, že někdo připravoval vzpouru?“ namítl. „Ještě čtvrt hodiny předtím, než jsme zajali Blighe, jsem neměl ani potuchy, že k něčemu takovému dojde... A vy si myslíte, Heywoode, že se vzpoura předem připravovala!“

Byl jsem jeho slovy překvapen.

„Ano, pane, myslel jsem si opravdu...“ vypravil jsem ze sebe v nelíbeném údivu. „Vždyť přece, když... když mě Churchill vzbudil, byla už celá loď ve vašich rukou... A všechno se stalo za vaší hlídky...“

Pan Christian zavrtěl hlavou, objal mě kolem ramen a lehce mě k sobě přitiskl.

„Vzpomínáte, kadete, na onen večer... než se to stalo? Setkali jsme se spolu na zád'ové palubě a já vás žádal o službu...“

„Ano, pane,“ řekl jsem.

„Ten večer jsem se rozhodl, že už nebudu déle snášet Blighovu zvůli. Měl jsem toho opravdu po krk a věděl jsem přesně, co udělám. Už dlouho jsem o tom přemýšlel, a mé falešné obvinění a degradace, to byly poslední kapky. Chtěl jsem vzít člun a opustit právě té noci *Bounty*, až budeme nejbliž ostrovu Tofoa. Chtěl jsem to udělat, jen abych byl pryč, abych unikl tomu věčnému ponižování a pronásledování. Věřte mi, že jsem se cítil jako v pekle. Na nic jiného jsem nemyslel než uniknout stůj co stůj.“

„Sám... zcela sám jste se toho chtěl odvážit...?“ zvolal jsem vzrušeně.

Fletcher Christian potřásl hlavou.

„Řekl jsem o tom Burkittovi a Millsovi. Slíbili, že mi pomohou spustit člun. Byli jsme smluveni, že se sejdem kolem druhé hodiny na zád'ové palubě u upínaček zadního stěžně, a bude-li všude klid, že to provedeme. Poblíž místa, kde jsme se měli sejít, byla bedna s dělovými náboji a u té stával hlídku obvykle Hallet.

Obával jsem se, že by nás mohl vyrušit, ale když jsem šel kolem, viděl jsem, že klidně leží na bedně zachumlán do plachet a hlasitě chrápe. Potom přišli Burkitt a Mills a hlásili mi, že všude je klid a ticho. Plížili jsme se společně ke člunu. Připravil jsem si do něho už předem trochu zásob na cestu, nějaké suchary, několik kousků soleného masa, soudek s pitnou vodou, kompas a náhradní plachtu. Byli jsme už téměř na místě, když mě znenadání Burkitt uchopil za rukáv a zašeptal: »Co bude s námi, pane? Nás tu necháte? Vy jediný jste se dovedl zastat nás, lodníků...« Mills se hned přidal a začal prosit: »Vezměte nás s sebou! Pojedeme s vámi!« Namítal jsem, že to není možné, že přece není nic připraveno, v kutru že je pro tři lidi málo zásob a také výsledek plavby že je nejistý. Nato odpověděl Burkitt: »Dám přednost téhle nejistotě před jistotou, kterou mám u kapitána Blighe.« To jsme už stáli skoro u člunu a já jsem uchopil plachtu přehozenou přes kutr, abych se přesvědčil, jsou-li na místě všechny věci, které jsem tam uložil. A v té chvíli jsem strnul jako solný sloup. V člunu totiž ležel dělmistr Purcell. Patrně místo hlídky se sem šel trochu prospat, a teď ho probudila naše přítomnost, naše vzrušené šeptání. Sesmykl se z kutru na palubu a podíval se na mne nejedovatějším pohledem, s jakým jsem se kdy setkal: »Pane Christiane, nepoznávám ve vás důstojníka Jeho Veličenstva. To, co chystáte, je zběhnutí, a já nemohu jinak než o tom uvědomit kapitána.« Otočil se, ale jak vykročil, vrhl se k němu najednou Burkitt, a dřív než jsem tomu mohl zabránit, stiskl mu svýma rukama hrdlo, až dělmistr zachroptěl. »Ty pse,« vyrazil ze sebe těžce, »ty chceš donášet? To tě dřív hodíme žralokům!« »Co děláte, Burkitte?« zděsil jsem se, ale Burkitt se na mne prudce obořil: »Chcete, pane, aby vám tenhle donašeč opatřil trest smrti pro zběhnutí? A nám jako pomahačům totéž? Já na to náladu nemám...« A potom rychle dodal: »Nu což, stane se neštěstí, pan dělmistr trošku uklouzne po palubě a spadne do moře. A my ho jen trošku zatížíme u noh olovem...« V tomto okamžiku, Heywoode, ano, teprve v tomto okamžiku mi probleskla hlavou ta myšlenka. »Spoutejte ho rychle, Burkitte, a dejte mu roubík do úst, ať nemůže mluvit,« zašeptal jsem spěšně a

v té chvíli začal můj mozek horečně pracovat. »Tohle, Burkitt a Millsi, nic neřeší. Musíme se zmocnit Blighe. To je pro nás jediná cesta!« Burkitt a Mills se na mne dívali chvíli nechápavě, oba jen svírali pevně Purcella. Ale pak se jim najednou rozsvítilo v hlavě. »Jdu s vámi,« řekli oba naráz a v několika vteřinách dělmistra spoutali, ucpali mu ústa kusem plachty a hodili ho pod plachtu. Mills pak běžel dolů a vzbudil Smitha, Skinnera a Ellisona. Já a Burkitt jsme nejdříve zneškodnili Halleta. Pak jsme osvobodili z vězení Churchilla, Quintala, M'Koye a Muspratta, to nedalo práci, střelil je Hillbrant a Thompson a ti oba šli ihned s námi. Zbývala nám potom již jen zbrojnice. Colemanovi jsme museli pohrozit, že ho zastřelíme, poněvadž se nám zdráhal vydat klíč ze strachu před Blighem. Jenže to už jsme byli v přesile a vzali jsme si krátkou cestou všechno, co jsme potřebovali. Potom jsme vnikli – já, Churchill, Burkitt a Mills – ke kapitánovi a zajali jsme ho. A pak ty, o nichž jsme věděli, že s námi nikdy nepůjdou. Všechno se to odehrálo v podivuhodně krátkém čase, Heywoode. Byl jsem tím sám překvapen. Snad ani ne za půl hodiny byla celá loď v našich rukou. Kde bych byl tušil ještě před dvěma hodinami, že kapitán Bligh bude zajatcem na vlastní lodi...“

Pan Christian se odmlčel, založil si ruce na prsou a pozoroval temnou hladinu moře. Neodvažoval jsem se ho rušit v jeho zamyšlení. Ostatně to, co jsem se dozvěděl, mě vzrušilo tak, že mě pojednou z toho všeho rozbolela hlava. Připadalo mi, jako bych místo ní měl úl, v němž to bez ustání divoce bzučí.

Po chvíli pan Christian pokračoval:

„Chtěl jsem kapitána původně odvézt do Anglie a odevzdat ho úřadům... To byl můj původní úmysl. Ale nenávisť lodníků byla příliš velká. Sám jste viděl, Heywoode, že se nedalo nic dělat. Ostatně, pokud jde o kapitána, nemám výčitek.“ Pan Christian mávl rukou. „Ale myslím na vás, Heywoode,“ potřásl hlavou. „Náš osud je jasný, my jsme vzbouřenci, piráti, kteří se zmocnili lodi, a nad těmi může být vynesena jen jeden rozsudek. Ale vy... vy jste nevinní, a přece vás může kdokoliv obviňovat: zůstali jste na

jedné palubě se vzbouřenci...“

Pan Christian povzdechl, poplácal mě rukou po rameni, jako by mi chtěl dodat odvahy, a pak se otočil a nechal mě o samotě.

A mě teď rozbolela hlava dvojnásob. Div že se mi nerozskočila otázkami, které se v ní začaly rojit: Proč začal pan Christian tuhle rozmluvu? Chtěl mě připravit na to, že nás vzbouřenci odvezou s sebou? Máme se vůbec radovat z toho, že jsme zůstali na *Bounty*? Nejsme odsouzeni také my k tomu, že již nikdy nespátíme bílé útesy na březích Anglie?

Ač jsem jindy po hlídce spal, jako když mě do vody hodí – tu noc jsem se na svém lůžku dlouho převaloval. I k ránu, když se vrátil George Stewart ze své hlídky, jsem sebou ještě stále neklidně házel.

„Ty ještě nespíš?“ podivil se můj druh, zívaje na plné kolo a ukládaje se ke spánku.

Potřeboval jsem se někomu svěřit. Potřeboval jsem, aby mi někdo dodal trochu jistoty. Přisedl jsem tedy ke Stewartovi a řekl velmi vážně:

„Stewarte... rád bych si s tebou promluvil... rád bych se tě zeptal... přemýšlel jsi o tom, co s námi bude v budoucnosti?“

Stewart na mne pohlédl, pokrčil rozveseleně rameny a mávl rukou:

„Co s námi bude? Co by bylo? Teď je to pro mne už jasné: vrátím se na Tahiti a tam na mne čeká moje Taurua. Zůstanu u ní a o víc se nestarám. Kadet z *Bounty* George Stewart prostě zmizí a bude ze mne plnokrevný Tahit'an. Ať žije Hitimahana!“ zvolal žertem a shodil se sebe stejnokroj.

„Ty se tedy nechceš vrátit nazpět do Anglie?“ zašeptal jsem. „Chceš zůstat navždy na Tahiti?“

„Nepřemýšlel jsem o tom ještě. Ale proč ne?“ pokrčil znovu rameny Stewart. „Je to tam snad horší než u nás někde v Lancashiru nebo v Essexu?“

„A co když nás... vzbouřenci... na Tahiti nenechají?“ řekl jsem.

Stewart se rozesmál na celé kolo:

„A proč by nenechali? Myslíš, že nás povlečou s sebou? Blázínku...“

„Ale co když přijedou naše válečné lodi do Matavai Bay pátrat po vzbouřencích z *Bounty*?“

Stewart zvedl obočí.

„Ať přijedou! To se nás přece netýká. Cožpak jsme se *my* účastnili vzpoury? Spoutali jsme snad *ty* nebo *já* kapitána Bligha? Vysadili jsme ho *my* do člunu?“ Stewart mávl rukou. „Nač si *tímhle* lámat hlavu. A abych ti řekl, co si myslím: přece nevyšlou do Tichého oceánu celou válečnou flotilu jen kvůli tomu, aby udělali radost kapitánu Blighovi a aby pochytili pár lodníků. Hlouposti! Běž si lehnout a spi. Chce se mi už taky spát. A tyhle myšlenky pusť z hlavy.“

Obrátil se ke stěně, stáhl přes sebe příkrývku a za chvíli jsem z jeho pravidelného oddechování poznal, že už neví o světě...

Křižovali jsme Tichým oceánem plných šest neděl, než jsme znovu spatřili známý vysoký kužel na *Tahiti Nui*, jeho zalesněné srázy a pruh pobřeží, který nám připomněl tolik dní, prožitých v bezstarostném štěstí. Zdalipak si někdo z nás pomyslel, že se tak brzy vrátíme na toto místo, bez osmnácti mužů, jejichž osud zůstane většině z nás patrně navždy neznám? A zdalipak si pomyslel Hitimahana a jeho Tahitáné, kteří se s námi tak dojemně loučili, že za dva měsíce opět uvidí, jak se blíží Veliký Plovoucí Dům k jejich ostrovu? Nevím, jak se Hitimahana tvářil, když vstoupil na palubu *Bounty* a místo kapitána Bligha mu vyšel vstříc Fletcher Christian. Ale ani jeho laskavé přivítání nemohlo zakrýt Hitimahanův údiv, a první otázka, kterou panu Christianovi položil, se týkala kapitána Blighe.

„Kde – *Parai* – zůstat? Proč on – ne na lodi – zde?“

„Jsme jeho posly. Kapitán Bligh nás vyslal, abychom přivezli nové zásoby,“ zněla odpověď pana Christiana, a stejně zněly odpovědi všech lodníků, kterých se ostrované ptali na kapitána, nebo na některého z těch osmnácti. A další slova pana Christiana byla pro starého náčelníka stejně překvapující: „Hitimahana ví,

kde je ostrov *Aitutaki*?”

Starý náčelník mohl jen vrtět hlavou a marně pátrat v paměti, neboť o ostrově toho jména nikdy neslyšel. Přirozeně. Vždyť pan Christian si je vymyslel právě hodinu předtím, než jsme se přiblížili k Matavai Bay, na palubě, když všichni muži posádky byli seznámeni s tím, co bude třeba říkat na Tahiti, aby nevzbudili pozornost a podezření. A pan Christian domorodému náčelníkovi vysvětloval:

„Je odtud vzdálen deset dní cesty za příznivého větru a kapitán Bligh rozhodl zřídít na něm osadu bílých lidí. Ale ostrov není příliš bohatý, a proto *Parai* potřebuje mnoho chlebovníků, zvěře, ptactva a užitečných rostlin. Prosí Hitimahanu, aby nám dal vše, co potřebujeme.“

„Hitimahana rozumět – on poslat *Parai*, co si přát,“ zněla stručná odpověď a potom, tak jako při našem prvním pobytu, po několik dní všichni domorodci pilně odnášeli na loď, oč pan Christian žádal.

Jenomže tohle všechno jsme věděli jenom z doslechu nebo z náhodně zaslechnutých hovorů lodníků nebo z toho, co nám skoupě prozradil některý z našich strážců. Neboť od chvíle, kdy *Bounty* znovu zakotvila v Matavai Bay, mělo nás sedm, kteří jsme se neúčastnili přímo vzpoury, uloženo domácí vězení a nesměli jsme se objevovat na palubě dokonce ani v noci. Pan Christian nám jenom stručně vzkázal, že si tak většina mužstva přeje a že bude lépe i pro nás, když se zatím nebudeme ukazovat. Co bude s námi dál, to prý se včas dozvíme.

Tak jsme vlastně na Tahiti byli a nebyli. Záviděli jsme ostatním jejich volnost a představovali jsme si, jak se procházejí v palmových hájích, jak se koupají nebo si pochutnávají na čerstvě utržených banánech. Já jsem byl pln nedočkavosti setkat se s přítelem Vehiatuou, a Stewart, který celé dny přecházel kajutou jako divoká šelma sem a tam, byl zoufalý, kdykoliv si připomněl, že jen několik stovek stop ho odděluje od jeho milované *Tauruy*. Při každém zarachocení klíče jsme vyskakovali a očekávali, že vejde pan Christian, nebo někdo z našich strážců,

kteří se u nás střídali ve dne v noci, a že nám oznámí: „Jste volni, můžete vyjít na souš!“

Bylo to nekonečných jedenáct dní, které jsme tak strávili v neustálém očekávání něčeho, co nepřicházelo. Jedenáct dní bylo pro nás Tahiti nedostupnou pevninou, kterou jsme jen žádostivě pozorovali malým kulatým kajutním okénkem. „Kdybych alespoň věděl, proč nás tu drží!“ tiskl si Stewart sevřené pěsti ke spánkům a chvílemi křičel na strážce, aby vyřídili Christianovi, že si přejeme, aby nás podle svého příslibu pustil, a pak náhle zase Christiana zahrnoval nadávkami a obviňoval ho, že nás chce unést. Ale jestliže jsme si představovali, že naši vězňitelé užívají klidu a odpočinku, pak jsme se mýlili. Neboť od prvního dne byla celá posádka od rána do večera na nohou. Hitimahana se musel jistě divit té nesmírné příčinlivosti mužstva, které proměnilo celou *Bounty* v jedinou obrovskou zásobárnu. U křížového stěžně vystavěli stáj pro býka a krávu, potomky dvojice, zavezené sem kdysi kapitánem Cookem. Na zadní palubě připravili ohradu pro vepře, kterých přihnali na palubu víc než tři sta kusů. A na sto perliček, slepic a kohoutů bylo umístěno do posady, zaplňující část příďové paluby. A krom toho celé dny snášeli lodníci na palubu kokosové ořechy, banány, ananasy, jámy, tykve, tara, chlebovník, od všeho plody i semena, takže celá paluba se podobala opravdu Noemově arše, když legendární praotec bral na palubu od všech zvířat a rostlin po dvojici, aby je zachránil před potopou.

Konečně jedenáctý den našeho lodního vězení se brzy po setmění otevřely dveře a v nich se objevil pan Fletcher Christian. Svítlna osvětlovala jeho vážný obličej. Vrhli jsme se ihned k němu a jeden přes druhého, Stewart, pan Brown, já, Littlejohn, Coleman, jsme ho zasypali výčitkami i otázkami. Trvalo to pěknou chvíli, než nás uklidnil natolik, aby se sám dostal ke slovu. Mluvil krátce.

„Dnes k ránu po osmém úderu opustí *Bounty* Tahiti, aby se sem už nikdy nevrátila,“ oznámil nám. „Máme dostatek zásob pro dlouhou plavbu a jsem si jist, že najdeme ostrov, kde nás bude čekat klidný domov. Zapomeneme tam na všechno, co bylo, a

založíme novou osadu pro sebe – i pro jedenadvacet Tahit'anů a Tahit'ánek, kteří se k nám připojili. Vám ponecháme na vůli, abyste rozhodli sami o své budoucnosti. Kdo chce, může s námi pokračovat v další cestě. Kdo nechce, nastoupí dnes v noci do člunu, který ho bude čekat na pravoboku půl hodiny před osmým úderem a dopraví ho na pobřeží Tahiti. Až ráno domorodci přijedou na pirogách do zálivu, bude již *Bounty* pryč.“

Když domluvil, podal pan Christian každému ruku a spěšně odešel. Civěli jsme na sebe beze slova. Tak dlouho jsme se těšili na to, že budeme opět na Tahiti, mezi přáteli, a teď když konečně přišel okamžik, kdy jsme měli a mohli zůstat, najednou se nás zmocnily rozpaky.

Ale naše váhání trvalo jen velmi krátce. Stewart se vzpamatoval první. Luskal prsty, dupl si na podlahu a vykřikl:

„Jaképak dlouhé rozmýšlení! Já vím, ke komu půjdu – a bude mi také dobře. Zítř ráno už na *Bounty* ani nevzpomenu. Sbohem, námořnické řemeslo, nepřirostlo jsi mi k srdci! Konec konců, pevná země a klidný život jsou nadě všechno dobrodružství.“

Stewartovo veselí nás všechny rázem nakazilo. Nechali jsme úvahy úvahami a pádili jsme raději ke svým kajutám, abychom si co nejrychleji připravili své věci.

Měl jsem vak složen v několika okamžicích. Slavnostní uniforma, prádlo, zbytky skleněných cetek a drobností – to bylo vše, co jsem bral s sebou. Naposled jsem se rozhlédl po kajutě, kde jsem strávil první hodiny, dny a měsíce svého námořnického života. Zrcadlo, skříň, lože, stůl, kde jsem sedával a studoval námořní předpisy a mapy, to všechno zanedlouho bude patřit minulosti. Vzal jsem vak a vyšel jsem na palubu.

Od moře vál mírný vítr, slyšel jsem pleskat okraje stočených plachet. Loď tonula v černé temnotě tropické noci. Na zádi se rýsoval proti nebi stín hlídky, přecházející se zbraní v ruce sem a tam. U člunů, které měly být spuštěny, stál James Morrison. Byl jsem tu první ze všech, zbývalo několik okamžiků k odjezdu. Morrison se usmíval.

„Tak tedy jste se rozhodl zůstat zde, Petře? Nepojedete s námi?“

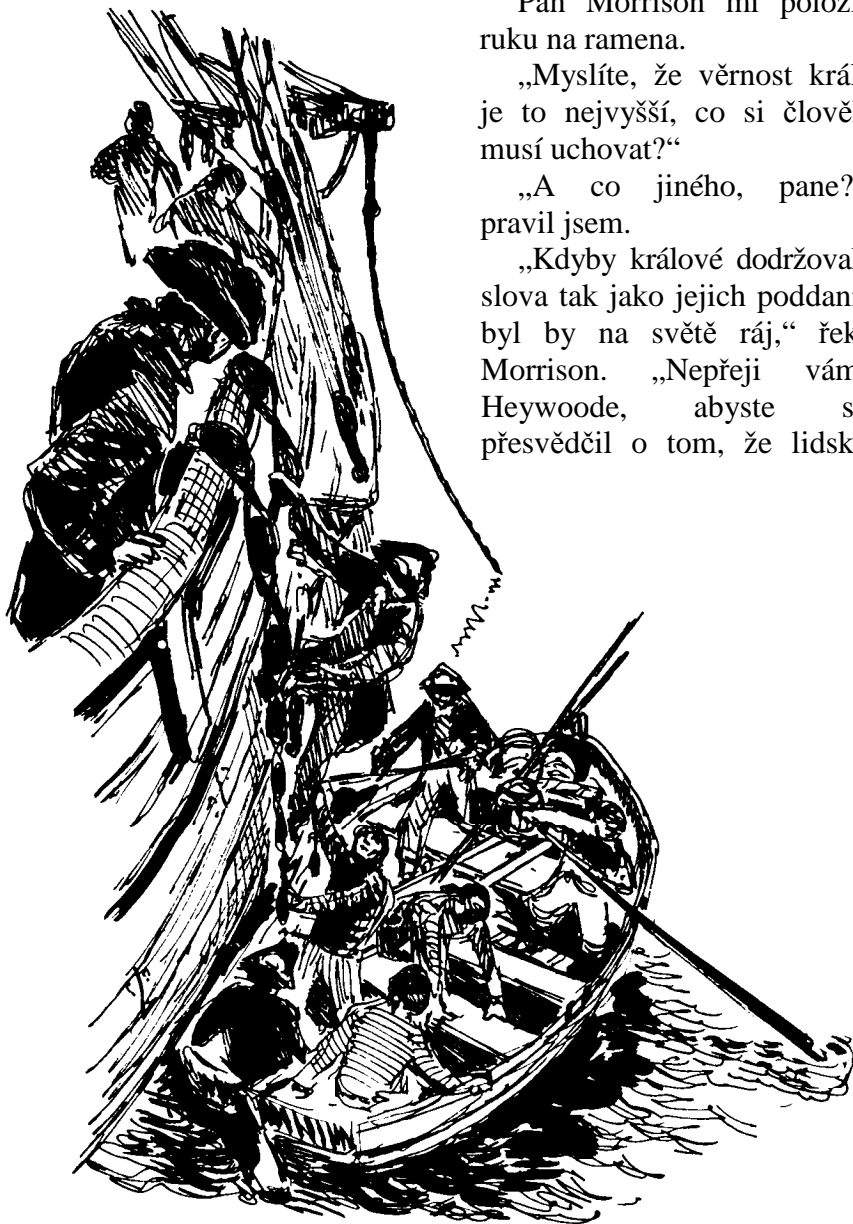
„Ne, pane Morrison... Abych řekl pravdu, vy – vy jste četl svého Rousseaua a věříte, že tady někde mezi domorodci najdete nejlepší život. Ale já... přísahal jsem králi věrnost a nemohu zrušit dané slovo...“

Pan Morrison mi položil ruku na ramena.

„Myslíte, že věrnost králi je to nejvyšší, co si člověk musí uchovat?“

„A co jiného, pane?“ pravil jsem.

„Kdyby králové dodržovali slova tak jako jejich poddaní, byl by na světě ráj,“ řekl Morrison. „Nepřeji vám, Heywoode, abyste se přesvědčil o tom, že lidská

spravedlnost kráčí často jinými cestami než cestami královských soudů. Nu... vidím, že přichází již také Coleman a Macintosh. Je čas spustit váš kutr. Přeju vám... hodně štěstí, kadete!“

Podali jsme si ruce a vzápětí zaskřípěla lana. Kutr, který nás měl odvézt k pobřeží, počal klesat dolů podél boků *Bounty*.

Ohlédl jsem se, abych uviděl ještě jednou zblízka její stěžně, palubu, ráhna, bedny, dělové střílny, všechna ta místa, kudy jsem bezpočtukrát procházel, kde mě sužoval déšť a dohánělo k zoufalství slunce, kde jsem znal každý hřebík v ráhně a každý uzel na upínačce. Nahoře při palubním zábradlí jsem dosud rozeznával obrysy postavy pana Morrisona, a zdálo se mi, že se teď k němu přidružil i pan Christian.

Stewart, Coleman, Macintosh, Norman, Muspratt, Littlejohn a pan Brown se rozesadili v kutru. M'Koy, Skinner, Millward a Mills nás vedli k pobřeží.

Pluli jsme mlčky, bylo slyšet jen údery vesel a vzdálené šumění příboje. Pak se před námi vynořila pevnina, člun narazil na dno, příd' se zaryla do písku a kutr se zakymácel.

Mills, stojící za mnou, se ke mně naklonil a pošeptal mi do ucha: „Pozdravujte tam v Anglii mou ženu, pane, a řekněte jí, co se stalo, jestli se nějak dostanete domů.“

Stačil jsem mu ještě stisknout ruku, ale pak jsem už musel uchopit svůj vak a vyskočit z člunu. Brouzдал jsem se nízkou vodou k planině, porostlé trávou, jež se zdvihala povlovně z moře, a dal jsem se, nevím proč, do běhu.

A stanul jsem podruhé na ostrově Tahiti.

II

POD TROPICKÝM SLUNCEM

Nedovedu popsat radost a ohromení, jež se zmocnily dobrého Vehiatuy, když jsme toho dne brzy zrána stanuli spolu se Stewartem před jeho chýší. Nechtěl zprvu věřit svým očím: Je to možné? Je to jeho *Piti*? Není to přelud, šálení zlých sil? Vždyť se přece ještě před několika hodinami vyptával lodníků z *Bounty* a ti mu vyhýbavě říkali, že o Petru Heywoodovi nic nevědí, a honem zaváděli řeč na něco jiného. Ale teď zde stojí i se Stewartem, živý a zdravý, a svírá ho v náručí a hovoří s ním... Ne, nemůže být pochyb, není to skutečně přelud, nýbrž opravdu *Piti*, jeho přítel, o němž už nedoufal, že ho spatří.

Bylo rysem otevřené, bezelstné povahy Vehiatuovy, že se spokojil s nejprostším vysvětlením naší přítomnosti na Tahiti – právě tak jako později Hitimahana, když jsme se s ním opět sešli. Vzali prostě s přímočarou důvěřivostí na vědomí, že jsme se rozhodli zůstat na ostrově a že jsme k tomu dosáhli potřebných povolení. Ostatně si ani nedovedli při svém volném způsobu života představit, že by to mohlo být nějak zvlášť obtížné, i když věděli, že poddaní krále Jiřího se v leccěms chovají nepochopitelně. Ale pochybuji, že o tom všem Vehiatua – zvlášť v prvních chvílích našeho setkání – nějak zeširoka přemýšlel. Prostě se radoval a dával se svou radostí unášet tak bouřlivě, jak to dovedou právě jen lidé žijící volně uprostřed přírody. Jak ten se radoval, když se dozvěděl, že na Tahiti hodláme zůstat! Tančil radostí jako malý chlapec a zahrnoval nás pozornostmi. Znovu a znovu nás ujišťoval tím, že je náš *tajo* a že můžeme bydlet v jeho příbytku, jak dlouho se nám jen líbí, a patrně, aby dotvrdil, že pozvání míní nejupřímněji, připravil na naši počest hned první den slavnostní večeři. A to takovou, že jsme ani my, kteří jsme už znali pohostinnost ostrovanů, nevycházel z úžasu. Po třech hodinách opravdových hodů, kdy se před námi objevovaly nové a

nové košíky s rybím, ovčím, kozím i vepřovým masem, upraveným na nejrůznější způsoby, musel se vzdát i Stewartův mlsný jazyk.

„Můj *tajo* at' se nezlobí, ale můj žaludek již odmítá přijmout i to nejmenší sousto,“ řekl George s nepředstíraným povzdechem a vrhl lítostivý pohled na ošatky, kde byl připraven jakýsi zákusek v podobě husté chlebovníkové kaše s banány. Jen jedno stačil ještě okusit: napil se lákavé šťávy jménem *ava*, která se vymačkává ze zvláštního druhu keřů a působí tak opojně jako réva. Zachutnala mu, třebaže se nevyrovná chutí vínu. Okusil jsem také, a poněvadž radost z našeho opětného setkání byla přílišná, všem se nám brzy začala točit hlava. A nejvíc ze všech Stewartovi, který se celý večer přímo rozplýval chválami na tahitský volný, svobodný život a vymýšlel nejkrásnější jména pro svou milovanou Tauruu. Ještě téhož večera nám totiž Stewart prozradil, že je odhodlán požádat její rodiče o svolení k sňatku. A protože chtěl vyhovět i všem místním zvyklostem, požádal ihned Vehiatuu, aby mu byl jakožto *tajo* v té věci nápomocen a stal se jeho prostředníkem, jeho zástupcem u nevěstinych rodičů.

Jako dnes vidím před sebou krásné jitro, do něhož jsme se nazítří probudili. Vyšli jsme s Vehiatuou z palmového háje a seběhli po rozlehlém písčitém břehu k oceánu. Jeho klidná modř se před námi rozprostírala do nedohledna. Hladina ve slunci světélkovala a třpytila se, až oslňovala zrak. Nad našimi hlavami kroužily bílé mořské vlaštovky. Voda voněla solí a dráždila naše chřípí. Bolela nás po té včerejší oslavě trochu hlava, ale slunce, nádherná zeleň palmových hájů a především vidina bezstarostného zítřka brzy zahnal nepříjemnou bolest. Rozběhli jsme se k moři a vrhli jsme se střemhlav do té světélkující modré vody. Nemohli jsme se nabažit osvěžujících tyrkysových vln. Stříkali jsme po sobě jako desetiletí chlapci, potápěli jsme se, hledali jsme malé mušle a ráčky a byli jsme v té chvíli dokonale šťastni. „Kadete, vzhůru do předního koše! Kadete, skasat čnělkové plachty!“ vykřikoval Stewart rozkazy, které jsme slychali bezpočtukrát během posledních měsíců, a vždycky se přitom zatvářil nesmírně

přísně a potom se začal najednou nepřičetně smát a volal: „Neplatí... to pro nás neplatí, Heywoode! Nás od téhle chvíle čeká rajský život a na všechny čnělkové plachty můžeme klidně zapomenout! Navždycky!“ Nebyl jsem tak docela toho názoru, ale v tomto okamžiku mě Stewart strhl. Dováděl jsem stejně bujně a nevázaně jako on a všechny obavy jsem pustil z hlavy.

Pro Stewarta to byly zvlášť šťastné dny. Taurua proplakala skoro celý den radostí, když se opět setkala se svým Georgem, kterému říkala *Džori*, a Vehiatua jako prostředník neměl prázdňou námahu s tím, aby získal na dívčinych rodičích svolení k sňatku. V těchto krajinách jsou přesvědčeni, že láska na sebe nemá dát dlouho čekat, a povolení rodičů bývá jen zvyklostí, kromě těch případů, kdy se uzavírá sňatek s členem náčelníkova rodu. Vehiatua podle obvyčeje před rodiči vychválil vlastnosti ženicha a vylíčil barvitě, jak jeho chráněncem je obratný v lovu a statečný v boji, že Taurua by nemohla dostat lepšího manžela; po druhé návštěvě již byla dohodnuta svatba. A tak za měsíc po tom, co jsme dobrovolně opustili palubu *Bounty*, jsem se stal svědkem nejpodivuhodnějšího svatebního obřadu, jaký dojistá nespatřím již nikdy v životě.

Ve svatební den nás nevěstini rodiče uvedli do nového příbytku, který připravili pro Stewarta a Tauruu a kam všichni příbuzní a přátelé snoubenců přinesli své svatební dary. Byly to většinou rohože, pestré barevné látky, ošatky, lehátka, nádobí vydlabané ze dřeva, ale také párek koz a ovcí, slepice a kohouti, a mezi tím také moje dary, které vzbudily veliký obdiv, totiž kulaté zrcátko pro nevěstu, nůžky a železný prstýnek. Když jsme všechno prohlédli a – jak žádá místní mrav – projevíli výkřiky svrchovaný údiv nad množstvím darů, objevil se Stewart a Taurua. Museli se posadit vedle všech darů, a to hodně daleko od sebe, každý na jednu stranu, a doprostřed mezi ně položil Vehiatua a nevěstina matka jménem Tetuanui dva kusy jakési bílé látky. Vehiatua a Tetuanui se potom obrátili ke snoubencům a slavnostně jim oznámili, že tito jejich přátelé, kteří se tu sešli, se dověděli s velikým překvapením, že *Džori* a Taurua spolu budou žít jako muž a žena. Připravili tyto

skromné dárky, ale mnohem cennější pro mladý pár je, že kdykoliv by v budoucnu potřebovali pomoci či rady, naleznou v každém z těch, kdo se zúčastní slavnosti, nejlepšího přítele.

Pak Stewart a Taurua povstali a poděkovali tím, že se beze slova každému z nás uklonili. Nato vtrhla do chýše skupina žen, které držely v ruce cosi, co by se snad dalo přirovnat k hřebenům. Byly to krátké dřevěné násady a do nich byly vsazeny žraločí zuby, ostré jako nůž. Ženy tím podivným nástrojem začaly divoce mávat, obcházel kolem nehybně sedícího svatebního páru a vyrážely ze sebe ustavičně bolestné skřeky a steny. To trvalo asi čtvrt hodiny. Pak si ty ženy začaly drásat svými podivnými hřebeny tváře a hlavu, až jim stékaly přes obličej potůčky krve. Provozovaly svůj krvavý tanec dobrou další čtvrt hodinu, dokud se ony bílé kusy látky nepotřísnily krví. Tato krev – to mi později vysvětlil Vehiatua – byla obraznou krví smutku nad tím, že dívka opouští svůj rod, a současně krví radosti nad tím, že našla muže svého srdce.

Celý krvavý obřad se potom ještě jednou opakoval, a to v přibýtku Tauruiných rodičů, kam jsme všichni společně odešli. To ještě stále museli být nevěsta i ženich odděleni, nesměli se na sebe ani podívat a museli se chovat jako dva naprosto cizí lidé. Když se ženy zakrvavily svými hřebeny i v chýši rodičů, svatební průvod se odebral na *marae*, do svatyně, což jest odlehlé místo, obehnané kamennou zídkou, vydlážděné plochými oblázky a stíněné keři banánovníku. V čele svatyně jsem spatřil jakéhosi ptáka, vyřezaného velice umně do dřeva a velice pestře vybarveného.

Na toto místo přivedli Stewarta s Tauruou a posadili je každého na jednu stranu, čely proti sobě. Mezi nimi ležely ony krví potřísněné látky. Já a Vehiatua jsme se postavili za Stewarta, Tauruini rodiče a příbuzní za nevěstu. Uprostřed zůstal stát kněz, starý bělovlasý muž, který se přiblížil vážným krokem k Stewartovi a slavnostně se ho otázal:

„Chceš si vzít dívku jménem Taurua za ženu? Chováš k ní lásku, která nikdy neuhasne?“

„Ano,“ odpověděl můj přítel.

Pak se kněz otočil, kráčel na druhou stranu, stanul před nevěstou a stejně slavnostně se jí zeptal:

„Chceš si vzít muže jménem Džori za muže? Chováš k němu lásku, která nikdy neochladne?“

„Ano,“ odpověděla Taurua.

„Pak tedy potvrďte předkům, že jste mluvili pravdu, na které setrváte,“ řekl kněz, zvedl obě ruce nad hlavu a lehce zatleskal.

Tu se objevili další muži. Ti přinášeli s převelikou úctou, kterou měli přímo vepsanou do tváří, šest lidských lebek na malých proutěných ploténkách. To byly lebky předků Tauruina rodu. Do této chvíle byly ukryté v odlehlém, neznámém místě ve skálách. Každé z nich se musel ženich i nevěsta dotknout a sklonit přitom na znamení úcty hluboce hlavu.

Potom muži položili lebky na vydlážděnou prostoru před dřevěnou sochu ptáka a starý kněz se obrátil ke každé z nich, oslovil ji někdejší jménem i hodností, poklonil se slávě někdejšího jejího nositele, a oznámil, že *Taurua* a *Bílý Muž z Daleké Země za Vodou* jménem *Džori* žádají o požehnání, neboť spolu chtějí žít jako muž a žena. Když oslovil poslední z lebek, zvedl opět obě ruce nad hlavu a zvolal: „Dík předkům, kteří souhlasí!“

Potom znovu oslovil Stewarta. „Bereš si ženu, již brzy ti bude náležet. Chraň ji a měj ji rád,“ řekl mu. Přešel k dívce a opakoval stejnou formuli: „Bereš si muže, již brzy ti bude náležet. Pečuj o něho a miluj ho!“ A pak uchopil Stewarta i Tauruu za ruce a silným hlasem zvolal:

„*E maitai ia mai te mea ra e e na reira orua!* Bude to s vámi dobré, bude-li tomu s vámi vždycky tak!“

Najednou začal starý kněz – i ti, kdo přinesli lebky – hlasitě vzývat všechny dobré síly a všechny dobré bohy a žádali, aby poskytli těmto dvěma štěstí při lovu na moři i na souši a aby na ně nedopustili nikdy nemoc či zákeřný nepřátelský útok.

Starý muž vzal *tapoi*, jakýsi veliký kus látky nahnědlé barvy, a tou Stewarta i Tauruu na několik okamžiků přikryl. Muži pozvedli

slavnostně lebky předků a za hlasitého blahořečení všech shromážděných je odnášeli opět na místo jejich odpočinku, do tajných skalních úkrytů. Stewart a Taurua si přes sebe přehodili ony zkrvavené pruhy bílé látky a od této chvíle byli již manžely. Všichni kolem vypukli v jásot a veselé volání, hrnuli se k manželům a odváděli je pod palmy, kde čekala všechny hostina.

Když jsem přistoupil k šťastné dvojici, k směřícímu se někdejšímu kadetu Džorimu a šťastím uplakané nevěště, byl jsem tak pohnut, že jsem oběma jen beze slova stiskl ruku. A potom nás už všechny strhlo veselí. Obklopili nás tanečníci s maskami, flétnisté, zpěváci. Všechno se roztančilo a já jsem si připadal, jako bych tu byl odjakživa a jako bych se už nikdy neměl s Tahiti rozloučit.

A Stewartovo štěstí vzalo do náručí i mne...

Byl jsem častým hostem v Stewartově domácnosti a myslím, že opravdu nad ní všichni dobří bohové drželi ochrannou ruku. Z jejich chýše, kterou ihned po svatbě začal Stewart vybavovat pokud možno podle našeho způsobu – pokoušel se dokonce zhotovit vlastní rukou jednoduchý nábytek – nezaznívalo nikdy nic jiného než smích. Džori byl od rána do večera samý zpěv a žert, a když se mu narodila krásná dceruška, po otci usměvává, dosáhlo jeho blaho vrcholu. Neviděl jsem dlouho tak šťastného člověka, jako byl v oněch dnech Stewart. Chlubil se svou dcerou, kdykoliv jsem přišel, líčil mi, jaké pokroky udělala za tu dobu, co jsem ji neviděl, byl u vytržení nad tím, když svedla první krůček, krátce zhlížel se v ní. A jestliže něco kalilo tyto šťastné chvíle, pak jenom pomyšlení, že asi nikdy nebude moci ukázat své dítě rodičům.

Jednou nebo dvakrát v měsíci jsme spolu trávili večer někde na pobřeží, naslouchající opojné domorodé hudbě fléten a bubnů. Za takových večerů jsme vzpomínali často na osud těch, kdo odjeli s *Bounty* pod panem Christianem, a kdykoliv se stalo a měli jsme příležitost mluvit s některým zajatcem ze sousedních ostrovů, neopomněli jsme se důkladně vyptávat, v naději, že se o jejich osudu přece jen něco dozvíme – třeba docela obyčejnou náhodou.

Ano, to není omyl, když říkám, že jsme hovořili se *zajatci*. Protože také zde, na těchto ostrovech, jež nám připadaly tak rajsky šťastné a klidné, znali onu krutou metlu lidstva: také zde se válčilo, a velmi krutě válčilo. Byla to vlastně čirá náhoda, že v době našeho prvního pobytu na Tahiti jsme nebyli svědky žádné válečné události, neboť Tahit'ané nežijí se všemi okolními ostrovy jen v přátelství a míru. Nevedou mezi sebou ovšem války v pravém slova smyslu, spíše jde o jakési nájezdy, kdy bojovníci jednoho ostrova přepadnou část pobřeží a snaží se oloupit své nepřátele a v pokud možno krátké době zase zmizet. Ale nemají-li tato válečná střetnutí dlouhé trvání, nejsou proto o nic méně krvavá; měl jsem se sám na vlastní oči přesvědčit, že ty boje se vedou se vší zuřivostí a nenávisť a že bojovníci neznají, co je to slitování nad poraženým nepřítelem.

Jednoho dne ještě před východem slunce mě znenadání vytrhl

ze spánku hlas bubnů, nesmírně vzrušený a naléhavý. Ještě nikdy jsem je neslyšel tak časně. Vyběhl jsem před naše obydlí, abych se zeptal Vehiatuy, co má znamenat jejich hlas v tak neobvyklou dobu. Můj *tajo* se však neozýval. Hledal jsem ho všude kolem chýše, ale nejenže jsem ho nenalezl, dokonce se slehla země i po všech ženách z Vehiatuovy domácnosti. Jako by se naráz celé okolí vylidnilo.

Bubny zněly stále naléhavěji, vášnivěji, byla v tom jejich zvuku jakási křečovitost a současně něco, co bouřilo krev a smysly. Zmocnila se mne touha vypátrat, co se vlastně děje, a cosi mě současně nabádalo k opatrnosti. Ani nevím, proč jsem vzal svou sekeru z *Bounty* a pustil se pln zvědavosti směrem, odkud zaznívalo bubnování.

Jak jsem se k tomu místu blížil, začal se mísit do úderů bubnů také divoký ryk a křik. Pádil jsem mezi palmami, prodíral jsem se keři, a když jsem konečně vyběhl na volné prostranství na pobřeží, uviděl jsem, že se přímo přede mnou odehrává krutá námořní bitva.

Tahit'ané bleskově přejížděli sem a tam na svých pirogách a zasypávali kamením a šípy asi dvacet nebo pětadvacet lodic, které na ně útočily stejnými zbraněmi. U jiných jsem viděl jakési dlouhé tyče s dřevěnými zobanci, kterými se snažili převrhnout protivníkovu plavidla. Na pobřeží seděli bubeníci, a nedbajíce na déšť šípů, které po nich vysílali útočníci, bušili v křečovitém vzrušení nesmírně zuřivě do svých nástrojů a pronikavě přitom vyli. Viděl jsem, že se sem sbíhají stále noví a noví bojovníci, kteří se ihned vrhali do boje.

Bitva zuřila všude.

Bojovaly mezi sebou pirogy, jiné skupiny se bily s oštěpy a štíty v nízké vodě, která se co chvíli zbarvila do ruda krví zraněných nebo zabitých. Několika útočníkům se podařilo dostat se až na břeh a chtěli napadnout Tahit'aný zezadu. Bylo však zřejmé, že tentokrát je již útočník odražen. Několik jeho pirog se dalo na útěk a ty, co zbývaly, Tahit'ané obklopili a svírali je do stále beznadějnějšího postavení.

Bylo mi nepochopitelné, jak ti krotcí, přívětiví a milí lidé najednou v pachu krve zdivočili a jak krutě a bezohledně ničili i nepřítelů již poraženého, bezmocného. Do tohoto okamžiku jsem měl za to, že rajský život z Tahit'anů učinil také rajské tvory bez jediné chybičky. Teď jsem viděl na vlastní oči, že dovedou být i krvelační a nelítostní. Neboť si ponechávali jako rukojmí a zajatce jen ty, kdo patřili k vznešenému rodu nebo přímo k náčelníkově klanu. Obyčejné bojovníky nemilosrdně zbavovali života.

Bylo to strašné: každý z nich bojoval zuřivě, pokud byl s to držet zbraň v ruce. A když se stalo – jak jsem si několikrát povšiml – že silnější protivník mu například vyrazil zbraň z ruky, klesl poražený na kolena a se zvláštní odevzdaností osudu nastavil otevřeně prsa smrtící ráně.

Co tu bylo prolito krve! Námořní bitvy – jak jsem je znal z vyprávění námořníků – i se zničující dělostřelbou a s palubním bojem zblízka jistě nebyly méně krvavé. Vzpomněl jsem si na volání, kterým kapitáni lodí doprovázejí tyto zápasy: „Jaký je řezníkův účet?“ Ale tady v tom zápase nebylo méně surovosti, méně krutosti. Tady byl „účet řezníkův“ věru velmi, velmi vysoký. A když Morrison vinil ze vzájemného hubení národů i plemen lidskou chamtivost a majetek, musel jsem mu zde dát znovu za pravdu. Neboť jenom chamtivost asi vedla k přepadům a loupeživým nájezdům v krajině, kde přece dala příroda každému všechno, co k životu potřebuje...

S ostatními muži z *Bounty*, kteří zůstali spolu s námi na ostrově, jsem se vídal málokdy.

Za první půlrok našeho pobytu na Tahiti snad dvakrát třikrát. A to ještě proto, že se účastnili z popudu George Stewarta, vášnivě holdujícího této zábavě, honu na divokého kance. Věděl jsem jenom tolik, že jedna ze zátok se proměnila pod vedením tesařů MacIntoshe a Normana v malou tesařskou dílnu, kde oba bývalí lodníci pomáhali stavět Tahit'anům pilně pirogy. Se železnými sekerkami a pilkami to šlo přece jenom lépe a rychleji než s

dřevěnými nástroji, a tak domorodci rádi vyhledávali oba tesaře a jejich společníka dělmistra Colemana. Za jejich pomoc se odměňovali jako obvykle kokosovými ořechy, banány, perličkami, slepicemi, anebo – čas od času – i nalovenými perlami. Lodníci si je pečlivě schovávali a radovali se, že jim dají na dobré, klidné živobytí, až se jednou vrátí domů do Anglie. MacIntosh i Norman, ale zvláště pan Coleman byli přímo posedlí touhou po návratu. Celé dny vyhlíželi často po dlouhé hodiny ze skalního ostrohu, neblíží-li se k Tahiti nějaká loď, která by je vzala na palubu a odvezla domů. S tou myšlenkou každý den vstávali a každý den uléhali a z této touhy se zrodil úmysl, který se mi zdál od samého počátku prostě šílený.

Nechtěl jsem věřit vlastním uším, když se mne jednoho dne Vehiatua docela prostě zeptal: „*Piti*,“ řekl mi, „proč chtějí odjet tvoji přátelé z Velkého Plovoucího Domu z *Tahiti Iti*?“

Podivil jsem se té otázce a měl jsem za to, že jsem se přeslechl. „Že chtějí odjet, Vehiatuo? To se asi mylíš! Kam by měli odjet a jak by to chtěli udělat?“

„Oni stavějí člun,“ řekl s lhostejným klidem Vehiatua.

Namítl jsem: „Asi jej někomu pomáhají stavět...“

Vehiatua však zavrtěl hlavou a klidně řekl:

„Vysoký muž mně pověděl, že pojedou na člunu domů.“

Vehiatua měl pravdu. Když jsem se den nato vypravil k zátoce, zastihl jsem tam Normana, MacIntoshe a Colemana v pilné práci. Jejich člun byl již téměř hotov, chybělo jen vyvěsit plachty, a mohl vyjet na oceán. Nebyl o mnoho větší nežli ten, do něhož byl vysazen kapitán Bligh: v kýlu měl třicet stop délky, jeho paluba byla o pět stop delší a šířka dosahovala devíti a půl stopy. Pan Coleman mi řekl, že za měsíc budou všechny přípravy skončeny a člun se spustí na moře a vypluje.

„Kam?“ vyhrkl jsem ihned.

„Chceme zkusit dostat se do Batávie,“ zněla odpověď, která mě ohromila.

Do Batávie na tomhle člunu!

Přes tisíc mil!

Začal jsem je přemlouvat, aby se nepouštěli na takovou cestu plnou nebezpečí, varoval jsem, že je může zahubit první větší bouře, připomínal jsem, že se budou plavit bez námořních pomůcek a že mohou lehce ztratit směr, ale všechno bylo zbytečné a marné. Byli posedlí myšlenkou, že sem už žádná loď nikdy

nepřijede a že zde budou nuceni zůstat až do konce života. A najednou se jim zastesklo po Anglii, ačkoliv jistě žádný z nich tam nežil tak bezstarostně jako zde. Jenže v takových chvílích, kdy se člověk roztouží po domově, dráždí jej a zlobí všechno; i to, co si ještě před nedávnem pochvaloval. Najednou se těm třem a Musprattovi, který se k nim přidal, zdála příslowecná londýnská mlha a podzimní chladna a plískanice něčím vrcholně lákavým, zatímco tropické slunce bylo čímsi nesnesitelným. Při každém soustu banánu vzpomínali na nejobyčejnější švestky, a když

popíjeli šťávu vymačkanou z ananasů, nepřípadalo jim nic na světě žádoucnější nežli třeba vyvětralé cumberlandské zázvorové pivo. Zkrátka, život se jim zde omrzel, a poněvadž žádný z nich neměl ani svou Tauruu ani svého Vehiatuu, jejichž láska či přátelství by jim nahrazovaly domov, chtěli se dostat co nejrychleji ke svým.

Ani Stewart ani já jsme nevěřili ve zdárný konec jejich výpravy. Netušili jsme však, když jsme jim mávali na rozloučenou, stojíce na ostrohu, vypínajícím se nad moře přímo nad zátokou, kde si zbudovali svůj člun, že je opět spatříme po půldruhém měsíci plavby. Vrátili se otrhaní, zubožení, na kost vyhublí, a Norman napůl šílený. Přistáli téměř na témž místě, odkud vyplouvali, plni naděje, že se dostanou do Batávie a odtud na palubě nějakého holandského korábu do Evropy. Jaká byla jejich cesta a co všechno prožili, nevím. Mlčeli o tom zatvrzele a jenom bílé proužky ve vlasech svědčily výmluvně o jejich utrpení. Těch pětadvaceti dnů z nich udělalo samotáře, zakleté do staré chýše na ostrohu, přímo nad místem, kde si vybudovali svůj člun. Tam trávili své dny, tak jako dřív vysedávali na skalisku a pátrali, nejsou-li vidět na obzoru lodní plachty.

Ubohého Normana si vzal do své domácnosti Stewart, aby mu alespoň trochu ulehčil osud. Tenhle kdysi svalnatý lodník zůstal po svém návratu už stále tím vyzáblým kostnatcem, který vyskočil po příjezdu z člunu a se slzami v očích se plazil po zemi, zarýváje do ní nehty, jako by ji chtěl pohltit a obejmout. Nemluvil teď vůbec, vydával s velkou námahou jen jakési skřeky. Stal se v Stewartově domácnosti sluhou, pečoval o prostírání při večerním i poledním jídle, nosil Stewartovi zbraně, vydal-li se na svůj oblíbený hon na divoké kance, nebo pomáhal při drobných domácích pracích. Bylo mi ho věru upřímně líto, když jsem viděl, jak chodí jako tělo bez duše, se zraky podivně upřenými do prázdna, a jak si mumlá občas pro sebe něco, co se podobalo těžce vyslovovanému: „Ba---tt---vi---a Ba---ttt---vivivi-a...“

Čas ubíhal při našem bezstarostném životě jako rychlý kůň, jako bystrá fregata, která se s plným větrem v plachtách žene prudce k cíli...

Uplynulo půldruhého roku od našeho příjezdu. Stewartova dcerka už začínala po svých rodičích opakovat první slova, a na našem osudu se stále nic neměnilo. Dny byly stále stejné, skoro jednotvárné, a dost možná, že bych byl propadl podobným těžkomyslným stavům jako Coleman a jeho druzi, kdybych si nenalézal stále něco nového, co by mě zaměstnávalo.

Asi po půlroce našeho zdejšího pobytu přišel ke mně jednoho dne Vehiatua a tak prostě, jako obvykle všechno říkal, mě požádal, abych ho naučil jazyku, jímž se „hovoří ve Vzdálené Zemi Slavného Vládece“.

„Chceš hovořit s rybami anglicky?“ zažertoval jsem. „Nač se chceš učit anglicky, Vehiatuo?“

Ale vzápětí mě ten žert zamrzl, neboť Vehiatua mě zahanbil.

„Abych mohl mluvit s kapitánem *Tuté*, kdyby přijel opět Veliký Plovoucí Dům,“ odpověděl mi totiž prostě, dávaje kapitánu Cookovi jméno, jímž ho překřtili domorodci.

Stal jsem se tedy od této chvíle jeho učitelem a on mým příčinlivým žákem. Řeč Tahit'anů je velmi zpěvná a lahodná a nezná ony polohlásky, které řada evropských jazyků stápní v krku nebo propouští nosem. Obával jsem se, že Vehiatuovi bude proto angličtina dělat potíže. Avšak jeho podivuhodně čistý hudební sluch dokázal po mně napodobit každý zvuk a Vehiatua se dosti brzy naučil tolik, že by se byl mohl dohovorit o běžných věcech s kterýmkoliv lodníkem, pokud by snad nebyl odněkud ze zapadlého horského kraje Skotska. Kromě těchhle hodin jazykových cvičení jsem mu dopodrobna musel vypravovat o životě v Anglii – v tom byl neúnavný jako dítě, které po matce znovu a znovu žádá, aby mu vypravovala tutéž pohádku. Jeho cit byl vskutku stejně neporušeně čistý a čerstvý jako cit dítěte. Vždy znovu a znovu se divil, když jsem mu vypravoval o obrovském kamenném městě Londýně, o loděnicích, v nichž se staví Veliké Plovoucí Domy, o cestách k pobřežím Jižní i Severní Ameriky, o dílnách, kde se vyrábí železo a železné nástroje. A Vehiatua pokaždé stejně dychtivě naslouchal a stejně upřímně vyrážel své výkřiky údivu tak, jako by to byl všechno slyšel právě v tomto okamžiku poprvé.

„Chtěl bys u nás žít?“ zeptal jsem se ho jednou, tak trochu polichocen jeho nepřestávajícím zájmem.

„Ne žít, jen podívat se,“ odpověděl Vehiatua, vrtě hlavou, a ptal se, jak dlouho trvá, než se odtud dostane nejrychlejší loď do Anglie.

„Tolik dní?“ otázal se a roztáhl prsty na obou rukou.

„To bys musel hodně přidat, milý Vehiatuo,“ zasmál jsem se. „Víš, kolik dní sem plul náš Veliký Plovoucí Dům?“

A ukázal jsem mu s pomocí prstů, jak dlouho trvala naše plavba.

„Moc daleko,“ odpověděl na to stručně Vehiatua, sklapl roztažené prsty a o návštěvě Anglie už nikdy nepromluvil. Tím byla celá věc pro něho vyřízena.

Za našich společných toulek jsem se seznámil tak dokonale s celým ostrovem, že jsem mohl klidně pomýšlet na to, sestavit podrobnou mapu ostrova a orientační námořní mapu nejbližšího okolí. Jezdívá jsem s Vehiatuou na piroze od ostrova k ostrovu a navštívil jsem s ním přátelské ostrovy *Aimeo*, *Maorua*, *Umetia*, *Aka* a *Tapuamassu*. Zdáli mi též ukázal ostrovy *Tumaraa*, *Oopoa*, *Aiatea* a *Otaa*, jejichž obyvatelé konali nejčastěji nájezdy na ostrov, který mi byl teď domovem. Obdivoval jsem znovu lodivodské umění Vehiatuovo i jeho hvězdoznalectví. Řídil pirogu stejně bezpečně ve dne jako za temně modrých tropických nocí, a byly to leckdy plavby trávající několik dní, nejdelší z nich dokonce plných patnáct a půl dne. A přece Vehiatua nikdy neztratil orientaci. A zásoby, jimiž jsme se vybavili, nám vždycky postačily přesně až do posledního dne plavby, kdy jsme opět uviděli břehy Tahiti.

Naučil jsem se také dosti brzo jezdit s pirogou sám. Zpočátku jsem se neodvažoval dál než na dohled od ostrova a kroužil jsem při svých plavbách jenom kolem pobřeží. Tak jsem objevil záliv *Pueu*, místo, kde kotvily španělské lodi, a širokou lagunu *Bitiaa*, kde spustila kdysi kotvy *Vzdorná*, fregata francouzského námořního kapitána de Bougenvillea. Doplnoval jsem při těchto okružních cestách navigační záznamy pro pana Bankse a pilně

zakresloval mapu pobřeží. Později jsem se začal odvažovat i dál a mohl jsem se již bez bázně vydat i na několikadenní plavbu, ovšem jen s dostatkem zásob. Neboť v jednom jsem se Vehiatuovi stále nemohl vyrovnat: v lovecké obratnosti, s jakou často uměl polapit ryby a různé mořské živočichy do holých rukou. Jako by měl jakýsi šestý smysl, který ho při lovu vedl neomylně tam, kde se naskytovala možnost úlovku.

Na jedné z těchto samostatných toulek jsem jednoho dne v únoru roku 1790 zabloudil k menšímu ostrůvku, u kterého jsem dosud nikdy nebyl. Vzpomněl jsem si, že kdysi dávno jsme tento kousek pevniny s Vehiatuou obeplouvali. Řekl mi tenkrát, když jsem vyzvídal, že ostrůvek se jmenuje *Enua-motu*, a když jsem se vyptával dál, kdo na ostrůvku žije, Vehiatua mou otázku jaksi přeslechl a upoutal mou pozornost na podivnou rybu s širokým bílým tělem a ostnatým hřebenem na hřbetě. Uvědomil jsem si, že to byl úmysl, až na zpáteční cestě, kdy jsme opět jeli kolem onoho *Enua-motu* a kdy jsem si čirou náhodou na nezodpověděnou otázku vzpomněl a položil ji znovu. Byl jsem udiven, že se Vehiatuy najednou zmocňuje nevysvětlitelný nepokoj. Jeho oči znejistěly, neustále se kolem sebe ohlížel a nakonec se naklonil až k mému uchu a tajuplně mi zašeptal:

„*Piti*, to nedobrá ostrov. Každý se mu vyhýbá.“

„Nedobrá?“ podivil jsem se bezelstně a prohodil jsem nazdařbůh, ukazuje na zelený pás, který věnčil pobřeží ostrůvku:

„Řekl bych, že je jako každý jiný. Dokonce mě láká.“

Vehiatua se zatvářil zděšeně a prudce vrtěl hlavou:

„Ne, ne, není jako každý jiný. Tam na něm sídlí zlí duchové...“

Řekl to s úplně vážnou tváří a já jsem se nemohl zdržet, abych se nepousmál.

„Můj milý Vehiatuo, skutečně bych rád viděl ty zlé duchy, co tam sídlí,“ řekl jsem. „Co kdybychom se na ten ostrov podívali?“

Málokdy jsem se setkal u Vehiatuy s tak rozhodným odporem jako v tomto okamžiku. Zapřísahal mě, abych upustil od svého úmyslu, že už tím, co jsem právě vyslovil, by se mohli zlí duchové

rozzuřit a stihnout mě i jeho svou pomstou, tak ukrutnou, že si to ani nedovedu představit. Pokoušel jsem se Vehiatuovi vymluvit jeho obavy, ale když nechtěl jinak dát, nenaléhal jsem. Konec konců ani lodníci nebyli méně pověřčiví než on. Vždyť každý z nich zabíjel hřebík do stěžně před hrozící bouří s pevnou vírou, že ho to ochrání, a kdybych jim chtěl jejich počínání vymlouvat, byli by asi stejně tvrdošíjní a zděšení jako můj *tajo*. A takových pověr měli víc než dost.

Tak tedy jednoho dne, když jsem se plavil jen tak nazdařbůh, bez pevného cíle, a když jsem byl sám, jsem si řekl, že bych mohl ten ostrůvek prozkoumat.

Přistál jsem v tiché, uzavřené zátoce, obklopené ze všech stran malebným hájem kokosových palm. Korálové útesy se zde seskupily v průplav, tvořící krásný přirozený přístav. Připoutal jsem člun a pustil jsem se hloub do nitra ostrova.

Brzy jsem zjistil, že celý ostrůvek je opravdu jen ztracený střípek pevniny, který lze za dvě hodiny přejít napříč jedním směrem, zatímco druhým směrem je k tomu zapotřebí jen asi o tři čtvrtě hodiny víc. Nikde jsem tu nenarazil na živého lidského tvora, a nikde nebylo ani stopy po tom, že by zde byl vůbec kdy někdo žil. Jen uprostřed ostrova jsem odkryl jakési malé skalní údolí s burácivou ozvěnou a v něm několik podivuhodných útvarů, připomínajících sedící muže. Celá ta pevninka oplývala množstvím pernaté drůbeže a zahlédl jsem tu také několik divokých vepřů. Při východní straně pobřeží se vyskytovaly v neobyčejném množství želvy. Neodolal jsem a několik jsem si jich odnesl do člunu. Strávil jsem na ostrově celý den, večer jsem se v klidu a pokoji vrátil a spěchal k Vehiatuovi pochlubit se svým úlovkem.

Můj *tajo* zůstal jako přimražen. Zesinal, začaly se mu třást ruce a v jeho očích se objevil strach. Podíval se na mne vyčítavě:

„Och, *Piti*, proč jsi tam jel? Proč ty jsi bral želvy, které patří nedobrym duchům? Jestliže si povšimnou, že chybí, budou se mstít tobě i mně!“

Vehiatuovo zděšení se stupňovalo. Takhle neklidného a poplašeného jsem ho ještě nikdy neviděl. Mrzelo mě, že jsem se o

své návštěvě na ostrůvku zmiňoval, a ještě víc, že jsem přivezl želvy.

„Víš co,“ řekl jsem, abych napravil, co se ještě dalo napravit. „Vezmu ty želvy a vrátím je zítra zpátky na *Enua-motu*. Duchové nic nepoznají a bude všechno v pořádku.“

„Udělej to, *Piti*,“ řekl Vehiatua. „Snad to pomůže... Ale bojím se, že jsi už rozhněval zlé duchy, když jsi vstoupil na jejich ostrov. Každého, kdo se toho odvážil, zlí duchové potrestali.“

Za několik dní jsem na všecko zapomněl a po očarovaném ostrůvku jsem ani nevzdechl. Dál jsem se toulal po moři na piroze, kterou mi Vehiatua pomohl zhotovit, dál jsem vyřezával Stewartově dcerušce figurky z kůry, učil jsem se – to bylo moje nejnovější zaměstnání – hrát pod Vehiatuovým vedením na flétnu, zkrátka, vedl jsem právě tak bezstarostný život jako všechny ty měsíce předtím. Však jsem je už skoro ani nepočítal, a byl jsem nesmírně překvapen, když mi jednoho krásného březnového dne Stewart připomněl, že tomu bude za tři měsíce už plné dva roky, co jsme se zde usadili a co čekáme na nějakou loď, jež by nás odvezla domů.

Podívali jsme se na sebe v údivu a nešlo nám najednou na rozum, jak závatně rychle uběhla tak dlouhá doba. Až jsme se museli oba zasmát, když Stewart s hraným zoufalstvím vykřikl:

„Vždyť ty už jsi opravdu jako domorodý Tahit'an, Petře. Podívej se na sebe, jestli by v tobě hledal někdo kadeta královského válečného loďstva: jsi ve všem všudy jako zdejší lidé!“

„Nu – myslíš, že ty nevypadáš jako divoch?“ ozval jsem se. „Podívej se jen na své tetování a na svůj úbor! Kdyby ses takhle začal procházet v Londýně po Haymarketu nebo na Pall Mall, poslali by tě, aby ses ukazoval někde v hospodě jako pravý divoch z tichomořských ostrovů!“

„A víš, že se mi vůbec nestýská ani po Haymarketu, ani po Pall Mall? Stačí mi úplně Matavai Bay a *Tahiti Iti*.“

Dobírali jsme si ještě chvíli jeden druhého a popíjeli mléko z kokosových ořechů, onen nesmírně osvěžující nápoj, jemuž jsem přímo vášnivě holdoval. Bylo klidné odpoledne, takové, jakých

jsme tu prožili už bezpočet, a nám v té chvíli ve stínu palem nechybělo nic k úplné spokojenosti.

„Nu, věřím, že se ti teď do Londýna nechce,“ řekl jsem, „ale kdoví, co bys říkal, kdyby stála dole v přístavu rychlá fregata a ty bys věděl, že za tři měsíce bys mohl sedět v Londýně... Ale nechme toho, zahrajme si raději šachy. Hej, Normane, přines figurky!“ zavola jsem na Charlese Normana, aby nám přinesl hru, kterou jsme si nedávno vlastnoručně vyřezali z červeného blahovičnickového dřeva a s kterou jsme se bavili několikrát týdně.

Zaznamenávali jsme dokonce výsledky tím, že každý, kdo vyhrál partii, si vyrýval čárku pod své jméno do vrby, stojící před Stewartovým obydlím.

Norman jindy přibíhal na první zavolání, ale tentokrát nepřiběhl, ani když Stewart zavola podruhé.

„U všech rohatých, co se děje, že se tak dlouho neozývá,“ zabručel nespokojeně a zvedl se, aby se šel sám podívat, kde Norman vězí.

Udělal však sotva čtyři nebo pět kroků.

Najednou jsme uslyšeli divoký pokřik a vzápětí jsme uviděli Normana. Hnal se přímo k nám, rozhazoval rukama na všechny strany a vzrušením byl ve tváři celý rudý.

„Lod' – sem – pluje lod' – plachty viděl jsem – pluje!“ vyřázel ze sebe výkřiky a začal poskakovat a točit se kolem dokola a smát se na celé kolo.

Vyměnili jsme si se Stewartem kratičký pohled a nemuseli jsme si říci víc ani slova.

Hnali jsme se oba k pobřeží jako o závod.

Stálo tam již několik ostrovanů, mezi nimi i Vehiatua, a všichni upírali oči k obzoru, kde se pozvolna vynořovaly makovice předního stožáru, pak královské plachty, stěžňové plachty, až se konečně na čáře horizontu objevila celá fregata.

Přibližovala se zvolna, a byla ještě tak vzdálená, že nebylo možno rozeznat ani jméno na přídi, ani vlajku.

Norman poskakoval kolem nás, rozpřahoval ruce, mával a neustále na loď pokřikoval, jako by se bál, že mine ostrov. Několik nedočkavých Tahit'anů naskočilo již do svých pirog a pustilo se blížící se fregatě vstříc. Zdálo se nám, že trvá celou věčnost, než se k nám fregata přiblíží natolik, abychom poznali alespoň podle tvaru plachet a stavby, je-li to loď španělská, francouzská, nebo britská.

Půldruhé hodiny trvalo to napětí. Potom Stewart vykřikl, ukazuje na stěžň, kde se ve větru třepotala vlajka:

„Je naše, Heywoode! Přijeli od nás na Tahiti!“

Padli jsme si se Stewartem do náručí a objali se a bůhví proč jsme jeden druhého zasypali polibky.

Ano – bůhvíproč... Vždyť ani Stewart ani já jsme vlastně netoužili po příjezdu lodi tak nedočkavě. Ale pomyšlení, že se setkáme opět s někým, jehož rodná mluva je táž jako naše, že se dozvíme, co se událo v Evropě za ta dlouhá léta našeho pobytu v zámoří, a že se snad dokonce setkáme s někým, kdo zná naše přátele, rodiče, známé, to pomyšlení nás asi najednou přemohlo.

A když se po další půlhodině fregata přiblížila už natolik, že Stewartovy bystré oči přečetly její jméno, lesknoucí se v kovových písmenech na přídi, vykřikl jen: „*Pandora!*“ a oba jsme jí pádili vstříc.

Vrhli jsme se, nedočkaví a dychtiví, rovnou do vln, sotva jsme

popadali dech. Neboť v té chvíli jsme tak dokonale ztratili hlavu, že nás ani nenapadlo, oč rychleji bychom se k *Pandoře* dostali na člunu. A teprve po půlhodině, když jsme uplavali už pěkný kus od pobřeží, jsme se přichytili jedné z pirog, plachtících k fregatě.

Tak v tom radostném vzrušení ani jeden z nás si nepovšiml, že Vehiatua stojí na místě, odkud jsme prvně spatřili loď, bez pohnutí, s očima upřenýma na *Pandoru*, s tváří jako vytesanou z kamene.

Kdybych byl tenkrát stál nablízku, uslyšel bych, jak jeho rty zašeptaly jediné slovo: „*Enua-motu*.“

III

HAYWARD A VĚRNÝ VEHIATUA

Na palubě se to námořníky jen černalo. Nahrnuli se plni zvědavosti k zábradlí a pozorovali, jak se Tahit'ané na břehu houfují a jak se úprkem ženou ke svým pirogám a za pokřiku *tajo, tajo*, připlouvají k fregatě. Ze žlutohnědých boků *Pandory* byl již spuštěn provazový žebřík a několik prvních domorodců se vyšplhalo vzhůru. Vyručkovali jsme po něm v několika vteřinách. Všechno jako by nás tady vítalo a pozdravovalo právě nás. Těch starých, dobrých známých věcí! Podstavce se skotskými karonádami a s jejich hrozivě čnicími ústími; stěžňové kříže s koši pro stráže a hlídky; kotouče stočených lan, vyrovnané po celé délce paluby; bělavé plochy plachet, svítící proti oslnivě modrému nebi; upínačky a stěhová lana, mřížující oblohu i obzor; červené uniformy námořní pěchoty, modrobílé pruhované kalhoty lodníků a modré a zlaté stejnokroje lodních důstojníků... Jak dlouho už tohle všechno naše oči nespátřily! Jak dlouho jsme pod nohama necítili vůni dřeva, prosáklého mořskou vodou a pachem ryb! Jak dlouho nám nezaznělo v uších tlaskání plachet, když se ráhnovím proplétá prudký vítr!

Sotva jsme vystoupili na palubu, obklopili nás v mžiku lodníci; a ještě než jsme sami mohli promluvit jedno jediné slovo, uslyšeli jsme konečně po dlouhé době pravou, nefalšovanou angličtinu. Ale bylo to podivné uvítání, trochu jiné, než jsme očekávali. Neboť lodníci, kteří se kolem nás shlukli, si nás s náramným zájmem prohlíželi a jeden z nich se nakonec bez okolků dal do srdečného smíchu.

„Tihle Tahit'ané jsou přece divoši, jak zákon káže,“ zvolal a ukázal na Stewarta. „Podívejte se na to tetování! Ten chlapík je pomalován i na zádech!“

„Ten druhý je asi jeho sluha. Ale nemá nikde nic. Ukaž!“ řekl druhý a shovívavě a přátelsky mě poplácal po mých

nahých plecích a přinutil mě – ohromeného – abych se otočil kolem dokola. Pak mě znova poplácal a dobromyslně se rozchechtal:

„Jenom počkejte, vy hnědáči, až vám ukážeme fregatu! To budete vyvalovat oči! A až vám ukážeme, co pro vás máme, pak teprve! Hřebíky, rozumíš, železné hřebíky a zrcátka ti vezeme! To vám dáme – ale jen za perly, rozuměl jsi? Perly, musíš za to donést perly... pak budeme mezi sebou *tajo!*“

Stáli jsme s otevřenými ústy.

Cože!... Je to možné? Lodníci nás považují za domorodé obyvatele!

Ale náš úžas trval krátce. Vzpamatovali jsme se: nu ovšem – cožpak jsme opravdu nebyli dík tropickému slunci právě tak snědí jako kdokoliv z ostrovanů? A nebyl Stewart tetován opravdu naprosto stejně jako kterýkoliv z těch dvaceti nebo třiceti mužů, kteří byli obklopeni jinými lodníky deset kroků od nás? Cožpak jsme sem nepřiplavali nazí, kolem beder jen s pestrou rouškou z domorodého tkaniva, kterou dostal Stewart od Tauruy a já od Vehiatuy?

Vzali jsme to ihned jako žert. Podívali jsme se na sebe se Stewartem a vypukli v hlasitý smích.

Lodníci zrozpačitěli, a tu se k nám mezi nimi protlačil mladší poručík a nevrle je napomenul:

„Nesmíte na ně hned ze začátku tak zhurta. Pamatujte si, že na divochy vždycky nejvíc působí první dojem.“

A obrátil se k nám, naladil sladce vlídnou tvář, ukázal důležitě na sebe a pak na nás a snažil se promluvit s námi, jak věřil, srozumitelnějším způsobem:

„*Tute...* na *Tahiti Iti...* k vám... *my tajo, tajo.*“

Zakoulel přitom očima a udělal několik tak bláznivých posunků, že jsme se neudrželi a dali se do ještě většího smíchu. Pravděpodobně nás všichni v té chvíli považovali za šílence.

„Poručíku,“ vypravil jsem ze sebe konečně, zajíkaje se ještě smíchem, „ušetříme vám čas a obtíže s dorozumíváním. S námi můžete klidně mluvit anglicky.“

Teď zase poručík a všichni lodníci vyvalili oči a ohromeně na nás zůstali civět.

„Vy jste... vy znáte... vy mluvíte anglicky?“ koktal poručík a kroutil hlavou, neschopen srovnat si v hlavě pro něho jistě překvapující skutečnost, že první domorodec, s nímž přišel do styku, mu odpovídá stejně srozumitelnou a plynulou angličtinou jako kterýkoliv chodec na londýnské ulici.

„Tak dobře jako vy!“ zvolal teď vesele Stewart. „A nezapomněli jsme to za ty dva roky, co tu žijeme, což Petře? A to ještě nejsme všichni! Setkáte se s dalšími!“

„Vy tu žijete dva roky?“ zpozorněl náhle poručík. „A... je-li pravda, co říkáte... jak jste se sem vlastně dostali? A kdo jste?“

„Aby to nebyla pravda!“ rozhorlil se Stewart, „Můžeme vám o tom dát tolik důkazů, kolik budete chtít.“

„Snad abychom se nejdříve představili. Jsem Petr Heywood, dřívější kadet z královské lodi *Bounty*. A toto je můj přítel George Stewart, který sloužil ve stejné hodnosti jako já,“ přerušil jsem Stewarta a pokročil kupředu, nabízejí poručíkovi pravici ke stisku.

Ale má ruka zůstala trčet ve vzduchu.

Mladý důstojník přede mnou na krok ustoupil, prohlédl si mě od hlavy až k patě a vyhrkl přísně:

„Vy jste kadeti z *Bounty*? Vy tedy patříte k těm pirátům a vzbouřencům, kteří se zmocnili fregaty kapitána Blighe?... Tak tedy... V tom případě vás zatýkám a vyzývám vás, abyste mě ihned následovali ke kapitánovi!“

Blesk z jasného nebe nemohl na nás zapůsobit víc než tato poručíkova slova.

Nechtěli jsme věřit svému vlastnímu sluchu. To bylo přece naprosto nesmyslné, aby zatkli nás, kteří jsme se vzpourou neměli pranic společného!

Stewart se vzpamatoval první. Zasmál se a poklepal mladému důstojníkovi shovívavě na ramena.

„Poslyšte, poručíku, věci jsou trochu jiné, než si myslíte. Já ani Heywood nejsme žádní vzbouřenci, rozhodně ne! Na to můžete vzít jed!“

„Ovšem...“ zvolal jsem. „Všechno se vysvětlí...“

„To je možné, pánové,“ ut'ál najednou stroze další rozhovor poručík. „Ale mé příkazy jsou jasné. Patříte k těm, kdo se provinili vzpourou proti veliteli královské fregaty *Bounty*, a žádám vás znovu a naposled, abyste mě následovali. Jinak... jinak bych byl nucen užít proti vám násilí!“

Byli jsme přesvědčeni, že rozhovor s kapitánem vyjasní všechno v několika minutách. Stewart pokrčil rameny a obrátil se ke mně s povzbuzujícím posunkem.

„Pojďme tedy! Věci se ihned vysvětlí, až kapitánovi vylíčíme do podrobností všechno, co se stalo. Ostatně, poručíku, mohu znát jméno kapitána *Pandory*?“

„Edward Edwards,“ řekl úsečně poručík. „Následujte mě, prosím...“

Obklopili nás lodníci, kteří se chopili zbraní a klestili nám cestu mezi zástupem domorodců i námořníků, otáčejících po nás už vzrušeně hlavy. Bylo mi, jako bych to všechno prožíval ve snách, a vlastně ani ve snách ne, protože ve snách by mě ani nenapadlo, že bych se mohl dočkat při vstupu na palubu britské lodi takového uvítání. Ani jsem nevěděl, jak jsem se dostal na zádovou palubu a potom do kapitánovy kajuty, kde za stolem, pokrytým listinami a mapami, zatíženými kapitánským kordem se zlacenou rukojetí, nám hleděla vstříc bledá, hubená tvář se zpytavýma, chladnýma očima. To byl kapitán Edward Edwards v modré uniformě se zlatými epoletami, s bílou vestou a šviháckým nákrčníkem. Pozvedl hlavu, pokynul jí a vyslechl hlášení poručíkovo, ostatně velice stručné.

„Poručík Perkins se hlásí, pane. Tito dva muži prohlásili, že jsou kadeti z lodi *Bounty*. Předvedl jsem oba piráty podle příkazu!“

„Nejsme piráti, kapitáne! Poručík se mýlí,“ zasáhl nedočkavě Stewart. „Doufám, že uvěříte, když prohlásím na svou čest, že v událostech, které...“

„Nedal jsem vám slovo!“ přerušil ho rázně kapitán Edwards. Vztyčil se za svým stolem a udeřil plochou dlaní do stolu, až to zadunělo. Byl to vysoký, kostnatý muž, s pronikavýma očima a vrásčitým obličejem.

„Děkuji vám, Perkinsi,“ obrátil se k důstojníkovi, který nás sem přivedl. „Budu vás ještě potřebovat. Zaříd'te, aby sem některý z mužů přinesl pouta. Tak nebezpečné zločince nemůžeme nechat ani na okamžik volné.“

„Ano, pane,“ řekl poručík a zmizel ve dveřích.

Ve Stewartovi se začala bouřit krev a také mne se zmocňoval hněv. Nikdo nás ještě slovem nevyslechl, žádný soud nás k ničemu neodsoudil, nikdo zatím na nás neshledal žádné viny – a už máme být považováni za zločince? To přece je proti všem předpisům a pravidlům námořních řádů! Neřku-li proti spravedlnosti, která velí, aby každý obviněný byl přinejmenším vyslechnut, než se o jeho obvinění rozhodne. A nám chtějí dokonce nasadit hned železa! Jako tomu nejsprostšímu zločinci!

„Chcete nás dát spoutat, kapitáne, a ani nám neřeknete, proč se s námi takto nakládá?“ řekl jsem a snažil jsem se, aby můj hlas byl zcela klidný a rozvázný.

„Mlčte, vy darebáku!“ osopil se na mne kapitán. „Nařizuji vám oběma, abyste mlčeli a odpovídali jen tehdy, když k tomu budete vyzváni!“

„Ach... ty...“ zabručel vztekle Stewart a sevřel ruce v pěst.

Otevřely se dveře a v nich se objevil poručík Perkins se čtyřmi lodníky, kteří přinášeli želízka.

Kapitán Edwards přistoupil k poručíkovi a cosi mu důvěrně zašeptal. Perkins zasalutoval, otočil se a zmizel opět ve dveřích. Kapitán se zatím posadil za svůj stůl a oba nás pozoroval svýma pichlavýma očima, jako by chtěl co nejdříve vychutnat naše pokoření, naši bezmocnost. Nespustil z nás oči ani na okamžik, dokonce ani když nám lodníci nasazovali pouta. Teprve když jsme byli spoutáni a stali se tak zcela viditelně jeho zajatci, povstal ze svého místa, obešel pomalu stůl, vzal z něho jakousi listinu, opřel se o stolní desku a obrátil se ke mně obřadně s otázkou:

„Jak se jmenujete?“

„Petr Heywood,“ odpověděl jsem. „Byl jsem...“

„Odpovídejte, prosím, jen na otázky,“ přerušil mě. „Jste onen Petr Heywood, který byl kadetem na královské fregatě *Bounty*?“

„Ano, to jsem já, pane,“ přisvědčil jsem. „To jsem již sám jednou řekl.“

„Jak dlouho jste zde na Tahiti?“

„Bez tří měsíců celé dva roky, pane. Od poloviny června roku sedmnáct set osmdesát devět,“ řekl jsem. „Vysadil vás zde kapitán Bligh?“

„Ne, pane.“

„Jak jste se sem tedy dostal?“

„S lodí *Bounty*, když... ji kapitán Bligh byl nucen opustit.“

„Tedy se vzbouřenci! Na palubě *pirátské* lodi,“ řekl suše kapitán Edwards.

Pokynul, že můj výslech je zatím skončen, a obrátil se na Stewarta.

„Vaše jméno?“

„George Stewart,“ procedil vztekle *Džori* mezi zuby.

„Bývalý kadet na *Bounty*?“

Stewart přikývl a nesrozumitelně cosi zahučel. Edwards se na Stewarta zahleděl a řekl popuzeně:

„Je předepsána určitá zdvořilost, kterou je povinován svému vyššímu představenému každý námořník britského loďstva. Zachovávejte ji, muži!“

„Ano, pane,“ opravil se Stewart se staženými rty.

„Jste na Tahiti stejnou dobu jako váš spoluviník?“

„Ano, pane.“

„Také vy jste se sem dostal na palubě vzbuřenecké fregaty?“

„Ano, pane,“ přisvědčil Stewart.

„Odpovězte teď vy, Heywoode,“ obrátil se opět ke mně. „Je tu kromě vás na Tahiti ještě někdo z bývalé posádky?“

Zaváhal jsem.

Ale jaký smysl by mělo, zamlčet kapitánovi v tomto okamžiku přítomnost těch, kteří už pravděpodobně v některém ze člunů spěchají k *Pandoře*, nejsou-li již dokonce přímo na palubě?

„Ano, pane. Je tu ještě zbrojmistr pan Coleman, tesaři Macintosh a Norman, botanik pan Brown, a lodníci Muspratt a Littlejohn.“

„Kde je najdeme?“

„Coleman, Muspratt a Macintosh bydlí v chýši nad ostrohem blízko zálivu, o panu Brownovi ví náčelník Hitimahana. Co je s Littlejohnem, nevím. A Norman je v mé domácnosti... je mým sluhou,“ ozval se Stewart.

„Ptal jsem se kadeta Heywooda,“ řekl rozmrzele kapitán, ale obrátil se k němu už mírněji s další otázkou.

„Co mělo znamenat, že jste hovořil o své domácnosti?“

„To mělo znamenat, že jsem se zde oženil, pane,“ řekl Stewart. „Normana jsem vzal k sobě, protože chudák pozbyl napůl rozumu, když se v člunu vypravil přes oceán do Batávie spolu se svými druhy. Chtěli se nějak dostat domů a...“

„Odpovídejte jen na otázky!“ utrl se najednou zase kapitán Edwards. „Nezajímají mě vaše historky!“

Stewartovi blýsklo hněvem v očích, ale ovládl se. Sklonil hlavu a mlčel. Kapitán ukázal na mne: „Kde je nyní Fletcher Christian?“

„To nevím, pane,“ pokrčil jsem rameny. „Odjel s fregatou z Tahiti. Od té doby, co nás zde vysadil, jsem ho nespatriil.“

„Stewarte,“ obrátil se k mému druhu, „řekněte mi tedy vy, kde je Fletcher Christian. Chci vás jen upozornit, že bude pro vás líp, když řeknete všechno, co víte. Nemá smysl cokoliv utajovat.“

„Nevíme o Christianovi nic, pane,“ řekl Stewart.

Kapitán pokrčil nedůvěřivě rameny.

„Proč jste neodjeli s Christianem?“ obrátil se na mne.

„Nepatřili jsme k těm, kdo se zmocnili lodi, pane. Neměli jsme tedy důvod s nimi odjíždět,“ odpověděl jsem důrazně.

„Spíš v tom bylo něco jiného. Nepředpokládali jste patrně, že o vaší vzpouře se dozví anglické námořní úřady. Nečekali jste, že kapitán Bligh se zachrání. A hlavně, i kdyby se zachránil, nepředpokládali jste, že sem bude poslána admirálitou loď, aby vypátrala zločince a předala je k potrestání za nejhnusnější čin, který je v anglických námořních dějinách bez obdoby. Ostatně, vaše účast při vzpouře vám bude dokázána!“

„Rád bych věděl, kdo a kdy mně dokáže, že jsem se účastnil vzpoury,“ vykřikl rozčileně Stewart. „Kapitáne, má snad tohle všechno znamenat, že nás hodláte odvézt do Anglie s těmito řetízky na rukou? Mám zde ženu a dítě!“

„Mlčte!“ zařval kapitán Edwards. „Už jsem vám jednou říkal, že smíte mluvit, jen když jste tázán... A důkaz proti vám bude snazší, než si myslíte. Pane Perkinsi!“

Mladý poručík se objevil ve dveřích. Stál za nimi zřejmě připraven a kapitánův pokyn očekával.

„Požádejte pana Thomase,“ nařídil kapitán.

Za několik vteřin se otevřely znovu dveře a před našimi užaslými zraky kolem nás prošel s povznesenou tváří, nevšímaje si nás ani jediným pohledem – náš bývalý druh, Thomas Hayward, v uniformě námořního poručíka.

„Haywarde!“ zvolal jsem a mimoděk jsem rozpráhl ruce, neboť jsem na okamžik propadl rozradostňující domněnce, že Hayward nám přece musí dosvědčit, že nejsme ti, za koho nás kapitán má, že my jsme neuchvátili *Bounty*, ani nevysadili pana Blighe do člunu na širé moře.

„Poručíku Haywarde, znáte tyto dva muže?“ řekl slavnostně kapitán Edwards a ukázal na mne a na Stewarta.

„Znám, pane,“ odpověděl stejně slavnostně Hayward.

„Kdo jsou ti muži?“

„Je to bývalý kadet z fregaty *Bounty* George Stewart a bývalý kadet Petr Heywood.“

„Můžete potvrdit na své svědomí a na svou námořnickou čest, že se tito muži nezúčastnili politováníhodných událostí na *Bounty*?“

„To nemohu, pane,“ odpověděl po kratičkém zaváhání Hayward. Díval se kapitánovi přímo do očí a nás se nedotkl ani jediným pohledem. „Oba se často stýkali s Fletcherem Christianem.“

„Tak tedy zajisté i věděli o chystané vzpouře. Pokusil se některý z nich zabránit vzpouře, nebo vystoupil se zbraní v ruce na podporu pana Bligha?“

„Ne, pane, to neudělali. Žádný z nich se neozval ani slovem proti tomu, co se stalo.“

„Podle námořních řádů ten, kdo se nepostaví proti komukoliv, kdo se pokusí zmocnit lodi, je stejně vinen jako ten, kdo zvedl proti kapitánovi zbraň,“ řekl kapitán Edwards. „Děkuji vám, poručíku. To, co jste řekl, zatím úplně postačuje. Můžete odejít.“

Hayward se lehce uklonil a otočil se ke dveřím. V tu chvíli mu skočil Stewart do cesty a spoutanýma rukama ho udeřil do ramene. Zařval:

„Haywarde, řekni teď kapitánovi, co ty jsi dělal, když nás obviňuješ, že jsme nic nepodnikli proti Christianovi. Řekni mu, podle pravdy, že jsi skučel, že jsi prosil, aby tě Christian nechal na lodi, jen abys...“

Edwardsova pravice se mihla v energickém pokynu a dva

lodníci v mžiku skočili po Stewartovi a strhli ho zpět. Zasténal pod ranou pažbou, kterou mu uštedřili, a zapotácel se.

Hayward, všecek bledý a rozrušený, si na sobě urovnával uniformu.

A nás odváděli na zád'ovou palubu do lodního vězení...

Čtyřiadvacetidělová fregata *Pandora* se sto šedesáti muži posádky vyplula pod kapitánem Edwardem Edwardsem 22. září 1790 z téhož Spitheadu, odkud kdysi vyplouvala i naše *Bounty*, a v jejích zapečetěných rozkazech se kapitánovi „přikazovalo a ukládalo, aby doplul k ostrovům, objeveným kapitánem Cookem, zvaným v domorodém jazyce *Tahiti*, a tam aby zajal a na palubu dopravil všechny osoby, které se jakýmkoliv způsobem podílely na povstání proti kapitánovi královské lodi *Bounty*; dále aby přistál u *Přátelských ostrovů*, jakož i u všech ostrovů blízkého okolí, o kterých by se dalo předpokládat, že je vzbouřenci vyhledají jako místo úkrytu před spravedlivým trestem; také aby učinil vše pro to, aby co největší počet viníků strašlivých událostí, o kterých podal zprávu kapitán Bligh, mohl být pohnán před soud admirality, aby tak byla obnovena bezpečnost plavby a důvěra v kázeň válečného i obchodního loďstva Jeho Veličenstva; dále, aby uzavřel všechny zajatce s náležitou přísností tak bezpečně a pevně, aby byla vyloučena jakákoliv možnost jejich útěku, přičemž je třeba dbáti, aby zajatci byli zachováni při životech, neboť jejich příkladné potrestání, odpovídající proviněním, jichž se dopustili, má se stát výstrahou všem, kdož by kdykoliv, nyní i v budoucnu; chtěli porušovat námořní právo i řád.“

Tuto klauzuli svých rozkazů o náležitě přísném uzavření zajatců si vzal kapitán Edwards nejvíce k srdci. Dal zbudovat na zád'ové palubě prkennou boudu, jedenáct stop dlouhou a osmnáct stop širokou, bez dveří, jen ve střeše s jakýmsi víkem, kudy se s obtížemi mohl protáhnout dospělý člověk. Tímto otvorem se podávalo nám, vězňům, do naprosté temnoty jídlo a voda. Jen necelé dvě hodiny jsme byli prvního dne v této „Pandořině

skříňce“, jak vztekle nazval naše vězení Stewart, uzavřeni sami. Dělmistr Coleman, Charles Norman a Muspratt nás brzy následovali, ovšemže také s železy na ruku i na nohou, a o den později k nám přibyl i Macintosh a Littlejohn; ten se náhodou dozvěděl o příjezdu *Pandory*, a tak jako my, sám se šel hlásit na palubu, všecek rozradostněn tím, že mu kyne možnost návratu domů, do rodného Lancashiru.

První čtyři dny jsme byli ponecháni jen svému zoufalství a beznaději. Ráno a večer se otevřelo víko našeho prkenného vězení a my jsme dostali dohromady vědro pitné vody a pět nebo šest sucharů k snídani a kus nasoleného masa k večeři. Byli jsme hladoví, měli jsme hrdla vyprahlá, deptalo nás příšerné horko, ještě o to nesnesitelnější, že v naší „Pandořině skříňce“, nebylo sdostatek čerstvého vzduchu. A tak jsme bezmocně leželi, lapali po vzduchu jako ryby na souši a slzy bolesti se nám draly do očí. A přece jsme ještě stále věřili, alespoň někde v koutcích svých duší, že to všechno, co nyní prožíváme, je příšerný omyl, který se vysvětlí k našemu prospěchu, že budeme zbaveni těchto nelidských podmínek, jež nás naráz přenesly z rajskeho života do pekla. Divím se věru, kde se v nás ta pevná víra brala, vždyť chování kapitána Edwardse, poručíka Haywarda i Perkinse nám nedávalo nejmenší naději. Pouta na ruku i na nohou se nám na výslovný rozkaz kapitánův nesměla snímat ani na noc a poručík Perkins, jenž byl naším hlavním strážcem, nám při své hlídce dokonce přísně zakazoval mezi sebou i hovořit. A snad právě víra, že všechno dobře dopadne, až se věci posléze přece jenom vysvětlí, nám pomohla přenést se přes nejhorší první dny; jinak bychom byli všichni ihned skončili v šílenství.

Říká se, že člověk si zvykne i na šibenici, já však o správnosti tohoto přísloví pochybuji. Spíš je pravdou něco jiného. Člověk snese jen určitou míru příkoří a pak už žádné příkoří nevnímá, pak se z něho stává jen pohybující se loutka bez vůle a myšlenky, které je všechno jedno, nad ničím neuvažuje, všechno přijímá a neptá se ani, co bude za hodinu, natož aby přemýšlela o svém zítřku. Proto po těch prvních dnech, kdy nás ještě živily záblesky naděje, jsme

začali postupně upadat do netečnosti a lhostejnosti. Celé dny jsme jen nehnutě leželi a zírali tupě před sebe, bez jediné myšlenky v hlavě. Ztratili jsme dokonale pojem času; den, noc, jitro, poledne, všechno nám bylo lhostejné, nepočítali jsme, jak dlouho jsme uzavřeni, netečně a odevzdaně jsme přijímali i potravu, kterou nám házeli dvakrát denně jediným otvorem do našeho vězení. Nemožnost nejmenšího pohybu, zápach nečištěných těl i výkalů, pouta zařezávající se krvavě do našich údů – to všechno nás proměnilo v cosi jen o málo lepšího nežli zvířata. A Stewart a později i Muspratt, kteří jediná tu a tam projevíli trochu vůle nepoddát se zoufalému postavení, nás marně nabádali, pohybuje při každém slově ztěžka svými okoralými rty: „Však ještě není konec... Musíme se z toho dostat... Do... poslední... chvíle... člověk... musí... věřit...“

Ale to už předbíhám, to už vypravuji o něčem, co bylo až později, při pátrání po vzbouřencích z *Bounty*.

Ačkoliv jsme tady byli tak bezpečně uvězněni, že s rukama na poutech jsme nemohli na útěk ani pomyslet, i kdybychom k němu měli nakrásně dost sil, střídaly se stráže u našeho vězení ve dne v noci. Neměl-li dohled poručík Perkins, stál tu někdo jiný z lodní posádky, takže jsme neustále slyšeli jednotvárný zvuk kročejů hlídek, přecházejících před naší prkennou boudou se zbraní na rameni sem a tam. Naši hlídači neprojevovali nejmenší účast s naším osudem; u Perkinse nebo Haywarda se samozřejmě nedalo nic jiného předpokládat a ti ostatní se chovali s největší přísností přinejmenším z obavy, že by je mohl uvidět některý důstojník nebo sám kapitán Edwards a že by je obvinil z liknavého vykonávání rozkazů. A krom toho jim jistě kapitán napovídal spoustu všelijakých hrůzostrašných historek o našich zločinných, krvežíznivých choutkách.

A přece se našla mezi našimi strážci jedna dobrá duše, která se nám alespoň trochu snažila ulevit v našem údělu. Byl to dělmistrův pomocník James Murchinson, který u nás míval službu vždy kolem šestého úderu; když bylo v noci všude klidno a bezpečno, otvíral na chvíli víko našeho vězení a nechával proudit dovnitř

chladný, čerstvý vzduch. Občas nám přinesl také trochu mořské vody, abychom se alespoň poněkud mohli zbavit špíny a nečistoty. A tu a tam s námi dokonce vyměnil slovo, obezřetně se rozhlížeje kolem sebe, jako by se dopouštěl bůhvíjakého přestupku.

„Poslyšte... jací jsou lidé... ti Tahit'ané?“ ptal se zvědavě. „Říkali, že jim není co důvěřovat. Prý nás přilákají pod záminkou, že jsou naši... *tajo*, jak říkají, a potom se na člověka vrhnou?“

„Lži, samé lži,“ odpovídali jsme. „Všichni jsou lidé jako my, najdeš tam poctivce a nepoctivce jako všude na světě. A záludní Tahit'ané nejsou.“

Jindy Murchinson po mnoha oklikách opatrně vyzvídal: „Jaký byl ten... Bligh, co jste ho poslali k čertu?“

„Nikoho jsme k čertu neposlali,“ odpovídal Stewart. „Ale nikdo si nemůže představit větší tyrana než byl on. Devítiočasá kočka byla na *Bounty* na denním pořádku. Do ráhen tě poslal, ani jsi nevěděl zač.“

Murchinson pokyvoval hlavou a povzdychával.

„Služba na moři, půl pekla, říkával můj strýc,“ šeptal zamýšleně. „Myslíte, že sloužit pod Edwardsem je med? Ach... z *Pandory* by mohli vypravovat, kdyby...“

„Kdyby co?“

„Kdyby se nebáli.“

„A ty se nebojíš?“

Ale to už bylo příliš. Po takových slovech se Murchinson obyčejně odmlčel, mávl rukou a rychle zase přiklopil víko.

Jednou v noci se ozvalo na střeše tiché, ale zřetelné zaťukání. Většina z nás v tyto dny neusínala, nanejvýše jsme upadali do podivného stavu jakési malátnosti, do polospánku, kdy jsme se po pěti minutách dřímoty znovu a znovu vzbouzeli, unaveni nakonec k ránu víc než minulého večera. Otočili jsme své znavené, věčně zarudlé oči k vikýři, který se zvolna nadzvedával, a čekali jsme, že se tam objeví některý z našich strážců. Zdálo se mi, že jsem na vteřinu zahlédl obličej Murchinsonův, ale vzápětí zmizel a já jsem měl co dělat, abych potlačil výkřik údivu.

V otvoru proti tmavě modrému nočnímu nebi, posetému

souhvězdími jižní oblohy, se rýsoval obrys Vehiatuovy hlavy. Nakláněl se nad nás, hledal mě zřejmě očima a měl prst na ústech a tichounce šeptal: „Psst, psst...“

„Vehiatuo,“ vydechl jsem. „Jak ses sem dostal?“

„Vehiatua nezapomene na svého přítele,“ šeptal mi věrný Tahit'an. „On dal strážci pět perel a ten ho sem pustil. Vehiatua přinesl jídlo. Chtěl by ti pomoci.“

Vrhli jsme se okamžitě na banány a na ananasové plody, které nám chutnaly jako ještě nikdy předtím. Sladká šťáva nám stékala z úst a my hltali s tak hlasitým mlaskáním, že nás Vehiatua musel tišit, abychom nevzbudili v tiché noci nevítanou pozornost.

Když jsme se konečně spíš osvěžili, než nasýtili, sklonil se Vehiatua ke Stewartovi a ke mně a tajuplně zašeptal: „Taurua pozdravuje Džori a přeje mu, aby byl silný. Hitimahana je velmi udiven. Proč kapitán *Etupati* vás zavřel jako zločince, který vztáhl ruku na život jiného člověka?“

„Mýlí se, Vehiatuo. Je to omyl. Ale jakmile mu jej vysvětlíme, budeme opět svobodni.“

„Kapitán *Etupati* mluví jinak. Říká, že nikdy již nevkročíte na *Tahiti Iti*. Vehiatua s tím není spokojen. Dá vám volnost sám.“

„Sám? Vehiatuo, víš, jak ostražitě nás hlídají... Jak bys mohl tedy sám něco pro nás udělat?“

„Přítel není nikdy sám,“ odpovídal Vehiatua s úsměvem a s takovou jistotou, jako by už bylo všechno vyřízeno.

Naše mozky, k smrti znavené vysilující samotou vězení, najednou dostaly novou vzpruhu. Začali jsme horečně přemítat. Jak nám chce Vehiatua a snad i Hitimahana pomoci? Chtějí nás vykoupit od kapitána Edwardse? To Edwards nikdy nepřipustí! Chtějí zaútočit na loď? To je holé šílenství! Nemohou se pustit se svými šípy a oštěpy do zápasu s čtyřadvacetidělovou fregatou, plnou dobře ozbrojených námořníků. Nechtějí se snad dostat potají na palubu a unést nás? To by nejspíš šlo, ale stačí nejmenší neopatrnost, a dřív než se k nám probijí, bude mít při poplachu kterýkoliv z našich hlídačů desetkrát čas nás poslat na onen svět. Představy se střídaly v našich mozcích s rychlostí blesku,

vynořovaly se před námi nové možnosti, jež jsme vzápětí zavrhovali, a čím víc jsme nutili své vyprahlé mozky přemýšlet, čím usilovněji a zoufaleji jsme si přáli, abychom byli osvobozeni, tím jasnější nám bylo, že se to sotva může zdařit... A kdyby se podařilo Vehiatuovi vyrvat nás ze zajetí těchto čtyř prkenných stěn – *co pak?* Edwards by jistě neváhal udeřit na Tahiti mocí svých děl a mušket, jen aby dostal zpět svou kořist.

Pátého dne po Vehiatuově nenadálé návštěvě nás těsně před svítáním – mohlo to být krátce před osmým úderem – vytrhl z polospánku bouřlivý hluk a šum. Strhl se náraz. Paluba najednou začala dunět dupotem přebíhajících mužů, slyšeli jsme křik a nadávky, pak sténání a nářek, jaký vydávají ranění, výstřely z ručnic i z bambitek. Rozezněl se poplašný zvon, celá loď se otřásala hlukem a vzrušeným křikem. A mezi anglickými výkřiky jsme rozeznávali jednotlivá tahitská slova a onen zvláštní druh vytí, kterým doprovázejí Tahit'ané každý útok se zbraní v ruce.

Vehiatua! Vehiatua a jeho přátelé nás zřejmě chtějí osvobodit!

Bili jsme sebou zoufale ve svých poutech, v nesmyslné zuřivosti jsme se snažili vyrazit rameny nebo hlavou vikýř, křičeli jsme, zmítali se v křečích a bušili sepjatýma rukama na stěny vězení, dokud jsme vysílení a zemdleni nepadli k zemi. Ano, třebaže jsme si mysleli, že každý pokus o naše osvobození musí ztroskotat, teď, právě teď jsme si zoufale přáli, aby neuskutečnitelné se stalo skutkem. Měli jsme – alespoň Stewart a já – ještě kousek té naděje, kterou ostatní už docela ztratili. Nejlíp to za ně řekl Muspratt: „Co blázníte? Snad si nemyslíte, že nás odtud někdo vytáhne? My už to máme všechno spočítáno! Jde jenom o to, kdy nám pan kat pověsí na krk oprátku,“ ušklíbl se cynicky nad naším zoufalým počínáním, jako by se jeho to, co se dalo na palubě, pranic netýkalo.

Jak strašlivě zněla jeho slova! Jak strašné bylo, že to, čeho jsme se báli, najednou vyslovil tak docela hlasitě, bezlítostně, jako by šlo o někoho třetího. Zůstali jsme na něho civět a pak jsme se v slzách zhroutili. Ani jsem už valně nevnímал, když se asi po půlhodině otevřelo víko vězení a v otvoru se objevila hlava

Thomase Haywarda. Jeho posupný úsměv vyjadřoval nekonečnou míru nenávisti a pohrdání. Pozoroval nás mlčky a potom po nás se zřejmou rozkoší plivl:

„Vy psi! Vy podlí zrádci a piráti!“ houkl. „Jestli jste spoléhali na své Tahitány, dávám vám na vědomost, že byli do jednoho rozdrceni nebo zajati. Žádný z vás neunikne spravedlivému soudu! Ničemové!“

Třetího dne po těchto událostech nás poručík Perkins vyvedl na palubu. Ostré slunce po tolika dnech temnoty nás najednou udeřilo prudce do očí a oslnilo nás tak, že jsme se potáceli s chrastícími řetězy na nohou jako opilí. Když jsme se podle pokynu seřadili, spatřili jsme kolem sebe shromážděno všechno mužstvo *Pandory*. Kapitán Edwards stál na velitelské palubě ve slavnostním stejnokroji, na hlavě důstojný třírohý klobouk. Pak zaznělo zvolání, kterým námořníci a příslušníci námořní pěchoty pozdravili kapitána, a my jsme si uvědomili, že je neděle, den, na který zbožná admirálita přikazuje konat bohoslužby, přehlídku mužstva a čtení z vojenského řádu.

Člunovod upravil lodní kompas na malý oltář tím, že přes něj přehodil kus látky, a podal panu Edwardsovi modlitební knížku a bibli. Ten ji vzal, otevřel, zalistoval v ní a rozhlédl se po shromážděných mužích.

„*K Tobě, Bože, mysl s díkem zalétá...*“ oznámil potom slovy prvního verše píseň, kterou dnes mělo mužstvo zazpívat.

Velebné tóny se vznesly nad koráb, jak muži zanotovali s vážnými tvářemi jednotvárnou melodií. Nevím, zda mysleli na slova písně, děkující za pomoc boží v boji proti nepřátelům, ale pochybuji o tom. Stáli tu s takovým podivným, prázdným výrazem ve tváři, že jistě nevnímali ani slovo z toho, co zpívali; a vsadil bych se, že většina z nich myslela na obchody s domorodci, nebo si prostě s ulehčením uvědomovala, že alespoň na těch několik chvil lodní pobožnosti je pokoj od šikanování důstojníků. Ostatně ani důstojníci se netvářili nijak zvlášť nábožně, lhostejně jen pohybovali rty a přešlapovali unuděně ze

strany na stranu. Konali prostě jen to, co admirálita nařídila.

Zpěv brzy skončil a kapitán Edwards začal číst z knihy námořních předpisů.

Jeho hlas byl chladný a přísný a kapitán zvedal co chvíli zrak od knihy a zavrtával se svým pichlavým pohledem do očí některého z lodníků. Pan Bligh při tomto obřadu obvyčejně bouřival a zavaloval posádku přívalem vyhrůzek, nebude-li se do poslední tečky dělat to, co ukládají předpisy a řády. Kapitán Edwards mluvil chladněji, méně vzrušeně, ale viděl jsem na tvářích námořníků, že jeho slova jim nahánějí stejný strach a vzbuzují stejnou bázeň.

Když dokončil četbu, pohlédl pan Edwards směrem k nám. Stáli jsme uprostřed shromážděného mužstva, obstoupeni ozbrojenou stráží. Ukázal na nás prstem a začal hovořit o zločinu, jehož jsme se dopustili. Ať prý si všichni dokonale vštípí všechny předpisy do svých zabeđených hlav a ať si z nás

vezmou odstrašující příklad, k jakým koncům to vede, když na ně kdokoliv z příslušníků královského britského loďstva zapomene. Hřímal o neporušitelnosti tohoto zákoníku nad zákoníky, který pomáhá Anglii, aby zničila všechny své nepřátele, a líčil, jak podlým a zákeřným způsobem jsme usilovali připravit o život nebohého pana Blighe a jeho druhy. Čeká prý nás nejpršnější potrestání a všichni muži na *Pandoře* by si měli náš osud denně připomínat. Jsme prý tak nebezpeční zločinci, že ani v zajetí se nevzdáváme úmyslu uniknout spravedlnosti. Neznámo jakým způsobem jsme prý vešli ve styk s domorodci, kteří se pod rouškou noci pokusili dostat na fregatu. Mužstvo konalo svou povinnost, za to zasluhuje pochvalu, ale je třeba rázně jednou provždy vyloučit možnost podobného útoku a k tomu činí on neprodleně potřebná opatření. A zahřímál:

„Od dnešního dne až do odvolání zakazuji vězňům, aby mezi sebou hovořili, kromě doby jídla, a to jen za přítomnosti stráže. Od dnešního dne nařizuji všem hlídkám, aby při prvním podezřelém pokusu o únik byli všichni vězni na místě zastřeleni. Stráže, které hlídají Stewarta, Heywooda, Colemana, Muspratta, Normana, MacIntoshe a Littlejohna, budou zdvojnásobeny. Aby také domorodcům přešly všechny chutě míchat se do záležitostí, po kterých jim nic není, děla fregaty budou ode dneška namířena na ostrov. Bez milosti jej dám zasypat koulemi, jestliže se objeví jen náznak nepřátelského počínání ze strany domorodců. Ti, kdo přestoupí mé zákazy, musí počítat s tím, že je stihne trest, jako by se pokusili zaútočit na britskou loď. Jako ty, kdo se o to pokusili včerejší noci. Král od nás požaduje rozhodnost a pevnost a my jsme ukázali, že dovedeme královské rozkazy plnit.“

Kapitánův chladný hlas zmlkl.

Zvedali jsme pomalu hlavy ve směru, kam ukazovala jeho vztyčená pravice, a tam nahoře jsme uviděli obraz, nad nímž nám tuhla krev v žilách.

V ráhnech bylo přivázáno za rozpažené ruce šest tahitských těl. Sluneční paprsky se opíraly do jejich lesklé kůže a jejich hlavy jim visely sklesle na prsou.

Bylo mi v té chvíli, jako by se mi měla hrud' rozskočit a srdce puknout ve dvě.

Neboť tam nahoře visel také můj drahý, ubohý Vehiatua!

Tak věrné a opravdové bylo jeho přátelství, že za ně nakonec položil život... Zdalipak já bych byl za podobných okolností dokázal udělat totéž, co on? Kolik by se našlo mezi námi takových? A o něm mi budou hovořit jako o divochu a pohanské černé duši! Byl bych nejraději vyskočil a křikl, aby také mě pověsili vedle něho, a plivl jim všem do tváří! Co tihle Haywardi a Edwardové tady vlastně hledají? Kdo je sem zval, kdo jim dal právo zabíjet? Nezáleží jim na ničem jiném, než aby si nahrabali spoustu perel a aby měli plné kapsy, až se vrátí domů. Ach Morrisone, žaloval jsem v duchu, ať si říká kdo chce co chce, ty jsi měl tolik pravdy! Teprve teď tě chápu, když dávám sbohem příteli, jakého v životě už sotva potkám. Můj Vehiatuo, příteli, duše nejbližší, stojím tu před tebou zahanben. Už nikdy ti nebudu moci dokázat, že jsem cítil své přátelství právě tak opravdově jako ty, že jsem tě měl stejně rád. Ale nikdy mi nevymizíš z paměti a vzpomínka na tebe bude vzpomínkou na to nejkrásnější, co jsem v životě prožil...

Nevím, jak jsem se dostal nazpět do naší dřevěné boudy.

Vím jen, že jsem si zoufale přál zemřít a nebýt a že mnou začala lomcovat horečka a zimnice, že jsem křičel a spílal a že plných deset dnů jsem nevzal do úst jediné sousto.

Když jsem se po těch deseti dnech – díky Stewartově péči – jakžtakž sebral, první, co jsem uslyšel, byla jeho slova:

„Za tři dny zvedne *Pandora* kotvy. Vypluje hledat po Tichomoří Christiana a jeho lidi...“

IV

PÁTRÁNÍ PO BOUNTY

Kdybych měl dopodrobna líčit naše osudy v oněch dnech, kdy se *Pandora* potulovala po téměř dvouměsíčním kotvení v Matavai Bay kolem pobřeží všech známých ostrovů a ostrůvků této mořské končiny, nezbyvalo by mi než vyprávět stále totéž, právě tak jednotvárně, jako jednotvárný byl při vši hrůze život ve „skříňce“. Naše dny a noci, které jsme ve své stálé tmě rozlišovali jen podle tepla a chladu, byly nekonečné. Železné manžety pout se zarývaly do zápěstí, a protože nám byly těsné, vytvořila se pod nimi zarudlá místa, která brzy zhnisala a při každém pohybu nám způsobovala dvojnásob krutou bolest. Ale to nezajímalo na *Pandoře* živou duši a nikoho ani ve snu nenapadlo nám kvůli tomu ulehčit vazbu. Stali jsme se vyvrženci, kteří mají jenom cenu trestu, který je očekává. Skříňkou se ozývalo tiché sténání Charlese Normana, pevně přesvědčeného v zastřené a pomatené mysli, že se stal obětí úkladu a že nás zajal portugalský loupežný koráb, a nadávky a křik MacIntoshe a Littlejohna, dožadujících se tvrdošíjně, aby kapitán uvěřil v jejich nevinu. Muspratt zatvrzele a odevzdaně mlčel, Stewart se trýznil vzpomínkami na Tauruu a svou dcerku a Coleman mumlal třikrát denně modlitby ke všem patronům námořníku a nevinně odsouzených. A já jsem myslel na svůj nedokončený slovník tahitského jazyka, kterého se zmocnil s ostatními našimi věcmi kapitán. Žili jsme tak vedle sebe, a přece jsme si byli na míle vzdáleni a nevyměnili jsme spolu třeba celé dny jediného slova. Svůj zákaz hovoru mezi vězni sice kapitán Edwards krátce po odplutí z Tahiti odvolal, ale nač nám to bylo dobré? O čem bychom vůbec měli hovořit? Vzpomínat na minulost a drásat své vlastní nitro vidinami zmizelých šťastných dní? Nebo si neustále připomínat budoucnost, od které jsme nemohli očekávat nic dobrého? To by nám bylo jen ještě víc ztrpčovalo už tak dost

trpký život. A tak jediné, oč jsme se snažili, bylo zapomenout, spát, nemyslet na nic.

To se ovšem snadno řekne. Ale poruč myšlenkám, když někdy samy vyskakují a zálučně tě přepadají, a když tě trápí neodbytné představy, co by bylo, kdyby se stalo to a nestalo ono? Když je nemůžeš a nemůžeš odehnat jako roj dotírajícího hmyzu, jenž bez milosrdenství bodá a jemuž se neubráníš. Když se probouzíš zkropen potem, protože se před tebou právě v podivném bdělém snu objevil tvůj soudce, který nad tebou vynáší neodvolatelný, přísný rozsudek!

Žili jsme jako zvířata na těch několika čtverečních metrech prostoru, kde jsme se na sebe mačkali a nemohli pohnout údem, a přece to nejhorší, čím jsme trpěli, nebyla špína, zápach, hlad, hnisan, pot a žízeň. Nejvíce nás ničilo pomýšlení, že se nám děje bezpříkladné bezprávie, že se s námi nakládá jako se sprostými zločinci a že nemáme naděje dovolat se práva ani v tom nejmenším. Věděl jsem přece z rozhovorů s panem Christianem, že kapitánovi ukládá námořní řád určité povinnosti k námořníkům vězněným pro podezření z přestupků proti kázni. Ale dovolávat se jich? Jednou jsme to zkusili a sklidili jsme posměch, několik ran důtkami nádavkem, a ještě nám dal kapitán najevo, že takovéto protesty mohou příště naše postavení jen zhoršit. V tom byl Edwards stejný jako William Bligh, jeden za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet. Konec konců, když považoval Edwards mužstvo jen za něco málo víc než smetí, s nímž má samozřejmě právo nakládat naprosto libovolně, proč by si vůbec dělal hlavu s nějakými předpisy, ukládajícími kapitánovi, aby o podezřelé pečoval s lidskou slušností?

Ale ani Edwardse, který se o nás ostatně tak často nezajímal, ani Perkinse jsme nenáviděli tak, jako poručíka Haywarda. Obracel se mi žaludek nad každou jeho větou, kterou nám povýšeně kázal, že jsme si svůj osud připravili sami. Jako bych nebyl svědkem toho, jak tento ničema, který nás teď denně ponižuje, plive po nás a nadává nám pirátů a psích synů, prosil na kolenou Fletchera Christiana, aby ho ponechal na palubě *Bounty*.

A když jsem si to znovu a znovu připomínal a když jsem si také připomínal, jakých krutostí se dopouštěl on i pan Bligh, čím dál tím častěji mě napadala otázka: nebyl vlastně vinen tím, co se stalo, spíš kapitán Bligh a jemu podobní než ti, kdo v zoufalství, deptáni nesnesitelnou tyranií, si chtěli sami zjednat spravedlnost? Zdalipak se zabýval někdo z těch pánů v admiralitě, kteří vysílali řízného kapitána Edwardse na honbu za Christianem a jeho lidmi, co se dělo na *Bounty* před vzpourou, a zdalipak se zeptal, jestli splnil také její velitel vše, čím byl povinován k posádce? Víím: vyslovit něco takového před kterýmkoliv úředním námořním činitelem, byl by povytáhl pohoršeně obočí a označil by mě bezpochyby za pomocníka vzbouřenců; ale o tolik jsem už zmoudřel, že jsem věděl, že není radno takové věci říkat příliš hlasitě; ale ať jsem o tom v skrytu duše přemýšlel jak chtěl, vycházelo mi to vždycky právě tak.

Proč by se mělo hovořit jen o tom, jak se provinila jedna strana? Což nespravedlivé tresty, surová svévole, nebo docela obyčejná krádež jsou méně zavrženímhodné, když se jich dopouští kapitán? A nemá to být právě velitel lodi, kdo se jich *nesmí* dopouštět, má-li k němu mít mužstvo náležitou úctu a vážnost?

Jednou jsem se svěřil se svými myšlenkami Stewartovi a poprosil ho, aby mi řekl, co si o těch věcech myslí.

Odpověděl bez váhání:

„Víš, co si přeju?“ řekl. „Jen dvě věci: abych ještě jednou viděl Tauruu a malou – ale to se mi asi těžko splní – a za druhé, aby ten pes Edwards nechytil z *Bounty* už ani jednoho živého človíčka. Když si pomyslím, že k tomuhle všemu nemuselo dojít, nebýt Blighe a jeho ničemností!... Mezi námi: řekl bych, že Edwards je v koncích. Křížujeme sem a tam, a kde nic tu nic.“

Pravda, vypadalo to tak. Plavili jsme se přece bezvýsledně už celé týdny. Kapitán Edwards přistál s *Pandorou* u několika ostrovů poblíž Tahiti, ale zatím nikde nemohl zachytiti nejmenší stopy po vzbouřencích z *Bounty*, ať se namáhal sebevíc. U jednoho z ostrovů se zdálo, že jsou už konečně na dosah ruky. Poručík Perkins při zkoumání korálového pobřeží našel polorozbité veslo s vypáleným označením *Bounty*. *Pandora* kotvila u tohoto kousku

pevniny čtyři dny, mužstvo pročesalo ostrůvek skrz naskrz, ale bezvysledně. Po vzbouřenecké posádce jako by se slehla země – či spíše moře. Nakonec si musel Edwards přiznat, že veslo se sem pravděpodobně dostalo s mořským proudem, jak je někdo z *Bounty* náhodně ztratil.

Není třeba mít velkou fantazii k tomu, aby si člověk představil, že to marné hledání uvádělo kapitána Edwardse v zuřivý vztek. Dal si mě dokonce znova předvolat, a také Stewarta a Muspratta a sliboval, že nám ulehčí vazbu a že o nás podá příznivou zprávu soudu, jestli mu prozradíme, kam Christian uprchl. Když jsme jen po pravdě opakovali, že nevíme, zahrnul nás přívalem nadávek, obvinil nás z nepolepšitelné vzpurnosti a zpupně nakonec prohlásil, že si najde Christiana, kdyby měl prohledat všechny ostrůvky v Tichém oceánu.

A tak *Pandora* opět křížovala od pevniny k pevnině. Spouštěla kotvy u každého obydleného ostrůvku a kapitán od domorodců vyzvídal za zrcátka a železné tretky – zda se někde v těchto vodách neplavil *Veliký Plovoucí Dům*.

Dozvídali jsme se o tom všem čas od času se značným zpožděním od jediného zpravodaje, kterého jsme měli, od Jamese Murchinsona. Ten s námi na rozdíl od ostatních strážců za svých hlídek přece jen tu a tam utrousil slovo. Tak jsme od něho věděli, že kapitán vždy nepředstavitelně sptí, když se další zastávka ukáže marnou. Někdy nás varoval před zlobnou náladou poručíka Perkinse, který se užíral ctižádostí zatknout vůdce vzpoury Fletchera Christiana, a vyléval si zlost na nás. A také nám ohlásil, kterými místy plujeme, pokud to sám věděl. Byli jsme mu vděční za toto jediné spojení s vnějším světem; aspoň jsme se necítili přece jen tak zcela vyvrženi a bezmocní ve své temné „Pandořině skříňce“.

Více než po měsíci tohoto nekonečného putování tichomořskými vodami – někdy počátkem července – se konečně podařilo kapitánu Edwardsovi zachytit jakousi stopu. Dva domorodci na ostrůvku *Namuka* v souostroví *Přátelských ostrovů* si vzpomněli, po obvyklém vyptávání a hlavně po obvyklých darech, že před nějakou dobou tu kotvila *Veliká Piroga*, jak řekli,

v které bydlelo mnoho lidí bílé pleti. Jejich vládce prý byl velice velkomyslný a přátelský a dal domorodcům mnoho darů. Ukázalo se potom, že Christian, byl-li to on, kdo s nimi rozmlouval, je obdaroval sekerou a pilkou. Za to prý jenom chtěl, aby mohl načerpat čerstvou vodu a natrhat ovoce, v čemž mu bylo vyhověno. Nic víc, nic bližšího nedovedli domorodci říci, neuměli ani popsat neznámé návštěvníky, jenom oba ujišťovali, že vládce měl rouru, v které byl ukryt hrom, a že mu mohl kdykoliv poručit, aby vyšel ven. Na tu hlavní otázku, kam totiž potom odplula *Veliká Piroga*, nedostal však kapitán Edwards uspokojivou odpověď, neboť oba domorodci se dostali do sporu. Jeden ukazoval, že loď odplula směrem severním, zatímco druhý tvrdil, že se obrátila k jihovýchodu. Kapitán Edwards z radosti nad tím, že patrně zachytil po tak dlouhém pátrání stopu, oba odměnil a po poradě s důstojníky přisoudil více víry druhému.

Pandora vyplula tedy udaným jihovýchodním směrem, a protože jí přál vítr, spatřila hlídka v koši pod hlavním stěžněm po několika dnech dlouhý pruh země se zvedajícím se hřebenem horstva. Za několik hodin už bylo lze rozeznat z paluby kokosovníkový palmový háj, široký písčitéý pás pobřeží, odhadem asi tři sta metrů zděli, a sopečný kužel, tyčící se vzhůru uprostřed této pevniny, ztracené v nekonečném oceánu.

Byl to ostrov *Tupuai*. *Pandora* jej nejdříve obezřetně obeplula, a když Edwards zjistil, že nejvhodnější přístup je z široké zátoky na východní straně ostrova, nařídil, aby bylo připraveno vše pro zakotvení. Současně také přikázal, aby se poručík Perkins postavil v čelo průzkumného oddílu, který bude vysazen na pobřeží. Tam vejde ve styk s domorodci a pokusí se vypátrat, zda se zde nevyloдили utečenci z *Bounty*. Poručík Perkins jen hořel nedočkavostí, aby úkol co nejdříve provedl, lákán neustále vidinou, že on to bude, kdo přivede Christiana v poutech na loď. Už na Tahiti se vyznamenal svou pohotovostí, a kdyby se mu teď ještě podařilo lapit strůjce vzpoury, znamenalo by to bezpochyby pochvalnou zmínku v lodním zápise, upozornění admirality a brzké další povýšení. Tedy docela slibný začátek dráhy námořního

důstojníka. A tak se svým člunem a s deseti dobře ozbrojenými námořníky přirazil k pobřeží a pustil se přes písčitou zátoku do vnitra ostrova.

Perkins se potuloval vnitrozemím celý den. Objevil několik banánovníkových hájů a celý malý lesík z indických fíkovníků, dva prameny křišťálově čisté pitné vody a velké množství chlebovníkových sadů; setkal se posléze i s několika domorodci, kteří se netvářili zrovna pohostinsky. Když se však konečně po čtyřadvaceti hodinách vrátil, vezl Edwardsovi nejen plody japa, tara, batatu a banány jako ukázky přírodního bohatství ostrova, ale hlavně jednoho přívětivějšího, nesmírně povídavého a zvědavého domorodce, který za skleněný náramek a polotupý nůž prozradil věci, nad nimiž oba, Perkins i kapitán Edwards, přímo zajásali. Bylo třeba ovšem mít s tím domorodým chlapíkem trpělivost, protože zvědavý mluvka si nejdříve vymínil, že si prohlédne loď, a prohlížel ji opravdu tak důkladně, že přiváděl netrpělivého Edwardse k zoufalství. Museli mu všechno ukázat, od kormidla ke karonádám a dokonce se odvážil vlézt i do hlídkového koše. Nad vším ztrácel údivem dech a všemu se nekonečně dlouho obdivoval. Nakonec se přece jenom dostali k tomu hlavnímu, proč ho Perkins přivedl na loď, a *Baru*, jak se ten chlapík jmenoval, se rozpovídal o tom, že zde před dlouhou dobou přistál *Veliký Plovoucí Dům*, právě tak veliký, jako je tento, a s ním bílí mužové, kteří se chovali k domorodcům velmi laskavě a dali jim mnoho darů. Mužové z *Velikého Plovoucího Domu* prý zde chtěli zůstat, ale potom koupili od náčelníka a starších kmene ostrov *Parapa*, vzdálený při dobrém větru den plavby odtud.

„Koupili ostrov?“ nechtěl věřit svému sluchu kapitán Edwards a v té chvíli se patrně tázal sám sebe, jestli je vůbec ten domorodec při zdravém rozumu. Ale ukázalo se, že je, že skutečně náčelník tohoto ostrova dovolil bílým mužům za veliké dary (*Baru* nevěděl, jaké dary to byly) zůstat na onom ostrůvku, položeném dále na jihovýchod od *Tupuai*.

„Co udělali s *Velikou Pirogou*?“ vyptával se nedočkavě kapitán. „Stojí ještě při pobřeží? Kde? Vyjíždí někdy?“

Odpověď byla překvapující.

„*Veliká Piroga* odjela,“ řekl Baru.

„Říkal jsi však, že bílí lidé koupili ostrov. Proč tedy zase odjížděli?“

„*Velká Piroga* odjela,“ trval domorodec tvrdošjně na svém.

„Muži z *Velké Pirogy* zůstali a také odpluli a vzali s sebou sestry a bratry *Barua*.“

Kapitán z toho pochopil, že část posádky se vydala s fregatou dál a vzala na palubu několik domorodců.

„Kolik mužů je teď na ostrově z těch bílých plavců, kteří přijeli lodí?“ položil poslední, pro něho zvlášť důležitou otázku, a napjatě čekal na odpověď. Ale Baru ho zklamal, neuměl totiž počítat, a jeho »mnoho a velice« mohlo znamenat právě tak dobře dvacet lidí jako pět. Když se potom Edwards ještě dozvěděl od hovorného *Barua*, že ostrov je ze všech stran přístupný, že sám byl několikrát u bílých mužů, a když zjistil, že utečenci si zbudovali své chýše pohromadě v přístupném místě, uzrál v jeho hlavě plán.

„Poslyš, Baru, můžeš dostat veliký dar, který tě udělá velmi bohatým a mocným, uděláš-li, co od tebe potřebujeme,“ počal ho lákat a ukázal mu železnou sekerku, nad kterou domorodci jen zajiskřily nedočkavě oči. „Povedeš naše čluny dnes v noci tak, abychom připluli bezpečně ještě před svítáním na ostrov. Nikomu o tom nesmíš říci ani slovo. Provedeš-li věc dobře, dostaneš ještě další odměnu, kterou ti budou všichni závidět.“

Ukázalo se, že Baru má onu prostou, nedůvěřivou chytrost domorodců, která chce mít při každém směňování naprosto jasno. Poněvadž chtěl vědět, co ještě dostane, splní-li úkol, nastrčil mu kapitán Edwards před oči hrst lesklých, poniklovaných knoflíků, odpáraných ze staré důstojnické uniformy. Baru se na ně díval, oči mu hrály a v duchu si už jistě představoval, jak se jimi ozdobuje. Ale protože viděl, že bílí lidé na něm žádají něco, co jim patrně nemůže poskytnout nikdo jiný, rozhodl se pohotově zvýšit cenu za svou službu.

„Baru povede muže z *Velké Pirogy*, ale chce za to ještě takové červené perly na ruku,“ prohlásil rozhodně a ukázal na svůj náramek

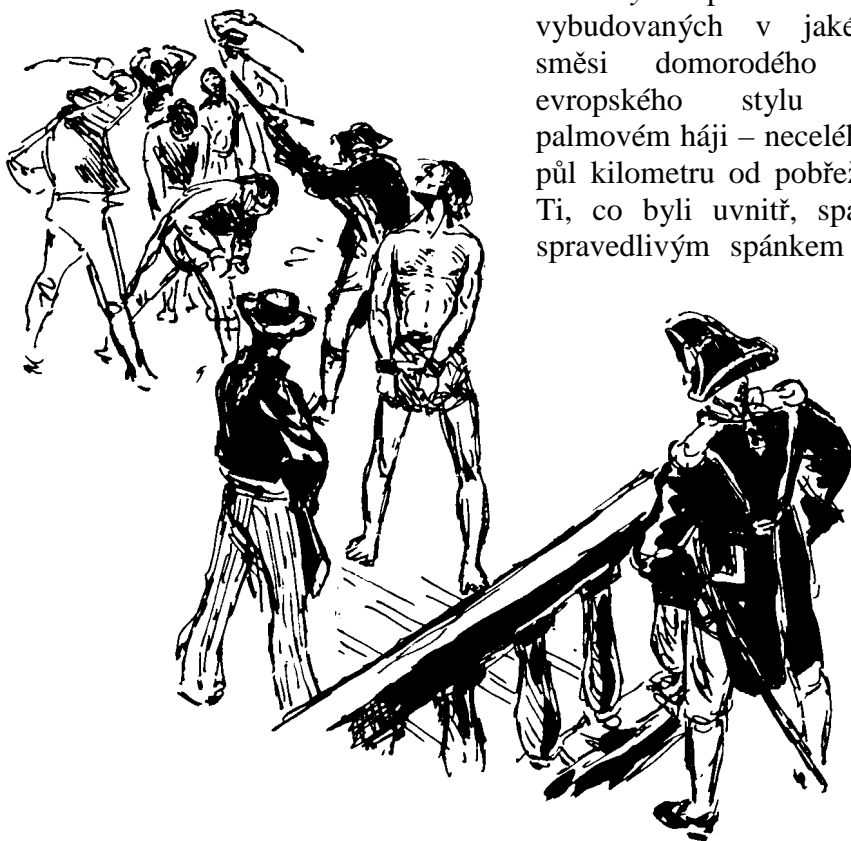
ze skleněných kuliček, který se mu houpal na levém zápěstí.

„Vždyť už jej máš, proč chceš ještě jeden?“ podivil se kapitán nad obchodnickým nadáním domorodcovým.

„Druhá ruka ještě nemá,“ odpověděl Baru stručně. Pan Edwards mu ovšem i tento dar přislíbil, vždyť za službu, kterou od domorodce žádal, byl by jistě ochoten zaplatit víc než jen bezcennou skleněnou tretkou.

O tom, co bylo dále, jsem se dozvěděl už od našich nových spoluvězňů. Neboť plán kapitána Edwardse se vskutku podařil. Pod rouškou noci se přiblížily k pobřeží ostrůvku *Parapa* čtyři čluny s námořní pěchotou, po zuby ozbrojenou; vedeni Baruem,

obklíčili námořníci z *Pandory* skupinu domků, vybudovaných v jakési směsi domorodého a evropského stylu v palmovém háji – necelého půl kilometru od pobřeží. Ti, co byli uvnitř, spali spravedlivým spánkem a

jistě netušili, že až se ráno probudí, budou hledět do ústí pušek a bambitek britské námořní pěchoty. Přepad byl proveden naráz a všichni byli tak překvapeni, že nemohli na obranu ani pomyslet. Nezbyvalo jim opravdu nic jiného než zvednout ruce a odejít z míst, kde věřili, že zůstanou zapomenuti a že zde dožijí. Když je jednoho po druhém, zkrvavené pod ranami důtek, hnali úderý pažbou po palubě a plivali po nich, spílali jim a s opovržením si na nich vylévali všechnu zlost, nevydal nikdo z nich ani jediného slova nářku nebo prosby. Jeden po druhém se mlčky vsoukali do vikýře, jímž se jim otvíralo naše vězení, a zamračení, tvrdí, s takovým vzdorným výrazem v tváři, jako měli kdysi, když se zmocňovali lodi, dali si nasadit pouta, a zhroutili se mezi nás.

Bylo jich osm: Morrison, Burkitt, Sumner, Hillbrant, Millward, Ellison, Skinner a Thompson...

Jaká to byla nezapomenutelná, strašná noc, ta první noc, kdy se těsný prostor naší špeluňky naplnil dvojnásobným počtem těl! Tiché, potlačované sténání nových vězňů, jejichž zkrvavená záda se pod ranami důtek roztrpěla až do živého masa, nám nedalo po celou noc zamhouřit oka. Snažili jsme se ulehčit těm zmučeným mužům alespoň v maličkostech. Vyklidili jsme jim trochu místa, to znamená, že jsme raději leželi dva na sobě, aby se nikdo nedotýkal jejich ran, a omyli trochu nejhorší rány těmi několika kapkami vody, které jsme dostali k pití. Víc nikdo nemohl dělat. Ale ať naříkali jakkoliv, všichni si ještě zachovávali pevnost ducha, kterou jsem musel prostě obdivovat. Zoufalství? Lítost? Ne, to neznali, tomu se nepoddávali ani v nejmenším.

Všem těmhle nebožákům, s kterými jsme sdíleli stejný osud, pevně vyzářovala z očí i ze zmučených tváří mlčenlivá, nesmiřitelná, zarytá nenávisť. Burkitt to řekl patrně za všechny, když ho Hayward a lodníci cpali do naší boudy:

„Rozsekali jste mě... lumpové... ze zad... mám krvavý... hadr... ale říkám vám... kdybych měl jet znovu na *Bounty*... *vzal* bych zase ručnici... a... vysadil toho... psa... Blighe... na moře... a vás... vás... taky... My jsme... taky lidi... ale vy... vy jste zvířata... hovada...“

„Mlč, čeká tě tak jako tak oprátka, ty svinská duše vzpurná!“ zařval Hayward. Udeřil bezmocného Burkitta do tváře tak prudce, že mu z nosu vytryskl proud krve. „Budeš ještě prosit o milost a tohle vězení si budeš připomínat jako nejkrásnější místo života!“

„Tebe... ty pse... nebudu prosit nikdy! Pro tebe mám jen tohle!“ křikl Burkitt a stačil ještě plivnout směsí krve a slin po Haywardovi, než ho ruce dvou lodníků vecpaly vikýřem dovnitř.

Tma, louže mokvajících krve, zápach těl, po týdny neočištěvaných, nadávky a vyhrůžky, pološnilé maso, špinavá voda, zimnice a blouznění – ten obrázek našeho vězení je stále stejný a nemění se, ani když plujeme další týdny a hledáme zuřivě zbylých osm utečenců z *Bounty*. Všichni z těch, kdo byli polapeni na ostrově *Parapa*, jsou už bezpočtukrát bičováni. Lákají také je sliby, že tomu, kdo prozradí, kam odjel Fletcher Christian, bude ulehčena vazba a jeho doznání že se bude považovat před soudem za polehčující okolnost. Kapitán Edwards stále neví, kde hledat poslední vzbouřence. Žádný z této osmice nepoví ani slovo – nepověděl by, i kdyby věděl. A žádný z nich opravdu nic neví, poněvadž od chvíle, kdy *Bounty* s Fletcherem Christianem zvedla kotvy a odplula neznámo kam, žili jen sami sobě a o svých družích nikdy nic nezvěděli. Morrison někdy vypráví o tom, jak si společně stavěli své chýše, jak zakládali malé plantáže, jak se začínali zařizovat pro nový život, jak snili o tom, že promění postupně celý ostrov v jedinou krásnou zahradu. Ale všichni si tak lehce nezvykli. Být sám na malém ostrůvku, nemít kolem sebe nic než dálavy nekonečného moře, vědět, že jen náhoda sem může přivést někoho z rodné země – s tím se člověk nesmiřuje snadno. Někdy se jim večer před spánkem jako v horečce zjevovaly obrazy minulého života, pociťovali nesmírnou, nesplnitelnou touhu uvidět někoho z dřívějších přátel a promluvit s ním, a kdyby byla v tom okamžiku po ruce kořalka, leckdo by jí byl asi propadl. Na půl roku si zakázali hovořit o čemkoli z minulosti; a ten, koho se zmocnil smutek po domově, se utíkal na druhý konec ostrova k místu, kterému říkali *Skála vzpomínek*. Tam jedině bylo dovoleno mluvit o minulosti, vzpomínat.

Morrison, který mi o tom všem vypravuje, je stále týž, jak jsem ho kdysi poznal. Své utrpení snáší klidně a je vždycky ochoten se mnou hovořit tak jako dřív – i když se nám oběma těžce obrací jazyk a z vyschlých hrtanů, uvnitř celých bolavých, se tak těžko dostávají slova. Připadá mi to až směšné, když mu tak naslouchám a on opět vykládá o tom, jak by měla být spravedlivěji uspořádána lidská společnost, jak opět a opět rozvádí Rousseauovy myšlenky o tom, že každá vláda, která se zpronevěřila péčí o blaho poddaných, je špatná a má být odstraněna, zatímco vedle nás lapají po dechu zmučení námořníci. A nám při každém pohybu chřestí na rukou i na nohou železné řetězy, jsme vyzáblí, ve špinavých vousech nám poskakují blechy, celé tělo nás svědí a je poseto pupenci, podlitinami a hnisajícími boláky. Ale přitom Morrison vážně hloubá o tom, že právem každého člověka je, aby žil podle své přirozenosti, druhým neškodil a prospíval všem.

Ale – je to *opravdu* k smíchu? Jak tak s Morrisonem filosofujeme, vidím najednou, že poslouchají i ostatní: vztekly Ellison na nás civí s otevřenými ústy, Coleman se přestává modlit, Stewart na chvíli zapomíná na svou Tauruu, Littlejohn se škrábe za uchem, ale hltá přitom Morrisonova očima, a i ten drsný, šlachovitý dlouhán Burkitt je všecek zaujat a bručí: „Hrome... to jsou pěkné věci, co tu říkáte... ale kdopak je může uskutečnit?“ Ne, není to směšné, nejsme pošetilci, kteří uprostřed bledých trosek, v něž se jim proměnil vlastní život, uvažují o palácích a sní o mísách se zlatými jablky. Leží na nás všech stále to hrozné břemeno hladu a vysílení, ale ta Morrisonova slova nás nějak posilují, cítíme, že jsme lidmi, cítíme, že Edwards má moc nad našimi těly, ale uvnitř že jsme si pány my sami.

Je to málo, je to snad směšně málo, je to pouhá útěcha, ale to vědomí dělá z vězně člověka, a to je mnoho, v takové životní situaci *velmi* mnoho...

Ta strašná věc se přihodila devětadvacátého srpna, po tříměsíčním bloudění a pátrání v okolí pobřeží Nového Hollandu, a

to v oněch místech, kterým mořeplavci dali příznačné jméno „Přehrada“.

Moře zde totiž vytvořilo hřeben korálového útesu, v kterém je jen úzký průliv, kudy může ještě proplout loď o větším ponoru. Jenom velmi zkušený a obratný mořeplavec si může dovolit vést ji touto mořskou soutěskou. Průlina je úzká a lodivod i mužstvo musí pracovat na coul přesně, protože sebemenší odchylení od přesného kursu ihned přivádí plavidlo do smrtelného nebezpečí. Snad právě proto předpokládal kapitán Edwards, že Fletcher Christian využije této přirozené zábrany moře a bude hledat útočiště někde za „Přehradou“. Neboť Edwards se stále ještě nevzdával naděje, že se mu podaří pochytat a zajmout i zbývající část vzbouřené posádky, a hlavně a především Fletchera Christiana.

Onoho devětadvacátého srpna bylo moře od ranních hodin nevlídné a po obloze se převalovaly olověně šedivé, těžké mraky. Také vlny oceánu měly tu nepřirozenou, našedlou barvu, jakou zde často moře dostává před bouří nebo před větrnou smrští. *Pandora* se probíjela těžce pásmy bezvětří a hned zase ostrého vichru. Cítili jsme ve své „skříní“, jak moře fregatou divoce pohazuje, a podle nezvyklého ruchu na palubě a rozkazů, které jsme tu a tam zaslechli, jsme usuzovali, že mužstvo je ve stavu nejvyšší pohotovosti. Škvírou v prknech, která nám dovoľovala zahlédnout aspoň cípek nebe, jsme viděli, jak se právě nad *Pandorou* kupí mračna. Nahoře v ráhnoví sténal vichr a zdálo se, že celá loď hvízdá a píská jeho nářkem, že zalézá do každé šterbiny, že se protahuje každou skulinou dřeva. Bylo svrchovaně odvážné pokoušet se proniknout do průlivu tak nebezpečného jako „Přehrada“ právě teď, kdy vítr mohl zesílit v každém okamžiku ve zničující smršť. Ale kapitán Edwards byl zřejmě odhodlán ke všemu.

Vítr sílil a moře bylo stále neklidnější. Klečeli jsme všichni u dřevěných stěn našeho vězení a pokoušeli se střídavě aspoň škvírou zahlédnout něco z toho, co se děje venku. Alespoň pochytit z hlasu lodníků nebo z hlasitě vykřikovaných rozkazů, jak *Pandora* postupuje v zrádných úžinách. Z dálky jsme slyšeli

dunivé bubnování bouře, mísící se s jekotem vln. *Pandora* sebou házela a kymácela se ze strany na stranu a z levoboku teď byla bičována přívalem prudkého deště. Ze zád'ové paluby k nám doléhal ochraptělý hlas kapitána Edwardse, nařizující, aby byl spuštěn člun, který pojede před fregatou s člunovodem, poručíkem Cornerem, a bude jí razit cestu mezi útesy.

Až do podvečerních hodin se dařilo *Pandoře* Cornerův člun sledovat. Plul před přídí jako tykadlo, ohmatávající cestu a zajišťující bezpečný průjezd. Moře zůstávalo stále stejně bouřlivé, vítr se však krátce před soumrakem poněkud utišil, a to dávalo naději, že *Pandora* propluje nebezpečným úsekem bez pohromy.

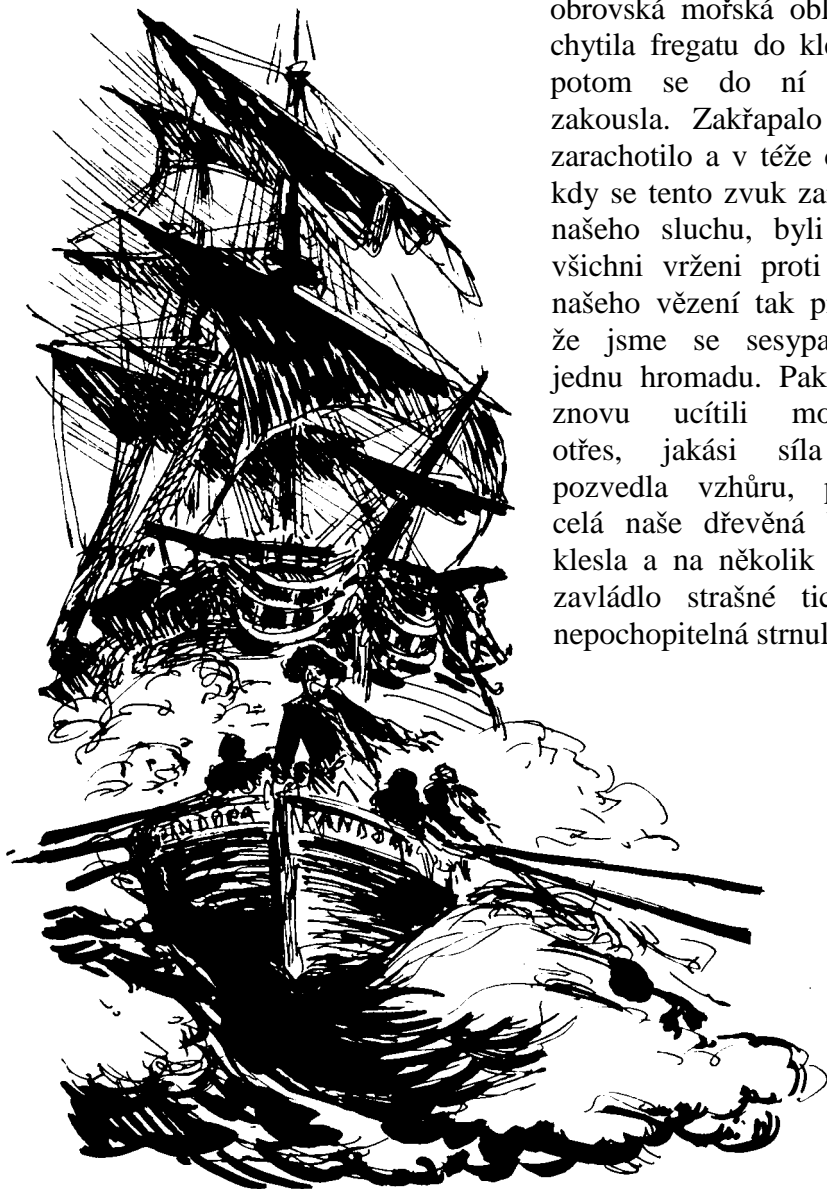
Večerní tma padla náhle a dřív než obvykle. *Pandora* rozsvítila signální ohně. Představovali jsme si, jak opatrně postupuje a přijímá do svých plachet co nejméně větru, jak se sune po vzdutých vlnách a jak kormidelník úzkostlivě sleduje Cornerovy údaje o hloubce. Na několik okamžiků se nám zdálo dokonce, že už to nejhorší máme za sebou, tak se moře i vítr uklidnily. Ale to byl jen oddych před novým výbuchem, který zasáhl ve své prudkosti i Cornerův člun. Najednou se vichr znovu rozječel a moře počalo bičovat vztekle naše boky. Asi po půlhodině jsme uslyšeli dvě rány z palubních děl a rozčilené hlasy lodníků, pobíhajících kolem naší dřevěné boudy, nám prozradily, že Cornerův člun se ztratil v husté tmě. Dělové rány jej měly upozornit na to, že fregata jej hledá.

Zatím na přídi muži s olovnicí neustále hlásili hloubku moře. Padesát stop, čtyřicet sedm stop, třicet devět stop, třicet tři – slyšeli jsme hlasy měřičů i kapitánovy rozkazy. Dělové rány se ozývaly každých deset minut. Trvalo to asi půl hodiny, než na palubě zaslechli několik výstřelů z ručnic. Malé světélko blikající před přídí *Pandory* oznámilo, že Cornerův člun se šťastně objevil a že se vrací. Vichr bez ustání ječel a svištěl v ráhnech lodí a z mraků při obzoru vyšlehávaly ohnivé čepele blesků. Hlasy řvaly dál... devětatřicet stop... pětatřicet stop... osmatřicet stop... A najednou jsme uslyšeli, jak hloubkoměřič zoufale zařval:

„Dvacet stop! Stáhněte svrchní plachty!“

Bylo to tak zoufalé zvolání, tak se zařízlo do uší, že jsme se všichni do jednoho zachvěli, a bylo nám, jako by nám od hlavy k patám projel blesk. V následujícím okamžiku se ozval z dutiny lodi podivný zvuk, jež neumím popsat. Připadalo mi to, jako kdyby něco obrovského zaškrábalo na lodní kýl, jako by nás podplula

obrovská mořská obluda a chytila fregatu do klepet a potom se do ní naráz zakousla. Zakřápalo to a zarachotilo a v téže chvíli, kdy se tento zvuk zaryl do našeho sluchu, byli jsme všichni vrženi proti stěně našeho vězení tak prudce, že jsme se sesypali na jednu hromadu. Pak jsme znovu ucítili mohutný otřes, jakási síla nás pozvedla vzhůru, potom celá naše dřevěná bouda klesla a na několik vteřin zavládlo strašné ticho a nepochopitelná strnulost.

„Najeli jsme na útes!“ zařval zděšeně Coleman a vrhl se k vikýři našeho vězení. Jal se zuřivě bušit pěstmi do dřeva a řval: „Chceme ven! Pust'te nás ven! Nenechte nás tady!“

Hillbrant a MacIntosh se k němu přidali a začali pronikavě kvílet a bouchat ze všech sil na stěny vězení.

Byly to strašné okamžiky.

Ze všech stran se ozýval řev a křik, nadávky a rozkazy se mísily se zděšeným nářkem, nahoře na palubě pobíhali lodníci bezhlavě sem a tam, dělostřelci vypálili ze svých zbraní několik zbytečných, dělových salv a do toho všeho pronikal jakot větru a řvaní důstojníků, kteří běhali se svými karabáči, švihali jimi kolem sebe a dávali zmateně hned takový, hned zase jiný rozkaz.

„Kolik jsme nabrali?“ slyšeli jsme volat venku poručíka Perkinse a čísi neznámý hlas mu odpovídal:

„Osmnáct coulů vody za pět minut. A stále nabíráme! Všichni muži musí k čerpadlům!“

„Pošlete tam ty zločince!“ řval kdosi třetí.

Kéž by se tak stalo!

Nepřáli jsme si v té chvíli nic víc, než aby se otevřela naše uzamčená bedna a aby nás pustili třeba na nejhorší místo do podpalubí odčerpávat vodu z lodního trupu. Neboť nic nemohlo být horšího než být takto uzavřen se spoutanými údy a přítom vědět, že loď zápasí se smrtelným nebezpečím.

Coleman, Hillbrant a MacIntosh bušili bez přestání na stěny a víc sípali, než křičeli. K nim se přidávali další. Stewart se držel křečovitě mé pravice a zatínal nehty tak zuřivě do kůže, že mi vytékala krev.

Konečně zarachotil klíč v zámku a víko se odklopilo.

Jeden přes druhého jsme vztahovali své ruce s železnými pouty a křičeli, ať nám je odemknou, ať nás jich zbaví, že přísaháme, že se nikdo nepokusí o útěk, že budeme odčerpávat u pump do posledního okamžiku.

„Jen tři... jen tři potřebuji,“ odháněl naše dotěrné ruce kormidelník Jackson a vytáhl Colemana, MacIntoshe a Hillbranta, kteří se prodrali k vikýři první.

„Chceme také! Proč ne nás? Nenechávejte nás tu zavřené jako krysy!“ křičeli ostatní a chytali se ze zoufalství Jacksonových nohou, rvali mu oděv a křečovitě ho objímali.

„Jackson! Co to tropíte! Chcete, aby se ti zlosynové dostali na svobodu a využili našeho neštěstí? Okamžitě je opět uzavřete!“ řval kapitán Edwards ze své velitelské paluby.

Tři lodníci, kteří stáli stráž u naší boudy, přiskočili a několika ranami přes paže nás odtrhli od pana Jacksona. Příklop za námi zapadl a my jsme byli opět ponořeni do tmy našeho vězení.

Venku se znovu rozzuřila vichřice. Pokusy vyprostit *Pandoru* z korálového útesu zůstávaly až doposud – mohlo být podle našeho odhadu tak k půlnoci – bezvýsledné. Kapitán Edwards nařídil svrhnout do moře třetinu všech děl, jimiž byla *Pandora* vyzbrojena, a tesař s několika muži posádky se snažili ucpat trhliny v lodním boku. Ale díry se stále rozšiřovaly, voda se rozlévala po dnu *Pandory* a nezadržitelně stoupala. Poněvadž naše vězení bylo na horní záďové palubě, nevěděli jsme v té době ani sami, jak je naše postavení beznadějné. Nakonec se však podařilo Morrisonovi a Burkittovi po nezměrné námaze vylomit kus prkna a zvětšit tak šterbinu, kterou jsme pozorovali, co se děje venku.

To co jsme spatřili, bylo mnohem horší, než jsme si představovali.

Kolem dokola se míhaly postavy námořníků, shazujících ve zmatku všechnu zbytečnou přítěž do vody.

Viděli jsme, že kormidlo bylo urváno přívalem vod a záďová paluba že již stojí hluboko ve vodě. Za necelé dvě hodiny musela voda dosáhnout docela určitě až k nám a pak by byl všemu konec.

Dvě přeplněné kánoe, dvě šestiveslicové joly a jeden kutr se vzdalovaly směrem od potápějící se *Pandory* a jejich posádky nedbaly pranic na křik topících se mužů.

Slunce se prodíralo mračny a jeho oranžové paprsky osvětlovaly příšernou scénérii. Burkitt – jako by náhle zešílel – se dal do smíchu. Bušil svými pouty o stěnu a pokřikoval: „Tak přece unikneme katově oprátce! Mistr londýnský se s námi nepotěší!“ Když jsem se podíval po spoluvězních, spatřil jsem oči naplněné

hrůzou ze smrti. A uviděl jsem, že jejich vlasy jsou pojednou protkány šedivými prameny...

Přímo nad námi prchal přes střechu naší boudy zbrojmistrův pomocník Hepburn. „Jsme ztraceni,“ chroptěl. „Zachraň se, kdo můžeš! *Pandora* jde ke dnu.“

Voda začala zaplavovat zádřovou palubu. Kolem dokola znělo temné dunění, moře si pohrávalo s urvanými částmi lodi, vůkol plavaly na rozbouřených vlnách utržené kusy trámů, dřevěné podstavce děl, přetáté upínačky, strhané plachty, sudy, bedny i urvané kormidelní kolo. Tvořily se malé i velké víry, které stahovaly pod hladinu věci i lidí, zoufale hledající záchranu. Byl jsem ohlušen hučením moře, voláním o pomoc, svištěním větru.

U palubního zábradlí, které ještě vyčnívalo nad hladinu, skučel Henry Hillbrant:

„Zachraňte mě! Vezměte mě do kutru! Neumím plavat! *Neumím plavat!*“

Kapitán Edwards s nohama už po kotníky ve vodě se brodil ke člunu, ke spuštěné osmiveslové pinasse, kymácející se ve vysokých vlnách. Uviděl jsem v ní Haywarda, poručíka Cornera a kormidelníka Jacksona. Edwards vyskočil na naší boudu a volal ke člunu, aby přirazili blíž. Odkudsi z boku k němu běžel Murchinson a křičel:

„Co se zajatci, pane? Za několik minut bude voda dosahovat až k boudě!“

„K čertu, co se o ně staráte!“ odbyl ho kapitán. „Starejte se o svůj život, je-li vám milý!“

„Jsou to přece lidé, kapitáne!“ volal Murchinson. „Máme je dopravit k soudu do Anglie.“

„Jsou to zločinci! Nechte je být; aspoň nebude mít kat tolik práce!“

„Myslete na jejich duše, pane,“ křičel Murchinson. „Já je nechci mít na svědomí! Buď je zachráním, nebo se utopím i s nimi!“

Edwards již neodpověděl. Skočil do pinassy a o Murchinsona se dál nestaral.

Potom zarachotil klíč v zámku, vikýř ve střeše se odklopil a my jsme se začali drát všichni naráz nahoru. Voda nám sahala až k bokům, prosakovala ze všech stran, takže k záchraně zbývaly opravdu už jen minuty.

Vlny se valily přes trámy a cloumaly našimi vysílenými těly.

Zdvíhali jsme ruce vzhůru, aby nám Murchinson mohl odemknout naše železné náramky, a on stál na střeše a snažil se pomáhat jednomu po druhém.

Ale bylo již pozdě.

Stačil zbavit okovů prvních pět, dalším třem ještě alespoň pomohl z boudy, potom však se kolem nás utvořil obrovský vír, loď se počala otrásat a vlny, narážející na korálový útes, ji zvolna nakláněly. Jedna z nich mě udeřila tak prudce, že jsem málem upadl do bezvědomí. Stačil jsem se naštěstí ještě zachytit jakéhosi trámu, který plaval po mé pravici, a s posledním zbytkem sil jsem se na něj vysoukal.

Byl jsem vyčerpán, položil jsem se na trám a křečovitě jsem jej svíral oběma rukama a přál jsem si přitom úpěnlivě, aby mě nějaká milosrdná vlna vyvrhla někam na břeh. Můj sluch už skoro nevnímal burácení moře a volání lodníků, neměl jsem uši ani oči pro nic z toho, co se dělo kolem mne. Víím jen tolik, že kdesi daleko ode mne se potýkaly s vlnami dvě kánoe přeplněné trosečníky, a uvědomil jsem si ještě v poslední jasnější chvílce, že dvacet nebo třicet stop ode mne zápasí s vlnami Stewart, ačkoliv má stále ještě na ruku pouta, a volá přitom zoufale svou Tauruu a svou dcerku.

Moře se už vevalilo s ohlušujícím rachotem na zád'ovou palubu *Pandory*, která se teď zvolna ponořovala.

V hlavě mi hučelo a pískalo, vlny mnou pohazovaly sem a tam a každý jejich úder – ačkoliv již bylo klidněji – mě zasahoval tak bolestně, že jsem pokaždé myslel, že mi vyrazí duši z těla.

Po půlhodině nebylo vidět v místech, kde *Pandora* narazila na útes, nic víc než makovice hlavního a předního stožáru. To už bylo k poledni, modré nebe se rozsvítilo a mraky, které včera obkličovaly obzor jako zlověstná předzvěst našeho osudu, se rozplynuly. Příboj mě hnal k jakémusi malému písčitému ostrůvku.

Ležel jsem bezmocně na svém trámu a poznenáhlu mě obestřely mrákoty, slyšel jsem jen hučení moře, potom podivné, neskutečné hlasy, oslovovala mě maminka, sestra Nessy, a v jedné chvíli se mi zdálo, že slyším posupný smích kapitána Blighe. Cípkem vědomí jsem si to ještě uvědomil a dostal jsem strach, že jsem zešílel, že mi vypověděl mozek, ale to už jsem se propadal do mdlob; už jsem nevnímal námořníky z joly, kteří mě spatřili a veslovali ke mně.

A když jsem otevřel oči a zjistil, že ležím na dně nějaké lodice a že přistávám k širokému písčitému pobřeží, myslil jsem, že to jenom pokračuje můj sen, mé šílenství. Pak jsem ještě vzdáleně cítil, jak se mě chápou čísi ruce, jak mě kdosi vleče za podpaží nízkou vodou a pískem a jak mě pokládá na břeh. V tom okamžiku jsem ztratil vědomí docela...

A nevěděl jsem, že jsem zachráněn, že jsem zůstal naživu.

DO PIS DO ANGLIE A ODPOVĚĎ

Má drahá matko,

konečně zase slyšíš o svém synovi. Konečně – aspoň takto na dálku – k Tobě bude promlouvat Tvůj Petr, který Ti o sobě v poslední době dával tak málo vědět. Obávám se, že ty zprávy, které jsi o mně dostala od jiných lidí, velmi zneklidňovaly Tvé šlechetné srdce. Spěchám proto, abych Tvou mysl uklidnil. Alespoň v tom, v čem ji uklidnit mohu. Neboť – to jistě víš, vždyť případ lodi Bounty vzbouřil zájem veřejného mínění v celé Anglii – čeká mě nejtěžší pře mého života, přelíčení před námořním soudem, kde mám být souzen ze skutků, které jsem nikdy nespáchal, ale které jsou mně některými lidmi přičítány.

Jsem v této chvíli na cestě domů, do Anglie. Dlím v Kapském Městě, kam nás dopravila holandská plachetnice Vreedenburgh, a čekám, až zvedne kotvy válečná loď Jeho Veličenstva Gorgona s velícím kapitánem Gardnerem. V jejím lodním vězení trávím totiž nyní své dny. Kapitán Gardner laskavě dovolil, abych svěřil tento list rychlé poštovní lodi a abych tě tak upokojil alespoň v tom, že jsem naživu a že jsem přestál všechny svízele a těžké zkoušky, které mi osud připravil v poslední době.

Nevím, drahá matko, zda jsi uvěřila zprávám, které prý o mně a o mém podílu na vzpouře na Bounty rozšířil kapitán Bligh a dříve kadet, nyní poručík Hayward. Jestliže jsi uvěřila, prosím Tě, abys pozorně četla tyto mé řádky; jestliže však se Ti zdálo nepochopitelné, že by se Tvůj syn zpronevěřil slibu, který složil, pak Ti děkuji. Jsem-li obviňován z toho, že má ruka pozvedla zbraň proti kapitánovi, pak Ti říkám, že jde jenom o výmysl a mstu. Tímhle nejsem vinen, to mohu odpřisáhnout, a doufám také, že to budu moci dokázat.

Chtěl bych Tě brzo spatřit a vypravovat Ti všechno do nejmenších podrobností, neboť také to, co se stalo, mělo své příčiny, a já jsem o

nich častokráte přemýšlel. Čím dál, tím víc se přikláním k názoru, že také zde, jako při každém obvinění, je třeba pečlivě hledat vinu na obou stranách. Ale ať je mé nynější přesvědčení jakékoliv, v té době, kdy se všechny ty věci přihodily, jsem byl mladým, nezkušeným zelenáčem, který byl postaven před tak těžké rozhodování jako málokterý z kadetů britského loďstva, co jich kdy bylo. I kdybych se chybně rozhodl, mládí by mě muselo omlouvat. Opakuji Ti však slavnostně: nesáhl jsem po zbrani proti kapitánu Blighovi a také jsem nijak nepřispěl k rozhodnutí, aby byl vsazen ještě s několika muži do člunu uprostřed oceánu. Jestliže kdokoliv vyvozuje, že jsem patřil k vzbouřencům jen z toho, že jsem se neoctl v člunu pana Blighe, hledá vinu tam, kde není. Vím, a pamatuji se velmi přesně, že v osudné chvíli, kdy ho spouštěli do člunu, považoval pan Bligh vybavení člunu, zásoby, množství zbraní, vše, co může přispět za takových obtížných okolností k zachování života, za naprosto nedostatečné.

Nuže – ptám se, jaký by mělo smysl, aby do přeplněného již člunu s nedostačujícími zásobami přibyli ještě další, jen proto, aby dali okázale najevo, že nepovažují za správné, jak se nakládá s kapitánem?

Ostatně alespoň dva z těch, kdo se plavili později s panem Blighem, klečeli na kolenou před Fletcherem Christianem a prosili ho, aby mohli zůstat na palubě, a přísahali, že budou poslušní všech jeho příkazů. Také pan Bligh nijak nenaléhal na nikoho, aby ho následoval. Obracel se jen na Christiana, na Morrisona a na ostatní, a vyzýval je, aby se pamatovali a předali mu opět řízení lodi.

Měl jsem snad sám se zbraní v ruce zaútočit na vzbouřence? Se zbraní... kterou jsem neměl, protože ozbrojení lodníci ke mně vnikli v době, kdy jsem spal a neměl nejmenšího tušení o tom, že se na palubě přihodilo cokoliv mimořádného?

Ne, kdyby nesvědčilo v můj prospěch nic jiného než jen to, že jsem dobrovolně šel vítat Pandoru, když přistála na Tahiti, aby pátrala po těch, kdož se zmocnili Bounty, postačilo by to k tomu, aby každý nezaujatý člověk usoudil, že jsem vzpouru na lodi nijak nepřipravoval ani se jí nezúčastnil.

Jakou jsme jen měli tehdy radost, když jsme spatřili v zátoce

Matavai Bay opět po tak dlouhé době loď s britskou vlajkou na stěžni! Jak ubohý Stewart, který zahynul při ztroskotání Pandory s pouty na rukou, jí nedočkavě běžel vstříc! A jak jsme věřili, když jsme spatřili vcházet do kajuty kapitána Edwardse Thomase Haywarda, že obvinění, vznesená proti nám, sotva jsme se dotkli paluby Pandory, budou jeho svědectvím rozehnána tak, jako rozháání jarní vítr mračna na obloze!

Bohužel, k mnoha zkušenostem, které jsem za své plavby získal a které mi ukázaly, že lidská krutost a chamtivost po majetku vede k nejhorším činům, jejichž konce nikdo nedohlédne, přibyla ještě další zkušenost; totiž že každý hejsek a ctižádostivec, když se mu dostalo uznání a povýšení, klidně zapře svou minulost, jen aby si neposkrvnil svůj štít u představených.

Tak tedy jsem byl uvržen do našeho hanebného vězení a spoután na rukou i na nohou těžkými železnými okovy jako nenapravitelný hrdelní zločinec. Nebudu Ti zeširoka vypisovat, drahá matko, co všechno jsme zažili za ty tři měsíce, kdy Pandora křižovala tichomořskými vodami. Nemám k tomu dosti sil a musel bych vyprávět příliš mnoho a příliš dlouho. Jen tolik musím říci, že tato utrpení nebyla poslední. Ani když jsme se zachránili po katastrofě Pandory na malém písčitém ostrůvku, nepřestali jsme být bezprávnými zločinci. A dokonce ani to, že čtyři z nás zahynuli s okovy na rukou, Stewart, Morrison, Hillbrant a Sumner, nepřimělo kapitána Edwardse k lidštějšímu zacházení. Naše postavení ovšem bylo zoufalé. Vždyť ostrůvek, na němž se nám podařilo zachytit, byl nepatrný kousek země bez jakéhokoliv porostu, a ty zachráněné tři vaky s chlebem, tři soudky vody a měch s vínem, nutně znamenaly, že bychom hladověli i při nejspravedlivějším rozdělování. Ale když například kapitán nařídil, aby ze zachráněných plachet byly zhotoveny stany na ochranu proti spalujícím slunečním paprskům, pak jsme to opět byli my, vězni, komu zakázal utéci se do jejich blahodárného stínu. Lhostejně jen rozhodl, že se musíme postarat sami o sebe. Za tu dobu, co jsme byli zavřeni v „Pandořině skříňce“, naše těla ovšem úplně zbělela a žhavé slunce opírající se nemilosrdně do písčiny nám během několika hodin strašlivě sežehlo kůži. Abychom

se před ním alespoň trochu chránili, zahrabávali jsme se do písku, ale i ten se během několika hodin tak rozžhavl, že nám připadalo, jako bychom byli uzavřeni v roztopené peci. Nemluvím samozřejmě o tom, že jsme dostávali o polovinu menší příděl jídla a pití než ostatní, a to znamenalo – bez přehánění – denně hlt vody a jedno malé sousto promáčeného, napůl zkaženého chleba.

A později, když jsme se opět vydali na cestu, jsme několikrát jen taktak vyvázli životem. Neboť obyvatelé ostrůvků, kde jsme se odvážili kotvit, se k nám daleko nechovali tak přívětivě, jak jsme tomu uvykli na Tahiti Iti. Kapitán Edwards právě nás s oblibou vysazoval na pobřeží a přikazoval nám, abychom opatřili pro všechny nějaké plody, nebo vodu, či abychom nalovili škeble, ryby, nebo mořské raky a langusty, které jsme se naučili chytat od domorodců na Tahiti. Nikdy, když jsme odevzdávali úlovek, jsme od něho neuslyšeli ani jediného slova poděkování. A mnohdy nám šlo při těchto lovech o krk! Vždyť Thompsona při jedné takové výpravě za potravou, když nás objevili a pronásledovali domorodci, sklál šíp, protkl mu přímo srdce. Ale kapitána Edwardse se to ani v nejmenším nedotklo. Jakmile jsme se vrátili z lovu, postavil k nám opět na noc tři muže s nabitými ručnicemi. Jako bychom vůbec měli kam uprchnout!

Nakonec i po tolika protivenstvích jsme přece jen vykonali ve svých člunech zhruba stejnou cestu jako před námi kapitán Bligh, provázení nesmírnou přízní počasí, vlídného k naší trosečnické výpravě až k neuvěření. Bez jediné mořské bouře, bez jediného silnějšího vichru jsme se za šestnáct dní pravidelné plavby dostali až na pobřeží holandských námořních osad a po několika dnech pak přímo do Coupangu na ostrov Timor.

Ano, dostihli jsme Coupang, Samarang a konečně Batávii, kde nám byl dopřán několikátýdenní odpočinek – v kasematech holandského vězení, jež si pro nás kapitán Edwards vyžádal, zatímco sám byl hostem Východoindické holandské společnosti. Posadili nás do hromadné kobky, kde bylo zavřeno celkem asi třicet provinilců nejružnějšího druhu. Byli tu přístavní zloději, podvodníci, falešní hráči, pobřežní hlídači spolčení se skutečnými loupežnými bandami, obchodníci, zavření pro dluhy, všechno bez rozdílu pleti a jazyka.

Jeden z vězňů mě naučil, jak se pletou slaměné klobouky, které zde nosí lidé jako ochranu proti prudkému slunci, a já jsem se do té práce brzy dobře vpravil. Ačkoliv nám ani tady nesnímali naše pouta, podařilo se mi – i se železy na zápěstí – uplést několik klobouků a prostřednictvím žalářníka, dobromyslného ochlasty, který je hleděl – aby také něco ze svých vězňů měl – prodat; vlastně lépe řečeno vyměnit je za šaty. Potřeboval jsem je nutně, poněvadž z Pandory jsem se zachránil jen ve svém tahitském přehozeu, a ten se během další cesty téměř rozpadl pod neustálým působením slunce a slané mořské vody.

Nechtěl jsem, drahá maminko, psát o své cestě ani o svém utrpení, ale vidím, že mi přece jen něco z toho do mých řádků vklouzlo. Nedivím se tomu, vždyť takových zážitků se nelze jen tak snadno zbavit, a člověk se k nim v myšlenkách chť nechtě vždycky znovu vrací. Ale dost už o tom, papíru nelze svěřit všechno, a já věřím, že se Ti budu dívat do očí, až Ti budu všechno vypravovat dopodrobna.

Ale až zaklepu zase u našich dveří a rozběhnu se po známé cestě, nebude to už ten starý Petr, kterého sevřeš do náručí. Mnoho jsem viděl a mnoho jsem prožil. Pamatuješ se, jak jsem kdysi blouznil o dálkách, o námořnickém životě, o kouzlu vzdálených zemi, které objevují stateční mořeplavci? Dnes se těm snům trochu usmívám. Nejsem ještě tak stár – věkem ne; ale tím, co jsem prožil, zkušenostmi, předčím mnoho lidí o hodně starších. Poznal jsem mnoho lidských povah, poznal jsem lidské přátelství i lidskou nespravedlnost. Naučil jsem se chápat leccos, co se mi do té doby zdálo být nepochopitelné. Vím, že mnohé věci se jinak jeví a jiné jsou ve skutečnosti. Musím Ti o tom všem vypravovat a pevně doufám, že mě brzy obejměš.

Bud' nyní klidná, cítím se zdráv. Je to až kupodivu, že jsem snesl bez nejmenšího ochuravění osmiměsíční vazbu ve vězení v tropickém podnebí i útrapy cesty předtím. Těším se na naše setkání. Objímám Tě, objímám Tě.

Tvůj Petr

Můj vždycky milovaný, dlouho ztracený synu,

ani nevíš, jak dlouho jsem čekala na tuto chvíli. Od okamžiku, kdy jsem se dozvěděla o těch strašných událostech na lodi Bounty, počítala jsem dny, hodiny ba i minuty, a až teď tedy konečně přišel dlouho očekávaný den. Nemohu Tě sice ještě obejmout, ale držím v ruce aspoň dopis, psaný Tvou rukou, a za řádky, které si znovu a znovu předčítám, si znovu představuji Tvou tvář, Tvůj úsměv, Tvé oči. Každé slovo Tvého dopisu umím nazpaměť, vždyť mi přinesl konečně jistotu, že žiješ, i když jistotu zraňující krutostí Tvého nynějšího postavení.

Mám Tě ujišťovat, že věřím každíčkému slovu Tvého dopisu? Jak bys o tom mohl sám pochybovat, jak bys mohl pochybovat o mé lásce a bezmezném důvěře k Tobě? Neptám se Tě, drahý synu, po Tvé účasti na oněch neblahých událostech; jestliže se na lodi seběhlo vše, jak líčí pan Bligh, jsem pevně přesvědčena o Tvé čestnosti a dala bych bez váhání život za Tvou nevinu. Jestliže jsi však byl zapleten do onoho spiknutí proti svému veliteli, potom jsem pevně přesvědčena, že příčinou toho musel být on sám a jeho chování.

Kdybys jen věděl, jakým zoufalstvím jsem prošla, Petře! Když se kapitán Bligh vrátil do Anglie, celé veřejné mínění bylo pobouřeno tím, co se stalo na Bounty, a jeho cesta v otevřeném člunu do Coupangu ho nejen ověřila mučednickou korunou, ale dodala mu i svatozář málem nejlepšího námořníka, jakého kdy Anglie měla. Admiralita si pospíšila, aby ho jmenovala vrchním kapitánem, a pan Bligh byl prý právě v minulých dnech poslán v této hodnosti na důležitou obchodní cestu do Západní Indie. Všude jsem jen slyšela mluvit o tom, že prý každý, kdo se sebemeně podílel na událostech na Bounty, musí být co nejpřísněji potrestán. Žádný ovšem nic přesnějšího o dalších osudech fregaty nevěděl, ale hned od prvních dní se proslýchalo, že admiralita vypraví loď, která pochyťá všechny vzbouřence a přiveze je nazpět.

Dovedeš si představit, jak jsem byla nešťastná, když jsem se dozvěděla, že jsi zůstal na Bounty, a já jsem od Tebe neměla po

tak dlouhý čas nejmenších zpráv. Nejdivočejší pověsti mi rvaly srdce, neboť zprávy o Bounty se začaly najednou přímo rojit. Doslechla jsem se jeden den, že Bounty brzy po vzpouře lodníků bídně ztroskotala, a den nato se tvrdilo, že posádka fregaty byla zajata na nepřátelském ostrově a do jednoho povražděna. Co jsem měla dělat?

Odhodlala jsem se napsat kapitánu Blighovi a prosila jsem ho, aby mi dal vědět, mám-li naději, že Tě zase spatřím.

Dopis, který jsem dostala, mě přivedl na kraj zoufalství. Nechci Ti ještě více ztěžovat Tvé nynější dny, ale snad bude i pro Tebe dobré, když budeš vědět, co mi kapitán Bligh odpověděl. Opisuji jeho dopis přímo z listu, který mám před sebou:

„Madame, dostal jsem Váš dopis a cítím s Vámi ve Vašem neštěstí a dovedu si také představit Vaše zoufalství nad tím, že Váš syn Petr Heywood byl mezi těmi, kdo povstali, aby se zmocnili fregaty Bounty a zaútočili na můj život. Nemohu Vám, bohužel, dát útěchu, ač bych to, věřte mi, ze srdce rád učinil. Ale Váš syn se ke mně zachoval tak nevděčně a nízce, že je to prostě nepochopitelné. Nemohl si na mne přirozeně stěžovat ani v nejmenším, naopak, pečoval jsem o něho po celou dobu plavby a projevoval jsem mu nejvyšší důvěru. Dal-li však před povinnostmi námořníka Jeho Veličenstva přednost účasti na skutku tak opovržením hodném a darebném, stal-li se pirátem, který útočí na toho, kdo zastupuje krále, bude lépe, pokusíte-li se snést ztrátu svého syna bez přílišného zármutku. Ostatně myslím, že se vrátí s ostatními vzbouřenci na Tahiti nebo jiný tichomořský ostrov a sotva bude pociťovat touhu spatřit znovu břehy Anglie, lhostejno, že tím láme také Vaše milující srdce.“

Petře, jsem šťastna, že se o Tobě dozvídám, a zároveň žaluji sama na sebe, že jsem Tě kdy pustila na moře, i když vím, jak jsi je měl rád, jak jsi po něm vždy toužil! Kolik synů a mužů bere moře matkám a ženám, jak je v tom nenasytné, nemilosrdné! Tisíckrát jsem se už obvinila z toho, že jsem Ti, tak mladému, dala souhlas k nebezpečné plavbě, a také pan Banks, Tvůj strýc, se mi vyznal, že se cítí při Tvém mládí za Tebe víc než odpověden.

Musím Ti říci, že měl z Tvého dopisu, který jsem mu ihned dala přečíst, stejnou radost jako já. Věří i on, že se vše vysvětlí. Snad Tě povzbudí, oznámím-li Ti, že se spojil ihned se svým výborným přítelem panem Theodorem Grahamem, vynikajícím londýnským právníkem, a že chce podniknout vše, aby ses co nejdříve dostal opět na svobodu. Pan Graham býval dvanáct let tajemníkem u několika admirálů na New Foundlandu, mnohokrát zastupoval při vojenských soudech, má mnoho známostí a je to prý výtečný znalec námořních zákonů. Pustil se ihned do studia všech dokumentů, které jsou po ruce. Všichni mě ujišťují, že je tím nejpovolanějším mužem, do jehož rukou se mohla dostat Tvá pře.

Toužím Tě, drahý synu, obejmout a zadívat se do Tvých očí a Tvá sestra Nussy, která mi byla v těchto dobách stále pevnou oporou, by se Ti nejraději rozjela vstříc první lodí, která vyjíždí z londýnského přístavu. Je ještě nedočkavější než já. Doufám pevně, že Gorgona již brzy zvedne kotvy a že ji co nevidět přijdeme uvítat. Ale ještě netrpělivěji čekáme obě na ten okamžik, kdy Tě soud sprostí vší viny a Ty nám vyjdeš vstříc jako svobodný člověk...

Objímám Tě a jsem v duchu neustále s Tebou.

Tvá milující matka.

VI

VOJENSKÝ SOUD

(Zápis pana Theodora Grahama)

Jestliže osoba, buď sloužící v námořním vojsku, či k němu náležející, podnikne nebo se pokusí podniknouti směřující ke vzpouře, budiž každá osoba, jež se tohoto činu dopustila a byla z něho usvědčena, potrestána vojenským soudem trestem smrti oběšením.

Válečný zákon námořního vojska,
čl. 19

Můj přítel, pan William Banks, s kterým mě váže pouto již dlouhého a opravdu srdečného vztahu, mě požádal, abych se ujal pře jeho synovce Petra Heywooda, který upadl, jak se mi zdá, spíš nešťastnou shodou okolností mezi obžalované z námořní vzpoury.

Případ loupežného přepadení a vzpoury na královské fregatě *Bounty* vzbudil před nedlouhým časem takovou pozornost, že by lákal každého právníka sám o sobě. Ale já se pouštím do tohoto případu přirozeně zejména proto, abych vyhověl přání svého přítele, který se cítí odpovědným za osud mladíčka, jemuž život zřejmě až příliš brzy ukázal všechnu svou ostrost.

Píši si tyto poznámky v den, kdy skončilo žalobní řízení a kdy po jednodenní přestávce nastanou hlavní dny pro obhajobu, abych si shrnul všechno to nejdůležitější, co bylo v uplynulých dnech řečeno, a také trochu pro paměť, abych si sám pro sebe zachoval některá fakta z přelíčení tak zajímavého a upoutávajícího všeobecnou pozornost. Budu v nich stručný, věcný, suchý, tak jako bylo jednání samo. Právní rozbor může přijít až po závěru vojenského soudu, před kterým zasedalo deset obžalovaných: vedle mého chráněnce Petra Heywooda Joseph Coleman, zbrojmistr na *Bounty*, tesařští pomocníci Charles Norman a

Thomas MacIntosh, lodníci Thomas Burkitt, John Littlejohn, Richard Skinner, William Muspratt, Thomas Ellison a John Millward.

Vznesená obvinění jsou vážná, a třebaže hlavní sloup žaloby, totiž pan Bligh, líčení přítomen nebyl, neboť se plaví kdesi ve vodách Indického oceánu, podepřela se žaloba dostatečným množstvím svědků. Přiznávám-li, že je to vážné – a při zkušenostech z mnoha procesů se asi sotva mylím – přiznávám si to s lítostí, protože mladíkovi bych rád pomohl. Heywood je příjemný mladý muž, chytrý, má neobvyklé pozorovatelské nadání, je pohotový, a možná, že v něm dříme ještě i leckterá jiná dosud neobjevená vloha – například jeho práce na slovníku a jazyková pozorování z tichomořských ostrovů, které zachránil kapitán Edwards jako jeden z mála dokumentů, svědčí o pozoruhodně bystrém duchu. Nevzbudily by jistě nadšenou úctu pana Bankse jen z důvodů příbuzenského vztahu, který ostatně je dost vzdálený.

Soudní dvůr, který se měl zabývat případem na válečné fregatě Jeho Veličenstva *Bounty*, zahájil sezení dne 12. září roku 1792 v portsmouthském přístavu, na lodi Jeho Veličenstva *Duke*, kotvící asi čtvrt míle od válečné lodi *Hector*, kde byli drženi obžalovaní v lodním vězení. Toho dne časně zrána, jež bylo podivně šedivé a přitom zázračně klidné, se dostavil na palubu *Hectora* oddíl námořníků se zbraněmi, vyvedl z vězení deset členů bývalé posádky *Bounty*, zatímco dělová rána vypálená z paluby *Hectora* oznámila slavnostně podle předpisů, že válečný soud začíná zasedat.

Přelíčení se konalo v hlavní kajutě lodi a v této místnosti směli mu být přítomni jen soudci, obžalovaní, svědkové a vybraná veřejnost, většinou příbuzní, jakož i někteří z pánů, kdo se podíleli na vypravení fregaty *Bounty* před téměř pěti lety. Zád'ová paluba však byla hustě naplněna důstojníky válečných lodí ve svátečních uniformách, civilisty z řad právníků a vojenských hodnostářů i docela obyčejnými zvědavci. Ti mohli pohodlně neustále otevřenými dveřmi sledovat jednání v soudní síni.

Obžalované uvedl do síně námořní důstojník a vykázal jim místo po pravici čelního stolu, kde měl zasednout soudní dvůr. Bylo jim přikázáno, aby sledovali obžalobu stojíce. Při pozdějším jednání směli sedět na prosté dubové lavici s opěradlem.

Uprostřed kajuty byl připraven dlouhý stůl, s vyvýšeným křeslem pro předsedu tribunálu. Po pravé straně stál menší stolek žalujícího návladního, po levé dva menší stolky pro písaře soudního dvora. Za obžalovanými jsme zasedli u dvou malých stolků my, poradci obžalovaných.

Přesně o deváté hodině se otevřely dveře a vešli členové vojenského soudu. Na pokyn důstojníka všichni přítomní povstali, aby soudcům vzdali povinnou úctu, a teprve když předseda ctihodného shromáždění usedl, zaujali opět všichni svá místa. V dvanáctičlenném soudním dvoru zasedali tito důstojníci a admirálové královského loďstva:

Předseda viceadmirál, ctihodný lord *Hood*, vrchní velitel válečného loďstva Jeho Veličenstva, kotvícího v přístavě Portsmouth,
námořní kapitán sir *Andrew Snape Hamond*,
námořní kapitán *John Colpoys*,
námořní kapitán sir *George Montague*,
námořní kapitán sir *Roger Curtis*,
námořní kapitán sir *John Bazeley*,
námořní kapitán sir *Andrew Snape Douglas*,
námořní kapitán *John Thomas Duckworth*,
námořní kapitán *John Nicholson Inglefield*,
námořní kapitán *John Knight*,
námořní kapitán *Albemarle Bertie*,
námořní kapitán *Richard Goodwin Keats*.

Lord Hood potom zahájil ve jménu krále přelíčení a dal přečíst žalobu. Pravilo se v ní, že druhý důstojník Fletcher Christian, za pomoci důstojníků a plavčků ozbrojených ručnicemi a bajonety, násilím odňal velení na fregatě *Bounty* jejímu právoplatnému veliteli Williamu Blighovi, který byl zároveň s prvním důstojníkem, kormidelníkem, dělmistrem a několika dalšími osobami násilím vsazen do člunu a spuštěn na širé moře; že kapitán Edward Edwards

dosáhl Tahiti i jiných tichomořských ostrovů, když mu bylo uloženo vypátrat s vynaložením veškerého úsilí původce vzbouření Fletchera Christiana a dopravit jeho i všechny účastníky vzpoury, jež by se mu podařilo zajmout, k vojenskému soudu; že plniv tyto příkazy, kapitán Edwards chytil a soudnímu řízení odevzdal Petra Heywooda, Thomase Burkitta, Charlese Normana, Josepha Colemana, Thomase Ellisona, Thomase MacIntoshe, Johna Millwarda, Williama Muspratta, Richarda Skinnera a Johna Littlejohna; že tito muži stojí nyní před tribunálem, jenž má z pověření krále zvážit jejich vinu a vynésti spravedlivý rozsudek.

Když byla žaloba přečtena, obrátil se lord Hood ke každému z obžalovaných, zjistil totožnost a zeptal se, zda žalobě rozuměl a zda si je vědom, z čeho je obviněn. Když jeden po druhém odpověděl, že ano, vyzval žalujícího návladního, aby uvedl, o jaké důkazy se opírá žaloba. Ten navrhl, že přečte pamětní spis kapitána Blighe, kde jsou vylíčeny okolnosti, za jakých došlo ke vzpouře, a že potom dokáže pravdivost žaloby údaji svědků, kteří v osudných hodinách byli na palubě lodi.

Protože ctihodný soud s tím vyslovil souhlas, začalo vlastní přelíčení čtením pamětního spisu kapitána Bligha, jehož přesné znění bylo toto:

„Já, kapitán William Bligh, námořní kapitán britského válečného loďstva, podávám zde Vysokému válečnému soudu jasně a úplně zprávu o tom, jak došlo dne 28. dubna 1789 ke vzetí fregaty *Bounty*, plavící se pod mým velením k tichomořským ostrovům, a prohlašuji, že jsem v ní nic nezamlčel, ani k událostem, jež se staly, nic nepřidal, ani nikomu zlovolně neuškodil.

Krátce před východem slunce řečeného dne 28. dubna 1789 mě probudil nezvyklý hluk a prudké rány. Dřív než jsem si mohl uvědomit, že hluk působí násilné vylamování dveří mé kajuty, obklopili mé kajutní lůžko druhý důstojník pan Fletcher Christian a lodníci Burkitt, Churchill a Mills, tito tři s pistolemi namířenými na má prsa. Lodník Churchill si přitom povšiml mé bambitky, ležící jako obvykle na stolku poblíž mého lože, a stolec prudce odkopl, zatímco Fletcher Christian mě oslovil a vyzval mě, abych

vstal a v tichosti se oblékl. Když jsem to učinil, nařídil mi, abych se obrátil čelem ke zdi, a Burkitt a Mills ihned přiskočili a svázali mi ruce na zádech provazem.

»Pane Christiane, co to děláte? Vysvětlete mi své jednání! Víte, co znamená dát spoutat kapitána lodi?« zvolal jsem několikrát pobouřeně a vyzval jsem třikrát druhého důstojníka velmi důrazně, aby pamatoval na svou přísahu věrnosti. Pan Christian mi však nedal nikdy domluvit, nýbrž mě drsným způsobem okřikl: »Držte hubu, pane, je-li vám život milý! Jste naším zajatcem!«

»Jsem kapitánem této lodi,« opakoval jsem neustále a mé tvrdošíjné protesty zřejmě Christiana nesmírně popudily, neboť mi křikl do tváře, sotva se ovládaje: »Už ne – teď budete tancovat, jak já budu pískat!«

Vzbouřenci mě pak vyveklí do chodby. Ačkoliv mě každým krokem zahrnovali vyhrůžkami, pokusil jsem se znovu zavolat o pomoc – ale bylo to marné. V té době měli již v moci všechny muže, kteří by se byli postavili na mou výzvu na odpor jejich zločinnému počínání. Byli si již tak jisti svou hanebnou věcí, že když mě vyvedli na záďovou palubu a připoutali k hlavnímu stěžni, zahrnovali mě všichni nejhoršími nadávkami, posměchem a dokonce mi vyhrožovali oběšením. Když jsem se znovu pokusil zavolat své důstojníky, vzbudilo to u Fletchera Christiana jízlivý posměšek.

»Vaši důstojníci jsou v naší moci, pane,« pravil se zřetelně škodolibým úsměškem. »Je zbytečné, abyste se namáhal. Budete-li se vzpouzet, jen proti sobě ještě víc popudíte lodníky.«

Nenávist proti mně byla vystupňována na nejvyšší míru. Všichni vzbouřenci byli vyzbrojeni ručnicemi nebo bambitkami, kterými si pohrávali zálibně v ruku přímo před mýma očima. Zaslechl jsem hlasy, volající po tom, abych byl ihned zastřelen, nebo hozen jako potrava žralokům, protože prý na mne je škoda i střeliva. Nakonec po jakémsi řízení, kdy mě samozvaně obvinili z neexistujících zločinů, rozhodli, že mám být vsazen do člunu ještě s dalšími členy posádky, kteří zůstali věrni své přísaze, a v této kocábce že nás zanechají uprostřed oceánu.

Když vzbouřenci vyvlékali ty, kdo měli se mnou sdílet tento

smutný úděl, obrátil se pan Fryer znovu na Fletchera Christiana a zapřísahal ho naléhavými slovy, aby se pamatoval a zanechal svého zločinného počínání. Ale Christian na to odpověděl opětovně hrubě, aby prý jen držel jazyk za zuby, on že neustoupí, protože už je na takové věci příliš pozdě. V krátké době byla spuštěna na vodu šestiveslicová barkasa, třiadvacet stop dlouhá, a do ní nám naložili zásoby: osmadvacet galonů vody, sud s rumem, šestnáct kusů vepřového masa po dvou librách váhy, sto padesát liber chleba, šest lahví vína a tři bedničky se suchary. Žádal jsem o zbraně, o nástroje a o lodní deníky. Dostali jsme po velkém naléhání několik ručnic, soudek s prachem a bedničku se starými tesařskými nástroji, ale lodní písemnosti Fletcher Christian odmítl vydat. Přesto se podařilo panu Fryerovi zachránit tajně jeden z lodních deníků. Ten byl později i s deníkem naší plavby od vysazení až po přistání na ostrově Timoru předán příslušným místům admirality.

Dovoluji si připomenout Vysokému válečnému soudu tyto důležité dokumenty, protože právě ony mohou dosvědčit, že jsem po celou dobu plavby měl na zřeteli jen svůj obtížný a nevděčný úkol. Jestliže mě kdokoliv obviňoval či obviňuje z činů, neslučitelných s právy a povinnostmi kapitána lodi Jeho Veličenstva, pak jde jen o hrubou pomluvu důstojníka, který za léta věrných služeb admiraltě již osvědčil, že kázeň a přesné plnění příkazů považuje za první námořní zákon. Jen tak se také domohlo naše loďstvo svého skvělého nynějšího postavení. Připouštím, že důsledné vymáhání povinností se mohlo stát obtížné pro ty živly, kterým je milejší lenošení než čestné splnění úkolů. Proto se patrně rozhodli, že se mě zbaví. Nepochybně dlouho a pečlivě vybírali vhodnou dobu a zjišťovali si tajně, s kým mohou počítat, kdo je podpoří, ať zbraní, ať tichým souhlasem.

Důkazem mého tvrzení budiž rozmluva, kterou jsem vyslechl zcela náhodou právě v předvečer osudných událostí, kdy jsem zastihl na palubě Fletchera Christiana a kadeta Heywooda v důvěrném rozhovoru, jehož smysl se mi stal jasným teprve druhého dne. Nemám nejmenší pochybnosti o tom, že se týkal

právě přípravy na vzpouru. Jak jinak si také vysvětlit slova kadeta Heywooda, když se spikleneckou tváří praví den před vzpourou druhému důstojníkovi: »Můžete v té věci se mnou počítat!« Načež mu Fletcher Christian se stiskem ruky odpovídá: »Děkuji, Petře, posloužíte správné věci!« A když na moji přímou otázku, co dělá v nezvyklou dobu na palubě, a k tomu ve společnosti *potrestaného* důstojníka, odpovídá naprosto zmateně, že se jen prochází, poněvadž prý mu je v podpalubí příliš horko a nemůže usnout!

Naštěstí si prozřetelnost nepřála, aby zmizely stopy viníků tak hrozného zločinu. Dostali jsme se i za nejméně příznivých podmínek na ostrov Timor a mohli jsme podat pravdivou zprávu o událostech, jichž jsme byli obětmi. Bezpečnost moří, práva kapitánů, slávu našeho loďstva – to všechno vzbouřenci pošlapali, a to v době, kdy různé pochybné myšlenky, šířící se od filosofů z Francie i z Ameriky, se pokoušejí otrástit zděděnými řády a právy. Právě proto musí být vzpoura zosnovaná na *Bounty* výstrahou všem těm, jimž leží na srdci osud našeho loďstva i blaho země. Neboť ti, kdo vztáhli dnes ruku na kapitána královské lodi, mohou už zítra sáhnout stejně násilně po majetku občanů, či po starodávných právech. Nic bych si nepřál vroucněji, než aby Vysoký soudní dvůr učinil spravedlnosti zadost a aby tak očistil opět dobré jméno našeho námořnictva.“

Když žalující návladní přečetl Blighův pamětní spis, navrhl soudnímu dvoru výslech svědků.

První vypovídal John Fryer, a to s obšírností, v které si zřejmě liboval, takže lord Hood ho několikrát musel nabádat ke stručnosti.

Řekl toto:

„Osmadvacátého dubna jsme pluli s *Bounty* za nepříliš příznivého větru v jihozápadním směru v kursu podél ostrova Tofoa. Od večera jsme měli v plachtách jen líný vítr. Když jsem převzal první hlídku, vystoupil právě na obloze medově žlutý měsíček, který osvětloval modrojasně všechn ocean. Dal jsem Fletcheru Christianovi několik pokynů, týkajících se uvolnění napínaček; on začal příkazy ihned a bez námitek plnit. Nicméně se mi zdálo, že na něm pozoruji určité zakrývané vzrušení. Vykládal jsem si je ovšem

tím, že je ještě rozladěn rozhodnutím pana Blighe, který ho zbavil hodnosti pro určitá podezření ve věci zmizelých lodních zásob. Vykonal jsem přirozeně předepsanou prohlídku lodi, ale nikde jsem neshledal nic mimořádného. Mezi desátou a jedenáctou – dnes mohu stěží určit přesnější čas – jsem potkal kapitána, který přišel dát své bezprostřední rozkazy pro noční hlídku, jak to obvykle vždy dělal. »Vychází měsíc, pane,« řekl jsem mu, »budeme mít pohodlnou a dobrou plavbu k pobřeží Nového Hollandu.«

»Myslím, že budeme, pane Fryere,« odpověděl mi kapitán a zeptal se: »Nic pozoruhodného?«

»Ne, pane, všechno v pořádku,« ujistil jsem ho a tím náš rozhovor skončil. O dvanácté hodině mě vystřídal dělmistr, pan Purcell. Předal jsem mu hlídku a odešel do kajuty. Až do čtvrté hodiny ráno jsem spal. V tu dobu mě probudil nezvyklý hluk. Vyskočil jsem a chtěl jsem se podívat, co se stalo, když se rozletěly dveře mé kajuty a dovnitř vpadl John Sumner a Matthew Quintal, oba ozbrojeni bambitkami. Začali mi ihned vyhrožovat, že jsem jejich zajatcem a že jsem synem smrti, pokusím-li se o nejmenší odpor. »Vy lotři, vy bídníci,« zvolal jsem rozrušen, »čeho se to odvažujete?« »Však ještě uvidíš, čeho se odvážíme – jestli ještě jen slovem cekneš!« odsekl mi nato hrubě Sumner. Asi za čtvrt hodiny jsem uviděl mezi dveřmi, jak po schodišti na zád'ovou palubu vlečou kapitána s rukama svázanýma na zádech. Vedl ho Charles Churchill a Fletcher Christian. Churchill také přišel asi za půl hodiny dolů do mé kajuty, vybral ze skříně všechny zbraně a řekl mi s úšklebkem: »O tyhle hračky se teď budu chvíli starat zase já.« »Co chcete dělat, Churchille?« zeptal jsem se ho. »Poslat Blighe a všechny jemu podobné k čertu,« odpověděl s nestydatou otevřeností. »Dostane kutr a vyjede si rovnou na moře. Aspoň ukáže, jestli je dobrý námořník.« »To nemyslíte vážně! Vždyť kutr je ve dně napůl shnilý...« zděsil jsem se, ale sklidil jsem jen nový posměch. »Ale myslíme to vážně, a držte hubu, nebo vás pošleme k čertu teď hned!« Tak nějak mi odpověděl a k tomu jsem musel vyslechnout ještě několik hrubých nadávek, které nechci před soudním dvorem opakovat. Po nějaké době mě Churchill, Sumner a Quintal vyvedli

na palubu, kde mně i dalším mužům oznámili, že nás vysadí do člunu společně s kapitánem Blighem. Viděl jsem, že většinu rozkazů dává Fletcher Christian, a tak jsem si pomyslel, že se lze dovolat jeho důstojnické cti. Pamatuji se, že jsem řekl: »Christiane, jste důstojník, pamatujte se, co děláte! Zbavte kapitána pout a odevzdejte mu loď, nebo budete za své činy těžce pykat!« Odpověděl mi velmi podrážděně: »Nepřemlouvejte mě – co jsem udělal, to jsem udělal. V poslední dny jsem prožíval na této lodi peklo. Je už příliš pozdě!« Snažil jsem se ho přemlouvat, ale byl jsem okamžitě ukřičen vzbouřenci, kteří mi počali vyhrožovat smrtí. V tom okamžiku jsem nepochyboval ani na vteřinu, že by své hrozby splnili ihned. Zmocnila se jich všech nepřičetná nenávist. Zbavilo je to soudnosti a úcty k zákonu a právu a do posledního okamžiku jsme si nebyli jisti, zda nás přece jen nepověsí jednoho po druhém někam do ráhen.“

„Zahajují výslech. Můžete nám říci, pane Fryere, koho z těchto mužů, kteří zde dnes sedí a jsou žalováni ze zločinu vzpoury, jste viděl na palubě se zbraní v ruce?“ zeptal se lord Hood, když

někdejší první důstojník na *Bounty* dokončil výpověď.

„Myslím, že to byl Burkitt... Ellison... Skinner a Millward, Dane.“

„Co dělali ostatní?“

„To už přesně nevím, pane,“ odpověděl pan Fryer. „Čekali vesměs, co bude dál. Někteří z nich byli zbaveni zbraní, ale dovolili jim zůstat na fregatě, a ani pan Christian, ani Morrison se k nim nechovali nepřátelsky.“

„Dovolí ctihodný lord otázku?“ vložil se do výslechu lord Inglefield. „Myslíte, svědku, že vzpoura byla připravena? Ehm... tím chci říci: lze například přikládat víru tvrzení pana Blighe v jeho pamětním spise, že... ehm... kadet Heywood a Fletcher Christian spolu hovořili o vzpouře večer před tím, než k té politováníhodné... ehm... události došlo?“

Pan Fryer okamžik váhal, než odpověděl.

„To nemohu prohlásit, pane. Ale vím, že Heywood a Christian byli přátelé. Christian vyznamenával Heywooda před všemi ostatními kadety.“

„Viděl jste Heywooda se zbraní v ruce?“

„Měl po boku kadetský kord, pane,“ řekl pan Fryer, „ale neviděl jsem, že by jej byl vytasil.“

„Myslíte, že ho vzbouřenci považovali za svého člověka?“

„Myslím, pane, že každého, koho nepovažovali za svého člověka, vsadili do člunu.“

„Děkuji, nemám dalších otázek,“ pravil kapitán Inglefield.

„Já mám otázku,“ zvedl pravici kapitán J. T. Duckworth: „Co chtěl asi říci podle vás Fletcher Christian slovy: *prožíval jsem na této lodi peklo?*“

„Nebylo tajemstvím, že mezi Christianem a kapitánem byly určité... neshody. Fletcher Christian se domníval, že ho kapitán šikanuje a že ho podezírá z věcí, které nikdy nespáchal.“

„Například?“

„Například Christian těžce nesl obvinění, že má něco společného se zmizením kokosových ořechů. Také se domníval, že dostává vždycky ty nejtěžší a nejméně vděčné úkoly.“

„Jaký byl vztah pana Blighe k ostatním členům posádky?“

„Kapitán byl přísný velitel. Ctihodný soud je složen ze zkušených námořníků a ví, že mužstvo se musí ovládat pevnou rukou. Pan Bligh ji měl vždy.“

„Velmi dobře,“ přikývl spokojeně hlavou kapitán Duckworth. „Děkuji vám.“

Dalších dotazů nebylo, a tak po výslechu pana Fryera vstoupil do svědecké ohrádky dělmistr William Purcell. Zaznamenal jsem si jeho výpověď:

„Když jsem převzal hlídku od pana Fryera, bylo všechno na fregatě v pořádku. Přesvědčil jsem se, že na všech strážných místech stojí lodníci podle daných příkazů, a usedl jsem do kutru, abych si trochu odpočal. Seděl jsem zcela tiše, takže se stalo, že mě Fletcher Christian, Burkitt a Mills, kteří přišli na palubu zřejmě s jakýmsi nekalým cílem, vůbec nezpозorovali. Soudím tak podle toho, že mezi sebou vzrušeně o čemsi rozprávěli. Zaslechl jsem bohužel jen jednotlivá slova jejich hovoru, ale i z těch mi bylo jasné, že chystají něco krajně podezřelého. Když mě spatřili, velmi

se ulekli, zřejmě jim bylo nepříjemné, že jsem je takto přistihl. »Pane Christiane,« řekl jsem, »nepoznávám ve vás důstojníka Jeho Veličenstva. To, jak se chováte, se nesrovnává s lodními zákony, a já na to upozorním kapitána.« Zpozoroval jsem, že se všech zmocnil při mých slovech zmatek. Mohl jsem to při svitu měsíce na jejich tvářích velmi dobře vidět. V té chvíli se na mne všichni tři vrhli a začali mi spílat a vyhrožovat. Spoutali mě a do úst mi zasadili roubík, abych nemohl způsobit poplach. Pak mě hodili do kutru a přehodili přese mne plachtu. Když mě odtud vytáhli, viděl jsem již u hlavního stěžně připoutaného pana Blighe. Několik kroků přede mnou hnali pana Fryera. Kapitán volal o pomoc, ale nemohl jsem mu nijak přispět na pomoc. Byl jsem sám svázán, a jediné, čím mi ulevili, bylo, že mě zbavili roubíku v ústech. »Ti zloduší se zmocnili lodi, Purcelli!« křičel pan Bligh, když nás spatřil. »Fryere, Purcelli, je třeba okamžitě zakročit!« Nato se na nás snesla spousta nadávek a ošklivých vyhrůžek. Ihned nás ranami a bitím donutili, abychom sešli dolů do důstojnické jídelny. Tam jsem uviděl spoutané další muže. Vzpomínám-li si dobře, byl tam pan Nelson, kterého právě přiváděl lodník M'Koy, dále pan Cole, Peckover, pan Elphinstone, pan Hayward a několik jiných. Sumner a Thompson, kteří mě přiváděli, mnou smýkli, až jsem upadl na podlahu, a křičeli na Hillbranta a Martina, aby na mne dali dobrý pozor, že prý patřím k těm nejnebezpečnějším chlapům. Sumner na mne divoce křičel, že musím držet jazyk za zuby, a ukazoval mi svou bambitku a vyhrožoval, že se nebude vůbec rozpakovat střílet, jestli se proviním proti příkazu, který jsem právě slyšel. Protože lodníci mezi sebou neustále hovořili o tom, že by bylo nejlíp nás ihned všechny postřílet, anebo naházet do moře, obávali jsme se, že s námi naloží velmi krutě bez nejmenších výčitek svědomí. Když nás opět vyvedli na palubu, oznámili nám, že budeme vsazeni do člunu, který již byl spuštěn u boků *Bounty*. Pan Fryer i pan Bligh se snažili od tohoto činu vzbouřence odvrátit, ale stihl je jen nový posměch a vyhrůžky. Se vzbouřenci se nedalo vůbec rozumně hovořit a každá naše poznámka vzněcovala jejich vášně a byla by mohla vést jen

k větším krutostem vůči nám. Když nám přikázali, abychom zaujali svá místa v člunu, žádal pan Bligh, aby nám dali zbraně a nástroje. Proti tomu se ozvalo několik hlasů, ale nakonec nám přece jen hodili na rozkaz Fletchera Christiana několik ručnic a bedničku se starými nástroji zabalenými v plachtě. Potom jsme se od *Bounty* odpoutali a zůstali jsme na moři sami.“

První otázku za ctihodný soud položil sir Andrew Snape Douglas:

„Slyšeli jsme, že výrok Fletchera Christiana: »Byl jsem v poslední době v pekle,« se týkal vztahů mezi ním a kapitánem Blighem. Jaký je váš názor na pana Bligha a jeho počínání během plavby?“

„Kapitán Bligh je skvělý námořník,“ odpověděl Purcell. „Vyžadoval přesné plnění rozkazů a netrpěl nejmenší liknavost nebo nedbalost. Pozorovali jsme všichni uvolnění kázně po pobytu na Tahiti a pan Bligh se ji snažil obnovit v plné šíři.“

„Jak se projevovala tato nekázeň?“

„Lidé hovořili o tom, že na Tahiti byl snadnější život. Prý by bylo nejlépe pro námořníka, kdyby tam zůstal. Zejména mezi obyčejnými lodníky byla tato myšlenka velmi populární. I kadet Stewart se tak několikrát vyjádřil, sám jsem ho slyšel. Výsledek byl, že na každý spravedlivý trest se začalo mužstvo dívat jako na bezprávné přikopání. Fletcher Christian k tomu ještě podřýval kapitánovu vážnost tím, že nesouhlasil s tresty, které pan Bligh ukládal.“

„To se týkalo tělesných trestů?“ zeptal se sir Montague. „Těch především, pane.“

„Nedovedu si představit válečnou loď, na které by se nepoužívalo tělesných trestů – samozřejmě spravedlivě,“ poznamenal v tom okamžiku předseda soudu, viceadmirál lord Hood.

„Domníváte se, svědku,“ obrátil se pak na Purcella kapitán Bazeley, „že všichni, kdo zůstali na palubě *Bounty*, byli účastníky vzpoury, nebo že sympatizovali se vzbouřenci?“

„Část posádky se ozbrojila a vystoupila proti nám násilně, pane, a někteří s tímto počínáním jistě sympatizovali. Možná, že však

byli i takoví, kteří byli prostě zastrašeni. Viděli, jak se s námi nakládá, a jistě se obávali, že by je stihl stejný osud, kdyby se odvážili proti vzbouřencům vystoupit.“

„Je tedy možno říci, že tito lidé byli na lodi zadrženi násilím?“

„Připouštím to, pane.“

„Jsou někteří z nich dnes zde mezi obžalovanými?“

Po této otázce se otočil Purcell k lavici, na které seděli provinilci, a dlouho si je prohlížel, jako by je viděl poprvé v životě. Potom odpověděl:

„Ano, pane. Myslím, že Norman, MacIntosh a Coleman zůstali na *Bounty* jen proto, že k tomu byli donuceni okolnostmi.“

„Snad také kadet Heywood?“

„To nemohu říci, pane. Kadet Heywood byl ve velmi dobrých vztazích s Fletcherem Christianem a i s Morrisonem.“

„Soudní dvůr nemá dalších otázek.“

Tím skončilo zasedání prvního dne. Druhý den byl zahájen svědectvím dělmistra Williama Coleho, který v krátkosti vypověděl, že měl prostřední hlídku, za které se nepříhodilo nic pozoruhodného. K ránu prý ho probudil pokřik a nezvyklý hluk. Když zaslechl nějaký hlas, snad Thompsonův, volající, že kapitán je spoután na palubě, vyběhl okamžitě tak, jak byl, neustrojen, na chodbu, aby zjistil, co se děje. Viděl na chodbách pobíhat ozbrojené námořníky, kteří odváděli pana Fryera a Purcella. Křikl na Sumnera a Thompsona, co to dělají, co se děje, ale oni mu prý hrubě odpověděli, že se to hned dozví. Vzápětí k němu přiběhl Ellison a donutil ho s bambitkou v ruce, aby se vrátil nazpět do kajuty. Pak ho odvedli do důstojnické jídelny, kde se setkal s dalšími muži, kteří byli právě tak přepadeni a odzbrojeni jako on. Když je vyvedli na palubu, oznámili jim vzbouřenci, že budou vysazeni do člunu, a obvinili všechny z krutého zacházení s mužstvem.

Na otázku kapitána Albemarle Bertieho, zda se všichni obžalovaní podíleli stejně na zločinném skutku, odpověděl pan Cole:

„To jistě ne, pane. Myslím, že nejdivočeji si počínal Quintal,

M'Koy a Churchill. I Christian a Morrison je krotili, protože ti dva by se byli nejrady na nás hned vrhli.“

„Mám na mysli něco jiného,“ řekl kapitán Bertie. „Byli pomocníky vzbouřenců všichni, kdo nebyli s vámi a s panem Blighem vysazeni do člunu? Pomáhali jim nebo nepomáhali? Například kadet Heywood?“

„Myšlím, že většina z nich byla prostě zmatena, pane. Všichni byli zaskočeni událostmi, které se odehrály tak rychle, že člověk neměl ani čas si všechno pořádně uvědomit. Řekl bych, že právě kadet Heywood a kadet Stewart byli zmateni nejvíc a že nevěděli, kam se vrátit.“

„Heywoodovi však byla ponechána jeho poboční zbraň! Nesvědčí to o tom, že sympatizoval se vzbouřenci, uvážíme-li, že byl přítelem Fletchera Christiana?“

„Sympatizovat se dá s kordem jako bez kordu, pane, ale kdopak může dneska říci, jestli jim tenkrát projevoval Heywood nějakou sympatii?“

„Ale byl přítelem Fletchera Christiana?“

„To byl, pane.“

„A kdo byl duší vzpoury – podle vás?“

„Zdalo se, že Christian.“

„Nuže, to stačí. Děkuji vám.“

Bylo by zbytečné zaznamenávat podrobně svědectví Williama Peckovera, Roberta Trinklera a George Simpsona. Nepřinesla nic nového, jen potvrdila z jiné stránky to, co řekli všichni, kdož svědčili před nimi.

Teprve svědectví Thomase Haywarda, třetího poručíka *Pandory* a dříve kadeta na *Bounty*, očekával s napětím soudní dvůr, obžalovaní, i ti, kteří proces sledovali jako diváci. Tento mladý důstojník se choval před tribunálem velmi sebevědomě, až okázale sebevědomě, a neopomenul žádné příležitosti, aby sám sebe postavil do nejpříznivějšího světla člověka, který neměl se vzpourou nic společného a udělal všechno, aby přispěl k dopadení viníků. Přednášel své svědectví plynně, a na mne

osobně to dělalo dojem, že si předem pečlivě rozvážil nejen, *co* bude říkat, ale také, *jak* to bude říkat. Zaznamenávám jeho svědectví doslova:

„Ctihodný soudní dvore, bezpečnost moří tvoří základ bezpečnosti naší země, a naše námořní loďstvo je páteří této bezpečnosti právě v dobách tak pohnutých, jako jsou doby naše. Považuji za svou čest moci sloužit v loďstvu, které se pokrylo nehynoucí slávou v bojích proti španělským flotilám. S tímto svatým přesvědčením jsem vstupoval do služeb námořnictva jako málo zkušený kadet. Za všechno, co jsem získal z vědomostí, nutných dobrému důstojníku, průběhem plavby na *Bounty*, vděčím především kapitánu Blighovi a prvnímu důstojníku panu Fryerovi. Snažil jsem se proto, abych byl hoden jejich důvěry po celou dobu plavby. Nechci být v té věci soudcem ostatních kadetů, s kterými jsem se po tu dobu úzce stýkal, ale patří k mému svědectví, říkám-li na tomto místě, že ne všichni z nás pocítovali tuto odpovědnost. Myslím tím zejména na Roberta Younga, který pro své zkušenosti vystupoval vůči nám, mladším, velmi přezíravě, ale který také představeným neprokazoval – zejména v soukromí – tu povinnou úctu, k níž je zavázán samým námořním a vojenským řádem. Také Stewartovi po pobytu na Tahitských ostrovech, kde se mu zalíbilo v lenošství, pohodlném životě, byla při návratu služba na lodi čímsi obtížným a sotva snesitelným. Vylíčím ctihodnému soudnímu dvoru průběh vzpoury, jak jsem ji prožil já. Měl jsem ranní hlídku a byl jsem o čtvrté hodině vystřídán. Nezpozoroval jsem nic podezřelého, a ani ve snu mě nenapadlo, čeho budu v tak krátké době svědkem. Kolem páté hodiny se objevil na palubě Fletcher Christian a s ním kadet Young; oba spolu o čemsi vzrušené rozmlouvali. Přiblížil jsem se k nim, protože jsem chtěl zjistit, jestli se týká jejich vzrušení něčeho, v čem bych mohl pomoci. Měl jsem za to, že se pravděpodobně přihodilo něco na lodi, snad v podpalubí. Když jsem se jich tázal, o čem hovoří, podívali se na sebe v rozpacích, a Christian se náhle rozhodl, že musí jít dolů do kabiny – prý zavřít okno! Nato mě Young vyzval, abych šel s ním, podívat se k boku lodi, že prý nás už dlouhou

dobu sleduje ohromný žralok. Právě prý se na něj s Christianem dívali. Zajímalo mě to a poslechl jsem Younga, který mě odvedl k pravoboku; ale ať jsem v moři pátral sebevíc, neviděl jsem ani stopu po nějakém žraloku. Zato jsem uslyšel hluk a křik na palubě, a když jsem se otočil, spatřil jsem, jak ke mně přes palubu přibíhají s puškami v ruce Burkitt, Smith a Mills. »Co se děje?« křikl jsem a spěchal jim vstříc. K mému nesmírnému podivení a ohromení mě všichni tři obstoupili a namířili zbraně na má prsa. Sáhl jsem po kordu a křikl po nich, aby nedělali hlouposti, ale v tu chvíli jsem zjistil s ještě větším ohromením, že také v ruce Youngově se objevila bambitka, kterou na mne namířil. »Ty nedělej hlouposti!« křikl na mne. »Půjdeš s Isaacem Martinem a budeš se chovat naprosto tiše, nechceš-li se rozloučit se životem.« Pod touto pohružkou jsem musel odevzdat svou poboční zbraň a Isaac Martin mě odvedl s ručnicí v ruce do důstojnické jídelny, kde hlídal Hillbrant několik jiných mužů posádky. »Co to znamená, Martine? Vysvětli mně, co se zde děje!« žádal jsem rozhodně o vysvětlení, ale Isaac Martin mi odpověděl jen jednou větou, kterou jsem si náhodou přesně zapamatoval: »Pane kadete, neptejte se na nic, my všichni jen konáme příkazy pana Christiana.« Zanedlouho nato jsem zaslechl směrem od kajuty pana Blighe bouchání na dveře, rány a vzrušený křik, ale slova jsem nerozeznával. Protože dveře na chodbu zůstávaly stále pootevřeny, jak sem vzbouření lodníci přiváděli další a další zajatce, uviděl jsem po kratší době, jak vedou pod bajonety pana Blighe. Myslím, že vedle Christiana to byl Mills, Churchill a Burkitt, kdo ho odváděli na palubu. Nyní mi už bylo jasné, že jde o ničemný pokus zneškodnit věrnou část posádky, zmocnit se lodi a pravděpodobně ji obrátit zpět směrem k Tahiti. To soudím z četných hovorů, které jsem tu a tam náhodně vyslechl. Ostatně se dobře vědělo, že mužstvu se zalíbil lenošný život na ostrovech tak, že o ničem jiném nemluvili. Tím spíš, že někteří z nich si tam našli milenky. Připomínám ctihodnému soudu, že nebylo možné se domluvit mezi sebou, jak postupovat proti vzbouřencům, neboť oni využili našeho překvapení vskutku dokonale. Nesměli jsme

mezi sebou vyměnit ani jediné slovo, při každém takovém pokusu se nám hned začalo vyhrožovat smrtí. Byli jsme obviňováni z nejnesmyslnějších věcí, jako z týrání mužů, z křivého osočování, ba kladli i kapitánovi Blighovi za vinu krádež, jen aby sami sebe omluvili před vlastním svědomím. Tato obvinění nám také řekli, když nás vyvedli na palubu, a zde nám přečetli jakýsi rozsudek, podle kterého jsme byli vysazeni do člunu společně s kapitánem Blighem. Každého přitom zasypávali spoustou nadávek a nactiutrhání; chtěli nás zdeptat a ponížit, dosáhli však pravého opaku. Všichni jsme nesli svůj osud s hrdostí, a povzbuzování kapitánem, uchovávali jsme si jen opovržení vůči zlosynům, kteří provedli nebo se propůjčili k nejhoršímu činu, který může námořník spáchat.“

Hayward udělal na soudní dvůr touto svou řečí zcela zřejmě značný dojem. Lord Hood po celou dobu jeho řeči souhlasně přikyvoval a také na tvářích ostatních členů bylo vidět, že se Haywardovi podařilo je získat pro svůj výklad událostí.

Otázky soudu zahájil kapitán Goodwin Keats:

„Říkáte, že vám vzbouřenci nactiutrhalí a spílali. Můžete nám říci, co bylo obsahem těch nadávek, nebo jaký důvod k nim ti lidé měli?“

„Nazývali nás bídáky, krvavými psy, bestiiemi, prostě nejhoršími slovy, která jim přišla právě na jazyk. Vzpomínám si, že někteří z nich nám ukazovali své rány, které měli na těle, křičeli na nás, že nás zbičují, až budeme mít třikrát tak krvavá záda, Nebylo možné jim odpovědět, že si sami zavinili rány, že je to výsledek správného trestu za jejich provinění.“

„Poručíku Haywarde, můžete uvést, kolik ozbrojených mužů jste uviděl na palubě v den vzpoury?“

„Osmnáct, pane,“ odpověděl pohotově Hayward.

„Byl mezi nimi kadet Heywood?“

„Kadet Heywood měl svůj kord. Jinou zbraň jsem u něho nespáčil.“

„Choval se Heywood jako ten, kdo patří k vzbouřencům, nebo jako člověk, který je donucen přihlížet něčemu, s čím nesouhlasí?“

„Myslím, pane, že kadet Heywood se projevil trestuhodně trpně. Nedal nijak najevo, že mu je Christianovo počínání proti mysli.“

„Kapitán Bligh přistihl při rozhovoru Fletchera Christiana a kadeta Heywooda v noci před vzpourou. Máte za to, že tento rozhovor se mohl týkat událostí, které následovaly?“

„Myslím, že Fletcher Christian byl v tak důvěrném vztahu s kadetem Heywoodem, že s ním hovořil o všech věcech, které ho zajímaly.“

„Bylo by tedy – podle vás – svrchovaně divné, kdyby se mezi nimi nehovořilo právě o této věci, kterou se jistě musel Christian velmi intenzívně zabývat? Je to tak?“

„To jsem chtěl říci, pane.“

„Děkuji, nemám již dalších otázek.“

Potom položil své otázky sir Roger Curtis:

„Poručíku Haywarde, můžete nám říci, jak se chovali ti, o kterých je zjištěno, že stáli se zbraní v ruce proti kapitánu Blighovi, a sedí zde na této lavici před soudem?“

„Burkitt byl jedním z nejhorších, pane. Štval proti nám všem a několikrát nám vyhrožoval. Také Millward hrubě napadal kapitána Blighe. Burkitt a Muspratt se kromě toho pokusili již jednou prchnout z *Bounty*, ještě když fregata kotvila v Matavai Bay. Byli potom náležitě potrestáni a myslím si, že jejich nenávisť byla od té doby nesmiřitelná.“

„Když jste byli vyvedeni na palubu a vzbouřenci vám oznámili, že vás vysadí do člunu, pozorovali jste na někom z obžalovaných, že s vámi mají jistý soucit?“

„Ne, pane. Vzbouřenci s námi přirozeně necítili nejmenší lítost. V posledním okamžiku, když jsme již nastupovali do člunu, pan Bligh se dokonce přímo obrátil na Fletchera Christiana a řekl mu, zda si uvědomuje, že mezi vysazenými jsou lidé, kteří mají doma rodiny a děti. Dostal odpověď, že teď už je pozdě na to myslet. Na to prý měl pamatovat sám pan Bligh dříve.“

To byla poslední otázka, kterou poručíkovi Haywardovi položil soudní dvůr.

Svědectví bývalého kadeta Halleta a kapitána *Pandory* Edwardse, jakož i poručíka této lodi Perkinse, byla méně významná.

Hallet potvrdil, že viděl Heywooda s kordem po boku, a opakoval většinou to, co uvedli ostatní, například, že mužstvo toužilo po Tahiti a že se kázeň po tak dlouhé době pobytu na ostrově značně uvolnila. Vypovídal popleteně a trochu poděšeně, zdálo se, že hledá stále cestu, jak nepřitížit žádnému z obžalovaných a přitom zároveň vypovědět všechno podle pravdy zápisu kapitána Blighe.

Poručík Perkins popsals podrobně způsob, jakým byli polapeni členové posádky *Bounty* na Tahitských ostrovech, a řekl, že Heywood, Stewart, Coleman a Littlejohn dobrovolně přišli na palubu fregaty a od počátku tvrdili, že jsou nevinní.

Kapitán Edward Edwards vylíčil podrobně obsah rozhovorů, které vedl s prvními zadrženými na Tahiti, když je dal zatknout a uvěznit podle příkazů, které dostal od admirality, a řekl, že zatčení se vesměs chovali dobře. Ale nejvíce místa ve své výpovědi věnoval obšírnému zdůvodnění, proč vedl *Pandoru* cestou, kde nakonec ztroskotala. Zdálo se, že mu nejvíc ze všeho záleží na tom, aby soud přesvědčil, že je bez viny na ztroskotání fregaty. Šel dokonce do takových navigačních a zeměpisných podrobností, že ho musel lord Hood přerušit a upozornit, že soudní dvůr nejedná o ztroskotání *Pandory*, ale o vině či nevině desíti členů posádky fregaty *Bounty*.

Pak byl předvolán poslední svědek, lodní lékař Thomas Huggan.

„Ctihodný soudní dvore, mám vypovídat o tom, jak došlo ke vzpouře na lodi *Bounty* a dosvědčit, že muži, kteří zde sedí, se provinili zločinem pirátství a loupežného přepadení. Nevím, co bych řekl k tomu, co jste už slyšeli. Co se stalo, je známo, a je známo, kteří muži měli na oněch událostech podíl. Plavím se po všech oceánech světa už hezkou řádku let a byl jsem svědkem mnoha bitev, kdy krev tekla po palubě tak, že nebylo místečka, které by rudě nezbarvila. Byl jsem účasten výprav, kdy nás domorodci vítali jako nová božstva, a jiných, kdy jsme museli bojovat o holý život; byl jsem v zemích, kde nám slunce spalovalo

mozky, ale plul jsem také končinami, kde ledový vítr pronikal skrz naskrz všemi skulinami lodi. Námořník žije podivný život: je zasvěcen dálkám, a přitom touží po domově nebo po nějakém docela klidném a obyčejném životě; když se mu jeho sny nespňují, má utěšitelku, která ho povzbudí v jeho nikdy nepřestávajícím zápase se živly: grog, rum, pálenka... Rád bych viděl kapitána, který se bez těchto nápojů vydá na dlouhou plavbu po širém moři. Kdybych vám řekl, že nepiju, nevěřili byste mi. O starém Hugganovi přece všichni vědí, že si přihne, že si rád přihne. Ale já se k tomu přiznám, já to nechci tajit. Zapíjím žal, zapíjím to, že mi moře vzalo to, co jsem měl nejraději. Řeknete, že i teď, než jsem vstoupil do svědecké ohrádky, jsem si na kuráž pozvedl skleničku. Ne, ctihodní soudci, jsem úplně střízlivý – řekl bych po pravdě, slavnostně střízlivý... Co jsem chtěl. Ano... Budete soudit přísně, a já vím, že to musí být, protože musí být přísné řády, má-li se udržet kázeň v námořnictvu. Já jsem také přísný, když konám své lékařské řemeslo na lodi. Vidím rozšvihaná záda, krvavé podlitiny od důtek, rozdrcené údy, rozstřílená těla... možná, že bych... že by se mi někdy chtělo je politovat, ale k čemu to? Na moři je příliš mnoho bolestí, a co pomůžeš lítostí, když jen druhému rozedereš duši a uděláš ho ještě nešťastnějším, než je. Do rány mu nasypeš sůl. Proto jsem raději drsný a bezohledný a raději řvu na lodníky... Budete také přísní... Buďte, dobrá... Já chci jen jednu docela malou věc. Před dvaceti lety jsem měl syna, byl to mladý muž, a nadevšecko miloval loď a službu v námořnictvu. Nedovedete si představit, jak to měl rád... Stalo se, že loď, na které sloužil, byla přepadena námořními lupiči. Se třemi galérami přijelo to bratrstvo černé vlajky a loď, na které sloužil můj syn se hájila, dokud to šlo. Pak už to nešlo... Byl zajat a plných patnáct měsíců žil bez naděje, že ještě někdy spatří břehy domova. Ale po nějakém čase se sestavila mocná výprava proti pirátům a piráti byli potřeni. Pochytali je a velitel je dal bez milosti všechny rozvěsit po ráhnech. Byl to přísný velitel, nedělal nikdy nic napolovic. Znal jenom jedno – byl jsi u pirátů, nebo nebyl? Byl jsi tam? Pak vzhůru s tebou na ráhno! Že tě zajali, že tě donutili k službě, že jsi

denně pomýšlel na útěk a všechno, co jsi dělal, že bylo jen proto, abys zachránil krk a při první vhodné příležitosti upláchl? To toho... přísného soudce nezajímalo. Bylo to pro mne zlé. Protože právě kvůli tomu jsem nikdy už... neuviděl svého syna. Víte... *byl* mezi piráty... Ale nemá smysl, abych to zde vypravoval, a ani nevím, jak jsem vlastně... přece tady jde... jde o... úplně něco jiného. Ale jedno mohu dosvědčit, a snad to může mít význam. Té noci... než došlo ke vzpouře... jsem byl, nu, odpusťte... ctihodní... trochu jsem měl v hlavě a prospával jsem se z toho na stočených lanech. Náhodou to nebylo nedaleko místa, kde se sešli Fletcher Christian, kterého jsem neměl moc rád, a kadet Heywood. Ano, slyšel jsem i já, že Heywood říká: »Můžete se na mne spolehnout, můžete se mnou počítat,« nebo tak něco na ten způsob. Snad ale bude soud také zajímat, co mu Christian navrhoval. Pamatuji si to náhodou docela přesně. Říkal mu: »Kdyby se mi náhodou něco přihodilo, zajděte, kadete, k mému otci do Cumberlandu a vyříd'te mu ode mne pozdravení. Mohu se na to spolehnout?« Tohle řekl... Myslím, že to snad může vnést trochu jasna do toho, co má soudní dvůr rozhodnout... To je – všechno.“

Toto poslední svědectví překvapilo ze všech nejvíc. I soud, i mne, i Petra Heywooda, který poprvé za celé přelíčení zřejmě ztratil nad sebou vládu. Když pan Huggan skončil a šouravým stařeckým krokem se ploužil k východu, vyskočil ze svého místa, křečovitě sevřel oběma rukama opěradlo židle a zvrátil hlavu. Ostatně i lord Hood odročoval přelíčení tentokráte velmi rozechvělým hlasem. Znovu jsem si v těchto vteřinách uvědomil, že případ vzpoury na lodi *Bounty* je pro obhájce na výsost obtížný. Neboť dělej co dělej – ke vzpouře došlo a vojenský soud pochopitelně musí hájit pevnost a neporušitelnost námořních zákonů *za všech okolností*. Nechtěl bych brát svému svěření důvěru v úspěšný výsledek, ale věřit ve shovívavost soudu složeného z námořních důstojníků, nebo spoléhat se na to, že budou přihlížet k okolnostem, které vzpouře předcházely, by bylo pošetilé. Petra Heywooda čeká ještě velký boj.

VII

OBHAJOBA A ROZSUDEK

(Petr Heywood pokračuje)

Když se v pondělí sedmnáctého září ozvala jediná rána z palubního děla válečné lodi *Duke*, věděl jsem, že nastává rozhodující a nejdůležitější jitra mého života. Toho dne jsem měl proslavit svou obhajobu a ten den mi bylo dovoleno položit svědkům všechny otázky, které bych považoval pro sebe za příznivé. Skoro celou neděli u mne strávil na poradách pan Theodore Graham, můj obhájce. Škoda, že nám nedovolili, abychom přijímali také jiné návštěvy – jak by mě bylo v těchto chvílích posílilo, kdybych byl mohl obejmout matku nebo drahou Nesy; bylo to však zakázáno, a tak pan Graham od nich mohl jen vyřídít pozdravy a přinést dopisy, kde mi přály ony i můj strýc mnoho statečnosti a klidu. Pan Graham byl velmi povzbuzen posledním svědectvím Thomase Huggana, které ho překvapilo právě tak jako mne. „Neslibujte si od něho víc, než může znamenat,“ varoval mě však obezřele. „Snad zapůsobí na soudce v tom, že jste se skutečně nesmlouval s Christianem o vzpouře. Ale nic víc nemůže pro vás udělat. Musíte se pokusit dokázat, že někteří svědkové mluvili zaujatě, anebo polopравdivě, a musíte vylíčit okolnosti, za jakých se to všechno zběhlo.“

Byl jsem vyrovnaný a soustředěný a po celou dobu svého věznění zde v Anglii jsem se vlastně připravoval na tyto hodiny. Věděl jsem proto už dávno, co budu říkat. Byl jsem dokonce tak klidný, že mi příliš ani nevadilo, že v chodbě vedoucí kolem našeho vězení byly otevřeny před mříží dveře a že tudy směli procházet zvědavci, lační toho, aby uviděli živé vzbouřence.

Krátce před devátou hodinou pro nás přišla soudní hlídka a odvedla nás do kajuty, kde zasedal soud. Viděl jsem na všech

svých družích, že jsou bledí a zjevně rozrušení, a pomyslel jsem si, že tyto dny budou na ně doléhati mnohem tíž než první dny soudního zasedání. Také mezi přihlížejícím obecnstvem vládl nebývalý vzruch a neklid. Šeptali si mezi sebou své dohady o vině a nevině tak hlasitě, že soudní ceremoniář musel dvakrát upozorňovat na to, že přichází soudní dvůr a že je nutno vzdát povinnou úctu. Zdálo se mi, že tentokrát i zahájení trvá nemožně dlouho. Ale konečně jsem se dočkal. Soudci se usadili, lord Hood se dohodl s přísedícím a i v posluchačstvu se všechno uklidnilo. Kajutou zazněl hluboký hlas předsedajícího viceadmirála:

„Petře Heywoode, povstaňte! Jste obžalován, že jste se účastnil vzpoury na královské válečné fregatě *Bounty* a že jste činně a trpně přispěl k tomu, že byl zbaven svých velitelských práv kapitán William Bligh, a ohrožen na životě on a dalších sedmnáct mužů. Tato obžaloba byla řádně vznesena a dotvrzena korunními svědky, které jste vyslechl. Ctihodný soudní dvůr se k vám nyní obrací a je ochoten vyslechnout vše, co můžete uvést ke své obhajobě. Můžete se vyptávat svědků, uvést nové okolnosti a shrnout svou obhajobu podle vlastního uvážení buď sám, nebo prostřednictvím obhájce. Jste připraven?“

„Ano, pane,“ řekl jsem pevným hlasem.

„Zvedněte tedy pravou ruku a přisahejte!“

Myslel jsem, že jsem zcela klidný, ale teď, když jsem měl zvednout pravici a odříkávat přísežnou formuli, jsem si všiml, že se mi prsty přece jen rozčileně chvějí. Nutil jsem se do klidu, zatímco mě předseda poučoval, že na mé otázky budou odpovídat svědkové ne mně, nýbrž soudnímu dvoru. Musel jsem znovu potvrdit, že mi je znám obsah žaloby a že se zavazuji dbát všech pravidel procesního řízení, a pak mi bylo dovoleno začít. Předstoupil jsem před pana Fryera a položil mu první otázku:

„Pane Fryere, kterou službu jsem měl v onom dni, kdy došlo ke vzpouře?“

„Měl tutéž hlídku jako já, pane,“ odpověděl pan Fryer, obraceje se, jak bylo předepsáno, k předsedovi soudního dvoru.

„Kdybyste byl mohl zůstat na lodi, pane Fryere, a naskytila se

vám příležitost znovu se fregaty zmocnit, byl byste se obával svěřit se mně s takovým záměrem?“ pokračoval jsem otázkou, kterou mi poradil pan Graham.

„Nikoliv, myslím, že bych mu byl důvěřoval,“ odpověděl pan Fryer.

„Považoval jste mě proto, že mi byla ponechána poboční zbraň, za ozbrojeného vzbouřence?“

„Ne – ostatně já sám jsem si ani nevšiml, že mu byl ponechán kord.“

„Viděl jste kadeta Haywarda na palubě v době, kdy se vzbouřenci zmocnili lodi?“

„Ano, viděl jsem ho.“

„Jak si počínal, pane Fryere? Byl rozrušen?“

„Byl velmi rozrušen.“

„Volal hlasitě, že by raději zůstal na palubě *Bounty*?“

„Slyšel jsem, že žádal, aby byl ponechán na lodi.“

„Kolik lidí bylo v barkase, když do ní vstoupil kapitán Bligh?“

„Osmnáct.“

„Všiml jste si snad, jak vysoko dosahovala voda?“

„Myslím, že nebyla níž než na osm nebo devět stop od zábradlí člunu – pokud se mohu upamatovat.“

„Co by se stalo, kdyby byla loď obsazena jen ještě jedním mužem navíc?“

„Považoval bych to za velmi nebezpečné pro plavbu po širém moři.“

„Poslední otázku,“ řekl jsem, lehce se ukláněje. „Byly nějaké stížnosti na mé chování během plavby až do chvíle, kdy vypukla vzpoura?“

„Nevím o ničem takovém. Kadet Heywood měl mnoho přátel na palubě a své povinnosti vykonával vždy naprosto řádně. Ani pan Bligh proti němu neměl až do chvíle vzpoury žádné námitky.“

„Mám tomu rozumět tak, že později kapitán nějaké námitky přece jen vyslovil?“ otázal se přisedící kapitán, sir Andrew Snape Hamond.

„Když jsme se plavili v barkase na ostrov Timor, hovořil o

kadetu Heywoodovi pan Bligh asi dvakrát. Říkal o něm, že je nevděčný lotr.“

„Ostatní s tímto názorem souhlasili, nebo se zastávali obžalovaného?“

„Zastával se ho například pan Nelson, a snad i pan Huggan.“

Protože nebylo dalších otázek, pan Fryer se posadil, a já jsem se obrátil na pana Purcella.

„Pane Purcelli, řekl jste, že jsem byl ve velmi dobrých vztazích k panu Christianovi. Dával mi snad svou přízeň najevo tím, že mi ulehčoval službu?“

„Nepozoroval jsem, že by mu byl promíjel cokoliv, co žádal na ostatních kadetech.“

„Byl jsem v dobrém vztahu *jenom* k Fletcheru Christianovi? Nebo jsem měl stejně dobré vztahy i k jiným členům posádky?“

„Stewart byl jeho přítelem – ale musím připustit, že kadet Heywood byl oblíben u všech mužů.“

„Jsem velmi rád, že to říkáte,“ pravil jsem. „Z jakého důvodu myslíte, že jsem byl oblíben?“

„Kadet Heywood se nebál přiložit ruku k dílu – to musím říci. Lodníci ho proto měli rádi a byl jsem svědkem, že ho pochválil několikrát i pan Bligh.“

„Myslíte, pane Purcelli, že za okolností, které se vytvořily, by se mohl kdokoliv postavit s takovou zbraní, jako je poboční kord, proti posádce, vyzbrojené ručnicemi a bambitkami?“

„Řekl bych, že to by nikam nevedlo.“

„Kdybyste vy byl na mém místě, pane Purcelli, a byl stejně ozbrojen kordem jako já – byl byste se přesto pokusil nějakým způsobem zasáhnout?“

Viděl jsem na Purcellovi, že váhá. Rozhlédl se po soudcích a potom po svých bývalých družích z *Bounty* a několikrát přešel jazykem své suché rty.

„Byla by to moje povinnost podle vojenského a námořního řádu... Ale nebyl jsem prostě v situaci, v jaké byl obžalovaný Heywood,“ odpověděl konečně Purcell.

„Poslední otázka: mohl jste pozorovat, že projevují nějakou

radost nebo uspokojení nad tím, že kapitán Bligh byl zbaven svého velitelského místa?“

„Na to lze těžko odpovědět. Většina z těch, kdo se neúčastnili vzpoury se zbraní, vypadali zmateně a vyděšeně.“

„Děkuji vám, Purcelli. Nemám dalších dotazů.“

Podíval jsem se směrem k lavici, kde seděl pan Graham. Kývl na mne povzbudivě a pohybem ruky mi dal na srozuměnou, že si počínám dobře. Protože také soudní dvůr nepotřeboval od Purcella žádné vysvětlení, pokračoval jsem ve svých otázkách u kapitána Edwardse.

„Kapitáne Edwardsi, když přistála *Pandora* v Matavai Bai, skrýval jsem se nějak před vámi, nebo jsem se sám šel hlásit na palubu fregaty?“

„Byl spolu s kadetem Stewartem první, kdo přišel na *Pandoru*.“

„Vzpíral jsem se odpovídat na otázky, které jste mi položil?“

„Ne, Heywood i Stewart projevovali velké vzrušení, když jsem je zatkl – totiž, když je poručík Perkins zatkl. Ale odpovídali ochotně na všechno, co jsme se jich tázali.“

„Shodovalo se to, co jsem vám řekl, se skutečností, nebo jsem se vás snažil zmást nepravdivými zprávami?“

„Kadet Heywood mi sdělil několik údajů a ty odpovídaly skutečnosti.“

„Kapitáne Edwardsi, opravňovalo vás něco k tomu, že jsme byli po celou dobu plavby na *Pandoře* ponecháni s pouty na rukou i nohou? Pokusili jsme se o útěk?“

Kapitána Edwardse zachránil z rozpaků sám viceadmirál.

„Tuto otázku soud nepřipouští. Nemá žádnou souvislost s událostmi, které vyšetřujeme,“ přerušil mě lord Hood.

„Jak si ctihodný soud přeje. V tom případě nemám však již dalších dotazů,“ uklonil jsem se kapitánu Edwardsovi a přešel k poslednímu ze svědků, pro které jsem měl připraveny otázky, k poručíku Haywardovi. Když jsem se podíval do jeho očí, uviděl jsem v nich utajovanou zlobu i nejistotu; snad proto ze sebe vynutil křečovitý úsměv, který měl naznačit jeho svrchované pohrdání.

„Poručíku Haywarde, řekl jste ve své výpovědi, že jsem se

choval nepřípustně trpně v okamžicích, kdy došlo na palubě *Bounty* ke vzpouře. Můžete mi říci, zda někdo z těch, kdo byli vysazeni do člunu, se pokusil postavit *proti ozbrojeným loďníkům*?”

„To nebylo možné. Byli jsme zaskočeni a zbaveni zbraní.“

„Považujete kord za dostatečnou zbraň proti ručnicím a bambitkám?”

„Myslím, že ten, komu byl ponechán kord, měl důvěru vzbouřenců, to je všechno,“ řekl Hayward. Jeho hlas se při této jeho odpovědi zachvíval.

„Nesnažil se, Haywarde, nikdo z těch, kdo byli vysazeni do člunu, získat nějakým způsobem důvěru vzbouřenců? Nebyli by dali někteří z těchto mužů přednost tomu, aby zůstali v moci vzbouřené posádky?”

Hayward mě chvíli pozoroval a já jsem uviděl, jak jeho oči zlobně zajiskřily.

„Nevím, co se touto otázkou míní,“ odpověděl potom a obrátil se s pokrčením ramen k soudnímu dvoru. „V každém případě bychom byli dali všichni přednost tomu zůstat na lodi, která *nebyla* v moci vzbouřenců.“

„Zeptám se vás tedy jinak, poručíku. Jistě si dobře pamatujete na poslední okamžiky, než jste vystoupili do barkasy. Vzpomínáte si na jeden z posledních výkřiků kapitána Blighe? Je pravda, že kapitán, když byl vysazen do barkasy, vykřikl nahoru ke Christianovi: ‚Posíláte nás na moře v přeplněném člunu!‘?”

„Nepamatuji se přesně na tato slova. Ale připouštím, že snad něco podobného... mohl kapitán Bligh volat.“

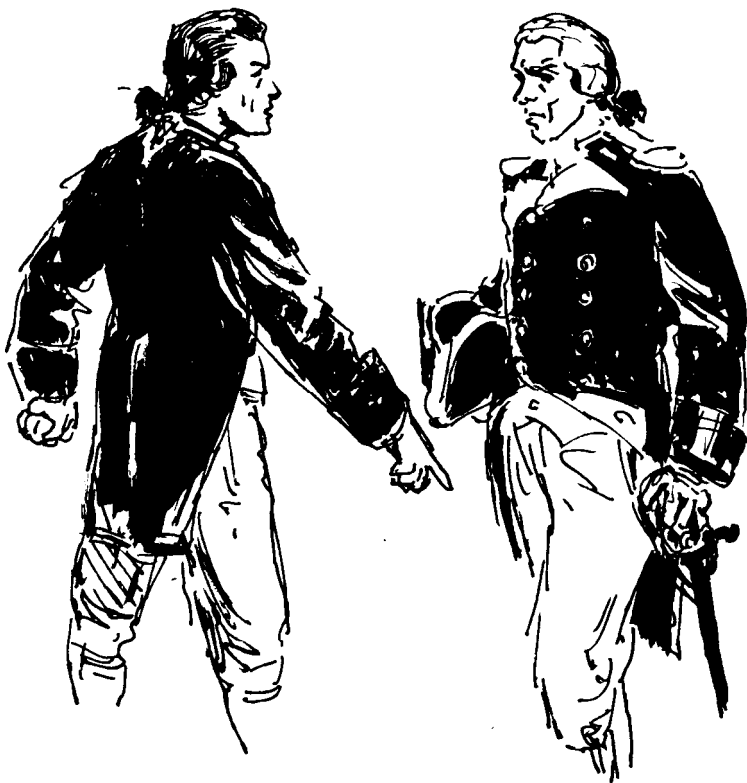
„Nevzpomínáte-li si na to, co volal kapitán Bligh, vzpomenete si možná líp na svoje vlastní slova, poručíku...“ řekl jsem s pohledem upřeným do Haywardových očí.

Stáli jsme jeden proti druhému, naplnění vzájemnou nenávistí, a bylo by stačilo málo a byli bychom se na sebe vrhli.

Myslím, že lord Hood to vytušil, a proto rychle zaklepal svým soudcovským kladívkem na stůl a řekl:

„Ctihodný soudní dvůr si přeje, aby se mluvilo k věci.“

Uklonil jsem se viceadmirálu a obrátil se znovu k Haywardovi.

„Poručíku Haywarde, můžete popřít, že jste volal na Fletchera Christiana: ‚Proč já mám být vysazen na moře... každý z nás přece musel poslouchat kapitána... nechte mě na lodi, pane Christiane, budu vám sloužit...‘ Obracím se s touto otázkou současně ke všem svědkům, kteří byli přítomni tomuto okamžiku. Uvědomujete si, že kdyby vám byl vyhověl, Haywarde, že byste seděl na této lavici s námi?“

Hayward byl celý bledý. Jeho ruce svíraly křečovitě poboční zbraň a chvěly se rozčilením.

„Možná... připouštím...“ koktal zmateně, „...v těch chvílích jsem mohl na okamžik ztratit hlavu... ale nikdy... nepamatuji se přesně ...“

„Lituji, že se pamatujete jen na to, co se týkalo chování ostatních,“ řekl jsem. „Ale jsem spokojen s tím, co jste řekl. Nemám už dalších otázek.“

Lord Hood se vzpamatoval. „Beru vám slovo, Heywoode!“ zvolal a soudní dvůr se začal mezi sebou vzrušeně dohadovat. Také mezi svědky a diváky se rozšuměl tlumený hovor. Pan Graham mi spokojeně kynul a já jsem mimoděk vrhl pohled směrem k zád'ové palubě. Tam někde venku na mne čekala matka a Nessy a obě se chvěly o můj život. Bojoval jsem o něj tak jako každý v této místnosti, ale říkal jsem si, že by nemělo cenu zachránit život a zapomenout přitom na všechno, co se stalo. Bylo to kruté, co provedli lodníci s kapitánem Blighem, bylo to proti námořním řádům, čeho se dopustili, ale bylo snad méně kruté, jak si počínal kapitán Bligh? Co vlastně chtěli Christian, Morrison a ti ostatní? Nic jiného, než aby se s nimi nakládalo podle námořních řádů a předpisů té admirality, která nás nyní soudí. Možná, že tohle nebyla ta správná cesta, jak na to šli. Jistě ne: mohli posadit kapitána Bligha do člunu a odjet někam do zapomenutých a neznámých končin světa – ale kolik takových Blighů ještě zůstávalo v kapitánských kajutách? A nevyrostá takový Thomas Hayward v nějakého budoucího kapitána Blighe, samolibého, bezohledného, sobeckého, krutého k podřízeným a podlézavě uctivého k mocnějším? Někteří z nás budou odsouzeni, některé možná soud osvobodí a zbaví okovů, které jsme tak dlouho nosili na svých zápěstích. Ale ti, kdo vyjdou z vězení, kterým bude dopřáno dýchat zase volně a svobodně, ti, kdo znovu vystoupí na zád'ovou palubu fregaty anebo se pošplhají nahoru do ráhnoví a hlídkových košů, ti by neměli zapomenout. Moře je velká a skvělá věc, poznal jsem je ve vši hrůze i ve vši krásě, a jestliže jsem je dříve miloval a přitahovalo mě, má láska k němu nepominula. Jenomže je teď zralejší a rozumnější. Nevidím jenom lesk a slávu objevitelských cest, ale vím, že to všechno je spojeno s úsilím, prací, námahou, obětavostí každého muže na palubě. Kdybych se měl ještě někdy vrátit na moře, pak bych měl jedinou ctižádost: stát se důstojníkem, který vládne víc slovem než karabáčem. Neboť stále mi vrtá hlavou,

v čem to bylo, že táž posádka, která si počínala tak divoce a bezohledně vůči kapitánu Blighovi, když vybuchla její nashromážděná nenávist, poslouchala na slovo a bez nejmenšího zareptání, když se ujal velení Fletcher Christian. Myslím, že to správně řekl Burkitt ve své obhajovací řeči, kterou pronesl dřív než my ostatní, poněvadž odmítl konfrontaci se svědky žaloby.

„Ctihodný soudní dvore, jsem obyčejný lodník, chlap jako tisíc jiných,“ pravil za napjaté pozornosti, „a nevyznám se v předpisech a paragrafech. Vím dobře, co mě čeká, a nechci se vytáčet a vykrucovat. Přiznávám se, že jsem se přidal se zbraní v ruce k panu Christianovi. Neměl jsem rád pana Blighe, a myslím, že takových nás bylo na *Bounty* víc, protože pan Bligh se k nám nechoval spravedlivě. Řeknete asi, že nám nikdo nedal právo ho soudit. Nu... možná, že to je pravda... Ale člověk je člověk, pánové, a když mu lítají ze zad cáry kůže a k tomu mu sviští nad hlavou celý den karabáč, začne nenávidět. Asi mi přitíží tohle, co zrovna říkám, ale mně už je to jedno. Já vím, že tamhle za dveřmi na mne čeká kat s oprátkou. Ať se tedy jednou ví, co si myslí obyčejní lodníci. Nikdo se tady nezeptal pana Edwardse, jak to, že se utopilo tolik vězňů s železnými náramky na rukou. A já nevím, jestli on měl zase k *tomuhle* nějaké právo. Možná, že celá ta vzpoura na *Bounty* by nikdy nebyla vypukla, kdyby naše fregata plula pod jiným velitelem. A možná, že by byla právě tak vypukla, kdyby tam místo... Blighe... velel kapitán Edwards. Lodníci jsou vždycky takoví, jací jsou důstojníci, to je můj názor. Říkám vám páni soudci, bylo to zoufalství, které nám vtisklo do ruky zbraně. Už jsme to dál nemohli prostě snášet. Jenže teď se to tak snadno nepochopí, teď každý z nás vypadá jako zlosyn, který od začátku jen krvelačně číhal, až bude moci hodit kapitána žralokům. A přece... pánbůhví, že jsme vyplouvali všichni na tu cestu rádi... Nu, snad se jednou i tyhle věci změní. Věřím tomu, jako že se Burkitt jmenuji. To je všechno, co jsem chtěl říci.“

Ellison, Muspratt, Skinner a Millward přiznali také svou účast se zbraní v ruce, ale tak otevřeně jako Burkitt nehovořili. Prosili soud o shovívavost a Muspratt se dovolával lítosti nad svým

činem, kterou dokládal tím, že se od ostatních vzbouřenců odtrhl a zůstal s námi na Tahiti. Norman a Littlejohn se odvolávali na to, že je nikdo nespátřil se zbraní v ruce. Coleman připomínal ve své krátké obhajobě, že vydal klíče ke zbrojnici, teprve když mu hrozili smrtí. MacIntosh prohlásil, že se chtěl dostat do člunu s lodníkem Simpsonem, ale že ho Churchill zadržel a se slovy: „Budeš teď skákat, jak my pískáme“, že ho přinutil, aby zůstal na *Bounty*. Neměl nic společného se vzpourou, ani s jednotlivými jejími původci, a důkazem toho prý je, že na Tahiti chystal člun, kterým se bezúspěšně pokusili dostat se do Batávie. Mně udělili slovo naposled.

„Ctihodný lorde, vysoce urození pánové,“ oslovil jsem podle předepsané formule soudní shromáždění, „vím, že vaše pozornost byla již příliš vyzkoušena zevrubnými svědectvími, která podávala celá řada důvěryhodných osob, a že jste se také již dostatečně seznámili se všemi podrobnostmi, abyste si mohli učinit dokonalý obraz toho, jak a co se událo na lodi *Bounty* v době, kdy byl zajat její velitel. Nechci rozhojňovat popisy a líčení těch událostí, chci jen shrnout, co je nejnutnější pro mou obhajobu, abych dokázal, že přímou účast na vzpouře jsem neměl a že jsem ani nijak nepřispěl k takovému porušení námořních zákonů, které mi žaloba klade za vinu. Děkuji ctihodnému soudu, že mi dovolil, abych kladl své otázky svědkům až po slyšení celé žaloby a celého výsledku. Pomohlo mi to, abych si jasněji upamatoval některé okamžiky, neboť zmatek a shon, jaký vládl v oněch chvílích na *Bounty*, stíral leckdy přesnost vzpomínky; vždyť i někteří svědkové toho nebyli ušetřeni. Pocítil jsem jako zadostiučinění, že mé vlastní omyly byly jen nepatrné.

A nyní k věci: Když začala ona událost, kterou ctihodný soud zkoumá, spal jsem ve své kajutě na palandě a neměl jsem ani tušení, že se děje něco mimořádného. Dovedete si představit, jaký úžas a jaké ohromení se mě zmocnilo, když jsem u svého lože spatřil ozbrojené námořníky, kteří odmítali vysvětlit, proč mě nutí opustit lože a jít na palubu. Hluk a ruch, divoké hlasy, nesrozumitelné výkřiky, překotný dupot, které pojednou zněly

všemi prostorami fregaty, to všechno mě přímo zavalilo a vyděsilo. Nezapomínejte, vážení soudci, že kadetu Heywoodovi bylo tenkrát osmnáct let a že byl na své první zámořské plavbě! Mnoho starších a daleko zkušenějších námořníků pobíhalo v tomto zmatku zcela bezhlavě. Co se tedy dalo čekat od osmnáctiletého mladíka, který před několika měsíci poprvé prožil větší bouři, který měl ještě v očích i v uších zázračné ovzduší ostrovů tahitských a který ještě stále málem upadal do mdlob, když lodníci odvlékali potrestaného druhu v krvi a nářku? Nevěděl, co si má počít, kam skočit, co komu říci, jak se chovat – ale *kdo* jiný to věděl? Měl se sám postavit na odpor v ruce s kordem proti všem? Měl se vrhnout do barkasy s těmi, kdo do ní byli vysazeni, a uvést i to, co jim ještě dávalo zlomek naděje na vyvážnutí, do největšího nebezpečství? Když pan David Nelson popisoval plavbu člunu, zmínil se, že třetího května byl člun blízko zkázy a že jej zachránilo pouze to, že odhodili všechno přebytečné šatstvo i ostatní tak dost nepatrné zásoby. Jaký by byl osud člunu, kdyby v něm bylo jen o jednoho jediného člověka víc? Mohli by stát v této soudní síni vůbec svědkové, které jsme vyslechli?

Nevím, uvažoval-li jsem o tom připojit se k vyloděným mužům. Je pravděpodobné, že ta myšlenka mě napadla. Ale jak jsem ji mohl uposlechnout, když jsem viděl, že jiní se jí přímo děsí, že prosí a úpěnlivě žádají, aby směli zůstat s těmi, které dnes považují za piráty?

Kdyby bylo možno, aby bez ohrožení šli všichni s kapitánem, pak každý, kdo zůstal, by mohl být ovšem považován za přímého účastníka vzpoury, i kdyby nedržel v ruce vůbec žádnou zbraň, anebo zbraň v podobných situacích tak směšnou, jako je kord. Ale takto? Což i ten, kdo náhodou byl nemocen, by byl obžalován ze zločinu vzpoury? Vždyť také on by setrval na jedné lodi se vzbuřenci!

Dokazuji tím, že jsem se nijak neprovinil, když jsem setrval na lodi, a dokazuji, že bych v barkase kapitána Blighe ničemu neprospěl a vysazené jen poškodil. Ale kdyby nebylo svědectví lodního lékaře pana Huggana, musel bych na tomto místě ještě

navíc dokazovat, že jsem nesmlouval večer před osudným dnem vzpouru s Fletcherem Christianem!

A koho bych mohl přesvědčit, že se v předvečer mluvilo v rozhovoru mezi čtyřma očima o zcela jiných věcech, kdyby pět či šest svědků tvrdilo, že jsem byl důvěrným přítelem člověka, který vzpouru vedl?

Kdo by mi uvěřil, i kdybych to tvrdil stokrát a tisíckrát?

Ano, zůstal jsem na lodi, které se lodníci zmocnili násilím.

Ale což není pravda, že nás vysadili na Tahiti při prvním zastavení? Což jsme všichni nedoufali, že se vrátíme domů a netoužili po tom? Což jsme neběželi vstříc *Pandoře*, sotva jsme při obzoru spatřili její ráhna?

Ctihodní soudci, nepřísluší mi, abych já, obžalovaný, posuzoval velikost prohřešku, který se udál na *Bounty*, ani abych zkoumal, proč k němu došlo.

Ale chci se hájit, abych nebyl souzen za to, čeho jsem se neúčastnil.

Řekl jsem podle pravdy všechno, co jsem věděl, a snažil jsem se, abyste i vy, ctihodní soudcové, znali všechno, co jsem v pohnutých chvílích na *Bounty* dělal. Neboť vím, že jen tak budete moci podle práva rozhodnout o mém osudu.

Důvěřuji ve spravedlivý rozsudek a odevzdávám ctihodnému soudnímu dvoru sebe i žal své matky.

To je všechno, co jsem chtěl říci.

Můj život je nyní ve vašich rukou.“

Pak přišel rozhodující den.

Šestého dne svého zasedání, osmnáctého září 1792, v pravý, anglický chladný a pošmourný den, kdy se moře, obloha, lodi i město propadaly do unavující šedi mlhy, sešel se soudní dvůr naposled.

Ještě jednou položil předseda viceadmirál lord Hood otázku všem obžalovaným, zda řekli na svou obhajobu již vše a zda nechtějí ještě něco připojit, než se soud odebere k poradě. Když jeden po druhém ujistili, že nikoliv, vyzval viceadmirál všechny,

kdo se účastnili přelíčení jako svědkové či jako diváci, aby se vzdálili, a přikázal, abychom my obžalovaní byli odvedeni do kajuty ve střední části lodi.

Odváděli nás ve skupinách po dvou. Procházeli jsme mezi zvědavci, kteří se shromažďovali na obou palubách, a slyšeli jsme, jak si o nás mezi sebou všichni šeptají. Po celé lodi zavládlo podivné ticho, ticho očekávání. Znovu jsme všichni v duchu procházeli posledními dny a před očima se nám míhaly obrazy ze soudního jednání a hned zase z plavby na *Bounty* nebo z pobytu na Tahiti. Byli jsme všichni náhle bledí a každá vteřina se nám zdála nekonečnou věčností. Jediný Burkitt, smířený již se vším, byl klidný a nevzrušený. Seděl na lavici s rukama zkříženýma mezi koleny a pozoroval okénkem moře. Míjely minuty a hodiny, vlekly se jako loď v bezvětrí, slyšel jsem první úder lodního zvonce, šedé nebe nad válečnou lodí se protrhalo a ustalo mlhavé mrholení. Děla čněla proti modrému nebi a na jejich vyleštěných hlavních se zableskl odraz slunečních paprsků.

Deset mužů sedělo stále

stejně nehybně jako deset soch, bez pohnutí, zabráno do svých myšlenek, podivně mísících minulost, přítomnost a nejbližší budoucnost...

Konečně se otevřely dveře kajuty, v níž zasedal soudní dvůr, a lord Hood dovolil, aby obecnstvo vešlo do místnosti vyslechnout rozsudek.

Vstali jsme na znamení úcty a viceadmirál položil svůj kord – odznak důstojnosti a pravomoci soudu – na rozevřenou bibli. Slavnostním hlasem počal vynášet nález tribunálu:

„Jménem Jeho Veličenstva krále! Ctihodný soudní dvůr se sešel, aby posoudil vinu obžalovaných Petra Heywooda, Josepha Colemana, Thomase Ellisona, Johna Millwarda, Williama Muspratta, Charlesa Normana, Thomase Burkitta, Thomase MacIntoshe, Johna Littlejohna a Richarda Skinnera, kterým se klade za vinu, že se zúčastnili a pomáhali zbraní či skutkem v pirátském uchvácení královské fregaty *Bounty*. Když ctihodný soud vyslechl všechny, kdož vznesli obvinění proti jmenovaným mužům, když vyslechl všechno, co oni mohli uvést na svou obhajobu, když zrale a důkladně uvážil veškeré okolnosti, které vedly k politováníhodným činům, když se poradil a toto vše zvážil, rozhodl po právu jménem Jeho Veličenstva krále takto: obžaloba vedená proti Petru Heywoodovi, Thomasu Burkittovi, Johnu Millwardovi, Williamu Musprattovi, Thomasu Ellisonovi, jakož i Richardu Skinnerovi se pokládá za prokázanou a dokázanou, neboť všichni se na vzpouře podíleli a jí přáli; ježto ctihodný soud nalezl, že ten, kdo se blahovolně chová k porušování námořních zákonů tak strašnému, jako je pokus o uchvácení lodi, a kdo se nestaví všemi prostředky proti jeho původcům, stává se spoluvínikem v plné šíři; a ježto ctihodný soud má za to, že tyto viny jsou prokázány, odsuzuje všechny a jednoho každého jmenovaného z jmenovaných, aby byli na výstrahu potrestáni na hrdle, a to oběšením za krk, a to na palubě té válečné lodi Jeho Veličenstva a v tu dobu a na tom místě, jak o tom rozhodne lord nejvyšší admirál Velké Británie a Irska; zároveň však ctihodný soud, ježto uvážil všechny okolnosti, pokorně a naléhavě doporučuje milosti Jeho Veličenstva krále, Petra Heywooda, to zejména pro jeho mládí a nezkušenost v době, kdy k událostem došlo, a Williama Muspratta, a to pro opuštění lodi *Bounty* a setrvání na Tahiti až do příjezdu lodi kapitána Edwardse; dále ctihodný soud nalezl, že obžaloba proti Charlesu Normanovi, Josephu Colemanovi, Thomasu MacIntoshovi a Johnu

Littlejohnovi zůstala neprokázána a všechny tyto jmenované a jednoho každého od viny zprošťuje a vrací na svobodu. Tak bylo rozhodnuto a tak se necht' také stane.“

Stál jsem bledý jako křída, cítil jsem, že se mi třesou nohy, každá žilka v těle se mi chvěla a na rtech jsem ucítil slanou chuť slz.

Teď zbývala už jen jediná útěcha, jen jediná úzká stezka k záchraně života:

Milost králova.

VIII

KRÁLŮV PATENT

Ještě týž den, kdy soud nad námi vynesl rozsudek, vsadili nás, kdo jsme byli uznáni vinnými, do lodního vězení na válečné lodi *Hector*. Nedovolili nám ani, abychom se rozloučili se svými druhy, včera ještě obviněnými jako my, ale dnes svobodnými lidmi. Člun nás odvážel po dvou, střežené vždy dvěma ozbrojenými muži a důstojníkem, večerním soumrakem, z něhož vystupovaly temné obrysy lodních přídělí a boků, stěžňů a domů na molu, kde se rozsvěcovala okna, zatímco z krčem zazníval zpěv námořníků.

Na *Hectoru* nás uzavřeli do kajut se zamřížovaným okénkem ve stěně a se sklápěcím okénkem ve dveřích, kudy nám podávali jídlo. Sir George Montague, člen soudního tribunálu, byl kapitánem této lodi a musím říci, že díky jeho rozkazu s námi zacházeli naši žaláři velmi šetrně. Nebyli jsme spoutáni, bylo nám dovoleno číst bibli, směli jsme se denně půl hodiny procházet po palubě za doprovodu hlídky, ovšem tak, aby se jeden odsouzenec s druhým nesetkal. Po osmnácti měsících vazby, kdy jsme trávili dny a hodiny se železnými pouty, se nám alespoň v tom dostalo ulehčení.

Byl to nádherný měsíc, září onoho roku, a já jsem často sedal u okénka své kabiny a vydržel se dívat dlouhé hodiny na jasnou slunečnou oblohu, nebo v noci na tichou krásu hvězd. Jindy jsem se díval zamyšlen přes kanál směrem k ostrovu Wigh a pozoroval s podivným dojetím přelouvající čluny, obtížené nákladem i lidmi, jejich barevně natřené přídělí, třpytící se v slunci, naslouchal jsem volání lodníků a křiku skladačů, dětí i kramářů z nábřeží. Každá maličkost se mi zdála vzácná a podivuhodná a každé jitro mi připadalo jako zázrak. Najednou mě okouzlovalo všechno, kolem čeho jsem chodil dřív bez povšimnutí, a dělalo mě šťastným, když jsem se mohl dotknout stolu a židle nebo palandy, napít se z

korbele čisté vody, vdechovat pach ryb, a cítil jsem, že bych byl nejšťastnějším člověkem pod sluncem, kdybych už do konce svého života nedostal od života nic víc než tuto možnost dívat se na obyčejné věci a těšit se z jejich prosté krásy.

Jenom noci byly zlé, ty ještě přinášely chvíle strachu a bolesti. Neděsila mě myšlenka na smrt, myslel jsem v ty dny nejvíce na svou drahou matku, na její smutek, na to, jak její poslední dny budou navždy zastřeny mým koncem. Když mě přepadaly tyhle myšlenky, vystupoval mi po celém těle pot, z úst se mi samovolně draly hlasité vzdechy, a abych se zbavil té tíže, vstával jsem a do nekonečna přecházel kajutou sem a tam, s rukama přitisknutýma na spánky, až zarachotil klíč a já jsem uviděl ve dveřích strážného se zkoumavou tváří. Neměl se mnou, přísně vzato, ani promluvit, ale moje mládí ho pravděpodobně dojímal. Přicházel ke mně, pokládal mi ruku na rameno a tiše mě povzbuzoval, abych důvěřoval v milost krále a neztrácel naději.

Také pan Graham se mě snažil utěšovat a povzbuzovat. Dokazoval mi, že má věc není ještě ztracena, že doporučení soudu se zpravidla vyhovuje a že soud je navrhuje tehdy, kdy podle zákonů a řádů je nutno obviněného odsoudit, kdy však slovo zákona je příliš tvrdé a jeho doslovným vyplněním by nebylo učiněno spravedlnosti zadost. Kdyby tu byl na mém místě Morrison, byl by zajisté odpověděl, že přirozené zákony jsou ty nejlepší zákony a že je třeba měnit zákony tam, kde nevyhovují, tak aby vycházely z lidských pravd. Ale o tom se mi nechtělo hovořit, tolikrát jsem si to všechno již promyslel – tady byla slova zbytečná a marná, neměla sílu cokoliv změnit.

Spolu s panem Grahamem přišel také můj strýc pan Banks. Byl zjevně pohnut, když mě uviděl, vyhublého, s vpadlými tvářemi.

„Věřím ti, drahý synovce,“ řekl mi chvějícím se hlasem, „že na *Bounty* se odehrálo všechno tak, jak jsi vypověděl. Znáám dobře život na lodích při takových dalekých cestách, vždyť také nějakou mám sám za sebou. Snadněji se hovoří tady v portsmouthském přístavu, nežli se jedná na míle odtud, když je loď a její posádka odkázána jen sama na sebe. Věřím stále, že král přihlédne k

doporučení soudu. Mám známé u královského dvora a dělám všechno možné, abych jejich prostřednictvím pomohl k tvé záchraně... Ach Petře, Petře, kdybys věděl, jak si vyčítám, že jsem tehdy podlehl a dal ti souhlas k cestě!“

„Nemohl jste přece vědět, že právě na *Bounty* se stane něco takového,“ odpověděl jsem na to. „Byla to pro mne velká zkušenost, a nelituji ničeho. Ale prosím, nemluvme o tom, mluvmе o jiných věcech. Víte-li pak, strýčku, že jsem sestavil tahitský slovník a malou mluvnici domorodého jazyka? Doufám, že v těchto dnech, které mi ještě zbývají, se mi podaří udělat konečné uspořádání.“

Můj strýc mi v pohnutí stiskl ruku a já, abych odvedl řeč od toho, co zbytečně rozbolavělo naše nitra, jsem mu ukazoval svou práci. Dovolili mi, opět díky rozhodnutí kapitána Montaguea, aby mi byly vydány všechny mé zachráněné poznámky, spisy, mapy a záznamy, které jsem pořídil za svého téměř dvouročního pobytu na *Tahiti Iti*. A tak, když jsem nepozoroval právě z okénka život přístavu, vrhal jsem se s plnou energií do práce. Chtěl jsem, aby alespoň toto dílo zde po mně zůstalo jako památka, připomínající, že kdysi žil kadet Petr Heywood.

Můj strýc byl nadšen prací, kterou jsem vykonal, a když jsem mu ukazoval záznam zvyků, tanců a nástrojů, i s nákresey, slovník i pokusně sestavenou mluvnici, se stěží potlačovanými slzami v očích mi tiskl ramena a chválil: „Jak nadané! Jak zajímavé! Co všechno jsi, chlapče, nepřivezl! Jaká škoda, že došlo k tak neomluvitelné události!“

Ten den na konci našeho rozhovoru, když jsme se, už téměř rozloučili a můj pan strýc mě na prahu kajuty znovu ujišťoval, že učiní vše pro mou záchranu, najednou po chvíli okolků pan Banks rychle zašeptal: „Znal jsi... dobře... Fletchera Christiana?... Zajímá mě... Chtěl bych jen vědět: jaký to byl člověk, že mohl provést takovou věc?“

Uchopil jsem strýce kolem obou ramen a řekl jsem, dívaje se mu do očí: „Pane strýčku, věřte, že říkám po tom všem, co jsem prožil, čistou pravdu a nic než čistou pravdu: To nebyl špatný člověk! Jen okolnosti, v kterých se octl, rozhodly o tom, že se o

něm mluví dnes jako o psanci a zločinném pirátu. Ptáte se, jaký muž byl Fletcher Christian. Řeknu vám: ten, kdo chce znát odpověď, na tuhle otázku, musí se nejdřív zeptat, jaký muž byl *William Bligh*.“

Pan Banks byl zřejmě nespůj. Zhluboka vzdychl, jeho ruka si rozpačitě a zmateně pohrávala s ozdobnými přeskami kabátu a nakonec potřásl hlavou: „Můj milý synovče... dobře vím, nač narážíš. Ach ano, pan Bligh je nesporně výborný námořník, kdo by mu také mohl jeho dovednost a jeho znalosti upírat, když je tolikrát osvědčil... Nicméně, některé rysy jeho povahy... nu, věděli jsme o nich, a já jsem byl na vahách, když se v Královské společnosti hovořilo o tom, má-li mu být svěřeno velení na *Bounty*.

Věděli jsme, že by měl krotit svůj temperament, věděli jsme také, že je náchylný příliš... přezíravě se chovat k podřízeným, že i jeho tvrdost je až příliš často ukvapená... Ale nakonec rozhodly jeho vlastnosti námořníka. Věřili jsme, že takoví lidé jako Fletcher Christian budou mírnit... ehm... výstřelky, kterých by se snad mohl dopouštět. Stalo se něco jiného, bohužel, že se stalo, a kapitán Bligh se vrátil do Anglie jako hrdina ověčený laurem mučedníka. Myslím, že i soud byl stále ještě pod vlivem tohoto mínění námořních důstojníků, kteří se všichni postavili za kapitána... i když... ehm... i když možná některý z nich nebyl tak

docela přesvědčen, že počínání pana Blighe bylo bezvadné.“

„Strýčku...“ řekl jsem a uchopil jsem pana Bankse za obě ruce. „Ani nevíte, jak jsem rád, že tohle slyším právě z vašich úst.“

Pan Theodor Graham mi při té návštěvě také řekl několik slov o mých družích v neštěstí. Muspratt nesl svůj osud velmi těžce. Noc co noc bušil na dveře kajuty a křičel v zoufalství, aby mu nebrali život, že chce napravit všechno, co spáchal, že je nevinen. Richard Skinner a Thomas Ellison se odevzdali tupé lhostejnosti, nepromluvili slovo po celý den, a jen když jim přinášeli jídlo, ujišťovali každého, že jsou nevinní a že se dali pouze strhnout špatným příkladem ostatních. Millward propadl náboženskému blouznění, celé dny zpíval nábožné písně nebo pročítal bibli. Hledal v ní důkazy pro svou nevinu, předčítal si celé odstavce nahlas a prohlašoval, že kapitán Bligh by měl být odsouzen, poněvadž nežil podle příkazů božích. Jediný Burkitt, ten otevřený, šlachovitý dlouhán, si zachoval rovnováhu ducha a bral svůj osud smířeně a s obdivuhodným klidem. Poroučel si, aby mu dávali k obědu i večeri dvojnásobné porce, klidně je spořádal, jako by byl hostem v nejveselejší přístavní krčmě, a filosofoval prostě: „Nač si kazit poslední chvílky života výčitkami a vzpomínkami? To nikam nevede, to není k ničemu dobré. Užiju si ještě, co mohu užít, a pak dám pěkně spánembohem světu, který mě zrovna příliš nehýčkal, čert vem kapitána Blighe a všechno, co se stalo... a Blighe měl vzít už mnohem dřív, nemuseli jsme tady takhle sedět.“ A tenhle svůj vyrovnaný klid, který jsem nemohl než z hloubi duše obdivovat, si zachoval až do posledních okamžiků svého života.

Šestadvacátého října, tedy víc než měsíc ode dne, kdy byl nad námi vynesena rozsudek, jsem jednoho rána ucítil podle pohybu kajuty, že *Hector* zvedá kotvy a vyplouvá ven z přístavu. Vrhel jsem se k oknu a zahlédl jsem, jak nás míjejí kutry a menší pobřežní plavidla, a viděl jsem také, že nás doprovázejí ve stejném směru dvě řadové bitevní lodi. Podařilo se mi dokonce přečíst na předních jejich jména – *Spitfire* a

Brunswick. Pluli jsme zvolna a já jsem si uvědomil, že přišla rozhodující hodina.

Teď, teď již bylo vyneseno královo slovo a zanedlouho budeme znát svůj osud.

Asi po půlhodině stáhl *Hector* pravděpodobně plachty, neboť jsem viděl okénkem, že od *Brunswicku* spouštějí kutr, který se blíží k našim bokům. Potom jsem uslyšel kroky v chodbě, vedoucí k našim kajutám, a tlumené rozkazy. Podle toho, co jsem zaslechl s uchem přitisknutým ke dveřím, vyváděli Burkitta, Millwarda a Ellisona. Pak kroky a hlasy na chodbě utichly a já jsem okénkem zase spatřil kutr, který se zvolna plavil k bokům řadové lodi *Brunswick*.

Kolem ní se však začaly objevovat i další veslice, které přistávaly u boku a posádky těchto člunů šplhaly po provazových žebřících vzhůru. K *Brunswicku* a *Spitfiru* se řadily v různých vzdálenostech i další lodi, fregaty, flauty, brigy – jako by celý portsmouthský přístav vyjel na blízké moře.

U mé kajuty se ozvaly kroky a někdo rázně zaklepal na dveře. Vzápětí se rozletěly a já jsem stál tváří v tvář dvěma důstojníkům a čtyřem lodníkům ozbrojeným ručnicemi s nasazenými bajonety.

„Petře Heywoode, oblečte se a následujte nás,“ vyzval mě jeden z důstojníků vážným hlasem.

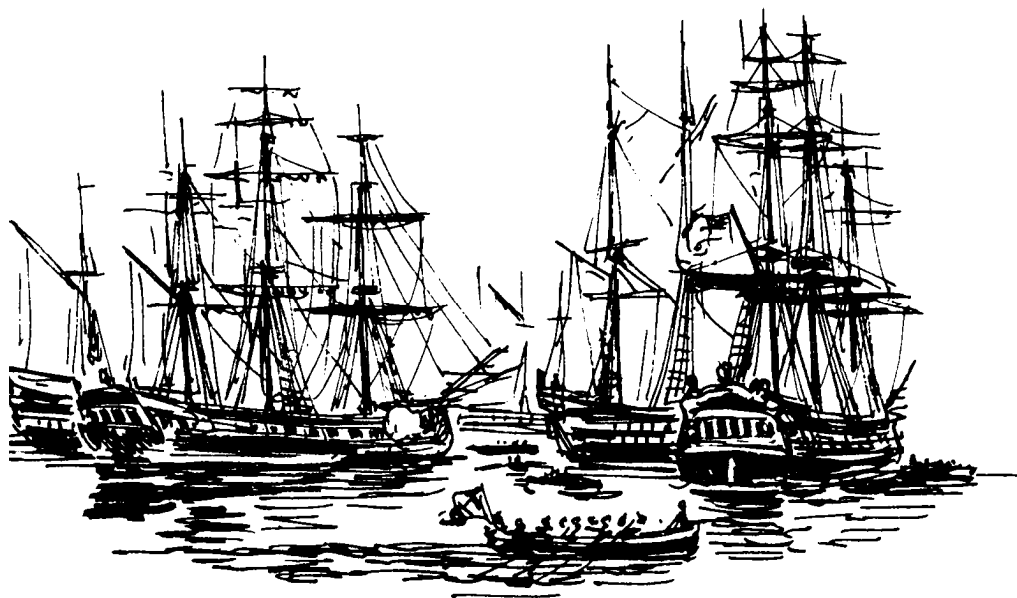
„Ano, pane,“ odpověděl jsem, a měl jsem stažené hrdlo.

Navlékl jsem si kabát, upravil jsem si jej, napřímil jsem se a obrátil jsem se k strážím; snažil jsem se, abych mluvil docela klidně:

„Jsem připraven, pánové. Mohu vás následovat.“ Důstojník beze slova pokynul rukou.

Dva a dva lodníci mě obstoupili a vyšli jsme do kajutní chodby a potom po schodech dál až na palubu *Hectora*.

Nádherný, svěží vítr mě udeřil do tváře a vůně moře mě celého vzala do náruče. Rozhlédl jsem se a uviděl, že kolem *Hectora* stojí v kotvách dobře pětatřicet lodí, všechny s vyvěšenými vlajkami a se skasanými plachtami. Nádherný, monumentální pohled. Mé kroky klapaly jednotvárně po podlaze, lesknoucí se jako zrcadlo, a

dole ve člunu jsem viděl sedět Williama Muspratta, obklopeného jako já čtyřmi ozbrojenci. Bylo asi půl jedenácté dopoledne. Seskočil jsem mlčky do člunu, vesla zabrala a kutr se začal pohybovat zvolna k *Brunswicku*. Muspratt zíral vytřeštěnými zraky k řadové lodi a jeho rty cosi bezhlesně ševelily. Spustil jsem volně ruku do vody a ucítil jsem v prstech vláčný tlak mořských vln. Když jsem ji v dlani vyzvedl, byla čirá, šedozelená, a jak se v mé dlani převalovala, odrážely se v ní paprsky slunce a třpytila se jako vzácný kámen. Měl jsem na ruce malý oceán, a tam někde v něm bylo snad také *Tahiti Iti*...

Přivedli nás na záďovou palubu *Brunswicku* uličkou mezi námořníky, na nichž jsem podle odznaků rozeznával členy posádky lodí kotvicích okolo *Brunswicku*. Všude bylo ticho, mrazivé ticho, přerušované jen tím důvěrně známým sténavým svištěním větru nahoře v ráhnech. Stál jsem nalevo od Muspratta, a dál po mé levici pak byli ostatní odsouzenci. Millward těžce

dýchal, snažil se potichu zazpívat prastarý žalm: „*Ó pane, ty jsi pastýřem mým...*“ Skinner zíral před sebe se zaťatými pěstmi i zuby, smrtelně bílý, že by se byl v něm té chvíle krve nedořezal. Burkitt stál se skloněnou hlavou, bez jediného hnutí. Ellison se chvěl jako list, do něhož se opřel vítr.

Ozvala se dělová rána, ponuře zavířily bubny a na záďovou palubu vystoupil, doprovázen dvěma důstojníky, kapitán *Hectoru*, sir George Montague. Jeden z důstojníků mu podal svitek papíru, sir George Montague jej za napjatého ticha rozvinul, a dřív než začal číst, pohlédl každému z nás pevně do očí.

Potom se rozlehl po celém prostoru lodi jeho jasný hlas:

„Ve jménu Jeho Veličenstva krále! Uvažuje o rozsudku nejvyššího námořního soudu nad viníky hanebného přepadení a uchwácení královské lodi *Bounty* a všech věrných služebníků krále; bera v úvahu spravedlivý rozsudek, jež můj soud vynesl po prozkoumání všech důkazů a po slyšení všech, kdož se měli hájit z obžaloby; bera v úvahu všechny okolnosti, jež mohly přitížit i polehčit obviněným; bera v úvahu dobré mínění lorda Hooda, jehož služeb si velmi vážíme, rozkazuji a ukládám, aby v mém jménu bylo vyhlášeno toto: budiž udělena královská milost dřívějšímu kadetu

fregaty *Bounty* Petru Heywoodovi pro jeho mládí a nezkušenost a jako výstraha pro všechny dny budoucí jeho života; budiž také udělena milost Williamu Musprattovi pro účinnou a prokázanou včasnou lítost nad účastí hanebného díla, k němuž byl sveden; oba tito muži buďtež od chvíle veřejného přečtení tohoto patentu volni a svobodni jako předtím. Dále přikazuji a ukládám, aby nad všemi ostatními viníky, to jest nad Thomasem Burkittem, Johnem Millwardem, Thomasem Ellisonem a Richardem Skinnerem byl vykonán rozsudek soudu, a to na královské řadové lodi *Brunswick* za přítomnosti alespoň dvaceti mužů posádky z jedné každé lodi, kotvící toho času v přístavu portsmouthském, aby všichni měli na očích přísnost, s jakou se trestá vzpoura, a aby byla všem patrna velikost tohoto zločinu. Toto budiž v mém jméně vyhlášeno a provedeno. Jiří Třetí, král anglický.“

Zavířily bubny, zaduněla znovu dělová rána.

Zatočila se mi hlava, všechny údy se mi roztráslly a oči se mi zamžily.

Bože můj... tedy jsem svoboden... živ... volný...

V hlavě mi to hučelo a vířilo, polykal jsem slzy a clonou slz a zmatených myšlenek jsem před sebou viděl, jak kat přistupuje k odsouzeným a kněz jim povoluje poslední modlitbu.

Všichni přijali rozsudek mlčky a statečně. Burkitt, který šel první, jako by jim dodal odvahy. Dal si klidně svázat ruce katovým pomocníkem, a když vystupoval po provazovém žebříku k popravčímu ráhnu, rozhlédl se kolem sebe a řekl tak hlasitě, že to mohla slyšet celá loď:

„Nejdu z tohoto světa rád, ba ne. Ale co se stalo, to se stalo. Tak mi udělej ten uzel pořádně, ať se nepřetrhne. Měl bys zbytečnou práci, kdybys mě musel věšet ještě jednou – a všechno se má dělat pořádně. Podívej se na mne – jak jsem na to doplatil. Kdybych já byl tenkrát v kajutě u Blighe udělal svou práci pořádně, nemusel jsem tady dneska stát.“

To byla poslední Burkittova slova. Kat se vzpamatoval, bubny zarachotily a Thomas Burkitt se houpal bez vlády s podivným úšklebkem v mrtvé tváři na ráhnu.

Po půlhodině lodní ranhojič, prohlédnuv čtyři visící mrtvoly, ohlásil kapitánu *Hectora*, siru George Montagueovi, že poprava byla podle všech náležitostí vykonána a že čtyři viníci vzpoury a loupežného přepadení královské lodi *Bounty* již nejsou mezi živými.

Lodi spouštěly plachty a vracely se k přístavu.

Moře bylo klidné, od pevniny vál lehký vítr, nad hlavami poletovali rackové.

Stál jsem u palubního zábradlí a oči jsem měl stále plné slz. Plakal jsem pro svou volnost, ale i pro smrt ostatních, pro justici, která umí vynášet rozsudky, ale neumí učinit zadost spravedlnosti, a pro hrdého Burkitta a ztraceného pana Christiana...

Ani jsem neviděl, že tam na molu stojí moje matka, má drahá sestra Nessay a můj strýc, pan Joseph Banks, a že na mne všichni mávají...

Část čtvrtá

POSLEDNÍ MUŽ

I

OSTROV PITCAIRN

A co se stalo s ostatními vzbouřenci, s těmi, které kapitán Edwards přes všechno své úsilí nevypátral a kteří zmizeli kdesi v nekonečných prostorech Tichého oceánu?

Oprávněná otázka, vynořující se nyní už na samém konci příběhu Petra Heywooda, ale nejen otázka naše; neboť veřejnost, která sledovala s vášnivou pozorností všechno, co se týkalo případu tak neobvyklého, vzrušujícího a ojedinělého v dějinách anglické námořní plavby, si ji kladla ještě dlouhou dobu po tom, co byla sňata mrtvá těla potrestaných vzbouřenců z ráhen řadové lodi *Brunswick*. Mořeplavci, vracející se z končin, kudy se plavila *Bounty*, byli vždy zahrnováni otázkami, nepodařilo-li se jim zjistit něco víc o dalších osudech Fletchera Christiana. A tato pochopitelná zvědavost by byla patrně vytrvala ještě hodně dlouho, kdyby se nepřivalily nové události, tak vážné a tak otřásající, a tak krvavé a převracející naruby všechno, o čem se včera ještě zdálo, že potrvá navěky; události tak krvavé, že vzpoura několika námořníků na královské lodi se proti nim zdála téměř nevinným příběhem, ačkoliv právě i v něm bychom našli určité souvislosti, kdybychom vzpomněli rozhovorů kadeta Heywooda s Jamesem Morrisonem.

Evropskou pevninou počaly otřásat bouře, ne méně prudké než bouře mořské, a v nich se skácel francouzský trůn, padlo božstvo královlády a lámaly se otrocké okovy. Děla revoluce i děla uchvatitele duněla ve všech zemích starého kontinentu, lidé žili v neustálém vzruchu válečných příprav, pohybů nepřátelských armád, země byla prosycena krví vojsk a mládež umírala v rozdupaných polích i v horských soutěskách. Ve Středozemním moři u břehů Egypta, při španělském pobřeží i při jihoamerickém pobřeží a úzkém kanálu Lamanšském projížděly britské válečné lodi s děly obrácenými proti loďstvu Francouzské republiky a

potom proti lodím, na jejichž praporech se třeptali císařští napoleoňští orlové. Příliš mnoho se dalo v těch letech, a příliš mnoho se umíralo...

Kdo by si ještě vzpomněl na několik námořníků a na krev vzpoury?

A jestliže v některé přístavní krčmě mezi hovorem u dubového stolu při sklence grogu, anebo v kajutě, kde si unavený lodník s rukama za hlavou pobroukával písničku odkudsi z druhého konce světa, přece jenom se ozvalo jméno fregaty *Bounty*, pak odpovědí zvědavému tazateli bylo jen pokrčení ramen a jednoslabičná odpověď. Neboť proč se zabývat osudy těch, kdo dávno odpočívají někde na dně mořském, ve vraku, jímž proplouvají ryby a bloudí mezi ráhny a stožáry, obrostlými podmořskými řasami a vrstvou chaluh? Anebo jejichž kosti se dávno rozpadly na pobřeží některého z ostrůvků, kde byli přepadeni krvelačnými domorodci, které možná – bůhví čím – potupili a urazili. Kdo by se chtěl ještě zabývat tou starou historií, ke které nelze přidat ani čárku?

Snad jenom písničkáři z krčem, kteří vyslechnou u svých niněř spoustu příběhů, když se jim matoucím se jazykem svěřují k ránu opilí námořníci, by se o ni mohli ještě zajímat, aby z toho složili nějaký popěvek o námořníkovi, který měl dost všeho trápení a krutého života, zbavil se tyrana a sám se svými věrnými se plavil na opuštěný ostrov, kde je klid a mír a slastný pokojný život. Ti zatracení písničkáři jsou arci podvodníci, hledící jen vytáhnout z ubohého lodníka nějaký ten zlatáček za trochu hudby a pošetilých slov, ale k ránu, když se venku na ulici potácejí stíny opilců a ničema krčmář se dohaduje s verbířem, jak nalákat do hospody nějakého nezkušeného mladíka a lapit ho pro službu na lodi, zní taková písnička o chlapíkovi, který se postavil kvůli kapitána a třeba i založil bratrstvo černé vlajky, docela příjemně a za ten zlatáček stojí. To se rozumí, kdyby zaslechl takový popěvek důstojník, bylo by zle, ale proč si neposlechnout třeba právě proto píseň o strašlivé vzpouře na lodi *Bounty*, ať se tomu zítra se střízlivou hlavou budeš jak chceš smát.

Tyhle písničky a řeči na palubě i v přístavních brložích ale

nebyly jedinými živými stopami připomínajícími *Bounty* a nepochytné vzbouřence.

Začaly se objevovat i přesnější zprávy.

Tak například Mayhew Fogler, kapitán americké lodi *Topas*, plující Tichým oceánem, zastavil u jednoho z těch četných tichomořských ostrůvků, o jejichž srázné a jako železo tvrdé skály bije ustavičný příboj, takže lze přistát jen v některých místech a jen v určitou denní hodinu, a učinil objev, o kterém neváhal neprodleně zpravit námořní úřady:

„Devětadvacátého září roku tisíc osm set sedm,“ pravilo se ve zprávě, kterou kapitán Fogler pohotově sestavil, *„jsem zakotvil s lodí Topas na 25°2' jižní šířky a 130° západní délky u ostrova, kterému říkají domorodci těchto končin Paumotu, nebo Tuamotu a který je nazýván po irském námořníkovi stejného jména ostrov Pitcairn. Červené sopečné skály, které jej tvoří, se zvedají do výše několika tisíc stop a spadají do moře tak srázně, že přistání je pro větší loď nemožné. Toho dne, kdy jsme se přiblížili na dohled, jsem vyslal k pobřeží kutr s několika lidmi, aby prozkoumali, zda je možno si na ostrově doplnit zásoby pitné vody. Když jsme vystoupili na pevninu, spatřili jsme staršího domorodce, oblečeného v maru, kusu látky z rostlinných vláken. Tento muž některými rysy připomínal spíš bělocha než domorodého obyvatele. Když jsme se na něm pokusili vyzvědět posunky a několika slovy, která jsme pochytili na jiných tichomořských ostrovech, je-li zde v blízkosti pramen čisté vody, odpověděl k našemu ohromení dobrou, čistou angličtinou, že nás k němu zavede, ale že vody je na ostrově velmi málo. Na mou otázku, kde se naučil anglicky a kdo je, odmítl odpovědět a po celou dobu, kdy jsme naplňovali měchy, s námi nepromluvil ani slovo. Potom však pozval mne a kormidelníka Shearera do svého úhledného dřevěného domku a zde nám řekl, že se jmenuje Alexander Smith a že je jedním z mužů, kteří se plavili pod kapitánem Blighem na fregatě *Bounty*. Vypravoval nám, že když *Bounty* vysadila kapitána, odjeli vzbouřenci pod vedením jistého Fletchera Christiana nazpět na Tahiti, kde vyložili tu část posádky, která se neúčastnila přímo vzpoury; potom hledali ostrov vhodný pro to, aby se na něm usadili.*

Část posádky zůstala na ostrově Parapa, ale osm z nich spolu s několika domorodci se vydalo na další cestu a ti připluli k řečenému ostrovu Pitcairnovu, kde najeli s fregatou na břeh a roztříštili ji. Asi po čtyřech letech se domorodci vzbouřili a pobili prý všechny bílé muže kromě něho. Ještě téže noci se však ženy pobitých – třebaže původem ostrovanky – pomstily a pobily všechny domorodce, takže Smith zůstal na ostrově jediným mužem s osmi nebo devíti ženami a několika menšími dětmi. Ted' už je na ostrově několik dospělých mužů a žen. Celkem na tomto ztraceném kousku země žije asi pětatřicet lidí, všichni potomci domorodých žen a zahynulých vzbouřenců. Řečeného Smitha uznávají za svého vládce a otce, patriarchu, vesměs mluví anglicky a jsou vychováváni v neobyčejné přísnosti a kázní. Kormidelník Shearer mi později ještě řekl, že na zpáteční cestě k Topasu se mu Smith mezi řečí zmínil ještě o tom, že Fletcher Christian se prý brzy po příchodu vrhl ze skály do moře a ukončil tak svůj život.“

Tak tedy zněla zpráva, která po dvaceti letech znovu připomněla vzbouřence z *Bounty* a rozvířila nové dohady o tom, co se vlastně všechno stalo od chvíle, kdy zbyvajících osm námořníků odrazilo od břehů ostrova *Parapa* a vydalo se hledat bezpečí pro sebe a pro domorodce, kteří se rozhodli odjet s nimi.

Nebyla-li úplná, poodhrnula alespoň trochu záclonu tajemství.

O pět let později přistály prý u neznámého ostrova dvě jiné lodi, britská fregata *Briton* s kapitánem Thomasem Stainesem a fregata *Tagus* pod kapitánem Piponem. Oba námořní velitelé napsali o svém objevu rovněž zprávu pro britskou admiraltu, a ta obsahovala zhruba totéž, co již před čtyřmi lety uvedl kapitán Mayhew Fogler, jen snad všechno ve větších podrobnostech.

Poslyšme, co zaznamenal kapitán Pipone:

„Když jsme se přibližovali k ostrovu Pitcairnovu, byli jsme velmi zmateni. Podle našich map byl totiž ostrov zakreslen na 133° 24' západní délky, zatímco ve chvíli, kdy jsme měli pevninu v blízkém dohledu, měl Tagus 130° 24'. Domnívali jsme se zprvu, že jsme náhodou odkryli dosud neznámý ostrov, ale když jsme druhého dne ráno k němu zamířili, spatřili jsme několik úhledných chatrčí,

postavených mezi poli, ošetřovanými docela nepochybně lidskou rukou. To nás utvrdilo v domněnce, že to nemůže být ostrov Pitcairnův, který přece, pokud nám bylo známo, je neobydlený. Neznámí domorodci nás brzy zpozorovali a začali se sbíhat k moři. Přinášeli si na ramenou lehké čluny, a zakrátko si již lodky razily cestu divokým příbojem mezi skalisky a vysokými útesy k bokům fregaty. A do třetice jsme byli nejvíc udiveni, když se jeden z těchto člunů dostal až k nám a oslovil nás anglicky příjemný mladý hlas: „Nespustili byste mi dolů provazový žebřík?“

Když se mladík vyšplhal na palubu, odpověděl na mou otázku, že se jmenuje Čtvrtek Říjen, protože přišel na svět ve čtvrtek v měsíci říjnu. Jeho otcem, jak udal, je Fletcher Christian, původce vzpoury na Bounty, o které nám vyprávěl tak podrobně, že jsme ztratili jakoukoliv pochybnost o pravdivosti jeho slov. Mladý Christian byl člověk hezký, štíhlý, vysoký necelých šest stop, s tmavými, téměř černými vlasy a s upřímným, otevřeným obličejem. Měl na sobě jen kus látky kol beder a na hlavě jakýsi slaměný klobouk proti slunci. Jeho svalnaté, silné tělo bylo ožehlé slunečními paprsky do bronzova, ale přece jen mělo nádech spíš hnědavý než narudlý, kterým se vyznačuje barva kůže domorodců v Tichomoří. Byl velmi veselý, odpovídal na naše otázky živě, s přirozenou prostotou a bez jediného prohrěšku proti dobré angličtině. Byl s ním jeho mladší druh, rovněž vzhledný osmnáctiletý mladík, kterého nám představil jako George Younga, syna kadeta Younga z Bounty. Young i Christian si prohlíželi velice pozorně a zvědavě zařízení lodě. Nebyla nouze ani o směšné okamžiky. Když uviděli krávu, kterou jsme měli na palubě, málem se polekali a byli na rozpacích, stojí-li před nimi rohatý vepř, nebo obrovská koza, neboť zatím poznali jen tyto dva druhy čtyrnožců. Zato Younga velice nadchl náš malý psík; když si s ním dost vyhrál, prohlásil: To je roztomilé zvířátko, ale já vím, jak se jmenuje; to je pes, slyšel jsem už o takovém zvířeti.

Mladý Christian nás pak dovedl – užaslé nad tím, že i malé děti, které jsme potkávali, tu hovoří mezi sebou čistou angličtinou – k vládci ostrova Johnu Adamsovi, to jest, jak se ukázalo, k bývalému lodníku Alexandru Smithovi, který přijal jako patriarcha toto nové

jméno. V jeho domku jsme strávili několik dní. Obyvatelé ostrova projevovali zpočátku určité obavy, nebudeme-li pomýšlet na to, abychom starého muže zatkli a jako vzbouřence odvezli v okovech do Anglie, ale když jsme jim řekli, že v této věci nemáme žádných příkazů, byli velice vlídní a pohostinní.

Pitcairnská vesnička tvoří pravidelný čtyřúhelník, v kterém domek patriarchy Johna Adamse tvoří pravý horní roh a domek Čtvrťka Října Christiana roh protilehlý. Uprostřed je krásný volný trávník, ohrazený plotem proti kozám a vepřům. V příbytcích je nábytek, postele s pokrývkami, stoly i skříně, takže vnitřkem se podobají pitcairnská obydlí kterémukoliv evropskému obydlí. V kolonii žije asi šestačtyřicet osob, většinou již narozených na ostrově, a jsou všichni hezcí, urostlí, milí a vlídného srdce. Všichni bez výjimky mají zejména krásné zuby, bílé jako čerstvě padlý sníh, a hovoří čistou angličtinou s roztomilým přízvukem. Mladší ženy tu obdělávají pole právě tak jako muži, ovšem kromě těch, které jsou matkami a starají se o své děti. Dívky i ženy se strojí jednoduše a skromně, obyčejně kusem látky vlastní výroby. Sahá jim od pasu po kolena a přes ramena si někdy ještě přehazují jakýsi pláštík na ochranu před prudkým slunečním žářem.

John Adams nás oba ujistil, že v pitcairnské obci vládne mezi všemi nejlepší soulad. Na malém ostrůvku, asi šest mil dlouhém a tři nebo čtyři míle širokém, většinou lesnatém, je dobrá půda, ale dalo hodně námahy, než byl vymýcen lesní porost pro pole, a do dneška platí, že všichni musí stejně pracovat. Dojde-li k nějakému nedorozumění, je ihned odstraněno neodvolatelným rozhodnutím patriarchy. Ale k vážnějším sporům téměř nedochází. Řád života je tu přísný. I na mladých lidech, třebaže si zachovávají přirozené veselí mládí, je vidět, že se v nich pěstují všechny dobré vlastnosti: úcta k starším, láska k práci, ochota pomoci a všechno, co může být ozdobou kteréhokoliv mladého muže či dívky.“

Tak to napsal ve své zprávě kapitán Pipone. Ale kdybyste se zastavili v některé hospůdce v portsmouthském přístavě, možná, že by vám některý z námořníků, přisedávaje důvěrně trochu blíž, pověděl ještě něco jiného. Napil by se zhluboka grogu, odhadl by

zkušeným pohledem, co jste zač, a stojíte-li vůbec za to, aby vypravoval, a pak by vám svěřil z útržku toho, co sám zaslechl a posbíral od svých druhů, příběh posledních vzbouřenců na královské fregatě *Bounty*.

Když *Bounty* opustila ostrov *Parapu*, zanechávajíc tam Morrisona a ostatní, vyplula nejprve severozápadním směrem, ale udržovala svůj kurs právě jen tak dlouho, dokud byla v dohledu ostrova. Neboť Christianovým úmyslem bylo ztratit se tak dokonale v pustinách Tichého oceánu, aby ani bývalí druhové, které nyní opouštěli, neměli tušení, kde najde osm zbývajících mužů i s naloděnými domorodci útočiště a nový domov. Teď již Fletcher Christian nehledal, teď již věděl, kam povede *Bounty*, a věděl také a přál si, aby to byla její poslední cesta. Jestliže trvala mnohem déle, než za kolik by ji urazila i velmi pomalá plachetnice, pak to bylo způsobeno tím, že osm námořníků a několik nezacvičených domorodců je na obsluhu trojstěžníku přece jen příliš málo; a také oním chybným nákresem v námořních mapách, posunujícím mylně ostrov o sto padesát mil dále na západ, což později zmýlilo kapitána Pipona. I *Bounty* křižovala několik dní v blízkosti ostrova, než konečně mohl Fletcher Christian zamířit chvějící se rukou dalekohled na malý proužek země při levoboku, který ohlásila hlídka v koši.

Teď se tedy před nimi vynořoval, a ačkoliv mu byli vzdáleni ještě patnáct mil, spatřili vysoko se pnoucí červenavý kužel sopečného pohoří, a potom už blíž rozeklaná skaliska s úzkými průrvami, kudy se dral vpřed příliv, tříštící se v tisíce drobných kapiček. Skalní útesy divokých tvarů a pás korálových útesů tvořily dvojí obranný val ostrova, pro který se mu nemůže přiblížit žádná loď, leda lehký pohyblivý člun, a to ještě jen tehdy, má-li výjimečně zdatného, zkušeného kormidelníka, obeznámeného s místem, kde lze přistát.

Tak tedy zde byl jejich budoucí domov, ostrov Pitcairnův.

Tajil se v nich trochu dech, když pozorovali ty ostré útesy pod zalesněnými úbočími pohoří, kudy měl nyní jejich velitel a lodivod nalézt cestu a místo k přistání. Mísila se v nich touha vkročit co nejdříve vlastní nohou na novou pevninu a úzkostlivá obava,

zmocňující se každého člověka tváří v tvář novému, neznámému. A byla to obava z toho, zda je to ten pravý, skutečný a vytoužený domov, ono místo klidu, po kterém teď najednou všichni prudčeji než jindy zatoužili.

Fletcher Christian ovšem nedovolil, aby se oddali svým myšlenkám. Věděl, že teď je nutno jednat rázně a rozhodně, čím rychleji, tím lépe, protože rozcitlivělost bylo třeba v tuto chvíli zahodit právě tak jako bolestínské vzdychání po minulosti. Dal shromáždit své muže na palubě a řekl jim velmi krátce a jasně:

„Jsme u cíle své cesty, zde před námi je ostrov Pitcairnův. Přistát blízko břehu s velkou fregatou je nemožné, to rozpozná snadno každý námořník, který byl jen čtrnáct dní na slané vodě. To je místo, jaké jsme hledali. Je-li nepřístupné nám, je nepřístupné každému. Tady budeme odříznuti od světa tak dlouho, dokud se nezapomene; nikdo se nedozví, že tu žije v pokoji a přátelství osm mužů z *Bounty*. Odtud pro nás není návratu. *Bounty* musí zmizet ze světa, nebudeme ji ostatně už nikdy potřebovat, a je k tomu jediná cesta.“

Potom ukázal před sebe na skaliska, o která se s divokým jekotem tříštily vlny oceánu.

„Tam,“ řekl s poněkud zadržlým hlasem, „tam ty útesy rozbijí fregatu.“

Odpovědělo mu ticho a rozpačité pohledy lodníků. M'Koy a Matthew Quintal navrhovali, aby se k pobřeží dojelo na malých člunech a *Bounty* aby se vyhodila do vzduchu náloží střelného prachu; ale uznali, že by se tak především zbytečně zničilo mnoho cenných věcí, které jim teď přijdou pro nejbližší dobu velmi vhod. Skaliska však naháněla přesto strach. Najet na ně s třístěžňovou lodí tak, aby se roztříštila, ale aby se přitom nestala hrobem pro svou posádku, byl zatraceně obtížný úkol i pro nejzkušenějšího námořníka.

Ukázalo se, že Fletcher Christian je muž na svém místě.

Pomalou se *Bounty* sunula blíž ke skalním útesům, manévrujíc tak, jako by chtěla proklouznout úžinou mezi skalisky. Červené obrysy skal před lodníky rostly. Srázy se přibližovaly. Muži na

palubě již rozeznávali palmové háje na pobřeží. Tu Fletcher Christian strhl kormidlo, *Bounty* se otočila po pravoboku, na dně se ozvalo známé zaškrabání, když kýl naráží na skalisko, a fregata poskočila vpřed. Vítr, ženoucí se od moře, zabral do plachet, paluba se pojednou prudce rozkymácela, loď sebou znovu zamítala, jako by chtěla skočit prudce dopředu, ozvalo se skřípění a praskání, všechny muže na palubě uchvátila jakási síla, která jimi mrštila na podlahu, hlavní stožár se zakymácel a se suchým zapraskáním se pootočil a klesl. Zůstal viset jen na lanech, jako tříška, kterou lámeme, nežli ji vhodíme do kamen. *Bounty* trčela na útesu, nabírajíc do svého kýlu vodu z roztráštěného pravoboku.

Mužů jako by se najednou zmocnilo opilé nadšení. Před nimi se táhl pás hustého lesa, pokrývající srázy horského hřebenu, který protíná pevninu od severu k jihu. Spojují jej ihned s představami oněch tahitských lesů, v nichž prožili své nejkrásnější chvíle. Proto jsou najednou netrpěliví, protože už chtějí být ve svém příštím domově, touží si prohlédnout, co všechno neznámý ostrov skrývá, a proto ani nečekají, až odliv umožní pohodlnější přístup k pobřeží. Vrhnou se do vody, a smějíce se nesmyslně, vyběhnou na pobřeží, rozpustile vyhazují do vzduchu kaménky a písek, a jsou radostí zcela bez sebe. A ten tanec radosti se ještě jednou opakuje v novém výbuchu, když v blízkém lese docela při pobřeží objeví prostornou mýtinu, obklopenou skálami, jako stvořenou pro to, aby zde vznikla vesnice, dobře chráněná před nepovolanými očima. Domorodci z ostrova *Parapa* jsou udiveni. Proč si bílí lidé počínají tak pošetile? Proč poskakují divoce jako při tanci a mísí smích se slzami? Shovívavě se tomu usmívají, zůstává jim to nepochopitelné a kroučí nad tím hlavou.

První týdny žili všichni v neustálém nadšení, které v nich znovu vybuchovalo každým dalším objevem na ostrově. Brzy narazili na přístupné travnaté kotliny, odkryli celé háje banánovníků, zjistili zde hojnost moruší, z jejichž kůry vyrábějí tahitské ženy své pestrobarevné oděvy, a objevili kokosové ořechy a *nono tunema*, které rodí hranaté dužinaté plody s chutí podobnou chuti hrušek. Zjišťují, že na ostrově je dobrá půda a že užitečné rostliny, které si přivezli a které vyloďují z útrobu fregaty, zde budou mít výborné podmínky. Neboť prozíravý Fletcher Christian veze s sebou na *Bounty* hojně sazenic chlebovníků, a také melouny, tykve, citronovníky a oranžovníky, a prorokuje s nadšením, které s ním sdílejí ostatní, že v tomto polotropickém podnebí dají na Pitcairnu plodiny úrodu dvakrát do roka.

„Báječná věc!“ libuje si M’Koy a Quintal mu hlučně přizvukuje. „Sluníčko za nás pěkně bude pracovat a my nebudeme mít nic jiného na práci než ležet na zádech a toulat se po lesích a lovit pro zábavu ryby. To si dám líbit!“

Jenže tak docela pohodlné to přece jen nebylo.

Nebot' nejdříve bylo zapotřebí vymýtit les na místech, kde Fletcher Christian určil, že se založí pole, bylo třeba i postavit na mýtině domy a dopravit tam prkna a trámy, které poskytla k stavbě příbytků *Bounty*, nežli ji spálili, aby zahladili všechny stopy po minulosti. Z kmenů pandánů a rojoků tu vyvstaly pěkné jednopatrové domky, postavené pro větší bezpečí na vysokých dřevěných sloupech, takže se i do kuchyně a do hlavní místnosti v přízemí muselo šplhat po příčkách žebříku. A potom, když to všechno bylo s vydatnou pomocí domorodců, kteří se přeplavili s *Bounty*, připraveno a upraveno, začalo dělení ostrova a půdy, určené k obdělávání.

Fletcher Christian svolal posádku do svého nového domku a tam jednoho modrého večera, vonícího sláným větrem a čerstvým pachem lesa, do něhož byla ponořena celá osada, zasedli se zkříženýma nohama, chroupající spokojeně mezi zuby kořínky tara.

„Vymýtili jsme právě tak dost půdy, aby nás zatím všechny krásně uživila. Protože je nás celkem sedmnáct mužů, měli bychom rozdělit všechnu obdělavatelnou půdu na sedmnáct stejně velkých dílů. Ženy nepočítám, ty dostanou svůj příděl vždycky spolu s manželem,“ navrhuje Christian.

Tentokrát jsou však jeho slova přijata chladně.

„Sedmnáct dílů? A proč ne hned čtyřadvacet, když s sebou máme ještě sedm chlapců?“ bručí nespokojeně Mills.

A Quintal a M'Koy se ušklíbují nad návrhem Christianovým ještě otevřeněji.

„Nač dávat půdu také osmi domorodcům?“ zlobí se M'Koy a jeho podrážděný hlas připomíná funění býka, před kterým rozprostřeli červený plášť. „Ať si žijí jako na svém *Parapu*, stejně se o žádné pěstování starat nebudou.“

Christian zamračil čelo, udělala se mu u kořene mezi nosem hluboká rýha.

„Budou obdělávat. Naučíme je to. A mají nárok na svůj díl; přece jsou stejně obyvateli tohoto ostrova jako každý z nás. A někteří z nás mají ženy ze stejné krve, jako jsou oni.“

„Dobrá ať se učí,“ ozval se na to Matthew Quintal, „ale ať se

tedy učí na *našich* polích. My je budeme učit, oni nám za to budou platit tím, že budou pracovat. Mně se to zdá jasné. Rozdělíme půdu na devět dílů. Tolik nás přijelo s *Bounty*. A u každého může pracovat některý z domorodců. Kdo je pro můj návrh?“

Byli pro něj skoro všichni. Jediný Alexander Smith se přidržel plánu Fletchera Christiana.

Bývalý druhý důstojník z *Bounty* byl překvapen nečekaným odporem M'Koye a Quintala. Pokusil se ještě zvrátit rozhodnutí vahou své autority.

„Zatím jsem vás vedl dobře. Radím dobře i teď,“ řekl se staženými rty. „Rozdělme půdu spravedlivě mezi všechny, předejdeme tak hádkám a různicím. Proč se hádat o půdu, když jí máme dost pro všechny. Znovu vám říkám: chcete-li, abych vám zůstal v čele, pak přijměte můj návrh. Myslíte-li, že vám radím špatně, bude snad lépe, aby vás vedl někdo jiný.“

„A proč by ne? Doufám, že nejsme na *Bounty*, abychom museli jenom bez odmluvy poslouchat. Nového Blighe by nikdo z nás nad sebou nesnesl.“

Ty tři věty vystříknou z úst Matthewa Quintala jako jed ze zubu nebezpečného hada. Quintal se usmívá, říká to sebevědomě, protože ví, že s ním jde M'Koy a Mills a také Young. To jsou čtyři lidé z devíti, Brown se k tak silné čtyřce přidá, je slabá povaha, podléhající všude tam, kde se ukáže síla a rozhodnost, a Smith se sám ničeho neodvází. Ani vzpoury se vlastně neúčastnil, vždyť ve dnech, kdy ke všemu došlo, ležel nemocen ve své kajutě, a teprve dodatečně se připojil ke Christianově straně.

„Vy si myslíte, že mám v úmyslu hrát si na Blighe?“ vybuchne Christian, protože podezření vyslovené Quintalem ho jak náleží rozčilí. „Myslíte, že bych se byl potřeboval bouřit, kdybych *k tomuhle* měl chuť? Blighem se stává člověk na palubě, a tam jsem k tomu měl daleko, jak jste si mohli všimnout! Ale dobrá, nechci se nikomu vnucovat. Nemáte-li ke mně důvěru, ať vede osadu někdo jiný. Nelpím na tom.“

A od té chvíle už nepromluví ani slovo.

Christian sice říkal, že se nechce nikomu vnucovat a že nelpí na

vedení osady, ale toť se rozumí, pravda to tak docela není. To řekl jen v prvním rozčilení, a když v následujících dnech zjišťuje, že hlavní slovo v osadě čím dál více mají M'Koy a Quintal, uvědomuje si, že to není dobré, že to věru není dobré; neboť ti dva spolu vysedávají po celé dny, toulají se bezcílně ostrovem, jejich domácnosti i jejich pole pustnou a domorodci, kteří na nich pracují, musejí snášet ústrky a tu a tam padne i rána. Starý karabáč, který si přinesl z *Bounty* a který měl být připomínkou na minulá příkoří, se stává pojednou zase tím, čím byl dřív. Sviští vzduchem, a to tím častěji, čím častěji oba muži popíjejí. Co popíjejí?

Kořalku, i když trochu jinou a jinak připravenou než lodní pálenky, ale kořalku. Neboť M'Koy, který byl kdysi, jak víme, zaměstnán v nějaké palírně ve Skotsku, odkryje, že na ostrově se daří rostlině *tý*, a objeví po nesčetných pokusech, že z ní lze vyrobit opojný nápoj, podobný pálence. Chutná sice ohavně, a když se člověk napije, je to, jako by mu projížděly krkem svazky nožů a zasekávaly se do hrdla, ale Quintal i M'Koy na to nedbají. Touží jen po chvíli opojení, po slastném okamžiku, kdy se natáhnou se džbánkem pálenky někam do stínu palmového lesa a budou polykat lok za lokem a dívat se s rukama za hlavou do unavující modře nad sebou, až jim nakonec klesne hlava na prsa a oni usnou a probudí se teprve ranním chladem s novou neuhasitelnou chutí na pálenku. Jaký ďábel je posedl? Jsou znaveni samotou ostrova? Zalévají pálenkou touhu po Anglii? Kdo to může říci...

V té době se Fletcher Christian zdržuje v osadě jen málo. Zhotovil si totiž za pomoci jednoho z domorodců člun a v něm po celé dny objížděl ostrov, hledaje v zátocinách a mezi útesy škeble, mořské ráčky či vodní leguány. Naučil se také hrát na píšťalku, a tak ho bylo často vidět, jak odpočívá na volném skalisku, píská písňe a dívá se dlouhé hodiny do průhledných vln, omývajících skály u jeho nohou.

Na těchto potulkách zabloudil jednou na severovýchodní stranu ostrova, k místům, která byla nejméně přístupná z celé pevniny, protože se zde tyčil kužel pohoří nejvýše a spadal přímo srážně do

moře. Snad z rozmaru, snad z touhy důkladně poznat tato nepřístupná místa, pokusil se Fletcher Christian vystoupit po jedné z příkrých stěn. Zdálo se mu, že obratný lezec (a jak by neuměl dobře lézt ten, kdo musel denně šplhat do ráhnoví!) by se přece jen mohl dostat nahoru. První pokus ztroskotal ve výši dvou set padesáti stop, ale druhý již byl úspěšný. Když se octl asi ve dvou třetinách kuželovitého srázu, jistě ve výši tisíc stop nad mořem, rozevřel se mu nejen nádherný pohled na celý ostrov, který před ním ležel jako na dlani, ale odkryl tu jakousi skalní jeskyni se dvěma otvory proti moři a proti pevnině, pravou hradní věž, dosti prostornou a vzdušnou, aby se zde mohl člověk docela pohodlně zařídit.

Myšlenka udělat z této přirozené hradní věže své sídliště napadla Christiana pravděpodobně ihned, jakmile podivuhodný skalní útvar objevil. Podle zpráv Johna Adamse, pravda, vždycky

poněkud zmatených a protichůdných, pokud jde o Fletchera Christiana, zde strávil už od narození svého prvního syna, to jest tři čtvrti roku po tom, co u ostrova přistála *Bounty*, valnou většinu všeho času. Má zde ve svém orlím hnízdě na své rozhledně všechno, co potřebuje: lůžko se žíněnkou z vyklepané morušové kůry a z palmového listí, židličku, stolec, skříňku, dvě stělné zbraně a lampu zhotovenou ze skořápky kokosového ořechu, naplněnou plody stromu *dudví*, jejichž olejová jádra dávají světlo jasnější než svíčka; a potom několik knih, které si přinesl z bývalé kajuty kapitána Blighe. Tady je Fletcher Christian nejraději. Je vzdálen osadě, kde se dějí věci, které ho trápí a kterým se snaží uniknout tím, že se uzavírá do své samoty. Cítí se unaven, nesmírně unaven.

Osada zatím žije ve strachu. Quintal a M'Koy si počínají čím dál tím hůř, domorodci nevycházejí z ran a ústrků. Ti bílí muži, kteří je lákali na společnou cestu a slibovali, že jim dají mnoho darů a mnoho krásných věcí, jaké rozdávali, když přijeli, se k nim chovají najednou tak, že domorodci zatínají ve hněvu pěsti a dívají se po sobě podmračenými pohledy. Dostali pár zrcátek, to je pravda, ale na druhé straně musí dělat na jejich polích, zatímco bílí lidé, alespoň ti, kteří teď rozkazují, se toulají celé dny, lenoší si a opíjejí se. Ale není ani tak o práci, jako o to, že za ni dostávají jen bití. Jeden z nich se pokusil postavit na odpor, ale Quintal ho ztýral tak hrubě, že mu zlomil ruku.

A pak jsou věci ještě horší. Domorodci zuří, ale jen potají, počínají nenávidět, ale zatím o tom nemluví. A od nenávisti k těm dvěma, které nepotkají jinak než s karabáčem, k nenávisti ke všem ostatním, je jenom malý krůček. Kapka se přidává po kapce a pohár se zvolna naplňuje nenávistí. Potom jednoho dne přeteče.

Bylo to tehdy, kdy manželka Matthewa Quintala se zřítíla ze skalního srázu, když vybírala vejce z ptačích hnízd, a zůstala ležet dole s roztráštěnou hlavou a se zakrvavenými spánky. Quintal ji pohřbil, uronil nad jejím hrobem tři čtyři slzy, napil se pálenky a do čtrnácti dnů zapomněl na všechen žal a začal se ohlížet po jiné ženě. Ale z těch dvanácti, které s fregatou přijely na ostrov, všechny už měly své manžely, ať mezi domorodci, či mezi lodníky.

„Potřebuješ někoho do domácnosti, aby se o tebe staral? Vyber si ženu některého domorodce a odved' si ji domů,“ mínil zcela jednoduše M'Koy, když si mu jednoho dne Quintal posteskl, že by ve své domácnosti přece jen potřeboval k domácí práci ženskou ruku. „Nebudeš si dělat přece s *tímhle* starosti!“

„Poslouchej – M'Koyi, ty máš vlastně pravdu,“ poškrabal si Quintal týden neholenou bradu a oba kumpáni už o věci víc nehovořili, ale vzali nádoby s pálenkou a odšourali se na kraj lesa, aby si tam jako obvykle popřáli. Seděli pod palmami až do večera, a teprve když se loučili, řekl Quintal těžkým jazykem, pleta slovo přes slovo:

„Williame... já myslím... že bych měl... pojď se mnou pro tu ženu... toho... jak se jmenuje... *Tupuhou*... tu si vezmu... Ta bude... jak to tak vidím... tak právě pro mne...“

M'Koy se musel nejprve upamatovat, o čem vlastně jeho druh mluví, protože ve svém těžkomyslném opojení, které končilo obyčejně tím, že rozbíjel věci kolem sebe, zapomněl nejen na to, že poradil Quintalovi, aby si vzal cizí manželku, nýbrž pravděpodobně i na to, že jeho manželka zemřela. Dost dlouho mu to musel Quintal vysvětlovat, než nakonec pochopil, co na něm žádá; ale potom se rozhodl jako blesk.

Ještě ten večer vrazili oba opilí muži do chýše domorodce jménem *Tupuhou* a vyvlékli z jeho příbytku plačící a na smrt vylekanou ženu, srazili jejího manžela k zemi, uštedřili mu několik kopanců, odvěkli ženu do Quintalova domku, kde pokračovali, hulákající a pokřikující, v pití. Ráno se probudili s rozbolavělou hlavou, omyli se u pobřeží v mořské vodě a celý den prospali v palmovém háji.

Zatím mezi domorodci zavládlo se vztekem potlačované vzrušení. Když padl na osadu večer právě tak jiskřící modrými stíny jako kterýkoliv jiný, poodhrnuly se záclony *Tupuhouova* příbytku a šest domorodců se vkradlo do této chýše, aby si pohovořilo se svým pohaněným přítelem. Byli přesvědčeni, že je nikdo nespátřil, a proč by je také někdo sledoval, proč by si jich někdo všímal? Ale i náhoda někdy rozhoduje v takovýchto věcech

a náhoda tentokrát chtěla tomu, že žena Edwarda Younga vyšla před domek a spatřila stín, plížící se k *Tupuhouově* příbytku. Snad si myslela, že to je bývalá jeho žena, která se krade v noci postěžovat si svému manželu a vyprosít si od něho pomoc, ale zvítězila praobyčejná zvědavost – protáhla se tmou až ke zdi a přitiskla ucho ke stěně.

Nemusela poslouchat dlouho. Mohla rozeznat jeden hlas po druhém, všechny je znala, a protože domorodci vůbec nepočítali s tím, že by je někdo mohl sledovat, vyjadřovali se zcela otevřeně a hlavně hlasitě.

Dozvěděla se všechno.

Země se s ní zatočila a kolena se jí roztřásla.

Musela si opřít ruku o stěnu a druhou přitisknout k hrudi, kde bilo její poplašené srdce. Nezáleželo jí možná tak příliš na tom, že si tu muži umlouvají útok na bílé muže z Veliké Pirogy, ale že tam padlo také jméno jejího muže, kterého milovala, to jí vzalo dech.

A zmocnil se jí dvojí strach: obávala se také, že kdyby vzbouřila bílé muže, že by zase na sebe přivolala pomstu mužů svého kmene. A což kdyby to byli nakonec oni, kdo by zvítězili?

Potom ji napadla spásná myšlenka.

Kousky dřevů odskakovaly od jejích pat, jak tryskem ubíhala nazpět domů.

Toho večera obsluhovala svého manžela zvlášť pozorně. Bavila ho vyprávěním, ale Edward Young jí nevěnoval příliš mnoho pozornosti. Povídává ženská, myslel si patrně v duchu, tak jako si to myslel stokrát předtím, když žena přiběhla a vypravovala, skrývající si úsměv do dlaně, že v palmovém lese u potoka usnul Matthew Quintal s nohama ve vodě. Potom žena zmikla a začala si zpívat jednu z těch písniček, jejichž nápěv Young dobře znal a které měl tak rád, že někdy žádal, aby mu je přezpívala znovu a znovu.

Také teď si ji spolu s ní pobrukoval, ale to jenom chvíli. Najednou pozvedl hlavu a zaposlouchal se pozorněji. To přece nejsou slova, která k té písničce patří! *Tohleto* přece jeho žena nikdy nezpívala!

Ovšem, byla to velmi podivná slova:

*Proč brousí sekeru tmavý muž, zda to víš?
Chystá se na muže bílého, zda to víš?
Co ty pro klid můj učiníš? Zda to víš?*

Víc Young věru nepotřeboval. Sebral ze stěny pušku a rozběhl se za svými přáteli.

Tu noc byl Fletcher Christian naposled spatřen v osadě při boji, který se strhl, nebo lépe: měl strhnout, mezi muži z *Bounty* a mezi domorodci. Když u jeho dveří zaklepal uchvátaný Young, usmál se nejdříve jeho vzrušení, ale čím déle mu naslouchal, tím měl vážnější tvář. Když Young skončil, dal mu dvě pistole a řekl, aby nenápadně obešel všechny příbytky bělochů a svolal je sem do jeho domku.

Ale náhoda, která přála tomu, že Youngova žena vyslechla tajně domorodce, kteří chtěli potrestat provinění Quintalovo, zasáhla ještě jednou: také domorodci, chystající se k útoku proti mužům z *Bounty*, ale nevědoucí patrně ještě dost dobře, jak to navléci, zahlédnou Edwarda Younga, spěchajícího noční tmou od příbytku Christianova, a to bez pušky, ačkoliv ho uviděli před krátkou dobou vcházet dovnitř s puškou. Pochopí ihned, že běloši se cosi dozvěděli a že se chystají na obranu. Rozhodnou se tedy s rychlostí vlastní primitivním kmenům zaútočit raději ihned. Kam a na koho? Nikoliv na pravé viníky, ale na toho, ke komu mají nejbližší, na Christiana. Neboť jejich úmyslem je zničit všechny bělochy, jimž ve svém zoufalství přičítají vinu za svůj nynější neutěšený život.

Obklopí Christianův domek a začnou se dobývat dovnitř. Fletcher Christian vystřelí, aby je poděsil. Nemíří ani na prsa, ani na hlavy, ačkoliv by klidně mohl zamířit – neboť střílí proti útočníkům pouze prachem, nikoliv koulí. Jeho úmyslem je vylekat Tahitány a zahnat je a pak si řádně pohovořit se svými druhy a konečně odstranit Quintala a M'Koye, kteří tohle všechno zavinili svým despotickým chováním. Žije uražen ve své věži, ale stále je přesvědčen, že bílí i hnědí lidé, co tu žijí, jsou dobří, že je třeba jen zbavit ovzduší napětí a bude zde učiněný ráj. Věří dokonce stále,

že Quintal i M'Koy se dají napravit, a doufá, že konečně vystřízliví po tom, co nyní způsobili. Obrazně i doslova že vystřízliví.

Domorodci dál obléhají domek a Christian slyší jejich zuřivé hlasy. A přece náhle zakolísají. Ze tmy se řítí Young, Quintal, M'Koy, Mills a Williams, a všichni na domorodce divoce střílejí a řvou, aby se vzdali. Dva z nich se rychle vzpamatují a zmizí ve tmě kdesi v palmovém lese. Ostatní jsou zde, obklopeni bělochy s ručnicemi. Quintal zuří jako býk. Doráží na domorodce, pošťuchuje je pažbou i hlavní, spílá jim, hrozí, počíná si jako šílenec. Také ostatní se tváří hrozivě a domorodci nevidí jiného východiska než padnout na kolena a prosit o slitování.

„To by se vám hodilo, vy černé duše, vy zlotřilci,“ sípe hněvivě Quintal. „Napřed nás chtějí podřezat, a potom prosit o milost! To mám spát s nožem pod hlavou a bát se, že mě někdo přijde zaškrtnit? Nic, žádná milost, odpráskneme vás jako zbabělé psy!“

Ale pak ho napadne ďábelská myšlenka.

„Chcete si opravdu zachovat život? Myslíte to vážně s tím, že na nás už nikdy nevztáhnete ruku? Pak to musíte dokázat a dokázat to můžete jenom jedním činem: půjdete do lesa za těmi vašimi kumpány a přinesete nám jejich hlavy. Jinak vám nevěříme ani slovo!“

Fletcher Christian, který už vyšel ze svého příbytku a je svědkem této nesmyslné zuřivosti, se pokusí zasáhnout.

„Quintale, nech toho! Nebudeme přece vršit jedno bezpráví na druhé! Vzpamatujte se všichni! Chtěli jsme si vybudovat pokojný život a krademe jeden druhému ženy! Buď budeme žít pohromadě, anebo všichni zahyneme! Ty, Quintale, a ty, M'Koyi, máte velkou vinu na tom, co se stalo. Kdybyste mě byli poslechli a kdybychom byli dělili spravedlivě, nemuselo dojít k dnešní noci!“

Jenže Quintal ví, že v této chvíli, kdy zachránila možná všem životy pouhá náhoda, jsou trumfy v jeho rukou. Že bázeň a strach ovládá mysl bílých mužů víc než chladná rozvaha.

„Tak já jsem nakonec vinen tím, co se děje,“ zapitvoří se a rozhodí divoce rukama. „Kdybychom byli všichni ukázali od

začátku tvrdou ruku, nemuselo to být tak daleko, *to* je můj názor! Trvám na tom, co jsem řekl. Buď ti hnědokožci za nás vyřídí náš účet s těmi dvěma uprchlíky, anebo jim provrtám kulkou hlavu. A *nikdo* mi v tom nezabrání!“

Fletcher Christian se rozhlédne, ale v očích těch, kdo tu stojí, čte jen bezvýhradný souhlas s Quintalovými slovy. Nikdo z nich v té chvíli není s to si uvědomit, jak je řeč Matthewa Quintala podobná tomu, co slyšali od kapitána Blighe. Oči se lesknou v modré tmě nenávisť. Čtyři domorodci se třesou, klečící stále ještě na kolenou, a neodvažují se pozvednout schýlené hlavy. Za několik minut se zvednou a poklušou k lesu, aby provedli, co od nich žádají za zachování života jejich velitelé, co od nich chce především Matthew Quintal.

„Dobrá... pak tady ale *já* nemám co dělat,“ řekne podrážděně Fletcher Christian a s bolestí v duši podruhé odchází, ani se neohlédnuv.

Nikdo ho nezastaví.

A Quintal mávne rukou a ruka s pažbou dlabne opět drsněji klečícího domorodce a zlobný hlas mu hrozí, že zaplatí životem každý pokus o zradu; ví přece dobře, že ostrov je malý, a kdyby se skryl kamkoliv, bude chycen a pak už mu žádné prošení nepomůže.

Tma je modrá a bělma domorodců svítí.

Všechno je marné.

Noc přijme domorodce a pohltní jejich stíny a ráno je spatří, jak vlečou mrtvoly svých druhů.

Quintal a M'Koy triumfují a opojeni svým vítězstvím ještě ten den se strašlivě zpijí.

Klid na ostrově byl tedy obnoven, ale byl to klid plný napětí. Fletcher Christian se od té noci již v osadě neobjevil, ani u svého malého syna Čtvrtka Října. Když asi po třech dnech nalezl Alexander Smith při jednom z lovů poblíž skaliska šátek, v němž poznal Christianův majetek, byli všichni přesvědčeni, že druhý důstojník *Bounty* buď utonul při lovu, anebo si vzal život v oné

záдумčivosti, která ho hnala v poslední době do samoty.

Domorodci si ovšem nevykoupili svým činem pranic. Quintal a M'Koy si počínali stejně neurvale jako předtím, a jestliže si snad domorodci na vteřinu mysleli, že svým činem získají důvěru bílých lidí, důvěru, která jim, živým, uleví v práci, pak velmi záhy poznali svůj omyl.

Ale mysleli-li Quintal a M'Koy, že zastrašili domorodce, pak se mýlili právě tak i oni. Neboť hněv a nenávist doutnaly v myslích domorodců silněji než kdykoliv předtím. Jen o jednom se poučili: že je třeba být opatrnější a že k čemukoliv se člověk rozhodne, musí to udělat úplně a zcela. Pracovali sice na polích jako jindy a také sbírali ovoce pro své pány (teď se Quintal i M'Koy nedávali jinak oslovovat) a vykonávali pro ně ovšem všechny domácké práce a starali se o zvířata, ale – přitom mysleli na to, kterak se pomstít. A čekali na příležitost, trpělivě, s vědomím, že se musí dobře připravit, má-li být pomsta dokonalá.

I tato chvíle přišla.

Je však třeba o ní vypravovat? Je třeba ještě vyprávět o nových krvavých událostech, které přinesly smrt všem krom Alexandra Smitha, jehož si domorodci vážili, neboť pamětliv vlastních zkušeností, se nikdy nesnížil k tomu, aby ponížil domorodce ranou i nadávkou, a kromě Edwarda Younga, kterého pro jeho veselou povahu a hezkou tvář měly rády všechny ženy na ostrově, takže jedna z nich mu poskytla přístřeší a schovala ho v nejhorších hodinách, kdy se domorodci sháněli po všech běloších? Vždyť konec těchto osudů uzavřel sám Alexander Smith, od něhož pochází většina zpráv o událostech na ostrově Pitcairnově, když po všech těch událostech, které naposled zjitřily lidské vášně a zpěnily krev jedněch proti druhým, přijal s volbou, která jej určila patriarchou tohoto malého státečku, také nové jméno – John Adams. Počíná se od Adama a také tato nová společnost měla začít znovu a lépe. Nechtějme soudit ty, kdož zahynuli v krvavém vzepětí vášní, a rozhodnout, zda opravdu nemohli splnit to, za čím sem jeli – za klidným domovem a štěstím. Snad si v sobě nesli

příliš mnoho včerejška. Nechtějme soudit, neboť kdo dohlédne zcela na dno nešťastných duší?

Nad ostrovem však zůstala stále stejně modrá obloha, moře se tříštilo o skaliska nepřístupných zálivů, nahore po útesech šplhaly kozy, zatímco v údolí ošetřovali pole, podobající se spíše rozlehlým zahradám, stíněným alejemi palem, mladí lidé známých jmen: Kitty Quintalová, Polly Youngová, George Adams, Edward Quintal, George Young – s kolika těmito jmény jsme se už přece – odmyslíme-li si křestní jména – setkali! John Adams, patriarcha, s nimi příliš nemluví o bezprostřední minulosti, vědí jen, že jsou potomky ztroskotavší lodi, která se jmenovala *Bounty*. Vášně svých otců neznají a jejich krev pulzuje stejně jako krev mladých lidí kdekoliv na světě. Procházejí-li se po břehu, zatímco moře šplouchá u jejich nohou, vonějí večerem, palmami a mořem. Jejich bronzová kůže se leskne proti zapadajícímu slunci – a oni vypadají jako mladí bozi. Čas tráví v práci i v zábavě vždy v družné pospolitosti a k starému Johnu Adamsovi projevují vážnou, hlubokou úctu.

Nebyli-li otcové, tedy alespoň děti jsou šťastny...

A Fletcher Christian? Co se stalo s Fletcherem Christianem?

Máme opravdu věřit slovům Johna Adamse o tom, že utonul v moři, nebo že se do něho vrhl v sebevražedném úmyslu, slovům, která ostatně nebyla nikdy pronesena s přílišnou určitostí, takže se zdálo, že ani sám ten, kdo je říká, jim tak docela nevěří?

Máme se spokojit s tím, že to jsou poslední stopy po tomto muži?

Jak jinak na to odpovědět než pokrčením ramen.

Anebo ještě něčím jiným. Třeba i touto zprávou:

Když se vracela koncem března roku 1793 americká šalupa *Weymouth*, lovící tuleně v pomorí Ohňové země, spatřila hlídka asi padesát mil jižně od ostrova *Mas a tierra* na čáře obzoru jakýsi temný, zvolna se pohybující bod. Stráž sledovala tento úkaz a domnívala se zprvu, že by snad mohlo jít o velrybu, která se zde

převaluje v poklidném odpočinku. Ale zanedlouho zjistila, že bod v zorném poli není nic jiného nežli plavidlo, a to plavidlo, podobající se tichomořským pirogám. Jakmile to strážný v koši zjistil, oznámil věc kapitánu a na jeho pokyn šalupa změnila kurs, aby zjistila, zda plavidlo je obsazeno. Ukázalo se, že v něm sedí jakýsi muž, který zřejmě již také *Weymoutha* spatřil. Dával signály, mávaje jakýmsi pestrým kusem látky, připevněným na dlouhé tyči. Když se plavidlo přiblížilo k šalupě, uviděli v piroze urostlého muže středních let, oblečeného jen v přehoz z domorodé tkaniny *maru*, uvázaný podle domorodého způsobu. Dole při dně pirogy ležela ručnice, plachta, sloužící zřejmě jako pokrývka, a starší vyrudlý plášť. K nemalému kapitánovu údivu domorodec pozdravil velitele lodi čistou angličtinou a požádal ho, zda by ho nevzal na palubu.

„Velmi rád,“ řekl kapitán, „vysvětlíte-li mi, jak jste se sem vůbec dostal a kdo jste.“

Muž byl málomluvný a vylíčil jen několika větami, že v těchto vodách ztroskotal před rokem, když lovil s velrybářskou šalupou na jednom z *Nízkých ostrovů*. Lod' se pokoušela přistát u jednoho z těch skalnatých ostrovů, najela však na ostroh a ztroskotala. Naneštěstí se podařilo jen jemu jedinému zachránit si holý život. Po celý rok žil v zajetí domorodců a teprve po tak dlouhé době se mu podařilo opatřit si člun, trochu zásob a nakonec i střelnou zbraň ze ztroskotaného a domorodci vyloupeného vraku a pustit se na moře.

„To byla americká šalupa?“ chtěl vědět kapitán.

„Ne, anglická,“ odpověděl neznámý muž.

„A vy jste Angličan?“

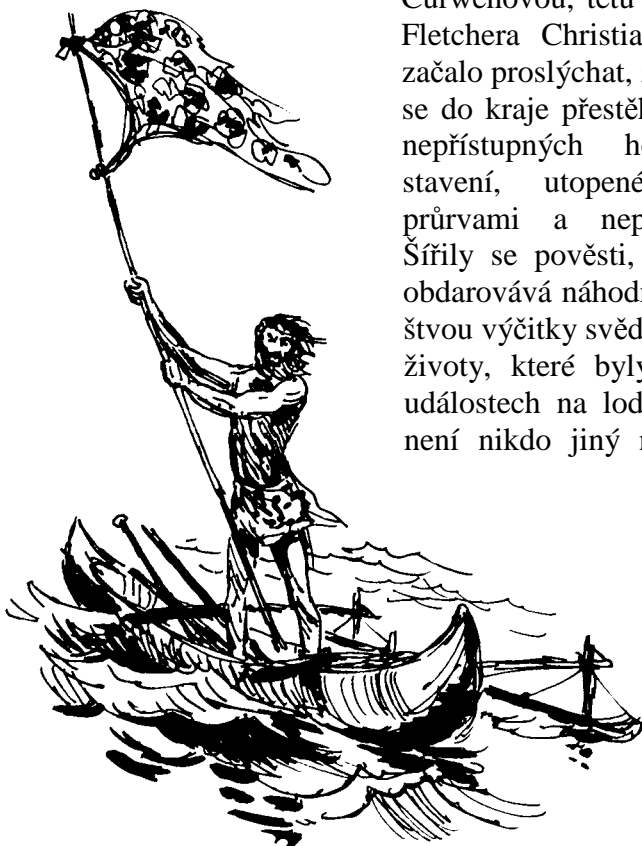
„Z Cumberlandu.“

Víc z něho kapitán nedostal. Po celou zbývající dobu plavby, tedy až po Panamskou šíji, kde si přál, aby ho šalupa vysadila na břeh, již o těchto věcech nemluvil. Nabídl se, že bude pomáhat při lodních pracích, aby se kapitánovi nějak odvděčil za jeho laskavost, a když jeho nabídka byla přijata, ukázalo se, že je to zkušený námořník, kterého by na každé lodi rádi uvítali.

Kapitán *Weymouthu* na tohoto muže, který se rozloučil s mnoha díky a ponechal mu svou pirogu jako odměnu za přepravu, mnohokrát vzpomněl a vyslovil i pochybnost, zda bylo ve skutečnosti všechno tak, jak říkal, nebo přesněji řečeno: zda to bylo *úplně* tak. Ale protože nevěděl to, co věděli lidé znající příběh lodi *Bounty*, neudělal nic jiného, než že příhodu poznamenal do lodního deníku a promluvil o ní několikrát se svým prvním důstojníkem.

A ještě toto je třeba říci:

Kolem roku 1808 nebo 1809 se začaly kolem cumberlandského a westmorelandského jezera v nejsevernějším a nejchudším hrabství Anglie šířit pověsti, že prý sem zajíždí často jakýsi tajemný muž, bydlící v odlehlé samotě, který navštěvuje paní Curwenovou, tetu zmizelého námořníka Fletchera Christiana. Ještě později se začalo proslýchat, že tento neznámý muž se do kraje přestěhoval a žije vysoko v nepřístupných horách, v horském stavení, utopeném mezi skalními průrvami a neprostupnými hvozdy. Šířily se pověsti, že prý chodí lesy a obdarovává náhodné poutníky, neboť ho štvou výčitky svědomí za všechny lidské životy, které byly utraceny po oněch událostech na lodi *Bounty*. Že to tedy není nikdo jiný než nepochybně sám

Fletcher Christian. Nikdy se ovšem nikomu nepodařilo s tímto tajemným mužem promluvit. Ostatně nikdo z lidí tohoto kraje dříve Fletchera Christiana osobně neznal, a tak nebylo jisté, zda tento tajemný muž nebyl jen výplodem fantazie, spřádající podivuhodné historie kolem osudu druhého důstojníka fregaty *Bounty*.

Avšak Fletchera Christiana přece jenom někdo viděl. Ne sice u paní Curwenové ve Westmorelandu, ani na zapadlé lesní mýtině, jak přeskakuje ze skaliska na skalisko, nýbrž v ulici Fore poblíž plymouthských doků, uprostřed předvánočního ruchu.

Toho dne si klestil námořní kapitán Heywood – neboť někdejší kadet se vrátil po rozsudku na moře a stal se námořním důstojníkem – cestu po Fore Street, myšlenkami už víc doma u vánočního krocana než v přelidněné ulici. Ve shonu Fore Street, kde na sebe naráželi v pestré směsici lodníci, kramáři, žebráci, obchodníci, rejdaři i nepřívětivě vyhlížející dobrodruhové, si mladý kapitán skoro ani nevšiml, že do něho kdosi vrazil a velmi slušně zahučel omluvu. Ale jakási náhoda tomu chtěla, že Heywood přece jen zvedl zrak a spatřil, jak si onen muž před ním razí cestu zástupem. Přidal do kroku, nevěda dobře, proč to vlastně dělá, a teprve po chvíli chůze si uvědomil, že ta postava je mu nějak povědomá. Bože, kdo to jen může být, přemítal rychle, a nepřestával sledovat neznámého, který se pootočil a najednou přidál do kroku.

„Ale ovšem – Christian! Fletcher Christian! Ta podoba, způsob, jak nese ramena – to všechno je tak úžasně podobné Christianovi, že to nemůže být nikdo jiný!“ rozbřesklo se Heywoodovi náraz v hlavě.

Dal se do běhu, rozrážeje si loktem cestu mezi lidmi, kteří se pohoršené i zlostně za ním otáčeli.

„Christiane, pane Christiane!“ křikl po několika krocích tak hlasitě, že několik chodců se zastavilo a zůstalo zvědavě civět.

Prchající muž se obrátil, ale bylo již večerní šero a Heywood mu neviděl do obličeje. Ale rysy, které na vteřinu stačil zahlédnout, se podobaly právě tak nápadně Christianovým jako záda a chůze onoho neznámého chodce.

Muž se najednou dal do běhu a při nejbližší příležitosti zahnul do postranní uličky.

Rozrušený Petr Heywood se rozběhl za ním.

Za třetím rohem se podařilo muži, pádicímu zběsile, jako by ho hnaly fúrie, zmizet v chumlu námořníků, kteří se vyvalili z krčmy a zaplavili na chvíli celou úzkou uličku.

Ještě dobře půl hodiny pobíhal kapitán Heywood sem a tam a snažil se vypátrat stopu zmizelého, ale nepomohlo ani vypytování. Nakonec nezbylo nic než se vzdát záměru vypátrat muže, který se tak velice podobal druhému důstojníku *Bounty*...

To je tedy poslední zpráva o Fletcheru Christianovi. A nejsme ani teď o mnoho moudřejší, pokud jde o jeho osud. Rozplétat záhadu, byl-li to on, vrátil-li se *skutečně* do Anglie a žil-li zde pod cizím jménem, nebo dokonce zda poznal onoho prosincového dne Heywooda – to by ovšem bylo možno, ale sotva bychom se dopátrali jistoty. Bude lépe, přiznáme-li si, že opravdu váháme, zda máme dát přednost svědectví Petra Heywooda, anebo spíš líčení Johna Adamse – že zkrátka nevíme, jaký byl konec Fletchera Christiana.

A ostatně toto ani není to nejdůležitější.

Vždyť příběh o lodi *Bounty* jsme nevyprávěli pro osud toho či onoho z posádky, ačkoliv každý z nich byl sám o sobě jistě nadmíru zajímavý, ale proto, že v tomto příběhu vzdoru, který vyšlehl proti útisku a krutosti, bylo ukryto něco z kouzla starých námořních písní, jež se zpívají při zapadajícím slunci někde v kajutě, zatímco se kolem lodi převaluje nekonečný oceán a mezi upínačkami hvízdá vichr. Zaznívá z nich vroucí touha po svobodě a lidském bratrství, a ať byly konce vzpoury jakékoliv, táž touha se chvěla i na dně srdcí těch, kdo vstoupili do kajuty kapitána Blighe se zbraní v ruce.

A proto ten starý příběh zasloužil, aby byl vypravován.

Čas šumí jako oceán a z jeho hlubin zaznívá píseň touhy po volnosti až k nám.

POZNÁMKA AUTOROVA

Příběh o vzpouře a loupežném přepadení královské lodi Bounty, první velké vzpouře v anglickém válečném námořnictvu, byl nejednou vděčnou látkou historikům i romanopiscům, od chvíle, kdy vyšla kniha stálého tajemníka britské admirality sira Johna Barrowa, narozeného v Lancastru 1764 a zesnulého v Londýně 1848. John Barrow použil pravděpodobně díla lady Belcherové, nevlastní dcery Petra Heywooda, Vzbouřenci na Bounty a jejich potomci na ostrovech Norfolk a Pitcairn, a shromáždil veškeré dokumenty o vzpouře a pokusil se zachytit charaktery některých jejich účastníků. Není třeba zvláště zdůrazňovat, že jeho hledisko je hledisko třídní. Sir John Barrow je formuluje dokonce velmi nezakrytě a přesně:

„Kdyby se připustilo, že vzpouru lze nějak omluvit, zasadila by se tím osudná rána nejenom námořní disciplíně, nýbrž samé existenci námořnictva; kdyby se projevovala jakákoliv shovívavost k osobám, provinivším se vzpourou, oslabila by se tím a nakonec i zničila účinnost tohoto mocného a velikého vojenského činitele.“

A jinde:

„Mladí námořní důstojníci, jakož i prostí plavčíci, nechť z konců této historie odvodí několik naučení. Ať si všimnou, k jak smutným koncům to vede, když se povolí v plnění povinností. Ať si vezmou poučení z toho, jak je nebezpečné, dát svou nedbalostí ve vykonávání rozkazů špatný příklad mužstvu. A ať se zejména mají na pozoru před vším, co by mohlo snížit autoritu nadřízených, ať to jsou skutky nebo slova.“

John Barrow byl hlavním pramenem všem, kdo psali o vzpouře na Bounty, pramenem, který sice seznamoval s mnoha fakty, ale který je současně podával tak, aby vnutil svůj pohled na věc. Kapitán Bligh se podle něho vlastně dopustil několika bezvýznamných přestupků a Fletcher Christian nebyl o nic lepší než on, a vlastně horší o svůj čin. To všechno dělal John Barrow proto, aby mohl ukázat, že vzbouřenci se dostali svým aktem jen z deště pod okap.

Většina zpracování příběhů o vzpouře na lodi Bounty přejímá tedy spolu s fakty i hledisko nejznámějšího jejich dějepisce. Jen navíc někde přičesává, uhlazuje, nebo přicukrovává, jako autoři známé beletristické verze, angličtí námořní důstojníci Charles Nordhoff a James Norman Hall. Jejich verze příběhu byla také podkladem pro filmové zpracování se znamenitým Charlesem Laughtonem jako kapitánem Blighem. Náš příběh se pokusil vidět akcentovaně především jeden fakt: fakt vzpoury námořníků proti zvlí nadřizených, proti nelidské surovosti a zvířecímu nakládání s člověkem, které degradovaly každého lodníka na cosi jen o málo lepšího, nežli je nemá tvář. Je-li pravděpodobné, že William Bligh, i když se stal později symbolem tyranie námořních důstojníků, daleko nebyl jediným tak bezohledným kapitánem v britském loďstvu té doby, je skutečností, že posádka Bounty byla první, která zúčtovala radikálně s tímto způsobem nakládání. Také mezi ní byly jistě různí lidé, jistě ne jen samí ušlechtilí muži. Avšak čin, který provedla, nemůže tím být oslaben ve svém etickém smyslu, stejně jako jej neoslabuje fakt jiný: že lodníci si uvědomili bídu svého námořního života ve srovnání s bezstarostným a daleko volnějším životem primitivnějších, ale šťastnějších Tahitánů.

Toto vypravování je dobrodružnou beletrií vycházející z historických fakt. Je vyprávěním o vzpouře, nikoliv její přesnou historií; pokud ovšem smíme a můžeme pokládat Barrowovo vylíčení za líčení historické. Základní data příběhu, jeho ovzduší, hlavní chronologie i odborné údaje námořní se opírají o historika; posun je ve volnějším líčení postav, ale především v hledisku, kterým je látka viděna, bližším naší době a spravedlivějším k těm, kdo se zvedli proti tyranii. Nevadí, že vzpoura byla plodem zoufalství a že sen o lepším životě, který několik z nich si neslo v srdci, zůstal nesplněn. Zde je třeba měřiti jinou mírou než mírou procent okamžitého úspěchu.

A ještě jednu poznámku: z českých autorů zpracovali beletristicky tento příběh, pokud vím, Fr. Běhounek v Knize robinsonů a A. Kraus ve Vzpouře na Bounty.

Červen 1959.

V. K.

OBSAH

PŘEDEHRA	5
----------	---

Část první: FREGATA BOUNTY

I. Kapitán	17
II. Kotvy se zvedají	26
III. Bouře	33
IV. Cesta k Hornovu mysu	43
V. Trpké měsíce	56
VI. Přistání na Tahiti	72
VII. Vehiatua	82
VIII. Můj tajo	90
IX. Dny a týdny	98
X. Poslední měsíc	110
XI. Odjezd a nové nesnáze	124
XII. Vzpouora na Bounty	140

Část druhá: TŘI TISÍCE ŠEST SET MIL

I. Plavba o život	161
-------------------	-----

Část třetí: FREGATA PANDORA

I. Zpět na Tahiti	187
II. Pod tropickým sluncem	206
III. Hayward a věrný Vehiatua	226
IV. Pátrání po Bounty	245

V. Dopis do Anglie a odpověď	264
VI. Vojenský soud	272
VII. Obhajoba a rozsudek	294
VIII. Králův patent	310

Část čtvrtá: POSLEDNÍ MUŽ

I. Ostrov Pitcairn	323
Poznámka autorova	349

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ

Řídí Milan Korejs

Svazek 43

Vítězslav Kocourek

VZPOURA NA LODI BOUNTY

Ilustroval Václav Junek

Vydalo jako svou 1713. publikaci Státní nakladatelství dětské knihy, n. p., v Praze roku 1960. Odpovědný redaktor Jiří Šeda.
Výtvarný redaktor Luděk Vimr

Z nové sazby písma Plantin, s 62 ilustracemi v textu a s dvěma mapkami vytiskla Svoboda 1, grafický závod, n. p., Praha. Formát papíru 86 x 122, 80 g, 19,03 AA (text 16,91, ilustr. 2,12), 19,20 VA, D-08*01169

*Náklad 33 000 výtisků. Tematická skupina 14/4. První vydání.
Vázaný výtisk 19,10 Kč
56/VII-5*